

MİM
3000

YILDIZ ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

HADİKATÜ'L CEVAMİ'YE GÖRE
İSTANBUL BOĞAZI ANADOLU YAKASINDA KALAN
BÖLGEDEKİ CAMİ VE MESCİDLER

YÜKSEK LİSANS TEZİ

mimar SADETTİN YEŞİLBAŞ

İSTANBUL - 1987

YILDIZ UNİVERSİTESİ
GENEL KİTAPLIĞI

Kot : ..... R 151
Alındığı Yer : Fen Bil. Ens. 242
Tarih : 14.12.1987
Fatura : .....
Fiatı : 3000 TL.
Ayniyat No : 1/37
Kayıt No : 45211
UDC : 7.03
Ek : .....

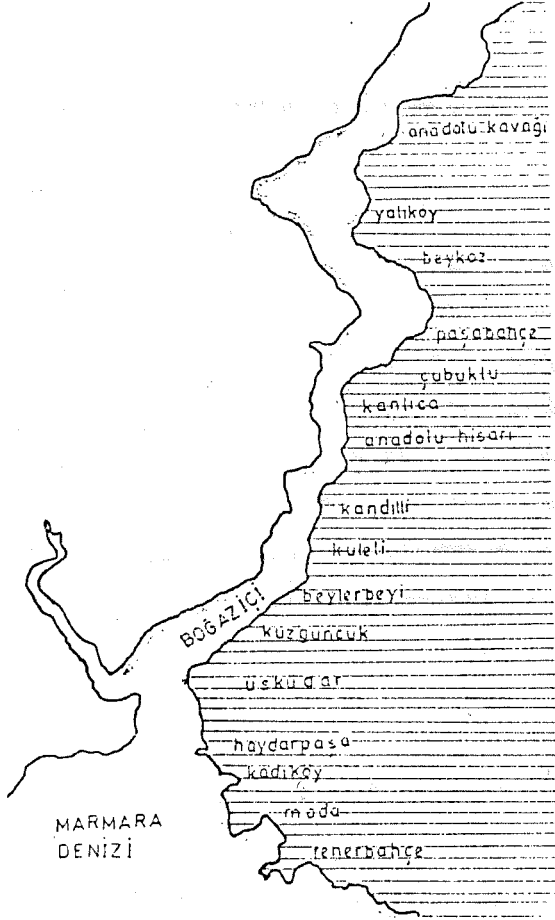
+

KOMP.
YILDIZ ÜNİVERSİTESİ

YILDIZ ÜNİVERSİTESİ

D.B. No 43180

HADİKATÜ'L CEVAMİ'YE GÖRE
İSTANBUL BOĞAZI ANADOLU YAKASINDA KALAN
BÖLGEDEKİ CAMİ VE MESCİDLER

mimar SADETTİN YEŞİLBAŞ

lisansüstü bitirme tezi yöneten

öğr. gör. LEMİ Ş. MEREY

İSTANBUL - 1987

ÖNSÖZ

Lisansüstü bitirme tezi olarak Hafız Hüseyin Ayvansarayı'nın H.1281 (M.1864) tarihli Hadikatü'l Cevami adlı eserinde yazılan ve Boğaziçi'nin Anadolu cihetini kapsayan Cami ve Mescitlerin görsel açıdan incelenmesi yapılmış, geçirdiği evreler ve bugünkü durumu saptanmıştır.

Bu çalışmayı hazırlayabilecek seviye gelmemi bir yıl boyunca verdikleri değerli bilgi ve tecrübeleriyle sağlayan Mimari Tarihi Anabilimdalı Başkanı Prof.Sayın Turgut Övünç'e, Röhlöve-Restorasyon Anabilimdalı Başkanı Doç.Sayın İsmet Ağırılmaz'a ve diğer Öğretim üye ve görevlilerine teşekkür ederken, bütün bir tez çalışması boyunca yarattığı diyalog ve çalışma şekli ile, sonsuz tecrübesi ve yol gösterici açıklamaları ile Hadikatü'l Cevami'nin tercümelerini büyük sabırla yaparak ve her konuda yardımlarını esirgemeyen değerli Hoca, Öğretim Görevlisi Y.Mimar Arkeolog Sayın Lemi Şevket Merey'e teşekkürü bir borç bilirim.

Mimar Sadettin Yeşilbaş

HADİKATÜ'L CEVAMİ'NİN ÖNSÖZÜ

İşbu hadikatü'l cevami isimli nam kitabın cem ve tertibine hizmet sarfı mekdereteden hafız hüseyin efendi bin hacı ismail el ayvansarayi merhum ancak müstakimzade sai ve ikdam sebebiyle bu eseri celile muaffak olmuştur lakin kayd ve beyan eylediği cevami ve medârisve tekâyanın ekserisinde ihtisar etmiş olduğundan belki çok mevada zaferiyab olmadığı fehmlunur binaenaleyh bu abdi acizve naciz işbu kitabı asıl nüshasından tahrir ettiğimde tevarihî saireye nazır olunarak bulunası mevaddı sahihenin bazısı derunu kitaba kayd ve bazısı dahi hamış ve kanar olunarakasıl nüshanınnisfı ve belki dahi ezyad olunmağla esseyid ali satı nacizini dahi bu kitap vesilesiylkismi acizanesi tezekkürolunmak ümidiyle bestî makalâta mücaseret kılındı yemne teali tebiyiz olundukda bir eseri celil olacağı nümayandır binikiyüzkırkseviz senesinden elliüç senesi evahirine gelinceye dek bazı mecmuayı muteberelerde vemevsuk elrivaye tarihlerde manzuru acizanem olan rivâyât şimdilik tahrir olunan vukuatı eslâf ile iktifa olundu

matbaai amirede tab olunmuştur fi gurrei ramazan sene 1281

ÖZET

Günümüzde İstanbul Cami ve Mescidlerini toplu olarak ve etraf-
lıca araştıran bir eser elimizde bulunmamaktadır. Mevcut olan bazı
kaynaklarda ise büyük camiler ele alınmış veya mescidler hakkında
az bilgi ile yetinilmiştir.

İstanbul Camilerini içeren Hadikat-ül Cevami adlı eserin, 1988
Mimar Sinan yılı olması nedeniyle, üzerinde çalışılmaya başlanmıştır.

Boğaziçi'nin Anadolu yakası bölümündeki Cami ve Mescitleri
tarafından incelenmiş olup, bu eserlerin bugünkü durumları tesbit edil-
miş, Mimar Sinan dönemi yapıları araştırılmıştır. Bu arada yanan,
yıkılan, yeniden inşa edilen veya üzerinde değişiklikler yapılanlar
saptanmış olup ve fotoğraflarla belgelenmiştir. Çalışma sonuçları
tablolar ve harita üzerinde gösterilmiştir. Yapım tarihleri kesin
bilinmeyenler olduğundan, kronolojik sıralama ile yetinilmiştir. Bu-
nun yanısıra bugün ibadete açık Camiler belirtilmiştir.

Mimar Sadettin Yeşilbaş

SUMMARY

There is not any further information about the mosques and the mescits of İstanbul. We can rarely get some knowledge about the big ones from the books.

Because of the 1988, that has been accepted the commemoration year of MİMAR SİNAN, Hadikatül Cevami; which mentions all about the mosques of İstanbul, has been started to work on.

In this work you will see my studies on the mosques and mescits built up on the anatolian side of bosphorous and the monuments of Mimar Sinan ages.

I tried to establishe their present situations. At the same time, burnt, collapsed, rebuilt, and restored monuments has been shown by photos. Results of the study has been given by the graphics and the maps.

Because of the unknown dates of building, it is impossible to write teh chronologically, so they were written in alphabetical order. Mean while I pointed out the mosques which are open for worship.

GİRİŞ

Osmanlı Kültürünün kentsel ve yapısal niteliklerini oluşturan, Türk-İslam mimarisinin tipik ürünleri olan Cami, Mescid, Medrese, Tekke, Zaviye, İmarethane, Türbe, Hamam, Han vb. yapılar İstanbul Boğaziçi'nde çehresini oluşturmuştur.

Boğaziçi'nin Anadolu cihetindeki hat boyunca yer alan cami ve mescitler ele alınmıştır. Bu bölgedeki eserlerin mevcut olanları yerindeki çalışmalarla, olmayanlarında çeşitli kaynaklara dayanılarak ayrı ayrı tesbitine çalışılmış, başlıca nitelikleri belirtilmiştir. Bunlarda tablolar ve fotoğraflarla toparlanmıştır.

Çalışma alanımız içindeki eserler mevcut belgelerden elden geldiğince yararlanarak tamamı tesbit edilmeye çalışılmıştır. Elbette eksiklerim olabileceği tabiidir. Çok geniş kapsamlı olan ve üzerinde daha önce etraflıca araştırma yapılmamış olan konuya, çalışmamın mütevazî de olsa ufak bir katkısı olacağı ümindindeyim.

Mimar Sadettin Yeşilbaş

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ

HADİKATÜ'L CEVAMI'NİN ÖNSÖZÜ

- I. ÖZET
II. SUMMARY
III. GİRİŞ
IV. ALFABETİK SIRAYA GÖRE CAMİİ VE MESCİTLERİN LİSTESİ

Sayfa

1. Ağa Cami	1
2. Ağa Mescidi	2
3. Ağa Mescidi	3
4. Ahmediye Cami	4
5. Ahmet Çelebi Cami	7
6. Akbaba Mescidi	9
7. Alaca Minare Mescidi	10
8. Ali Reis Mescidi	11
9. Anadolu Hisarı Camii	12
10. Anadolu Kavağı Mescidi	13
11. Arakiyeci Mescidi	13
12. Aşçıbaşı Mescidi	14
13. Ayazma Camii	15
14. Babüssade Ağası Camii	17
15. Baki Efendi Camii	19
16. Bandırmalı Tekkesi Mescidi	21
17. Beykoz Camii	24
18. Beylerbeyi Camii	24
19. Bulgurlu Mescidi	33
20. Bulgurlu Mescidi	34
21. Cafer Ağa Mescidi	35
22. Cami Adliye	36
23. Cedit Valide Camii	37
24. Çakırağa Mescidi	39
25. Çakırcıbaşı Cami	40
26. Çengelköy Mescidi	42
27. Çingene Fırını Mescidi	44

	<u>Sayfa</u>
28. Çinili Cami .	44
29. Çubuklu Ocağı Mescidi	47
30. Darüşşifa Mescidi	49
31. Davutpaşa Cami	49
32. Debbağlar Mescidi	51
33. Dedeler Mescidi	53
34. Dereseki Mescidi	55
35. Dolay Mescidi	57
36. Durbali Mescidi	57
37. Evliya Mescidi	58
38. Fatih Mescidi	58
39. Fatma Hatun Mescidi	60
40. Fenayi Tekkesi Mescidi	61
41. Fenerbahçe Mescidi	64
42. Feredeli Mescit	64
43. GÜlfem Hatun Camii	65
44. Hacı Bekir Mescidi	66
45. Hacı Hoca Tekkesi Mescidi	67
46. Hatice Hatun Mescidi	69
47. Haydar Dede Mescidi	70
48. Haydarpaşa Mescidi	71
49. Hayrettin Çavuş Mescidi	72
50. Hırıp Mescit	72
51. Hüdayi Aziz Mahmut Efendi Tekkesi Mescidi	74
52. Hünkar İskelesi Mescidi	80
53. İbrahimağa Çayırı Mescidi	82
54. İhsaniye Cami	86
55. İhsaniye Mescidi	87
56. İncirköyü Cami	89
57. İsfendiyar Mescidi	91
58. İstavroz Cami	92
59. Kadıköy Cami	95
60. Kandilli Cami	97
61. Kanlıca Cami	100
62. Kaptanpaşa Cami	104
63. Kavak İskelesi Mescidi	106

	<u>Sayfa</u>
64. Kavak Sarayı Mescidi	106
65. Kaymakçı Mescidi	107
66. Kazasker Mescidi	108
67. Kısıklı Mescidi	109
68. Kosra Mescidi	110
69. Kulebağçe Mescidi	110
70. Kumru Mescidi	112
71. Meryemzade Mescidi	113
72. Mihrimah Cami	115
73. Mirahur Mescidi	118
74. Mirzazade Cami	119
75. Mumcubaşı Mescidi	121
76. Murat Reis Mescidi	122
77. Nalçacı Tekkesi Mescidi	124
78. Nasuh Tekkesi Cami	125
79. Osman Efendi Cami	128
80. Paşabağçesi Cami	129
81. Paşalimanı Cami	130
82. Pazarbaşı Mescidi	132
83. Rum Mehmet Paşa Cami	134
84. Saksuncular Mescidi	136
85. Salacak Mescidi	136
86. Salih Efendi Mescidi	137
87. Sarı Kadı Karyesi Mescidi	137
88. Selami Efendi Mescidi	141
89. Selamiye Cami	140
90. Selimiye Cami	146
91. Serçe Mescidi	150
92. Sinan Efendi Mescidi	150
93. Sinan Efendi Mescidi	154
94. Sinan Paşa Cami	155
95. Solak Sinan Mescidi	156
96. Sultan Mahmut Cami	158
97. Sultan Mustafa Cami	159
98. Süleymanpaşa Cami	160
99. Şemsi Paşa Cami	162

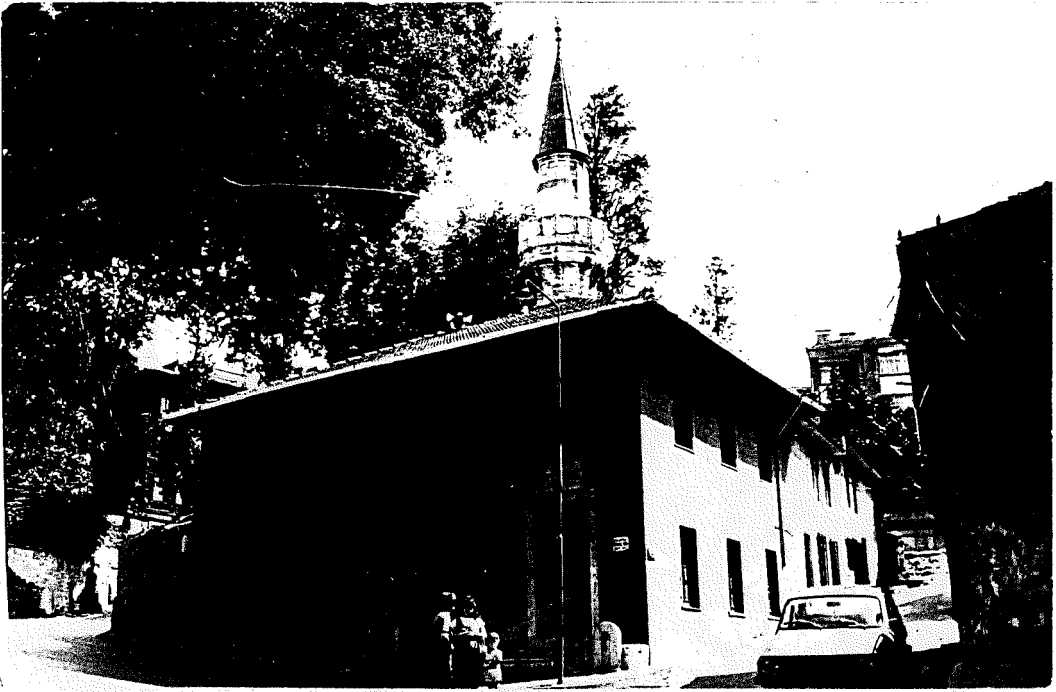
	<u>Sayfa</u>
100. Şereabad Mescidi:	165
101. Şeyh Cami	165
102. Şucağ Bağı Mescidi	168
103. Takkeci Mescidi	169
104. Taşçılar Cami	170
105. Tavaşi Hasanağa Cami	171
106. Tazıcılar Ocağı Mescidi	172
107. Tenbeller Mescidi	173
108. Toygar Hamza Mescidi	173
109. Tunusbağı Mescidi	174
110. Valide-i Atik Cami	175
111. Vaniköy Cami	178
112. Yalıköyü Mescidi	180
113. Yeni Cami	181
114. Yeni Çeşme Mescidi	182
115. Yorus Kalesi Mescidi	183
116. Yuşadağ Mescidi	184
V. DİP NOTLAR	189
VI. HADİKATÜ'L CEVAMİ'DEKİ SIRAYA GÖRE CAMİ VE MESCİTLER	192
VII. 1986 SENESİNDE İBADETE AÇIK OLAN CAMİLERİN İSİM LİSTESİ	196
VIII. MİMAR SİNAN DÖNEMİ YAPILARI LİSTESİ	198
IX. TABLOLAR	202
X. CAMİ VE MESCİTLERİN YERLERİNİ GÖSTEREN HARİTALAR	213
XI. SONUÇ	226
XII. KAYNAKÇA	228
XIII. DİZİN	229
XIV. ÖZGEÇMİŞ	234

H.(214/23) AĞA CAMİİ

banisi akağalardan dariüssaade el-şerife ağası olan malatya'lı ismail ağadır karibinde çift hamamı ve bir âli çeşmesi dahi vardır ve bab-ı hümayuna karîb bir imaret ve bir tekyesi dahi vardır ki bu hayra enderûn-u hümayunda iç kiler ağası iken muvaffak olmuştur ve bu caminin tarih-i binası * el-ârif yektîhü el-işâre * 1045 vakî olmuştur ağayı mezbûrun kabri vilayeti olan malatya'dadır mahallesi yoktur

214/23 AĞA CAMİ

Yaptıran Akağalardan Darüssade Ağası olan Malatyalı İsmail Ağadır. Yakınında çift hamamı ve bir büyük çeşmesi'de vardır. Ve Padişah sarayına yakın bir aş evi ve bir tekkesi de vardır. Ki bunu sarayın içinde kiler Ağası iken başamıştır. Ve bu Caminin yapılış tarihi * El arif yekfihu el işâre * 1045 dir. Adı geçen Ağanın mezarı Malatyada'dır. Mahallesi yoktur.

AĞA CAMİ-MALATYALI İSMAİL AĞA CAMİ

Üsküdar'da, Doğancılar'da, Kefçe Dede mahallesi, kapıağası semtinde, şair Naili sokaktadır.

Akağalardan Malatyalı İsmail Mehmet Ağa tarafından H.1011 (M. 1619) da yaptırılmıştır. İki katlıdır. Kesme taş minarelidir. Kûlah kurşun kaplama'dır. Çatısı ahşap, kiremit örtülüdür. Duvarları sıvalı (taş görünümlü) dir. Giriş cephesinde çeşme (Sebil) vardır. İçeride süslemesi yoktur. Üzerindeki tarih ise M.1609 dur. Minaresi M.1926 yılında yıldırım düşmesi sonucu hasara uğramışsa da sonradan tamir görmüştür. M.1902 de Yıldız Kumandanı Şevket Paşa esaslı şekilde harap camii tamir ettirmiştir.²

H.(205/16) AĞA MESCİDİ

banisi babüsaade ağası hüsvrev ağa dir mihrabı önünde medfundur minberini kalınoğlu denmekle arıf elhac ahmet ağa vazeylemiş ve dair mektep dahi zam eylemiştir mahallesi yoktur

205/16 AĞA MESCİDİ

Yaptıranı, babüsaade ağası Hüsvrev Ağa Mescidin mihrabı önünde gömülü, minberini kalınoğlu diye tanırmış olan Hacı Ahmet Ağa koydurmuş. Ve birde okul ilave etmiştir. Mahallesi yoktur.

AĞA MESCİDİ- HÜSREV AĞA CAMİ-ESKİ HAMAM MESCİDİ

Üsküdar, Şemsi Paşa'da, Uncular caddesi iskele sokağındadır.

Babüssaade Ağası Hüsrev Ağası Hüsrev Ağa tarafından yaptırılmıştır. Yapıldığı tarih tesbit edilememiştir.³

Caminin duvarları kargir, çatısı ahşaptır, kiremit kaplıdır. Minaresi tuğla üzeri sıvadır. Tuğladan olan mihrabı dışarı taşmış şekildedir. Sağına ve soluna birer pencere açılmıştır. Son cemaat yeri ve minberi ahşaptır. İç kısmında sonradan yapılmış süslemeler vardır. Yapı orijinalliğini tamamen kaybetmiştir.

Mabedin sağ tarafında dar sokağın içinde eski hamam vardır. Mescit bu hamamın adıyla anılır olmuştur.

H.(218/34) AĞA MESCİDİ

bu dahi fevkanidir banisi darüssaade elşerife ağası mehmed ağa'dır ki istanbul'da çarşamba pazarı kurbunda bir cami ve türbesi dahi olup 999 tarihinde vefat ederek türbesinde medfûndur tafsîl-i hali mezkûr camiinde mürûr etmiştir ve bu mescid kurbunda bir çeşmesi dahi vardır minberini valide-i atik imamlarından mustafa efendi vaz'eylemiştir mahallesi yoktur

218/34 AĞA MESCİDİ

İki katlıdır. Yaptıranı Darüssaade Ağası Mehmet Ağa'dır. İstanbul'da Çarşamba pazarı yakınında bir Cami ve türbesi'de olup 999 tarihinde ölüp türbesinde görülmüştür. Ömrü adı geçen Camide geçmiştir. Ve bu Mescid yakınında bir çeşmeside vardır. Minberini Valide Atik imanların'dan Mustafa Efendi koymuştur. Mahallesi yoktur.

AĞA MESCİDİ- YENİ ÇEŞME MESCİDİ

Üsküdar, Hakimiyeti Milliye caddesi, Kızlarağası mahallesinde olması gereken bu cami,

Darüssaade ağası Mehmet Ağa yaptırmıştır. M.1935 yılında yol açılırken yıktırılmıştır.⁴ Şimdi yerinde konutlar vardır.

H. (206/18) AHMEDİYE CAMİ

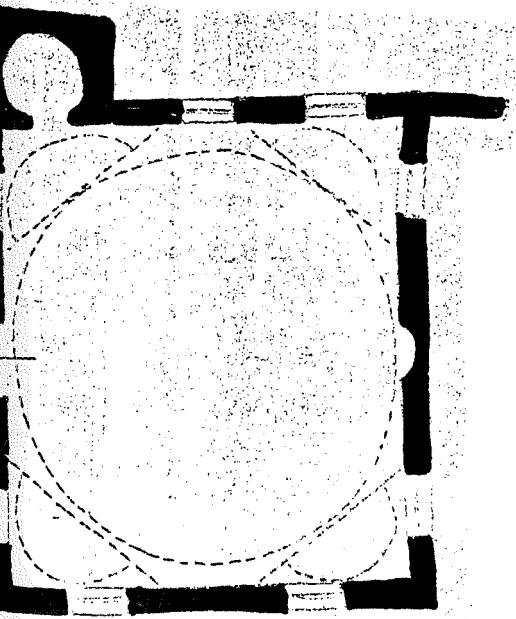
bu cami yerinde helasıl civarında medfun mehmet dedenin bir mescidi olup badehu cennet mekan sultan ahmet hanı selis zamanında eshabı hayır dem tersane emini ahmet ağı bu cami şerifi müceddeden bina ve bir medrese ve sebil ve kitabhane ve çeşmeler zanı ve ihdas ile ol havaliyi ihya eylemiştir cami takı dergahında mukayyet tarih budur * fellahı hüsnu ahmet bin elameyn * kadbeni cema lilla kefin müceddeten * 1134 mezbur ahmet ağa 1146 da devri sultan mahmut hanide vefat etmiş cami mezkurda medfundur mahallesi vardır agayı mezbur cami meskure minber ve kürsü vazeylediği esnada bursevi şeyh ismail hakkı efendi cuma vaazı tayin olunmuştur 1137 bursada rahlettarı beka buyurmuştur badel vefat bendegandan birini haleti nevminde * kebisi ruhum hakka kurban eyledim * buyurmaları ile hevapdan bidad olarak hesap ettikte tarih vefatları çıkmıştır bu dahi keramet bakirelerinden olduğuna şüphe yoktur şeyhi müşarüleyh kendi mecmualarının bir tarafına nisali aliyelerini bugüne tahrir buyurmuşlardır ki biaynen kayd olundu şeyh ismail hakkı el culuti bin mustafa bin bayram çavuş şap huda bendegânu fielasıl mensaadet ali masmatı bin emi elmerhum sine tefrik halhem fi elharik elkebir elvaki fi el konstantiye el mahmiyete bu harik devri ahmet hanı saliste vuku bulan hariklardendir yine merhum müşarüleyh hazretlerinin kendi hatırla mecmualarına kayıt buyurdıkları naileyfat ve tasnifatlarının esamisidir ki teberruken bu mahalle kayd olundu tefsiri ruhul beyan müncellidi kebir serhi tefsir elifatihâtü lil beyzavi serhi hadis elbeyan serhi tefsir cezii nivai lil beyzevi mücellidi kebir serhi nühbete elifakr fieasıl il hidayeti mücelliti kebir kitabül hitap kitabül necat serhi mehmediye aldın kebir serhi mesnevi mücellidi kebir serhi fıkıh el kidani serhü şayibül iman serhi el kebayir kitabı elmirad risalei mecii elbeşir ve elenziyr kitabı şecerete kitabı elverded elkebir risalei ihâl bübüül serhi eledep leta şekberi zade risaletü elifürük vefiye beyanı resim elhat venevdar elülüm nihbetül tayif serhi elmekri elcezri fi aleml eltecvid serhi salavatı ibn meşiş mecmuatın elibrar hatibi elhutbe kitabı elhuruf serhi kelimat yunus emre salis risail serhi kelimat hacı bayram serhi nizam ahmedi resail ve mecmuat tuffei halile tuffei ismailiye tuffeyi re-

cebiye tuffei ataiye risaleti huzurat tuffeyi hasekiye mücellidi ke-
bir kitabel kebir kitabı elcehru ela hufeyü risaleti elnevahl kita-
bül zikr elşerif kitabül hak elsarih ve elkeşfi elsahih tufei vesı-
miye kitabı sabukyn kitabı sülükül muluk tuffei bahriye risalei hü-
niye biatnameyi ser beveban bahri ağa biatnamei ser hasekiyan tobi
zade mehmet ağa risali ibn şartıye osman paşai çerkez şerhinizamu
safhi şerhi nizamu mısır şerhinizamu abdi muraciyeyi manzume kita-
bül tevhid kitap fielmesail elslamiye nizam abdi miraciyeyi manzume
kitabül tevhid kitap fielmesail elkelamiye şerhi ebyad ezdi bahçei
kasidei tayıyei farasiye şerhi bostani sadi şerhi pentnamei izarı
mücellidi kebir şerhi mülteki ali elnısıf kitabı esrar el hiç serhi
mektebi icazetnamei şeyhi bernadi müderrisi cami esher tefsiriya
iha elnas abid ve tefsiri mabes feyhima nin dabede tefsir beydin el-
hayr ma şerhi kelam elazam tefsiri tilaveti elşa fi kelima zikrin
elzikurun risalei vahdede elmend silsile hanei selvetiye takrizatı
adide şerhi elmümin miratı elmümin ve gayrı zillik kırk adet kitap
ve risaledir ve hakkı mahlası ile eşarı vardır bu natı şerif cümle-
den nümunedir * cihan emin ve iman oldu seninle ya resulallah * gü-
ler şadımen oldu seninle ya resullah *
* yüzüne sayeban olmak için herkende azim etsin * bırak bulut revan
oldu senle ya resulallah *
* şu demki geldi cebrail emin şerheyledi sadrın * bu güzel ser ayan
oldu seninle yaresulallah *
* çün ol dayeyi feyziyle buldu girureş ahir * halime ali şan oldu
seninle yaresulallah *
* okundumu saf zatında ayet hakikat hep * bilendi hakkı beyan oldu
seninle yaresulallah *
* zebanı hançer tiri belagat eyledi elzem * şunu kim imtahan oldu
seninle yaresulallah *
* gü doğdu pertevlütfer güneş gibi bihamdullah * bu cesimi hakkı han
oldu seninle yaresulallah *
kutsi sire hazretlerinin ve vatani aslisi mahmiyei konstantiniye
olup tariki celvetiye meşayihinden atpazar şeyhi osman efendi haz-
retlerinden ahzu inabet ve tekmili adabı tarikat eyledikten sonra
hilafetle bursaya ve bade zaman diyarı mısır hicret ve ulemayı us-
ra ile sohbet tahsil hüner ve marifet etmekle yine mahrusayı mezbure-
ye avdet 1128 de şamı şerefe rahlet ve bir müddet ikametden sonra

üsküdüara avdet yine bursaya ricat ve 1134 de yine üsküdüara gelip iskan eyledikde vahdeti vucut mesaillesinden bahsetmek sebebiyle tekfur dağına ikamete memur olup badel ađ ve elitlak yine üsküdüara gelip bir müddetten sonra mahrusari bursaya memuren irsal oldu 1137 zilkadesinde ulumu kudse şıtaban olarak mahalli mahsusada defni haki aternak olmuşlardır bu dahi asarındandır * rahleti pertev firuz nuru haktır resulallah * seraser bu cihanın canı sensin yaresulallah * * bu alemi canıbinin cananı sensin yaresulallah * ezelden ta ebede mühr nübüvef sen dedi hakka * * hakikat mülkünün sultanı sensin yaresulallah * demcanihsen ile bahsi oluptur feyzi kadüsü * * bu irfanı deryanın imanı sensin yaresulallah * ayasının toprağının zerresidir hakka zarın *

206/18 AHMEDİYE CAMİ

Aslında bu caminin yerinde civarda gömülü bulunan Mehmet Dede'nin bir mes-cidi vardı. III.Sultan Ahmet zamanında hayır erbabından tersane amiri Ahmet Ağa buraya adı geçen camiyi yeniden yaptırtmış ve bir Medrese, bir çeşme bir kütüphane ile bu havaliyi ihya eylemiştir. Cami kapısındaki kitabeden 1134'de yapıldığı anlaşılmaktadır. Ahmet Ağa 1146'da ölmüştür. Ve cami av-lusuna defnedilmiştir. Mahallesi vardır. Caminin minber ve vaaz kürsüsüne Ahmet Ağa tarafından yaptırtılmıştır.

AHMEDİYE CAMİ

Üsküdar, Gündoğumu caddesi ile Esvapçı sokağı köşesindedir.

Tersane Emîni Ahmet Ağa tarafından H.1134 (M.1721) de yapılmıştır. Bu sahada evvelce H.947 (M.1540) da vefat eden Mehmet Dede (Kefçe Dede) mescidi (ahşap) bulunmakta iken yıktırılarak yerine cami, medrese, kütüphane, sebil, mektep ve çeşmeden oluşan bu külliye konmuştur.⁷ 1860 yılında Ali Efendi adlı biri camiyi tamir ettirmiştir. Caminin kapısı üstünde bu tarih (H.1277) tamir levhasında yazılıdır.

Camii, külliye'nin cadde tarafında olup hemen yanında avlu duvarına bitişik çeşme bulunmaktadır. Tek şerefeli minaresi solda olup, kesme taştır. Camiyi 8 köşeli, kasnaklı ve 8 pencereli, kurşun kaplı bir kubbe örtmektedir. Kadınlar mahfeline giriş dışarıdandır. Çevre duvarları da taştır. Cami 2 katlı olup 9 basamakla çıkılmaktadır. Kare planlıdır. Son cemaat yeri vardır. Minberi oymalı mermerdir. Mihrabında yeşil üzerine kabe resimli bir çini pano vardır. Nakışlı vaiz kürsüsünde mermerdendir. Külliye nin bir köşesinde bu cami, diğer köşesinde ise altında sebil ve çeşme bulunan tekke, ortada bahçe ve arkada medrese ile kütüphanesi bulunmaktadır. Kefçe Dede ve Ahmet Ağa'nın mezarları caminin kible duvarı yanındadır.

H.(214/25) AHMET ÇELEBİ MESCİDİ

banisi ahmed çelebi nam sahibi hayr'dır mihrabı önünde medfundur ve mescidi mezburun tarihi binası 975 dir mescidi mezburun mukabilinde minkarizade şeyhülislam yahya efendinin türbesi vardır müşarileyh hazretleri zaman-ı sultan mehmed han-ı rabide 1073 rebiülahirinin dokuzuncu günü şanzade mehmed efendinin üzerine şeyhülislam olub 1084 zilkaresi evasıtında azl olmuştur onbir sene mikdarı mesnet-i meşihatte olub 1088 senesinde dariübekaya azim olundukda türbe-i mezburede defn olunmuştur mezbur ahmed çelebinin bir hasebi mescidi dahi asitane kurbinde vaki olduğu beyan olunmuştur mahallesi vardır

214/25 AHMET ÇELEBİ MESCİDİ

Yaptıranı Ahmet Çelebi adlı hayır sahibidir. Mihrabı önünde gömülüdür. Bu Mescidin yapılış tarihi 975'dir. Karşısında Minkarizade Şeyhülislam

Yahya Efendinin türbesi vardır. IV.Sultan Mehmet Han Hazretleri zamanı 1073 rebiülahirinin dokuzuncu günü III.Mehmet Efendinin üzerine Şeyhülislam olup 1084 zilkadesi ortasında görevden alınmıştır. Onbir sene müddetle Şeyhülislam makamında olup 1088 de ahirete göçtüğünde adı geçen türbe-ye gömülmüştür. Ahmet Çelebinin bir diğer Mescidi'de tekke yanında olduğu belirtilmiştir. Mahallesi vardır.

AHMET ÇELEBİ MESCİDİ

Üsküdar, Hüdei Mahmut Caddesinde. Açık türbe sokaktadır.

Hacı Ahmet Çelebi tarafından H.975 (M.1567) de yaptırılmıştır. Daha sonra bir başka Hacı Ahmet Çelebi tarafından birbuçuk asır sonra tamir edilmiştir.⁵

Caminin Ahşap olan minaresi son cemaat yerinin ortasından ve girişin sağından çatıyı delerek yükselmektedir. Minareye çatıdan çıkılmaktadır ve oldukça usta bir ahşap işçiliği vardır. Çatısı ahşap ve kiremit örtülüdür. Caminin kible tarafına beş, sağına ve soluna altışar pencere açılmaktadır. Minberi sonradan eklenmiş olup, ahşaptır. Duvarları kârgirdir. Tek kişilik abdest alma yeri cami avlusuna hemen girişte, birkaç metre soldadır. İçerde orijinal süsleme yoktur.

Hadika'da camii yaptıran Ahmet Çelebi'nin mezarı mihrabın önünde denmektedir. Fakat böyle bir kabir yoktur. Yalnızca caminin sağında bulunan bir mezartaşı, mabedi tamir eden diğer Ahmet Çelebi'ye aittir. Çünkü üzerindeki tarih 1181 Şevvel (1773) yıllarında öldüğünü gösterir ki buda camii ilk yaptıran Hacı Ahmet Çelebi'den çok sonra yaşadığını gösterir.⁶

H.(150) AKBABA CAMİİ DERKURBÜ VUŞADAĞI

banisi sultân ahmed han'ı evvel saltanatlarında haremi hüma'yunda kethüda kadın olan canfedâ hatundurki karagümrükde dahi bir camii ve sarayhane kurbünde sebili olduğu kala'da zikir ve beyân olunmuşdur ve bu karyede bu isimle şöretine sebep akbaba mehmet efendidirki kabri camii mezkûr kurbünde bir merkadi azim olup sevgi mezarı tarihten ânidir rivayet olunduğuna göre mümaleyh dahî cennetmekân ebulfetih sultan mehmed han hazretleriyle gelen izzeti cümlesindendir

150 AKBABA CAMİİ

Yaptıran, Sultan I.Ahmet Han döneminde padişah haremünde kethüda kadın olan Canfeda Hatundur. Karagümrükte'de bir cami ve sarayhanede sebili olduğu söylenmiş ve anlatılmıştır. Bu köy'de bu isimle tanınmasına sebep Akbaba Mehmet Efendidir. Mezarı adı geçen cami yakınında büyük mezardır. Mezar taşında tarih yoktur. Rivayete göre adı geçen zatta Cennet mekan Fatih Sultan Hazretleriyle gelen hatırlı kişidir.

AKBABA MESCİDİ-CANFEDA HATUN MESCİDİ

Beykoz, Yuşa civarı, Akbaba köyü, Fener caddesinde dir.

Sultan I.Ahmet Harem Hûmayun Kethüdası Canfedâ Hatun tarafından 17. YY.da yaptırılmıştır.⁹

Bu ahşap olan caminin minaresi tuğladır. Külâhı kurşun kaplamadır. H.1288'de umumi tamir gördüğü ifade edilen bu caminin ahşap minaresi 1953'de köylülerin öncülüğü ile tuğlaya çevrilmiş ve üzerine yeni yazılı bir ihya kitabesi konulmuştur.¹⁰ Haziresi cami önündedir.

H.(217/30) ALACA MİNARE MESCİDİ

banisi hoca murad nâm kapudan olup merkadi ve tarihi vefatı malûm değildir mururu eyyam ile minaresi harab oldukta sultan mahmud han evvel hazretlerinin valideleri saliha sultan hazretleri müceddeden binâ ve ihyâ buyurmuşlardır mescidi mezbur mukabilinde târikî nakşibendiyeden elhaç ibrahim efendinin tekyesi vardırki alaca minare tekyesi denmekle mâruftur mahallesi yokdur

217/30 ALACA MİNARE MESCİDİ

Yaptıran, Hoca Murat adındaki kaptandır. Mezarı ve tarihi bilinemektedir.

Geçen sürede minaresi harap olmuş. I.Sultan Mahmut annesi Saliha Sultan Hazretleri yeniden ihya etmişlerdir. Bu mescit karşısında Nakşibendi'den Hacı İbrahim Efendinin tekkesi bulunmaktadır'ki, Alacaminare tekkesi olarak tanınmaktadır. Mahallesi yoktur.

ALACAMİNARE MESCİT-MURAT KAPTAN CAMİ

Üsküdar'da, Bağlarbaşı caddesi, Arakîyeci Mahmut mahallesi, Alacaminare sokağındadır.

Hoca Murat kaptan tarafından yaptırılmıştır. Mezarı ve öldüğü yer belli değildir.¹¹

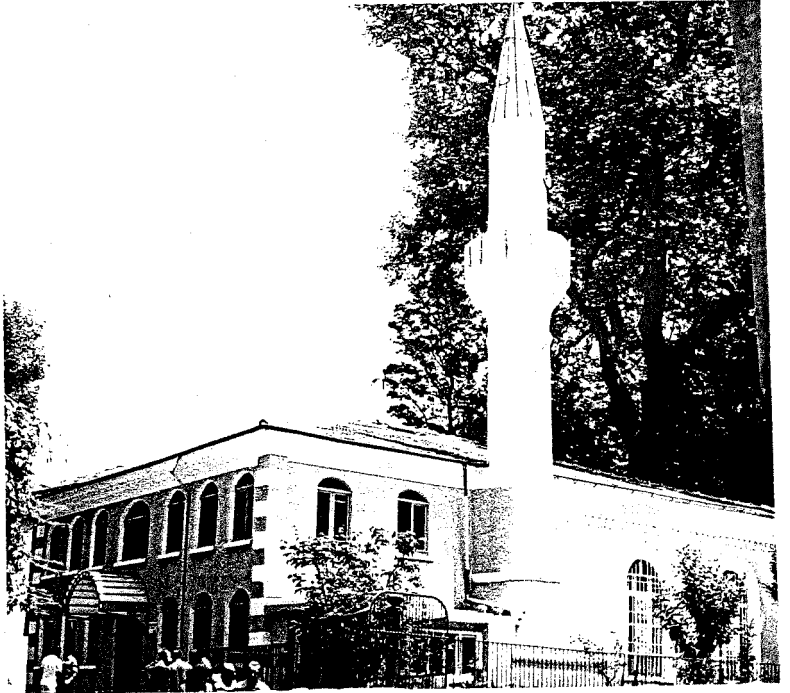
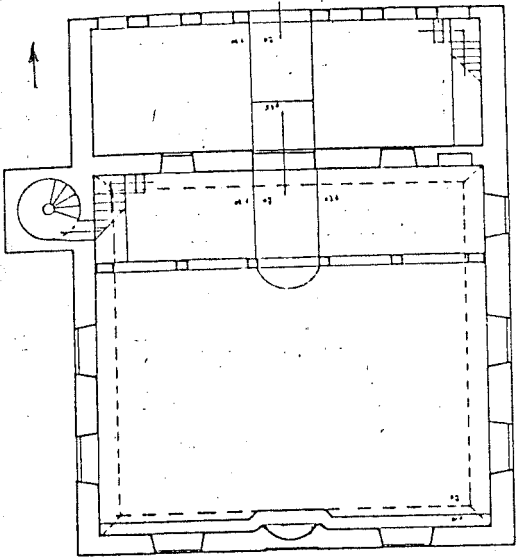
Bugün yerinde yapılan araştırmada boş arsa halinde tesbit edilmiştir. Belli belirsiz halde bir dış duvar kalıntısı mevcuttur.

H.(144/2) ALİ REİS CAMİİ DERHARİCİ KAL'AI MEZKURE

bânisi midillili hacı ali reisdır kendi dahî'anda medfundur binasına rıza 1001 lâfı tarih vaki olmuşturki kal'anın binasından otuz iki sene evvel bina olunmuştur

144/2 ALİ REİS CAMİ

Yaptıran, Midilli'li Hacı Ali Reis'tir. Kendi orada gömülüdür. Binasına * Rıza * 1001. Sözü tarih düğmüş. Kalenin inşaatından otuziki sene evvel bina olmuştur.

ALİ REİS MESCİDİ-ANADOLU KAVAĞI MESCİDİ

Anadolu Kavağında, Yüksek Yalı caddesi ve Mirşah çeşmesi sokağı köşesinde dir.

Midilli Hacı Ali Reis tarafından H.1001 (M.1592) tarihinde yaptırılmıştır.¹²

Caminin duvarları kâgir, çatısı ahşap ve minaresi tuğladan, külahı kurşun kaplıdır. Bina 2 katlıdır. Haziresi cami yanındadır. Camii içinde yeni yapılan süslemeler bulunmaktadır. Cami orijinalliğini kaybetmiş durumdadır.

H.(162) ANADOLU HİSARI CAMİ

camii mezbur bu kal'a nın dibinde deryaya nazır olarak feşkane bina olunmuştur banisi ebul fethi sultan mehmet han gazidir mahfeli humayunu dahi vardır huddavi vazifesi ayasofyayı kebir vakfından verilir ve kal'a nın toplar tarafında meydanda bir namazgah dahi vardır ve camii mezburun mukabilinde köşede vakii mektebi yasemin isminde sahibul hayrat bir hatun bina eylemiştir kabri dahi andadır ve çarşı içinde baki çiftte hamam ve kanlıcada vaki tek hamam dahi bu mektebin muskafatındandır ve hisarın pazar kayığı bir hatunun vakfıdır ehaliyi karyenin nezaretleri ile bir kemsine mutevelli nasb olunup sart vakf'a üzre bazı vuraba cenazesi masrafına ve bazı yetimler cehazi tesfiyesine sarf olunur ve kariyeyi mezburda vaki hanelerin bazısı bu cami şerif mahallesindedir

162 ANADOLU HİSARI CAMİ

Cami Anadolu hisarının dibindedir. Denize nazır olup, iki katlı yapılmıştır. Fatih Sultan Mehmet'in eseridir. Bir padişah mahfeli vardır. Hizmetlilerinin maaşı Büyük Ayasofya caminin vakfından ödemektedir. Hisarın toplar tarafındaki meydanda birde namazgah vardır. Yine caminin karşısındaki köşede Yasemin Hanım adında bir hayır sahibinin mektebi bulunmaktadır. Çarşı içindeki iki hamam ile Kanlıca'daki bir hamam bu mektebin vakıfları arasındadır. Anadolu hisarının pazar kayığı bu hanımın vakfıdır. Vakıf geliri ile gariplerin cenaze masrafları karşılamakta ve evlenen yetimlere çeyiz verilmektedir.

ANADOLU HİSARI CAMİ-YENİCE KALE CAMİ

Anadoluhisarında iskele meydanı karşısında idi. Fatih Mehmet yaptırdığı için onun adı ile de tanınır. Kale kapıları ve duvarları açılırken camide yıkılmış, 1885 yılında II.Abdülhamit'in yardımı ile Kanlıca-Hisar yolu üzerine taşınmıştı.

2 Katlı, kiremitli bir ahşap çatı ile örtülü, taş minareli ve duvarları kagirdi. Son cemaat yeri dört büyük kemerli pencere ile aydınlatılmış idi ve minberi ahşap idi.¹³

Bugün bu camiden bir eser kalmamıştır. Fakat Hadıkada da adı geçen bir namazgah vardır ki, O bu hisarın sahil tarafında tam arkasında durmakta ve kullanılmaktadır. Yaptıranı Fatih Sultan olup adı Fatih namazgahıdır.

H. (144/1) ANADOLU KAVAĞI MESCİDİ

baniyesi kösem valde denmekle şöhret bulan mâhpeyker sultandır müşarüleyh sultan ahmed hân'ı evvelin halilesi ve sultan murad hân'ı rabinin ve sultan ibrahim hânın valdei muhteremesidir tercümei hali inşaallah üsküdar-da eseri hayrı olan çinili camide beyân olunur bu mescidi şerif kâl'a ile beraber olarak fevkanî binâ olunmuşdur valdei müşarüleyhe şehiden vefât ederek sultan ahmed hân türbesinde medfunedir bu kavak kal'ası da hi rumeli kavağı kal'asıyla beraber 1033 tarihinde binâ olunmuşdur

144 ANADOLU KAVAĞI MESCİDİ

Yaptıran, Kösem Valide diye tanınan Mahpeykar Sultandır. Sözü edilen Sultan I. Ahmet Hanın eşi ve IV. Murat Han ile Sultan İbrahim'in anneleridir. Biyografisi inşaallah Üsküdar'da hayır eseri olan çinili camide söylenir. Bu mescit kale ile birlikte iki katlı olarak yapıldı. Adı geçen Valide Sultan şehit olmuş ve Sultan Ahmet türbesinde gömülmüştür. Kavak kalesi'de Rumeli Kavağı kalesi'de 1033'te yapılmıştır.

ANADOLU KAVAĞI MESCİDİ

Anadolu Kavağında kale içinde olan ve Mahpeyker Kösem Sultan tarafından 2 katlı yaptırılan mescidin¹⁴ bugün yerinde yapılan araştırmada bir izine rastlanmamıştır.

H. (218/32) ARAKİVECİ MESCİDİ

banisi arakiyeci mehmed ağadır mihrabı önünde medfundur vefatı 950 senesinde minberini reis abdullah efendi vaz eylemiştir mezbur abdullah efendi sadruazam maktul damad ibrahim paşanın mühürdarı olub veziri müşarileyhin vefatından sonra tezkerecilik ve defterdarlık ve riyaset misillu manasıbı celileterde müstahdem iken 1178 safer ül hayrının ikinci günü vuku bulan rikab-ı hümayunda saray-ı padişahı ide kahve içerken şarabı mevz-ı müş eylemiştir mansıble mektubi-i sadruali olan mehmed emin efendi bikan olmuştur merhumu mezbur * el mazahir * 1178 tarihinde vefat eyleyüb üsküdar da defn olunmuştur mahallesi vardır

218/32 ARAKİYEÇİ MESCİDİ

Yaptıranı Arakiyeci Mehmet Ağa'dır. Mihrabı önünde gömülüdür. Ölümü 950 senesindedir. Minberini Reis Abdullah Efendi yaptırmıştır. Sözü geçen Abdullah Efendi, Sadrazam öldürülen Damet İbrahim Paşanın kalem müdürü olup Defterdarlık ve Başkanlık gibi memuriyetlerde bulunmuş iken 1178 hayırlı sefer ayının ikinci günü padişah sarayı önünde kahve içerken ölmüştür. Sadrazam mektupçusu görevi olan Mehmet Emin Efendi toprak olmuştur. * El mazahir * 1178 de ölüp Üsküdar'da gömülmüştür. Mahallesi vardır.

ARAKİYEÇİ MESCİDİ-KAPI AĞASI MESCİDİ

Üsküdar, Atpazarı civarındadır.

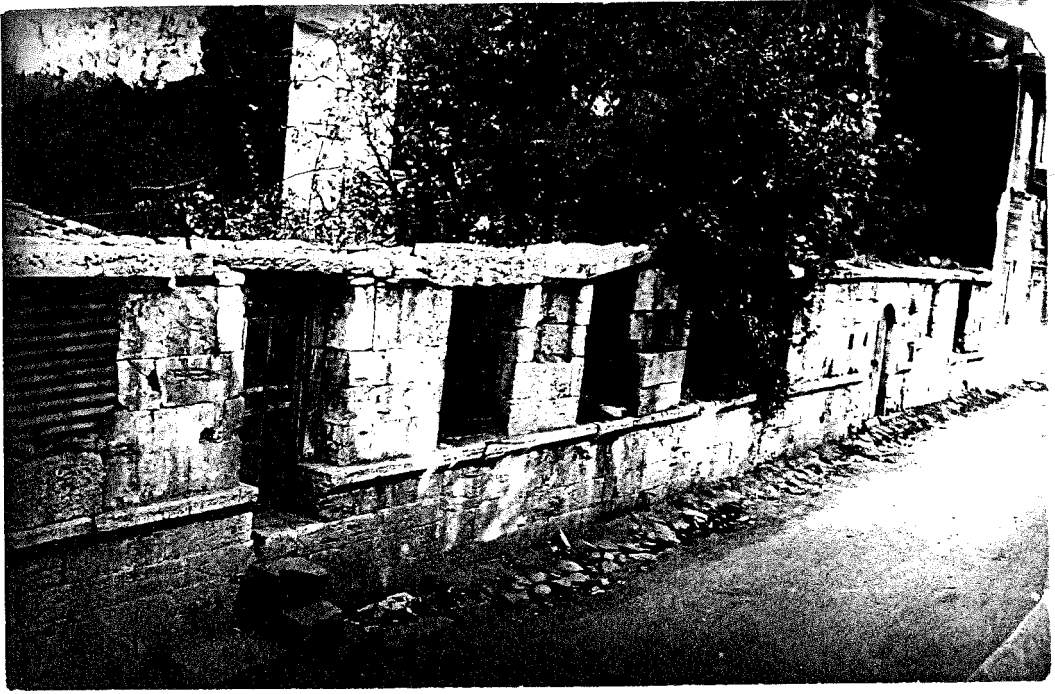
Arakiyeci Hacı Mehmet tarafından 16.YY.da yapılmıştır.¹⁵ Yerinde yapılan araştırmada hiç bir izine rastlanmamıştır.

H.(223/41) AŞÇI BAŞI MESCİDİ

banisi devr-i sultan mehmed han-ı rabi'de reîs-i tabbîn mezbûr hazire-sindedir tarih-i vefatı * sâât-ı selamet * 1062 vaki olmuştur minberini zaman-i ahmed han-ı salis de yine seraşcıyan olan selim ağa * kesret * tarihinde vaz eylemiştir bunun merkadi hind elçisi mezaristanındadır mescid-i mezburun vakfı aşçıbaşı olanlara meşrûta olmakla mütevellisi aşçıbaşı olan olur mahallesi vardır

223/41 AŞÇIBAŞI MESCİDİ

Yaptıranı Sultan IV.Mehmet Hanın Aşçıbaşısı olan Mehmet Ağadır'ki mezarı Mescidin mezarlığındadır. Ölüm tarihi * saat-ı selamet * 1062 dir. Minberini III.Ahmet Han zamanında yine Aşçıbaşılardan olan Selim Ağa * Kesret * tarihinde koydumuştur. Bunun mezarı Hint elçisi mezarlığındadır. Sözü edilen Mescidin vakfı aşçıbaşı olanlara şart koşulumla vakıf idaresi de aşçıbaşı olan olur. Mahallesi vardır.

AŞÇIBAŞI MESCİDİ

Üsküdar, Karacaahmet'tedir.

IV.Mehmet aşçıbaşısı Mehmet Ağa 17.YY.da yaptırmıştır.

Mescit 2 katlı olup, üst kısmı ahşap, duvarları iri kesme taşlarla örtülüdür. Minaresi kible cephesindeki köşededir. Mescit son yıllarda harabe olup 1954'te kadro harici bırakılarak satıldı. III. Ahmet aşçıbaşılardan Selim Ağa 1708 de minberini koydurdu.¹⁶ Mescit bugün tamamen yok olmuş, yerinde gecekondular vardır. Fakat çevre duvarı ve ahşap kapısı harap bir halde durmaktadır.

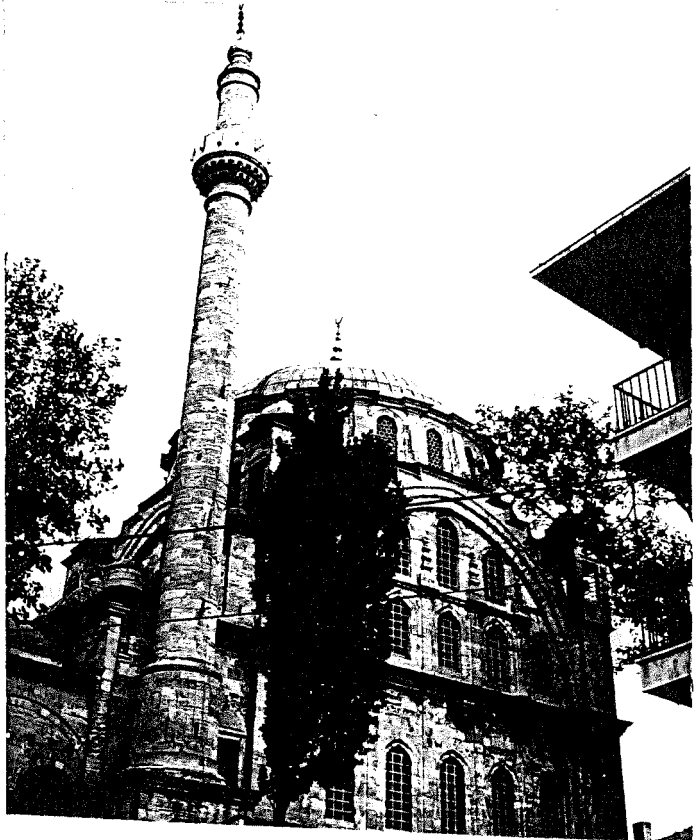
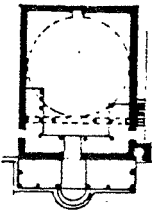
H.(188/5) CAMİİ ŞERİF AYAZMA

banisi cennet mekan sultan mustafa han salis ibni ahmed han salis hazretleridir cami şerif mezburun cevami selatin saire mesellu cemi levazımatı mükemmeldir ve mustakil muvakkit hücreleri dahi vardır ve karibinde bir mektep bir tek hamam dahi bina olunmuştur 1189 tarihinde padişah müşariüleyh hazretlerinin vefatından bir sene mururunda abdest muslukları tarafına bir kapı daha zam ve ilave kılınmıştır ve padişahı müşariüleyh hazretleri bu cami şerifi valideyi muhtemeleri merhume ve makfuru ila mihrişah emine sultan tabı seraha ile birader ekberleri merhum ve makfurle şehzade sultan süleyman aleyhirrahmeti velgüfran hazretlerinin ruhu pür futuurları için bina buyurmuşlardır tak dergahında işbu terkip arabı meşhurdur validei

*müşarüleyha hazretleri 1145 senesi vefat eyledikte istanbul yeni cami türbesinde defn olunmuştur karşısında vaki çeşme sultan mezburenin hayrıdır ve şehzade sultan süleyman dahi 1145 cemazielahiresinin yirmiüçüncü günü vefat eyledikte derunu türbeyi mezburede defn olundu şehzadei mezburun veladedi 1122 cemaziel ahiresinde vuku bu-
larak sinni yirmiüçüne bali olmuştur ve cami şerifin orta kapısının balasında sadrazam bulunan rakip mehmet paşanın inşaat eylediği tarih mesturdur cami mezburun mezaristanında medfun bulunanların ekserisi enderun humayun ricalindendir mahallesi yoktur*

188/5 CAMİİ ŞERİF AVAZMA

Yaptıranı Sultan III. Mustafa Han Hazretleridir. Caminin diğer Sultan Camileri gibi bütün gerekli şeyleri mükemmeldir. Aynı zamanda vakit tayin edenin özel odası dahi vardır. Yakınında da bir mektep ve bir hanam yapılmıştır. 1189 da padişahın ölümünden bir sene sonra abdest muslukları tarafına bir kapı daha ilave edilmiştir. Padişahın bu camiyi onun için yaptırmış olduğu annesi Mıhrışah Emine Sultan 1145'te öldüğünde, İstanbul Yeni Cami türbesine gömülmüştür. karşısındaki çeşme de onun hayrıdır. Bu caminin orta kapısının üzerinde Sadrazam Ragıp Mehmet Paşanın yazdığı tarih bulunmaktadır. 1174. Mahallesi yoktur.

AYAZMA CAMİ

Üsküdar'da Ayazma denen semtin Kızkalesine hakim sırtta tarihi Damalis burnunun üstünde kurulmuştur.

III.Mustafa tarafından yaptırılmıştır. Mimarı Mehmet Tahir Ağa'dır.

Binaya 1757 de başlanıp 1760 da tamamlanmıştır.

Cami mektep, pamam ve çarşıdan oluşan külliye'dir. Tahsin Öz'ün İstanbul camileri kitabı, 1.Cilt, Sayfa 6'da caminin Türk barak uslubunda olduğunu, fakat İstanbul Kültür ve Sanat Ansiklopedisi 2.Ciltte Sayfa 896'da ise rokoks üslubu diye yazılmıştır.

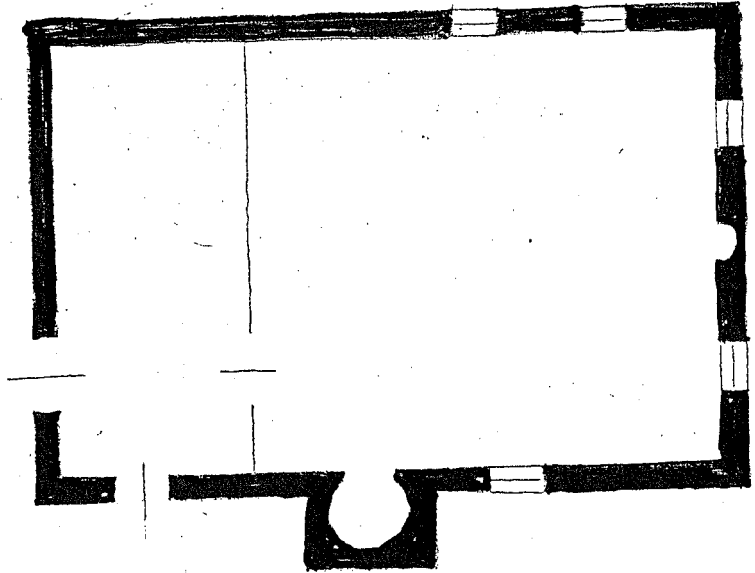
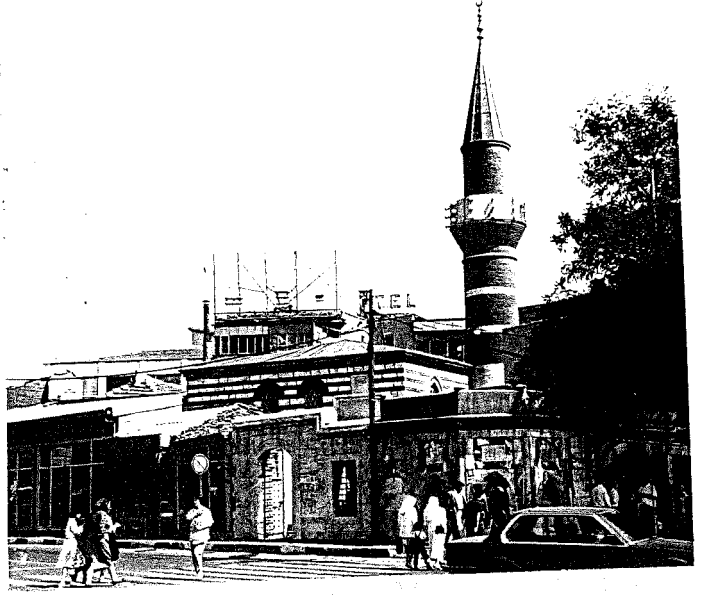
Cami kare planda olup tek kubbesi pendentiflerle duvarlara intikal ettirilmiştir. Ve dört fil ayağı üstüne oturtulmuştur. Kubbe kurşun kaplı olup yanlarında 20 pencere kemerleri genellikle 2 merkezlidir. Pencerelerin üstleri ve altları mermer kaplıdır. 1872-1881 yıllarında yıldırım ve fırtınalardan yıkılmış olup sonradan yenilen minaresi dört köşe masif bir kürsünün üzerinde yükselmekte olup eskisine göre daha kısa ve incedir. Şerefe çıkmaları konsollu, gövde ve peteğin tepesi bileziklidir. Soğan biçiminde olan taş külah ortadan boşumludur. Cami avlunun tam ortasındadır. Külliye'nin kible tarafında haziresi, avlu duvarının kuzey-batısında dört yüzlü meydan çeşmesi, mabedin solunda hünkar mahfeli vardır. Kible tarafında sübyan mektebi ilk şeklini koruyamamış yıkılarak yerine yenisi yapılmıştır.¹⁷ Cami cephesinde, kible duvarı ortası ve köşelerinde çok nefis kuş köşkleri vardır. Caminin mihrabı çok nefistir. Yedi renkli taş ile işlenmiştir. Som mermerden yapılmış olan oymalı minberi eşsiz sanat eseridir. Vaiz kürsüsü yekpare mermerdir.

H.(204/13) BABUÜSSAADE AĞASI CAMİ

banisi kapu ağası selman ağadır cami-i mezburun tak-ı dergahında bu arabi tarih kayd olunmuştur * eses bünyan hazihil bakatül mübareke süleyman ağa ibni abdullah taleben lirrahme ve vakaa el hatim fi receb lisene isna aşar ve tisamiye * 912 fi evail cemaziel ahire ağai mezbur sultan bayezid han-ı veli zamanında kapu ağası olmağla bu cami-i mezbur-u öl vakit bina eylemiştir kendinin kabri dahi andadır mahallesi vardır

204/13 BABÜSSAADE AĞASI CAMİ

Yaptıranı Kapı Ağası Selman Ağadır. Adı geçen Caminin kapı üzerinde şu arapça tarihi kayıd vardır. * Eses bünyan hazihil bakatül mübareke Süleyman ağa ibni Abdullah taleben lirrahme ve vakaa el hatim fi recep lisene isna aşar ve tisaniye * 912 cemazi-yel ahir adı geçen ağa Sultan Bayezit zamanında kapı ağası olarak bu camiyi yaptırmıştır. Kendisinin de mezarı oradadır. Mahallesi vardır.

BABÜSSAADE AĞASI CAMİ- SELMAN AĞA CAMİ- HORHOR CAMİ

Üsküdar'da Selmanağa caddesindedir.

Babüssaade ağası Selman Ağa tarafından H.912 (M.1506) da yapılmıştır.¹⁸

Duvarları taş ve tuğla (ikişer sıra) olan caminin çatısı ahşap, üzeri kurşun kaplamadır. Minaresi tuğladandır, külahı kurşun kaplamadır. Son cemaat yeri ve minberi ahşaptır.

Cami restore edilmiş, yenilenmiştir. Fakat oldukça kötü bir restorasyon olduğundan orijinalliğini yitirmiştir.

H.(237/73) BAKİ EFENDİ CAMİ

banisi abdülbaki efendi nam sahibi hayırdır merkadi ve tarihi vefatı malum değildir itmamına mülhime sahibi cevri efendinin dediği işbu tarih cami mezburun takı dergağında mukayyettir * niyeti ihlas ile bir ehli hayır * eyledi emri rasule iktida *

* sayedüp bu mabedin bünyadına * yaptı yemni ile kabul etsün hüda *

* hayrı baki oldu bu cami deyüp * eylesünler kudsayan daim nida *

* hak vere banisine ecri azim * farzı beş vaktin olundukça eda *

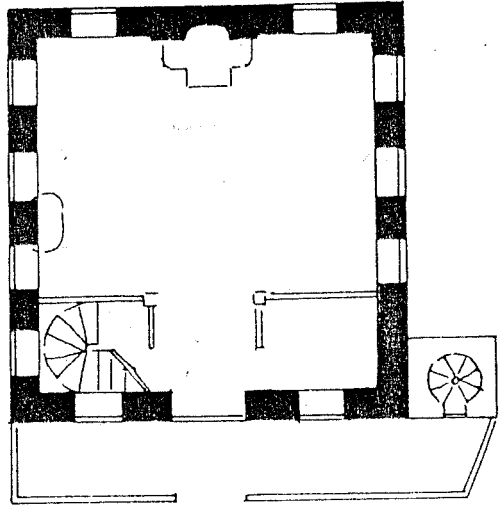
* fikredüp tarihini cevri dedi * beyti tayat mabedi ehli hüda * 1054 karibinde bir mektebi dahi vardır mahallesi yoktur mezbur cevri efendinin mürettep divan eşarı vardır ve tarihi vefatı 1065 senesi vuku bulmuştur ismi ibrahimdir bayramiyedendir

237/73 BAKİ EFENDİ CAMİ

Yaptıranı Abdülbaki Efendi adlı hayır sahibidir. Mezarı ve ölüm tarihi belli değildir. Tanımlanmasını bilen Cevri Efendinin bu dediği tarih caminin takı dergahında kayıtlıdır.

..... 1054.

Yakınında bir mektebi de vardır. Mahallesi yoktur. Sözü edilen Cevri Efendinin divan şiirleri vardır. Ölüm tarihi 1065 senesidir. İsmi İbrahim'dir. Bayramiye'den dir.

BAKİ EFENDİ CAMİ - ABDÜLBAKİ MESCİDİ

Üsküdar, Sultantepeci, selvilik caddesindedir.

Abdülbağ Efendi tarafından H.1054 (M.1644) de yaptırılmıştır.¹⁹

Cami H.1292 (M.1877) de bir tamir geçirmiştir. Ön tarafına bir cemeke ilave edilmiş, üstü kiremit çatı ile kaplanmıştır. Caminin minaresi elli basamaklıdır. Binanın kible tarafı evvelce mezarlık-²⁰miş. Çatısı ahşaptır. Minaresi taştan, külahı kurşun kaplamadır. Duvarları kârgirdir. Mihrabı mermerdir. Caminin orijinal özelliği kalmamıştır.

H.(210/20) BANDIRMALI TEKYESİ CAMİ

fevkanidir fielasl bandırmalı şeyh yusuף nizamettin celveti denmek-
le maruף zatın hanesi iken sadrazam hekimzade ali paşa sadaret-i
ulasından müceddeten şeyh mezbure bir zaviye bina edüb derununa min-
ber dahi vaz ettirmekle salata mevruza eda olunur ve cami-i mezbure
iktiza eden levazımat ve zahıfi hidmeyi vezir müşarileyh istanbulda
bina buyurdukları cami-i şerıfi vakfından tayyin eylemiştir ve tari-
hi binası bahrinin bu beyti ile mazbuttur

* dükes ezin dehan eydüp küyd bahriya tarih * makam celvetiyi eyle-
di ihya ali paşa * 1145

bade zaman binyüzelli zildkadesinin yirmiüçüncü günü çavuş başlık-
tan kaymakam olan şehla ahmed paşa dahi müceddeden bina ve ihya ey-
lediğine şeyh mümaileyhin oğlu bu tarihi demıştır

* taba mülhemdir bu tarih ey naziף * hangah-ı dilküşa-ı evliya *1169
paşa-i mümaileyh silahtar mehmet paşa-i sani sadrazam ve serdar-ı
ekrem iken serçavuşan bulunub badehu 1150 senesinde mehmed paşa azl
ve yeğen mehmed paşa sadrazam nasb olunarak orduyu hümayun ile der-
aliyeden müşafereti esnasında ahmed paşa kaymakam olub sene-i mezbure
cemaziülahiresinde aydın taraflarında zuhur eden sarıbeyzade den-
mekle maruף şakinin üzerine tayyin ve kapudan-ı derya süleyman paşa
kaymakam ve kaletine memur kılındı badehu 1152 senesi uz mehmed paşa-
nın zaman-ı sadaretinde tevkıfi olub 1153 rebiülevvelinin yirmidör-
düncü günü uz mehmed paşanın azlinde naili mührü hümayun ve 1155
seferinin evasıtında azl ve mali müsadere olunarak cezire-i rodosa
gönderildi ve yerine defa-i saniye olarak hekimzade ali paşa naili
mührü hümayun oldu 1156 cemaziülahiresinde tuğları ibkave acem sefe-
rine asker sürmek üzere rıka mansıbi ve 1157 muharreminde erzurum
canıbi seraskerliği tevcih olunub 1158 recebinde iran seraskeri bulu-
nan yeğen mehmed paşanın vefatında serasker nasb olundu sene-i mez-
bure evahirinde hekimzade ali paşa serasker ve mümaileyh halefine
halef olarak haleb elşehbaya gidip badehu 1159 zilkadesi evasatın-
da diyarbakır eyaleti tevcih olundu ve sene-i mezbure zilkadesinin
onaltıncı günü otuz seneden berü bağdad ve basra valisi bulunan hamid
paşanın vefatı haberi vürud etmekle mümaileyh bağdad eyaleti ve iran
seferi hacı ahmed paşaya basra eyaleti tevcih olunmuş ve 1161 rebi-
ülevvelinde bağdadda zuhur eden fesat sebebiyle istifa etmekle içel

mansıbu verilmiştir bağıdad dahi basra valisi keseryeli hacı ahmed paşaya seza görüldü ve sene-i mezbure ramazan şerifinde mısır eyaleti ve 1163 cemaziülahiresinin evasatında azl ve yerine sadrı sabık abdullah paşa vali-i mısır olduktan sonra sene-i mezbure zilkadesinde adana eyaleti ihsan olunub 1165 şevvalinin evasatında haleb eyaleti tevcihiyle mükerrem kılını bundan bir müddet sonra vefat eylemiştir tekye-i mezkureyi firari hasan paşazade abdullah paşa dahi tamir ve tecdid eyleyüb şuaradan nevres efendi işbu tarihi söylemiştir * kabe-i uşşak kıldı bu makamu sıdkıla * sadr ve illa adl abdullah paşayı kerim * mümaileyh abdullah paşa kerküklü vezir firari hasan paşanın mahdumu olup silahşörlük ve kapucubaşılık ve kapucular kethüdalığı ile kesb-i şerif ederek 1151 senesi muharreminde mirahorluk ve daha sair hidematı cesimede istihdam olunub 1158 zilhicesinde vezaretle kibrıs eyaleti bir vecche malikane uhdesine havale olundukta nevres efendi merhum iki aded tarih söylemiştirki makda beyitleri bu mahale kayd olundu * sakinanı haremi cana bu resmile dedim yemniyle devletiyle oldu efendim paşa *

* duadan sonra külkter seza yazsa bu tarihi * mualla etti abdullah paşa geldi divana *

badehu 1159 zilkadesinde eyaleti bir mah mürurunda kibrıs eyaleti tevcih olunub 1160 rabiiülevvelinde aydın mansıbu ile mükerrem kılını diktan sonra sene-i mezbure şabanının onuncu günü naili mührü hümayın olmakla müverrih azi efendi merhum işbu tarihi demıştır

* hamdilullah kim küşayış üzre derbahtı cihan * bir vezir ibni vezire mührüle oldu fütuh *

* gözler aydın müjdesi güya tebaşiri sabah * lema rızan aleme nuru server manend yuh *

* azzıya tafsile hacet yok oku tarihini * oldu abdullah paşa sadrın ihyasına ruh *

badehu 1163 saferinin ikinci günü azl ve rodosa nefy olunub badehu mısır kahire ve daha sonra rika ve diyarbakır ve sonra halep el şehboda vali iken 1174 şabanında azmidar elkarar eyledi mümaileyh şeyh yusuuf seyid nizameddir efendinin medfun olduğu türbesi ve meşayihi seürenin sandukalarını mümaileyh şeyh yusuuf efendinin hayatında kamil ahmed paşa bina ve ihya eylemiştir paşa-ı mümaileyh kandiye muhafızı iken vezareti refi olunub badehu ragıb mehmed paşa vefatından sonra vezareti ibka ve hanya sancağı ihsan olundukta mahal men-

fası olan resmudan bahren mansıbu canibine azim ve birkaç mülkad'ından sonra muhalif rüzgar sebebiyle tekrar resmi avdet ve birkaç gün hasta olub 1177 cemaziülevvelinde azimi darül karar olmuştur merhum mûmaileyhe daimen evrad ve eskara mûdavim vedim devlete sadakatli bir adem imiş hatta sultan osman han-ı salis zamanı saltanatında reis-i elkütlab iken etvari pesendidesi makbul şahane olarak kamil bir ademdir deyu buyurmalarıyla kendine mahlas olmuştur 1173 senesi vali-ı mısır oldukta nevres merhum bu tarihi demiştir

* nevresa böyle zeminde nededi kimse gazel * bu nizami nesöze talip ve amil verdi *

* biri tevcihe biri zaptına oldu tarih * iki mısırada kalem hükmü avamil verdi *

* şükür kim nam alup kamile ahmet paşa * 1173

* mısıra bu depdebe ve izzeti kamil verdi * 1173

mûmaileyh yusuף efendi * nurifazl * 1166 senesi irtihali daribeka eylemiştir ve üç evlad kalub veledi kebirı selami zaviyesinde şeyh bulunmağla ortanca oğlu haşim baba denmekle şöhret bulan elseyid mehmed haşim efendi pederi yerine şeyh olmuştur bu tekye üsküdarıda inadiye denmekle meşhur mahalde olduğundan hala inadiye tekyesi denmekle maruftur ve türbesi kadim olub dahilinde medfun olanlardan biri istanbul fethinde ibtida cuma namazı kılıp ve hutbe okuyan zattır ve etrafında medfun olanlar dahi yine o zatın akraba ve mütealli katındandır ve bu tekye caminin mahallesi yoktur

210/20 BANDIRMALI TEKESİ CAMİ

İki katlıdır. Aslında Bandırmalı Şeyh Yusuf Nizamettin Celveti ismiyle tanınan bir zatın evi iken Sadrazam Hekimzade Ali Paşa adı geçen Şeyh için bir zaviye yaptırıp içerisine bir ce minber koydumuştur. Paşa bu cami için lüzumlu malzemeleri ve hizmetlilerin giderlerini, İstanbul'da kendi adına yaptırmış olduğu caminin vakfından karşılamıştır. Yapılış tarihi 1145 dir. Daha sonra bina Şehlar Ahmet Paşa isminde bir zat tarafından 1169 da onarılmıştır. Tekkenin daha sonraları Firari Hasan Paşazade Abdullah Paşa tarafından tamir gördüğü Nevres Efendinin bir tarih beyitinden anlaşılmaktadır.

* Kabe-i uşşak kıldı bu makamı sıdk ile * Sadr vala adl Abdullah Paşa yı kerim *

Yusuף Efendi 1163'te vefat etmiştir. Bu tekke caminin mahallesi yoktur.

BANDIRMALI TEKKESİ MESCİDİ - FİNADİYE MESCİDİ

Üsküdar da Zeynep Kamil Hastanesi yanında imiş. Bandırmalı Şeyh Yusuf'un evi iken Sadrazam Hekimoğlu Ali Paşa tarafından H.1145(M. 1632) de yaptırılmıştır.

İki katlı ve iki mihraplı olan bu cami H.1169 da onarılmış ise tekrar harap olduğundan ve Hastane tevsiî sırasında M.1958 de yıktırılmıştır.²¹

H.(152/1) BEYKOZ CAMİ

banisi ser bostanyan mustafa ağa dır ki yalı köy mescidinde dahi zikri murur etti ağa'ya mesburun metfunu malum değildir bunlardan moğda sina bikâri nam karyede anılan bir cami vardır bu cami itsalinde olan mektep yine bostancı başılardan ahmed ağa nam sahip hayırdırki sonra üç dul ile çerak olmuştur yukarda zikr olunduğu üzere bunun dahi istanbulda demir kapıda bir cami vardır ve beykozun pazar kayığı dahi mumi ilahın vakfındandır kendi kanije kalesinde vefaattmiştir meskurda vaki çeşmeyi kebir istanbulda odabaşı çarşısında cami olan behrus aganın asarı hayreyesindendir ve civarındaki tek hamam meskurun vakfı muskafatındandır bade zaman çeşmeyi mezburun tamir ve termimi sultan mahmut han ol hazretlerinin murat hümayunları olmakla gümrük emini seyid ishah ağa nezareti ile bina tecdit olunmuştur tecdidine nevrez efendi bu tarihi demıştır

* çeşme saarı madelet deryayı cud mukrimet * ebruyu saltanat dehrin hadyuvaadli *

* hazreti sultan mahmut hümayun falkim * cephesinde berkurur feyzi haşi nuru celi *

* tabi bir ayineyi kitinmadır kim müdam * hanei ayineyi hursidi eyler münceli *

*daveri adl azmadad avrimmed ve hakim * zatına hasisadır adl ömer cüdu ali *

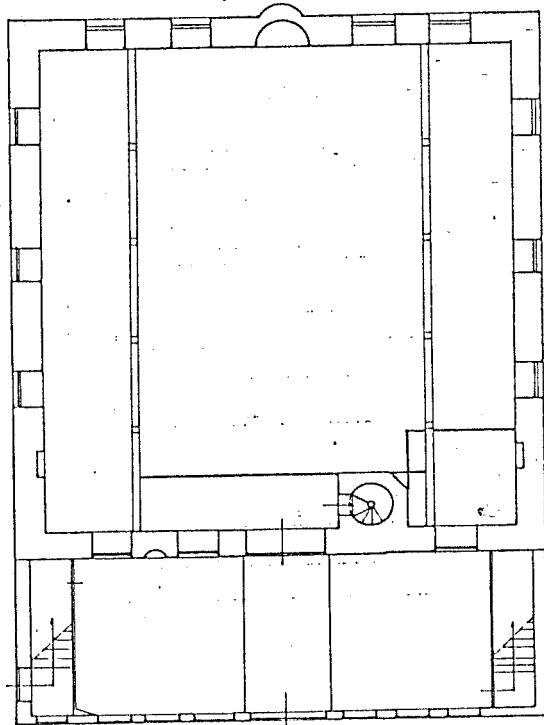
* berk ve baran gibi verdi lutuf ve kahrın hükminu * berak şimsirde herdem keremde berah *

* hadimi dergahına şeyhler kemer hançer verir * kumretül zuhru hilafttir o zor avrablı *

- * biri bahrı bikenar eyler huruşu lutufla * bahrı bir eyler hüda
hıfzeyleye kahrı veli *
- * kalzem diyar olub ahdinde emvaciserab * taktu dünyayı seraser aynı
cüdu eşmeli *
- * birgün ezcümle çekilmişti suyu bu çeşmenin * olmuştu hoşkleb dil-
teşmeler müstes kali *
- * şöyle mahfolmuştu anı kim bilinmezdi anın * ne ayağı ne başı ne
ahiri ne evrali *
- * bulamazdı gözlerin aynı hayat asa eğer * oba iskender elinde afi-
tabın meş ali *
- * az kalmıştıki namın kuru çeşme kayalar * bir musavver kubbeli bir
kaş mücesssem levleli *
- * hak taala padişahın ömrün efüzün eyleyüp * düşmanın her kande varsa
eylesin müste'sıli *
- * himmet ile eyledi evvelkiden ala bina * mühmeli oldu mükemmel hem
mufassal müemeli *
- * şöyle rana yaptı kim gözler nazirin görmedi * asiyab tend şerh
asuman devrüdeli *
- * mai berdi şöyle kim eyyamı tabistande * beykoz ehli galiba derpi-
şederler münkali *
- * çeşmei hayranıdı güya zalami hâk de * buldu hazır himmetib anı
mahmut hanı veli *
- * göreceğ hüsnî hitamın dediler tarihini * dehran erbabı sahnı asrın
ricali ekmeli *
- * bende tahsin eyleyüb en sonra tahrir eyledim * nursa bir beyit paki-
le dü tarihi celi *
- * beykozun buldu suyun yaptı bu dilkeş çeşmei * 1159
- * şahı bâla menzelet sultan mahmudu veli * 1159

152/1 BEYKOZ CAMİ

Üzgegnişi, Yalıköyü mescidinde anlatılan Bostancıbaşı Mustafa Ağa tarafın-
dan yaptırılmıştır. Mustafa Ağa'nın mezarının yeri bilinmemektedir.

BEYKOZ CAMİ - SERBOSTANI MUSTAFA AĞA CAMİ - BEYKOZ MERKEZ CAMİ

Beykoz ilçesinde, iskele yakınında, parkın karşısında, İshak Ağa çeşmesi'nin bulunduğu meydana, cadde üzerindedir.

Bostancıbaşı Mustafa Ağa tarafından 17.yüzyıl başlarında yaptırıldığı ileri sürülen caminin inşa tarihi kesin bilinmeyip, zamanla harap olduktan sonra H.1224 (M.1809) da yeniden yapılmıştır. Bunun da Harem-i Has Hazinedarı Şehit Selim Ağa tarafından yapıldığı camii girişindeki kitabede yazıldığı gözlenmektedir. ²³Yine, M.1950-1955 yılları arasında büyük bir tamir görmüş olan caminin ilk mimari şekli ve özelliği kaybolmuştur. Her iki tamirde iki katlı ve ahşap olan ön cephesi aynen bırakılmıştır, geri kalan kısımlar kârgir olarak yapılmıştır.

Cami dikdörtgen biçiminde taş duvarlı ve üstü kiremid kaplıdır. Kubbeli değil, ahşap çatılıdır. Betondan düz ve bodur bir taş minaresi Ahşap olan iki katlı ön cephe dar uzun pencere ve tavani boyalıdır. Esas cami binası beton düz duvarlı olup altta büyük, üstte küçük, üstleri kemerli altlı üstlü üçer, mihrap tarafında dörder penceresi vardır. Cami içinde her iki tarafta dörder direk üzerine oturtulan çepeçevre mahfel yer almaktadır. Sağ taraftaki mahfel kadınlara ayrılmış olup ince tahta kafesle örtülmüştür. Tavan düz tahta kaplıdır. Duvarlar dört köşe paneller içinde geometrik şekillerle süslenmiştir. Çini yoktur. Minberi ahşaptandır. Sonradan eklenmiş olan ahşap son cemaat mahallinin dışında sağlı sollu 2 adet asırlık çınar ağacı bulunmaktadır. Cami avlusunun girişinin solunda üç pencere, altı köşeli, üstü kubbe örtülü ufak bir bina bulunmaktadır. Bu bina şimdi " Türk Diyanet Vakfı " Beykoz şubesi olarak kullanılmaktadır. Cami etrafı alçak bir duvarla çevrilidir.

H.(171) BEYLERBEYİ CAMİ

banisi cennet mekân sultan abdulhamid han aleyhi rahmeti velgufran hazretleridirki istavraz sarayının hirkayı şerife hücresi dairesi mahalline bir minareli olarak bina buyurmuşlardır ve cevami selatin sahire terbibi üzre cümle levazımatı tekmi olarak iki imam ve bir hatip ve bir kaç müezzın ve kayımlarıdır hıvan ve cuma vaizi

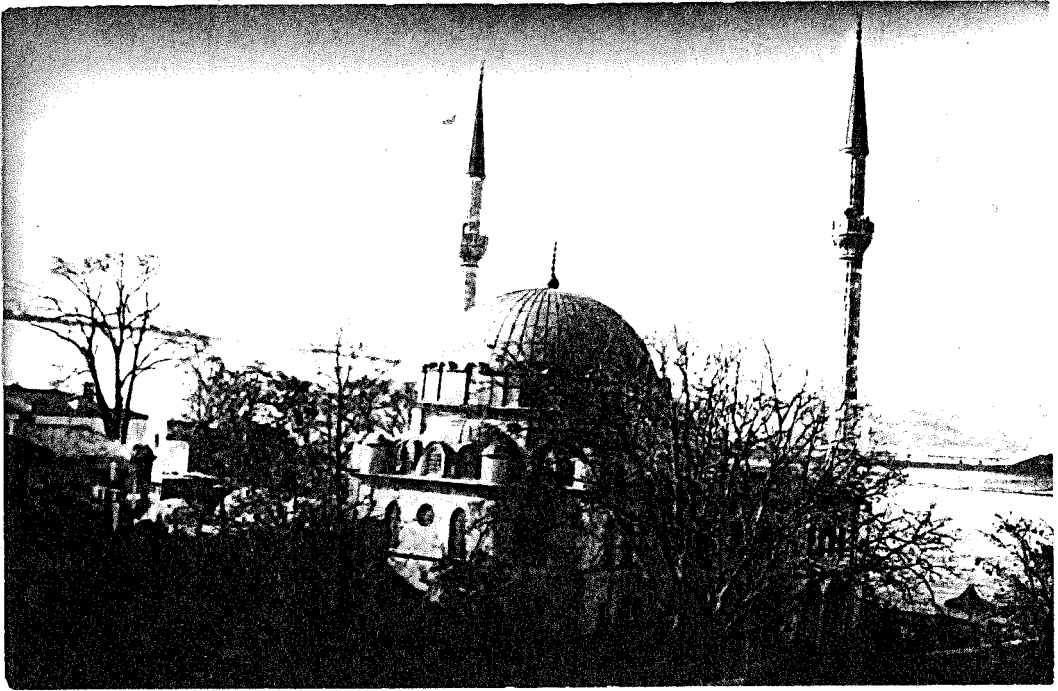
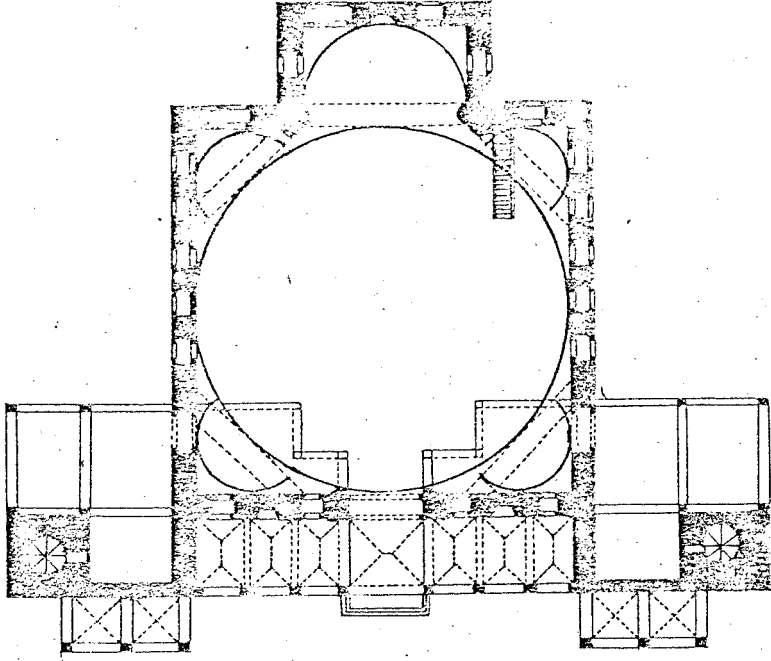
tayin olunmuştur ve itsalinde bir fukani mektep dahi nisa olunmuştur bade cennet mekan sultan mahmut han adlı hazretleri bir minareyi aliye zam ve ihdas ile camii şerif meskuri tamir ve tevsi ve kargir bir iskele ile bir muvakkithane dahi ilave buyurmuşlardır 1235 şevvalinin iptidasında tecdidine şuru olunmakla 1236 senesi tekml olup kuşat olunmuştur ve iptida binasında söylenilen tarihlerden orta kapıda mestur olan tarihtir 1192 ve mihrap tarafında bir hamam ali dahi bina ve inşa olunmuşturki misli nayap bir eseri nadir beraberdir ve cami meskurun bünyardına şehremini hafız hacı mustafa efendi bina emini tayin kılınmıştırki mumi iley bir sene akdem istanbulda bahçe kapısı dahilinde vaki türbeyi şerif ve medrese ve imaret ve sebile emin bina nasb ve tayin kılınmış idi ve imaret meskurenun derununda vaki mütevellilere mahsus hücrenin duvarına avize kılınan tarihi rana şeyhülislam vakit olan esseyid mehmet şerif efendi ibni şeyhülislam esat efendi merhumun hemşileri merhume fitnat zübeyde hanımdırki cami meskurun bina ve inşasına inşaat eylemiştir ve imaret meskurenin iki kapısı olup birisi bahçe kapısı tarafına ve birisi dahi sebilin arkasında hoca paşa canibine kusadedir ve iki kapılarının haricinde birer çeşme bina olunmuştur ve sebilin yanına dahi bir çeşme bina kılınmıştır cümlesinin suyu kırk çeşme suyundandır ve eyyam hanede atşane verilmek üzere sebil meskure kar dahi tayin olunmuştur sebilin mukabilinde meydanı nazır köşede vaki bir türbeyi cennet asa ve mekanı behset efza bina olunmuştur ki etrafı sulusesinde bendgan muteberan'dan dari bekaya ruhlet edenlerin mahal medfunları olup ez cümle kara vezir denmekle meşhur esseyid mehmet paşa mahal meskürde medfundurki müşarüleyh'in silahtar şehri yarı iken aga mehmet paşanın üzerine sadrazam olup onsekiz mah altı gün müddet sadareti vardır ruhleti 1195 seferinin yirmibeşinci isneyn günün'de vuku bulmuştur tarih vefatıdır ve bunun yerine izzet mehmet paşa saniye nail sadaret ölmüştür merhum müşarüleyh kayserili olup endurun humayun'da yolu ile has adaya geldikten sonra silahdar ve bade sadaret mesnedine vasıl olup tarihi meskürde illet terkan esvet isabeti ile vefat etmekle hariç türbeyi meskurede sebil mukabilin medfundur ve paşası müşarüleyh karındaşı mustafa paşa dahi eyüpte vaki şah sultan türbesi tahririnde zikri murur etmiştir ve padişah m hazretlerinin ekber şehzadeyi âlii nejatları sultan mehmed dahi çiçek marazında paşayı müşarüley-

hin vefatı günü vefat etmek'le derun türbey-i şerifeye defn olunmuştur. kezaik şehzade sultan süleyman dahi çiçek'ten vefat ederek türbeyi mezbure'de medfundur birkaç şehzadgan ve selatin dahi medfun olduğundan başka 1203 recebi şerifinin onbirinci salı günü kendileri dahi veda'ya alemleri fani etmekle vesat türbeyi şeriflerinde defn hak hatırlamak olmuşlardır onbeş sene yedi ay yirmiüç gün müddet saltanatları vardır ve sinni saadetleri altmışaltı'ya bali olmuştur ve evladı izamlarından malik taht saltanat olan sultan mustafa han rabi hazretleri dahi 1223 ramazanı şerifi selhinde vefat etmekle valid macetleri cenubun'da defn haki pak olmuşlardır bir sene iki ay onüç gün müddet saltanatları olup tarihi veladetleri 1193 recebinin yirmibeşinde vaki olmuştur sinleri otuza varmıştır vefatları hal'inden dört mah mururundadır hüda vendigar mişarüleyhi vefatından sonra emine bir sultan tevellüd edüb üç dört ay mururun'da mütevefiye olmakla türbeyi mezbureye defn olundu ve bade bir şehzadeleri mütevellid olup yine o anda vefat etmekle mahali mezbure defn olundu ve hariç türbede hatice sultan başkapı oğlanlığından enderuna gidip yolu ile darusseade ağası iken 1240 zilkadesinin yirmialtınca günü vefat eden ebû bekir ağa ve seneyi atiyesi recebinin selhinde vefat eden serçakdar şehriyari ve bostancı başı iken vefat eden elhac mehmet aga dahi medfunlardır türbeyi şerif meskürün orta tarafında bina ve inşa olunan medrese-i aliye ve kütüphane-i adım elmisle mekke-i mükerrime kazası mazullerinden esseyid yahya tevfik efendi bu tarihi ranayı söylemiştir 1194 bu seyyid yahya tevfik efendi eyüp efendi zade denmekle sehira olup 1149 da şevvalinin dokuzunda tarik'i tedrise duhul ve dur medaris mutadeden sonra kendisine 1180 rebiulu-la garesinde selanik kazası ve 1186 zilkadesin'de şam-ı şerif hukumeti ve 1192'de muharremi paresinde mekke-i mükerrime kazası ve 1199 ramazanında istanbul payesi ve 1200 zilkadesin'de anadolu payesi tevcih olunduktan sonra sekizbuçuk ay mururunda yirmi günlük rumeli kadı askeri bulunan birader zade yakup efendi vefatında kadı askerlik bunlara tevcih olunup senesi hitamında osman efendi zade seyyid mehmet kamil efendi halefleri olmuşturki kırkbeş gün mururunda meskur kamil efendi mehmet meki efendinin defa-i evvelisi üzerine şeyhülislam oldukta sadareti ve hizmet nikabeti esseyid mehmet derviş efendiye tevcih eylemiştir 1203 recebinin ikinci günü sahip tercüme tevfik cenapları meskür deruis efendi üzerine saniya kadı asker olup

bade tekml müddet mustafa aşır efendi halefleri olmuştur ve 1204 cemaziyel ahiresinin onaltıncı günü mezbur derviş efendi vefat etmekle hizmet nekabet bunlara seza porulup bade hamidi zade mustafa efendi azlinde meşihati islamiye ile hatimeyi muratip eyledikte sele-tini incir köyüne gönderip ve hizmet nekabeti medineyi munevvere payesi olup iki gün mururunda istanbul payesi ile tekrim olunan bı-çakçı'lar imamı zade zeyyid mehmet fahis efendiye tevcih eyledi mü-şarüleyh yahya tefik efendi dahi onüç gün mururun'da vefat etmek'le saniye meki mehmet efendi şeyhülislam olmuştur tarihi 1205 ve imaret mezburenin haricinde sebil kurbun'da vaki mektebin dahi tak derga-hında mestur lutfullah efendinin inşaat ettiği tarihtir türbe-i mez-burenin üç turbedarı olup her birinin mustakil haneleri vardır

171 BEYLERBEYİ CAMİİ ŞERİFİ

Aodülhamit Han tarafından İstavroz sarayının hırka-i şerif odası mahalline bir minareli olarak yaptırılmıştır. Diğer selatin camileri gibi bunun'da bütün lüzumlu şeyleri tamandır. 2 imam, 1 hatibi birkaç müezzini, kayyun-lara, devirhanları, cuma vaazı vardır. Ve bitişiğinde 2 katlı birde mektep yaptırılmıştır. Bilahere Sultan Mahmut camiye bir minare daha ilave etmiş-tir. Ayrıca camiyi genişletmiş, tamir ettirmiş, kağır iskele yaptırmış, camiye birde muvakkithane kumuş. 1235 şewal ayı başlarında yenilenmesi-ne başlamış 1236 senesinde tamamlanarak tekrar ibadete açılmıştır. İlk binanın orta kapısı üzerinde bulunan tarih kitabesinde 1192'de yapıldığı anlaşılmaktadır. Hürkarın, bu camiyi annesi Şemsi Rabia Sultan'ın ruhu için yaptırdığı dış kapısının üzerindeki kitabeden anlaşılmaktadır. Mektep kapı-sının üzerindeki tarih kitabesinden bunun da 1192 de yapıldığı anlaşılmek-tadır. Camiin yola açılan kapısı üzerinde yine 1192 tarihini taşıyan kitabe vardır. Caminin mihrap tarafında bir eşi daha bulunmayan büyük hamam yaptı-rılmıştır. Caminin inşasına Şehretini Hafız Hacı Mustafa isminde kimse bi-na emini olarak tayin edilmiştir.

BEYLERBEYİ CAMİİ-HAMİDİEVVEL CAMİİ

Beylerbeyi iskelesindedir.

Sultan I.Abdülhamit tarafından H.1184 (M.1770) da yaptırılmıştır. Mimarı Mehmet Tahir Ağa dır.

Cami ile birlikte bir tek hamam ve sübyan mektebide yapılmıştır. Yapıldığında tek minareli iken II.Mahmut tarafından M.1811 de bir minare daha eklenmiş ve muvakkithane ilave edilmiştir. Sahildeki dört

cepheli çeşmede II.Mahmut'un hayır eseridir. Camiyi II.Mahmut esaslı şekilde tamir ettirerek bir hünkâr mahfeli eklemiştir. Camii 1894 depreminde hasar görmüş. M.1945 de ahşap kubbesi ile beden duvarları onarılmıştır. M.1960-68 de temel takviyesi yapılmış, minareleri, hünkar mahfeli son cemaat mahalli mermer ihata duvarları, cami beden duvarları onarılmıştır. 1983'de gece yangında ahşap kubbesi yanarak çökmüştür. Yangın tahribatı kalem işleri alçı müzeyyen pencereler, nadide fildişi kaplamalı minber ve kristal avize tahribat görmüştür. Aynı zamanda son cemaat yeri de yanmıştır. Daha sonra yapılan restorasyon eski orijinalliğini verememektedir.

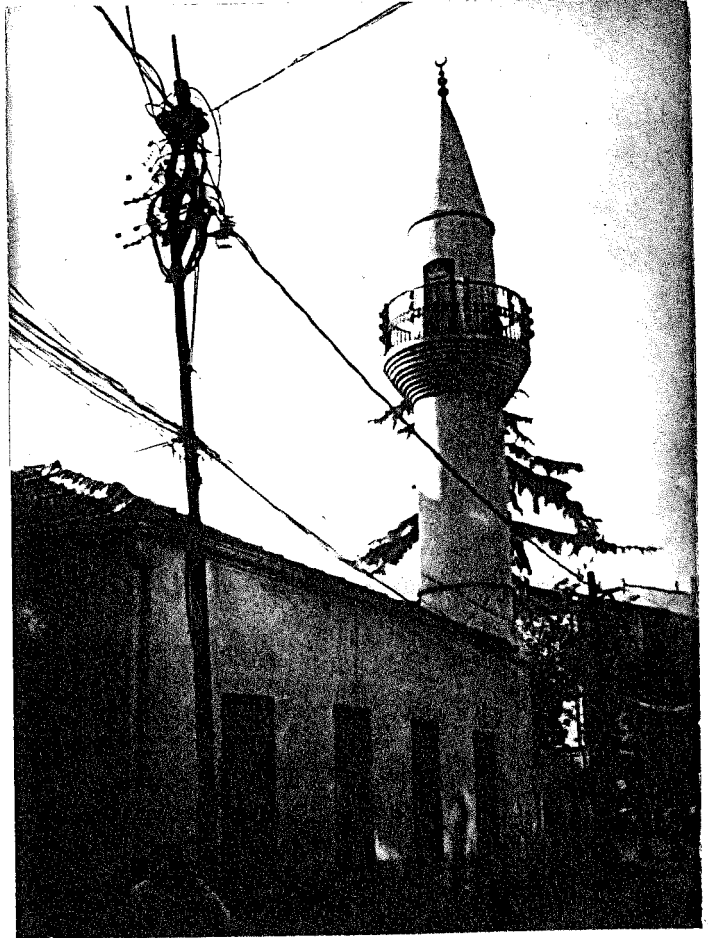
Camii barok uslubundadır. Ön yüzü denize karşıdır. Geniş bir mermer rıhtımı vardır. Buradan iç harem avlusuna geçilir. Son cemaat yerinin önündeki iç harem avlusunun üç tarafını çeviren duvarda rıhtım ile birlikte yapılmıştır.²² Minareleri değişik mimari anlayış göstermektedir. Pabuçlarının satırlarının kabartmadilimli soğan şeklinde olması ve kürsülerin yüksekliği bakımından Nusretiye Camii minareleriyle yakın benzerlik gösterirler. Şerefelerin altındaki dilimlerde gene Sultan II.Mahmut dönemindeki Beyazıt kulesinde aynen mevcuttur. Uzun kürsüler masif olup köşeleri paye şeklinde kabartmalıdır. Minarelerin gövdeleri yivli, üstleri ise kurşun külahlıdır. Yapı tek kubbelidir. Dört köşe planlıdır. Kubbe kasnağı dört büyük mermer yardımı ile dört küçük yarım kubbeye yaslanan sekizgen bir tabana oturur. Duvarlar kesme taş ile örülmüştür. Denize bakan tarafta oniki yanlarda altışar pencere bulunur. Bunlar gayet güzel işlemeli demir çubuklarla üsslenmiştir. Denizden bakıldığında soldaki minarenin yanına büyük bir hünkar mahfeli yapılmıştır. Kesme taştan iki duvarı, gene kesme taştan beş paye arasına atılmış dört kemer üzerine oturtulmuştur. Dairenin zemini ve tabanı ahşaptır. Buradan caminin denize karşı olan son cemaat yerinin üstüne rastlayan bir koridor salona geçilir. Son cemaat yerine iç harem avlusundan küfeki taşından yapılmış merdivenle çıkılır. Bu merdiven dörde kırılmış bir yelpaze görünümündedir. Son cemaat yeri altı mermer sütun üzerine atılmış, kenarlarındakilerin uçları duvarlara dayanmış yedi kemerli bir revak ile örtülüdür. Cami içinde orijinal olmayan çok süsleme vardır. Mihrabı dışa taşkın olarak yapılmıştır. Ahşap minber, vaaz kürsüsü ile dolap kapaklarında maun kaplama üzerinde fildişi kakma süsler bulunur. Çeşitli devirlere ait çiniler ve bil-lur avize camiye güzel bir hava verir. Kısaca kötü bir restorasyon yapılmasına rağmen caminin yeri, kendisi ve içi güzel görünümündedir.

H. (237/72) BULGURLU MESCİDİ

banisinin ismi ve kabri malum olmayıp küçük elkafta üsküdar avarisi hüccetin'de bulgurlu mescidi diye yazılmıştır karibinde olan mektebi mehmet ağa nam sahip hayır 1090 senesinde bina etmiştir bade zaman ragıp mehmet paşa cami mezburi fevkani olarak mücedda bina ettirmiştir müşarüleyhin tercümeysi hali istanbulda kütüphanesi zikrin'de murur etmiştir mahallesi vardır

237/72 . BULGURLU MESCİDİ

Yaptıranın ismi ve mezarı belli değildir. Küçük vakıfta Üsküdar civarını bildiren belgede Bulgurlu mescidi diye yazılmıştır. Yakının'da olan Okulu Mehmet Ağa ismindeki hayır sahibi 1090 yılında yaptırmıştır. Daha sonra Rakıp Mehmet Paşa adı geçen Cami-i iki katlı olarak yenilenmiştir. Adı geçen hayratı İstanbul Kütüphanesi kayıtlarında geçmiştir. Mahallesi vardır.

BULGURLU MESCİT

Üsküdar'da Bulgurlu mescit sokağındadır.

24

Şeyh Selami Aii Efendi tarafından yaptırılmıştır. Tarihi bilinmemektedir.

Caminin çatısı ahşap olup kiremit örtülüdür. Minaresi tuğla olup sıvalıdır. Duvarları kârgirdir. Minberi ahşaptır. Tamir görmüş, fakat hiç bir özelliği kalmamış, bozulmuştur. Mezarı yanındadır.

H.(256) BULGURLU MESCİDİ

banisi zümrei teberdarândan mehmed ağa nâm sahibülhayırdır kabri nâmalümdür minberini vüzeradan bayram paşa vazeylemişdir veziri müşarûleyhin tercümei ahvali istanbulda vakî türbesi zikrinde mürûr eylemişdir mescidi mezburun vezaiifi hüddâm yine karyei mezkureden havale eylemişdir ve sultan mahmud hânı evvel hazretleri silahdarlarından süleyman ağa civarında bir mekteb'i sübyan binasına muvaffak olmuştur fi 1164 ve kurbünde vakî tâk hamam ve bulgurlunun ekser mahalli dahî aziz mahmud efendi hazretleri vakfı şerifinin musakkafatındandır karyei mezbur vasatında bir mikdar meydancık ve bir iki çınar ağacı dahî olup eshabı hayırdan bir kimse dahî bir mikdar su getirtmişdir ve ahaliyi karye bulgur yaptıklarında sihak etmeleri için bir taş mermer dibek dahî vaz etmişdir

256 BULGURLU MESCİDİ

Yaptıran, Teberdarlardan Mehmet Ağa adındaki hayır sahibidir. Mezarı bilinmemekte, Minberini vezirlerden Bayrampaşa koydumuş. Vezirin biyografisi İstanbuldaki türbesinin yazılmasında geçmiştir. Bu mescidin görevli hademeleri Bulgurlu köyünden atanırdı. Sultan Mehmet Hazretlerinin Silahtarı Süleyman Ağa mescit yakınında bir sübyan mektebi yaptırmış. 1164 ve yakında olan kubbeli hanım ve bulgurlunun bir çok mahallesinde Aziz Mehmet Efendi Hazretlerine ait vakfın binalarından sözü edilen köyün ortasında küçük meydancık ve birkaç çınar ağaçta bulunurki hayır sahiplerinden biri binaya getirdiği suyu buradan akıtmış ve köy halkı bulgur yaptığında bulgur soymaları için mermerden bir dibek koydumuştur.

BULGURLU MESCİDİ - BAYRAMPAŞA CAMİ

Üsküdar, Küçük Çamlıca'da Bulgurlu denen yerdedir.

Teberdar Mehmet Ağa tarafından 17.Yüzyılda yapılmıştır.

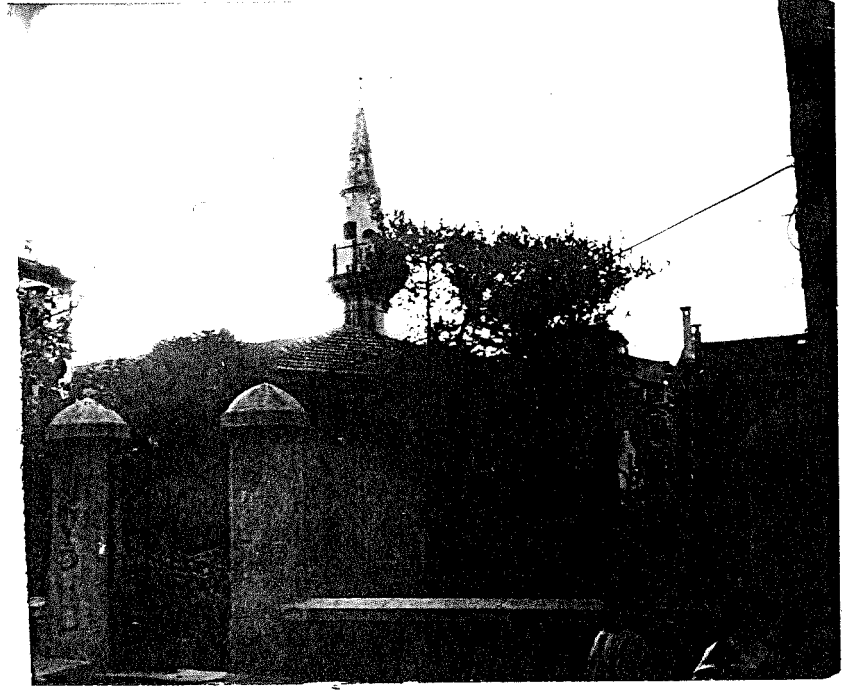
Caminin çatısı ahşap, kiremit örtülüdür. Minaresi taştan olup külâhı kurşundur. Kare planda olan caminin duvarları kârgir, Minberi ahşap'tır. Musalla taşı antik bir parçadır. Camekan bir geniş eklenmiştir. Haziresi önündeki bahçededir. Alçakça bir çevre duvarı vardır. Cami yenilenmiş durumdadır.

H.(255/(B) CAFER AĞA MESCİDİ

banisi bab-ül saade ağalarından cafer ağadır kabri dahi andadır senki mezarında tarihi vefatı mestur değildir mahallesi yoktur

255/B CAFER AĞA MESCİDİ

Yaptıranı Babüssaade ağası Cafer Ağa'dır. Mezarı oradadır. Mezar taşında ölüm tarihi yoktur. Mahallesi yoktur.

CAFER AĞA MESCİDİ

Kadıköy'de Moda caddesindedir.

Babüssaade ağası Cafer Ağa tarafından yaptırılmıştır. Tarihi belli değildir. Yandığından 1900 senelerinde vakıflar tecdit ettirmişti.²⁵

Duvarları kargir, çatısı ahşap ve kiremit kaplıdır. Minaresi taş olup sıvalıdır ve külahlı kurşundur. Minareye giriş dışarıdandır. Orijinal tarafı kalmamıştır. Camiye çatısı ondülin küçük bir giriş eklenmiştir.

H. (191/7) CAMİİ ADLİVE DERKURBİ ŞEMŞİ PAŞA

banisi hâlidî aşiyân sultan mahmud han'ı adlî efendimiz hazretleri olup 1232. senesi şemsi paşa ismiyle mesmû olan kasrı bunazır emri şahaneleri ile tecdid olunduğı sırada kurbünde bir camii şerif binası daha muktezası iradei padişâhiden olmağla sahili deryada işbu cami bunazır bina ve inşâ olunmuşdur selateyni maziye cevami musillu her bir levazımata mükemmel olarak mahfeli hümâyunu vaaziyesi dahi vardır ve bir şerefeli tek minaresi vardır mahallesi yoktur

191/7 CAMİ ADLİYE ŞEMSİPAŞA YAKININDA

Yaptıran Sultan Mahmut Hanı adli hazretleridir. 1232 senesi Şemsipaşa adıyla tanınan manzaralı kasır padişah emirleriyle yenilendiğinde yakınında bir cami yapılması gereği padişah iradesi olduğundan deniz kenarındaki bu manzaralı cami yapılmıştır. Her selatin cami gibi tüm levazımeti en iyi konulduğu gibi padişah mahfeli'de bulunur. Bir şerefelidir. Tek minaresi bulunur. Mahallesi yoktur.

CAMİ ADLİYE

Üsküdar'da, Şemsi Paşa sahilinde olup, adı sonradan şerefabad olan Sultan Sarayı'nın ve karakolunun yanındaydı.

II.Mahmut tarafından yaptırılmıştır.

Cami bir çok hasarlar geçirdiğinden çeşitli zamanlarda yenilenmiş ve tamir görmüştü. 1816 yılında Sultan II.Mahmut, Sinan yapısı Şemsipaşa Kasrını tamir ettirirken bu camiyi yeniden yaptırmıştır. Adını Adliye Cami koydurmuştur. Camiden bu gün hiçbir eser kalmamıştır.

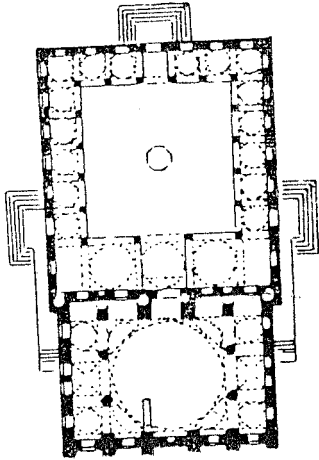
H.(187/A) CAMİİ VALDEİ CEDİD

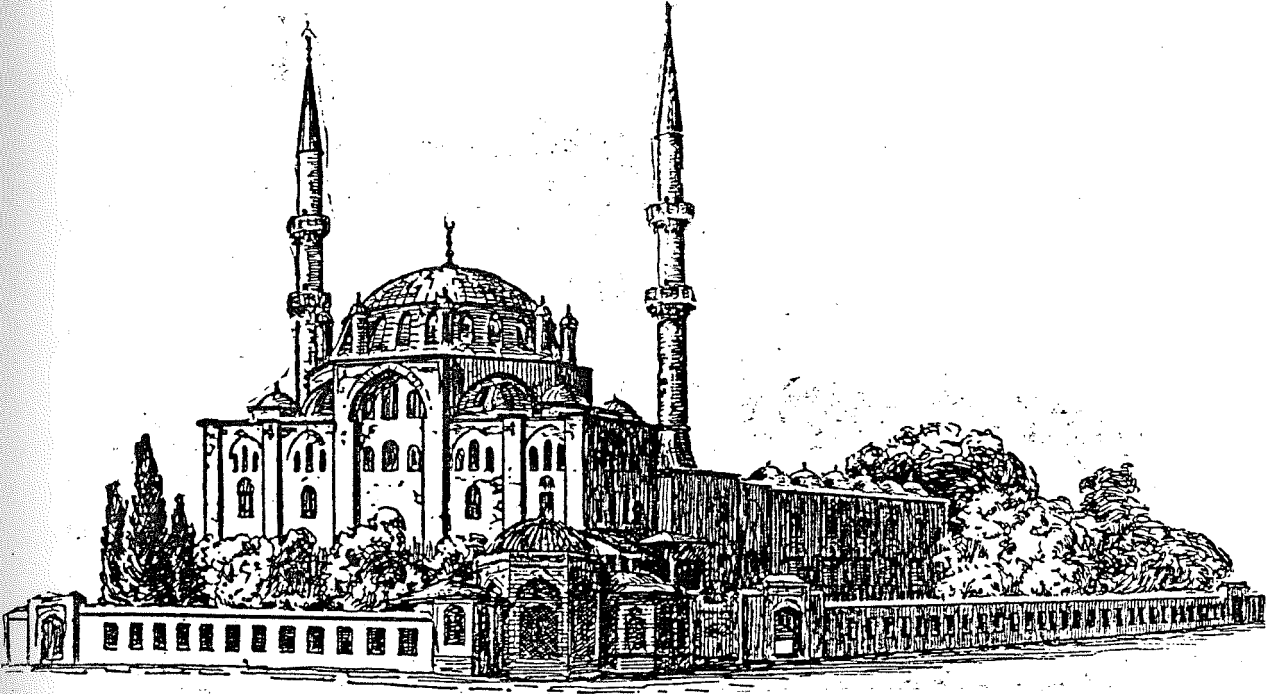
cennet mekan sultan ahmet han salis hazretleri valideleri gülsüm immettullah sultan için bina etmiştir müşarüleyh anın büyük mahdumu sultan mustafa han hazretleri dahi müşarüleyha için bir minareli haşbi bir cami şerif bina buyurmuşlardaki mahalinde beyan olundu cami meskurun iki minaresi ve mahvel humayun ve sebil ve çeşme ve imaret ve mektebi sübyan ve levazımeti sairesi mükemmeldir şura itmamına pek çok tarihler insad eylemiştir ez cümle emir buhari şeyhi kahremanı zade şeyh ahmet efendi on vechile tarih çıkar işbu musanni tarihi söylemiştir cami valde sultan aceb bil eser darel iktida ve menzili ehli reca müşarüleyha valide sultan hazretleri cami şerif meskurun itmamından yedi sene mururundaki 1127 rebulevvelinde mahdum vala şunları sultan ahmet han salis hazretleri ile edirneye azimet buyurduklarında seneyi mezbure zilkadesinin sekiz salı gecesi saat dokuz'da irtihali darı beka ederek naâşi şerifleri istanbula nakil ve şehri mezburun müşarüleyh cuma günü saat beşte camii şerifi mes-

kurun karibinde şahrâha nazır mahal mahsusa defn olunduktan sonra ala şebikeler ile teyin olundu valideyi müşarüleyha zevci muazzamları sultan mehmet hanı rabi hazretlerinin evladı mûkerremleri sultan mustafa hanı salı ve sultan ahmed han salis hazretlerinin saltanatlarını görmüştür müşarüleyhanın türbesi haricinde kendi kethüdalığından naile vezaret olup kaymakam olan kayseryeli mehmet paşa medfundur 1135 tarihi vefatıdır mahallesi yoktur

187/4 CAMİİ VALİDE-İ CEDİD

Sultan III.Ahmet Han Hazretleri 1120'da anneleri Gülsüm İmetullah Sultan için yaptırmıştır. Gülsüm Sultanın büyük oğlu Sultan Mustafa Han Hazretleri de yine onun için bir minareli ahşap bir cami yaptırmıştır. Adı geçtiği yerde bahsedilmiştir. Konumuzdaki caminin ise iki minaresi, Sultan mahfeli, sebül, çeşme, imaret, sübyan mektebi ve gerekli diğer şeyleri mükemeldir. Valide Sultan Hazretleri binanın tamamlanmasından yedi sene sonra 1127 zilka-desinin sekizinci salı gecesi ölmüştür. Merhume İstanbul'a getirilip bu cami mezarında gömülmüştür. Mahallesi yoktur.

YENİ VALİDE CAMİ-CEDİT VALİDE CAMİ

Üsküdar iskele caddesinde, meydandadır.

Camii III.Ahmet'in annesi Gülnuş Emetullah Sultan tarafından H.1120 (M.1708-1710) yıllarında yapılmıştır.²⁶

Planı esasta kare olup biraz basık olan merkezî kubbe, dört fil ayağına istinat eden dört kemerle yanlardan dört yarım kubbenin teşkil ettiği sekiz köşe üzerine oturtulmuş olup yanlarda tabakalar ve Hünkar mahfeli vardır. Çifte şerefeli mevzun iki minaresi vardır. Dış avlusu beş kapılı olup nefis şadırvanı, sonradan yapılmış ahşap Hünkar dairesi, sebili, mektebi, Gülnuş sultanın şebekeli türbesi ve muvakkithanesi vardır.

H.(255/-(A) ÇAKIRAĞA MESCİDİ DERKARVE-İ MEZBURE

banisi ağa-ı mezburun merkadi malum değildir mahallesi dahi yoktur

255/A ÇAKIRAĞA MESCİDİ YUKARIDA ADI GEÇEN KÖY İÇİNDEDİR (KADIKÖY)

Yaptıran adı geçen Ağa'nın mezarı belli değildir. Mahallesi'de yoktur.

ÇAKIRAĞA MESCİDİ

Kadıköy'de Çakırağa tarafından yapılmış. Fakat tarihi bilinmemektedir. Ayrıca bugün hiçbir izine rastgelenmemiştir.

H.(230/57) ÇAKIRCIBAŞI CAMİİ DERKURBÜ İHSANİYE

banisi çakırcı başlıktan tiğilan hasan paşa mirmirandan olup bu camii şerifin binasına muvaffak olmuştur ve karibin'de bina eylediği mektep murur-i zaman'la harabe mestef olmakla camii-mezburun satasını mektep etmişlerdir ve cami şerifin üzeri iptida kurşun kaplı iken mütevellilerden celeb-feyzi nam kimsenin hini tevelludun'de keremit döşetmiştir paşaya mezbur edirne'de bina eylediği medresesi civarında medfundur bu cami şerifin tarihi binası 966 dadır'ki camimiz cami mezburk mihrabı önünde sultan mahmut han salis hazretlerinin vüzherhasından egri gazasın'da beraber bulunan koca mehmet paşa medfundur camii şerifin ihسانیye tarafına kuşad kapısı kurbünda izmirli ali paşanın ser maktubi medfundurki paşaya mezburk iki defa mısır valiliği olup defai evvelisi 1118 cemedil evvelisinde rami mehmet paşanın azlinda defai saniyesi 1129 recbinde abdi paşanın azlinda vukuu bulmuştur 1132 zilkadesinin 6 günü azil ve recep paşa nusb olduktan sonra katl olunmuştur tarihi 1132 mezarın'da mestur tarih budur

* şehid oldu ali paşa mahlen adn idemevla * 1133

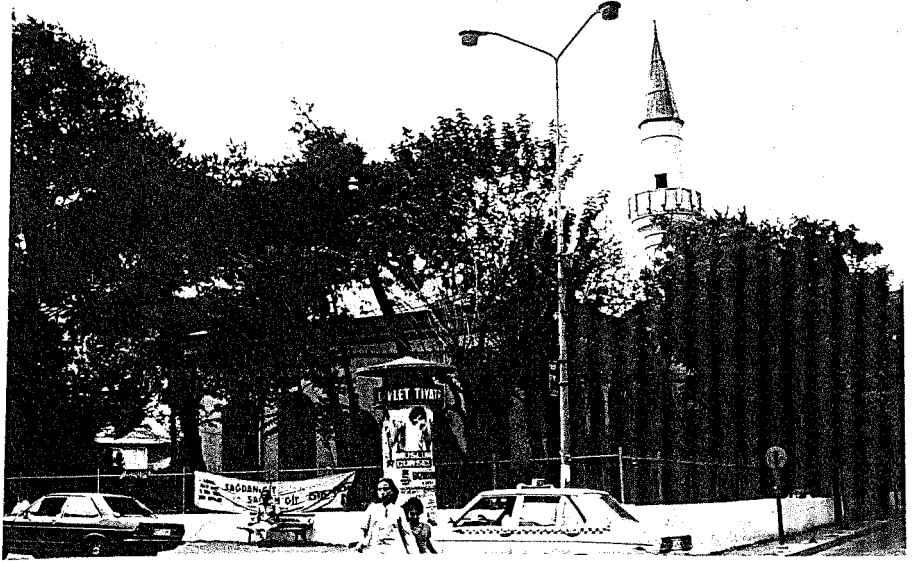
ol civarda çeşme dahi bina eylemiştir camii şerifin mukabilin'de vaki hamamın banisi hacı ahmet paşadır mahalli mezbur'da türbeyi müşarüleyh mahsusasında medfundur zamanı sultan murat han saliste haman mezbur 933 tarihinde bina olup banisi birkaç sene sonra vefat etmiştir mahallesi vardır

230/57 ÇAKIRCIBAŞI CAMİİ İHSANİYE YAKININDA

Yaptırana Çakırcı başlıktan rütbe alan Hasan Paşa Beylerbeyinden olup. Bu Camiyi yaptırmayı başarmıştır. Yakının'da yaptırdığı Okul zamanla harab olmuş adı geçen Caminin son cemaat yerini okul yapmışlardır. Ve Caminin üzeri önce kurşun kaplı iken Cami sorumluların'dan Celeb Feyzi adındaki kimse lüzum görererek Kiremit döşetmiştir. Adı geçen paşa Edimede yap-

tındığı medrese yakınında gömülmüştür. Bu Caminin yapıldığı tarih 966'dır. Adı geçen caminin mihrabı önünde Sultan III.Mehmut Hazretlerinin vezirlerinden Eğri kazasında beraber bulunan Koca Mehmet Paşa gömülmüştür. Caminin ihsaniye tarafına açılan kapısı yanında İzmirli Ali Paşanın mektupgübaşı gömülmüştür. Adı geçen paşa iki defa Mısır Valisi olup; ilk defa 1118 cemeziel evvelisinde Rami Mehmet Paşanın vazifeden alınmasında, iki defa 1129 recebinde Abdi Paşanın vazifeden alınmasında olmuştur. 1132 zilkadesinin altıncı günü vazifeden alındığında Recep Paşa atandıktan sonra öldürülmüştür. Tarihi 1132 Mezarında yazılı tarih budur. * Şehid oldu Ali Paşa mahallen adhede mevla * 1133

Orada çeşme yaptırmıştır. Caminin karşısında olan hanımın yaptıranı Hacı Ahmet Paşadır. Adı geçen yerdeki türbesinde gömülmüştür. Sultan III.Murat Han zamanında adı geçen hanım 933'te inşa olup, yaptıranı bundan birkaç sene sonra ölmüştür.Mehallesi vardır.

ÇAKIRCIBAŞI CAMİ - DOĞANCILAR CAMİ

Üsküdar'da Doğancılar semtinde ana cadde üzerinde ve dört yol kavşağında köşe başındadır.

Çakırcıbaşı Hasan Paşa tarafından H.966 (M.1558-59) tarihinde yapılmıştır.

Caminin zamanla harap olması üzerine Sultan Abdülaziz'in üçüncü İkbali Hanım H.1275 (M.1858-59) tarihinde cami tamir ve ihya et-

miştir. Daha sonra son yıllarda yeniden tamir edilmiştir. Caminin, yapıldığı sırada üstü kurşun kaplı iken daha sonra çatısına kiremit döşenmiştir.²⁷

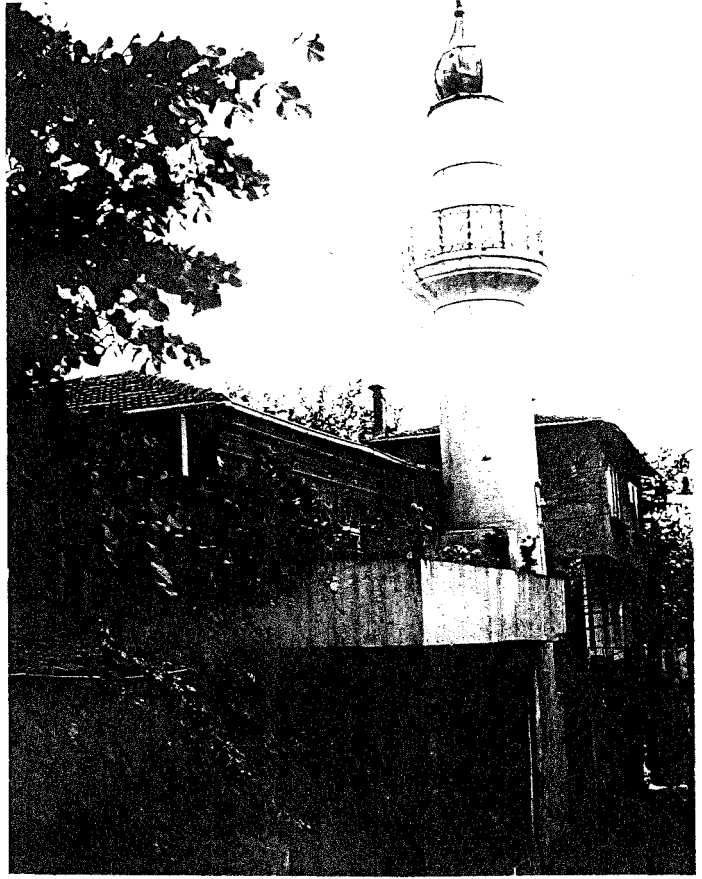
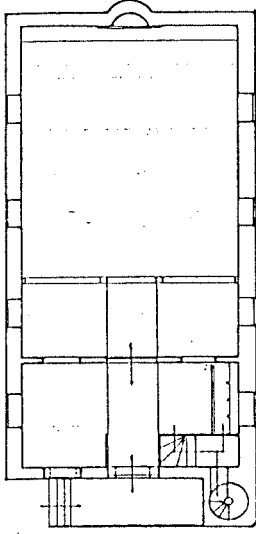
Bugünkü haliyle caminin duvarları kârgir, çatısı ve son cemaat yeri ahşaptır. Minaresi taştandır ve sıvalıdır, mihrabın solundadır. Pencereler, küşelerdeki taş plastrlar ve saçaklar, son dönem müdahalesi izlerini, taşımaktadır. İçerde süsleme yoktur.

H.(171) ÇENGEL KARYESİ MESCİDİ

banisi hacı ömer efendi nam bir sahip hayır olup merkadi dahi andadır gerek sinin mezarında gerek mescidinin tak dergahında vakit ve zamanı mukayyed olmadığından malum degildir bade sultan mahmut han-ı evvel hazretlerinin valideleri mimber vaz edup ve bir tuğla minare dahi yaptırdup cami mezburu tamir ettirmiştir ve cami mezburun muskafatından karyeyi mezbure'de bazı haneler vardır meşkur çengel karyesi iskelesinde kapıdan derya abdullah paşa dahi 1234 senesi cemi levazımatı mükemmel olarak bir cami şerif binasına muaffak olmuştur paşaya müşarüleyh karyeyi mezbure ehalisinden bir kimsenin oğlu olup bade haseki zümresine dahil ve daha sonra serbostanyan ve dört beş sene sonra baş baki kuli ve bade sipahiler ağası ve daha sonra mirahor kebir ağası olup sipahi olmuştur ve 1234 ramazanı şerifinin yirmi yedinci sebet günü hacı salih paşa azlında sadrazam nasb kılınmıştır seneyi mezbure cemaziel ahiresinin yirmi yedi isneyn günü azl ve yerine silahtar ali paşa sadrazam nasb olundu izmitte vefat eylemiştir mesari ilahin ismi hamullah olup lakın abdullah denmekle zöhret bulmuştur

171 ÇENGEL KARYESİ MESCİDİ

Yaptıranı Hacı Ömer Efendi denen bir hayır sahibidir. Mezarı da oradadır. Lakin mezar taşında ve mescidin kapısı üzerinde bir tarih yazılı değildir. Sultan I.Mehmut Han Hazretlerinin anneleri Saliha Sultan minber koydurup ve bir tuğla minare de yaptırap camiyi tamir ettirmiştir. Bu caminin Vakfından adı geçen köyde bazı haneler vardır.

ÇENGELKÖY MESCİDİ - HACI ÖMER MESCİDİ

Çengelköy, Dereboyu sokaktadır.

Hacı Ömer Efendi tarafından yaptırılmıştır. Tarihi kesin bilinmemekte en az beş asırlık olduğu ileri sürülmektedir.

İki defa yangın geçirmiştir. M.1882 de Abdülhamit çatısını onarmış. M.1878'de ikinci yangından sonra M.1894 yenilenmiştir.

Caminin çatısı ahşap ve kiremit örtülüdür. Minaresi tuğladır. Soğan külahı kurşun kaplıdır. Duvarları kargirdir. Cami sıva ile yapılmış durumda ve aşı boyalıdır. Üç basamaklı bir giriş eklenmiştir. İçerde ve cephelerde orijinal özelliği kalmamıştır.

H.(234/60) ÇİNGENE FIRINI MESCİDİ

banisi kadı alaaddindir kabri dahi andadır 1000 tarihinde vefat etmiştir minberini imamzade denmekle maruf mustafa efendi nam kimesne vaz-eylemiştir badehu arpacılar kethüdası elhaç ismail ağa karibinde bir mekteb bina eylemiştir badehu diyarbakirli seyid feyzillah efendi mescidi mezburu zaviye eylemiştir bu dahi anda medfundur 1050 tarihinde vefat etmiştir bu zatın bazı eşar ve ilahiyatı vardır mahallesi vardır

234/60 ÇİNGENE FIRINI MESCİDİ

Yaptırana Kadı Alaaddindir. Mezarı'nda oradadır. 1000 tarihinde ölmüştür. Minberini İmamzade diye tanınan Mustafa efendi isimli kimse koydumuş, daha sonra arpacılar kethüdası Hacı İsmail Ağa yakında bir okul bina ettirmiş, daha sonra Diyarbakırlı Seyid Feyzullah efendi adı geçen mescidi zaviye'ye çevirmiş Feyzullah efendi orada gömülüdür. 1050 tarihinde ölmüştür. Bu zatın şiirleri ve ilahileri vardır. Mahallesi vardır.

ÇİNGENE FIRINI MESCİDİ - KARAKADI MESCİDİ

Üsküdar, tenbel Hacı Mahmut Mahallesi, Selâmi sokak tadır.

Kadı Alaüddin Efendi tarafından 15.Yüzyılda yaptırılmış olup, sonradan yıkılmıştır.²⁸ Bugün hiçbir iz kalmamıştır.

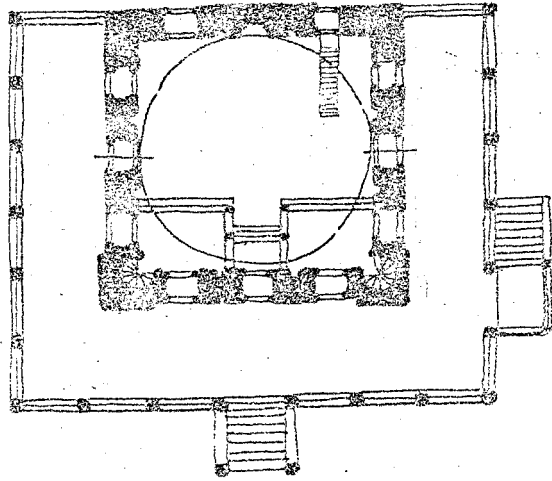
H.(184/2) ÇİNİLİ CAMİİ

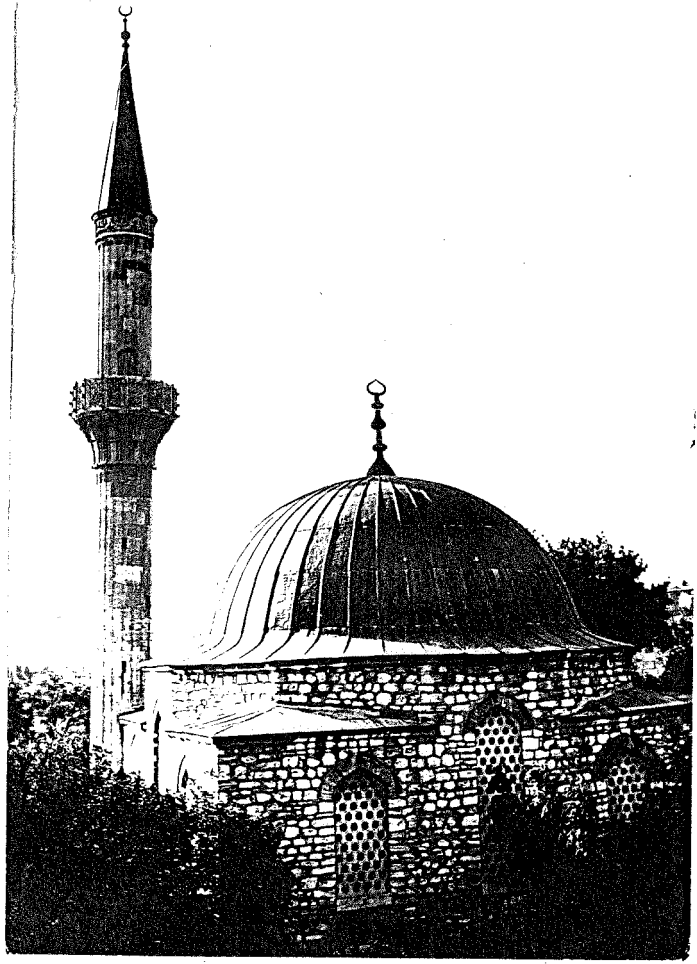
baniyesi mah yepker sultandır ki sultan ahmet han evvelin zevcei muhteramıdır ve sultan murat han rabi ve sultan ibrahim han hazratı buzlardan vucuda gelip cümlesinin zamanı saltanatlarını görüp ve bunlardan sonra kafidi sultan mehmet han rabi hazretlerinin evvel saltanatlarında azmeyi gülşen saray cenan olmuştur merhumel meşari ila kırk seneden mütecaviz mutekai saray devlet ve ikbal olarak mazbekte beyan olunduğu vechile pek çok asarı hayrıyeye muaffak olmuştur bu cami şerifi dahi 1050 tarihinde bina ve teknil ettürüp zamanı şurasından himmet nam şairin inşaat eylediği tarih mezburun

tak dergahın'da mesturdur mektep ve çeşme ve darülhadisî ve çift hamamı ve sebîli ve mahvel ve humayunu vardır istanbul'da vaki valide hanı denmekle şehir han kebir bu caminin vakfından ve han derununda olan mescid dahi sultanı müşarüleyha'nın eseri hayrıdır ve beher sene huccaci müslümin için teberru daran zümresinden küçük saka ve büyük saka tabirleri ile iki kemsine tayin olunup yollarda su ve bazı mahallerde şeker şerbetleri ile atşanı huccaca tesbil ve ikram ettirmek ve istanbulda sare çıktığı gün cevami selatinin eyimmeyi hutebası huzuru padişahide kuranı azımı şandan birer ayet kırat etmek valideyi meşarı ilahanın asharındandır ve ehali haremeyni şerifeyn için sarayı vasireler tayin eylemiştir ve balade zikri murur ettiği üzre karadeniz bogazında vaki anadolu canibinde olan kavak kal'ası ve haricinde olan cami şerif dahi merhumeyi müşarüleyhanındur

184/2 ÇİNİLİ CAMİ ATİK VALİDE SULTAN CAMİ YAKININDA

Yaptıranı Mahpeyker Sultandır. Sultan I.Ahmet Han'ın hürümü, IV.Murat Han ve Sultan İbrahim Han'ın anneleridir. Bu camiyi 1050 tarihinde yaptırmıştır. Tarihi kapı üzerinde yazılıdır. Mektebi, çeşmesi, çift hamamı, sebîli ve padişah mehfeli vardır. İstanbul'daki Valide Hanı denen meşhur büyük han bu caminin vakfındandır. Ayrıca han içindeki mescit de Sultanın hayır eseridir. Ayrıca Anadolu yakasında Kavak Kalesi ve dışındaki cami de merhumeye aittir.

ÇİNİLİ CAMİ - ORTA VALİDE CAMİ

Üsküdar'da Nuh kuyusu semtinde, Çinili mescit sokağındadır.²⁹

Sultan İbrahim annesi Mahpeyker Kösem Sultan tarafından H.1050 (M.1640) tarihinde Mimar Kasım Ağa'ya yaptırılmıştır. Cami ile birlikte, okul, çeşme, Dârülhadis, çifte hamam ve sebil yapılmıştır.³⁰

Cami 17.Yüzyıl Türk çini sanatının en müstesna eserleri ile bezenmiştir. Caminin iç kısmına girmeden evvel, kible cephesi hariç, ahşap sütunlar üzerine inşa edilen saçaklarla örtülü üç cephesi dahi tamamen çinilerle kaplıdır. Cami kare planlı ve tek kubbelidir. Caminin üst tarafını yirmi adet mermer sütunla bir saçak örtmektedir. Sağında kesme taştan ve şerefesi motifli barok uslubu bir minaresi vardır. Yüksek duvarları moloz taş, ihata duvarları kesme taştır. İç kısımdaki klasik dönem çinileri orijinal ve yeni yapılan kalem işleri vardır. Medrese harap durumdadır, revaklar yokolmuş, son ce-maat mahalli kapatılmış, minberi orijinaldir. Minber güzel bir mermer işçiliği olup külahı çinilidir. Mihrabının içindeki çiniler yok edilmiştir. Sağır kubbenin içi kubbe kasnağına kadar çini kaplıdır.

H. (155) ÇUBUKLU OCAĞI MESCİDİ

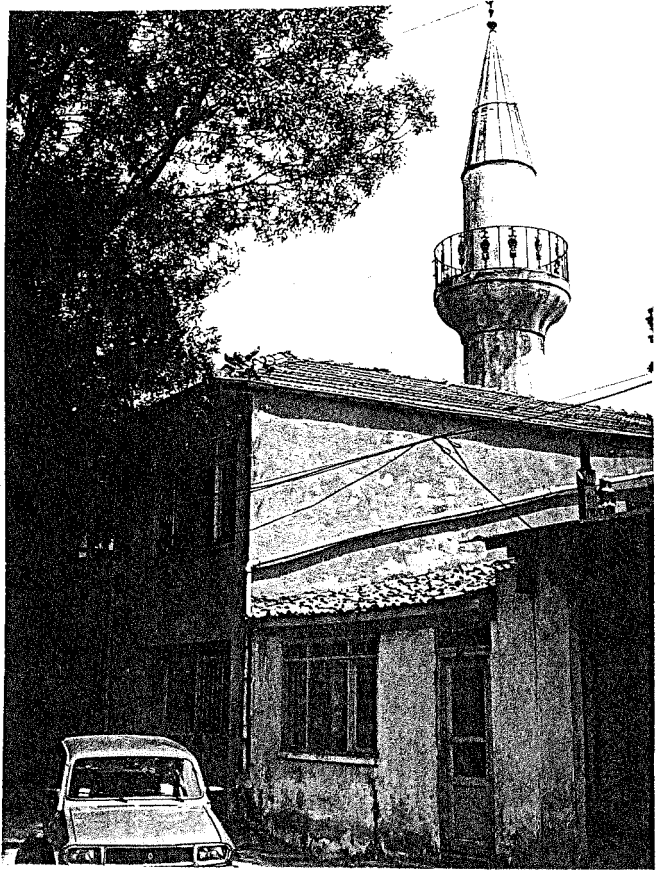
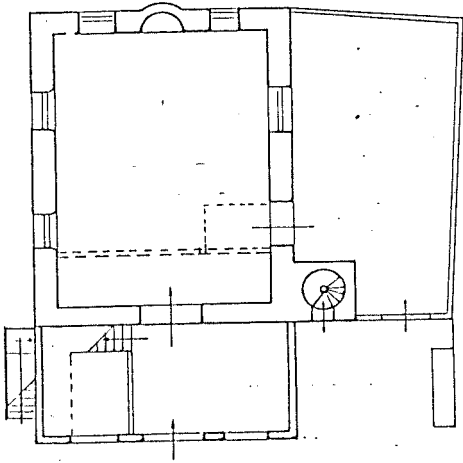
İşbu cami mesiregah meskürde vaki nefarat kışlasının camidir mimerini bostancı başılardan aga babası halil aga vaz ve yedi akçe yövmiye hitabet vazifesi tayin eylemiştir ve mahal meskürde vaki havuz ve sütun ve çeşmei abu leziz sultan ahmet han salis hazretlerinin vekil mutlak ve damad ekremi olan maktul ibrahim paşanın eser hayrıdır ve yanında bir tarih taşı vardırki üzerin'de şair meşhur vehbi esseyid hüseyin efendinin dediği tarih mesturdur bu mahalle feyzi abad nam verilmiştir tarih meskur budur

- * hazreti şehriyari heft iklim * kutbu alem had yokseri dâd *
  - * yani sultan ahmedi salis * yaver olsun ana cihan evdad *
  - * öyle bir padişahı arif kim * bayezid eyler andan istirşad *
  - * oldu tavatı devlet ve cahi * kutsayana zamimei evrad *
  - * bir vezire muvaffak etti anı * keremi beyderbeğ rabbi ibad *
  - * merhametkâri ve mekremet pişe * cûd endişe asağ istidad *
  - * sihri azam yeganeyi alem * memba ilim ve hılim ve rüşd vesedat *
  - * sadru hatem nihâl ibrahim * bahru kağ asağ kerem mütad *
  - * çünkü ebri bahar lutfundan * harem oldu bu ravzai icad *
  - * oldu şadab cudu ihsanî * bağı alemde bende ve azad *
  - * kıldı himmet çubuklu da yani * yaptı bir aynı pak ve sağ nihad *
  - * hubz ecluh gah bihemta * vubte fermayı holh ve nüşad *
  - * etti bir havz ile yine şimdi * rungın ol mesirenin müzdad *
  - * hovz ammaki bahirei kalzem * hoz ammaki havzı cuyi nüşad *
  - * bir gün ol küfârı ralaye * geldi devletle ol hez bir cihad *
  - * seyre ikbal edüp saadetle * ser havza olunca payi nihad *
  - * dedi ol sadru bikra çakır * feyzi akdesten edüp istisâd *
  - * bade ezin bu mesirei hasık * namı olsun cihanda feyz abad *
  - * bakraçın etti şevkinden * sale tarihin eyledim tadad *
  - * oldu hakkaki bibedel tarih * cayı dilcev makamı feyzabad * 1134
- ve bu çeşmenin ittisalinde olan çemenzarda dahi diğeri bir çeşmeyi mayı leziz vardırki yine sadru müşarüleyhin asarı hayriyesindedir ki bundan bir sene akdem yaptırmıştır ve tarihi yine mümaileyh vehbi efendinindir * haddıyu cem hüsmi sultan ahmed han gazi kim *
- * nazarı gelmedi tehre vüluku küşrer arate *
  - * veziri azam sadrul sadveri umdetül mülkî * mükerrem sihrihası mahremi surette manade *

* keremkar olmadıksa çok kerim ve kamuran gördük * adilir görmedik
zahirde düşte mal hülyade *
* harababad günü himmetiyle eyledi mamur * nice asar yaptı her müf-
rad cayi zibabe *
* olup güya veziri kıta bir mecmua bu mevki * nazir oldu bu müfred
şahbeyd hasruabade *
* ziyade bir güzel tarih tahrireyle ey vehbi * suyun buldu çubuklu
devri ibrahim paşada * 1133

155 ÇUBUKLU OCAĞI MESCİDİ

Bu cami Çubukluda bulunan askeri kışlamanın camiidir. Minberi Bostancıbaşılar-
dan Ağa babası Hali Ağa tarafından konulmuş ve yedi akçe gündelikle birde
hatip tayin edilmiştir. Buradaki havuz, sütunlar ve güzel sulu geçmeler
III.Ahmet'in danadı Makdul İbrahim Paşa'nın eserlerindedir. Tarih taşı
üzerinde Şair Seyit Vehbi'nin şiiri bulunmaktadır. 1134 tarihini taşımak-
tadır. Burada yine İbrahim Paşa tarafından yaptırılan bir geçme daha var-
dır ki diğerinden bir sene ewel yapılmıştır. 1133.

ÇUBUKLU OCAĞI MESCİDİ - FEYZABAD KIŞLASI CAMİ - HALİL AĞA CAMİ

Çubuklu'dadır.

Yaptıranı ve yapıldığı tarih belli değildir.³¹ Fakat minberini Bostancıbaşı ağalarından Halil Ağa koydurduğundan onun ismiyle de anılır.

Caminin çatısı ahşap, minaresi ve duvarları kârgirdir. Son ce-maat mahalli ve kadınlar mahfeli ilavedir. Cami orijinelliğini ta-mamen kaybetmiş durum'dadır. İki katlı olup, adeta konutu andırmak-tadır.

H.(218/35) DARÜŞŞİFA MESCİDİ DERKURBÜ VALİDE-İ ATİK

baniyesi valide-i atik denmekle şöhrat bulan nur banû sultandır tafsil-i hali cami-i şerifinde mürûr eyledi bu mescidin hizmet vezaiifi dahi ca-mi-i kebiri vakfından verilir minaresi yoktur

218/35 DARÜŞŞİFA MESCİDİ VALİDE-İ ATİK YAKININDA

Yaptıranı Valide-i Atik denen Nur Banû Sultandır. Hayatı Camisinde geçmiştir. Bu Mescidin görev hizmeti de büyük Caminin vakfından verilir. Mînaresi yoktur.

DARÜŞŞİFA MESCİDİ

Üsküdar Atik Valide Cami yakınındadır.

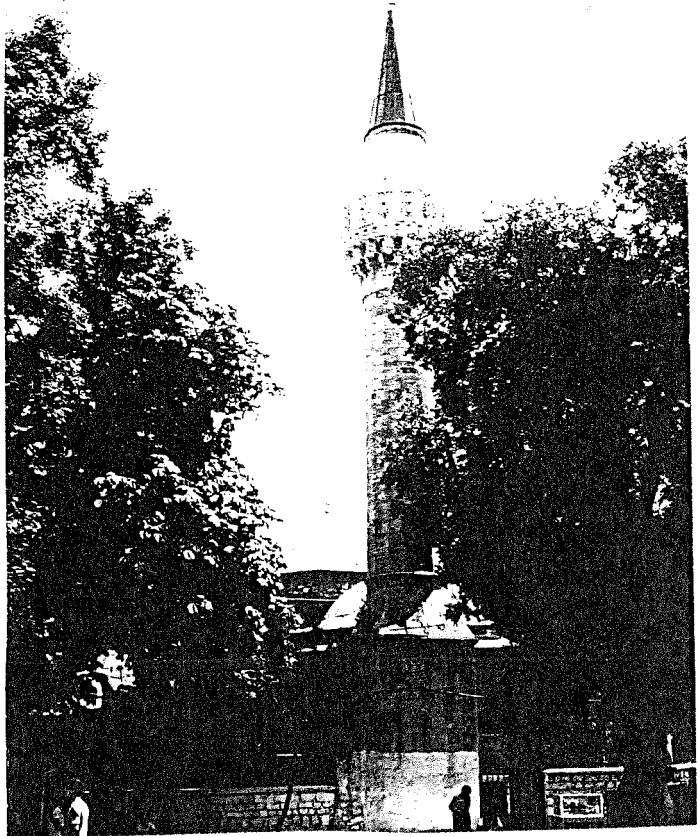
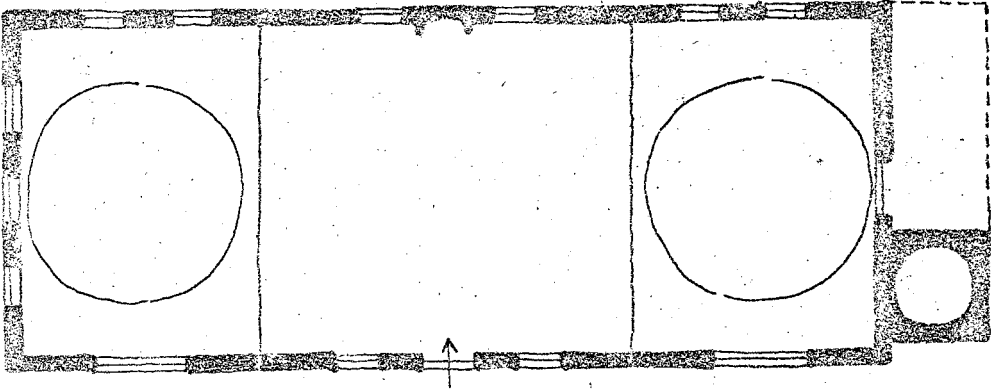
Yaptıranı Nurbanu Sultan'dır.³² Tarihi belli değildir. Bu mescit-ten bir eser kalmamıştır.

H.(205/15) DAVUTPAŞA CAMİ

banisi kara nişancı denmekle meskur davutpaşa dır gebze de * fazıl * 911 tarihinde vefat edüp oraya defn olunmuştur ve cami mezburun havli-sinde 2 kapı olup mahalle tarafına kûşade olan kapı kurbünde fevkani olan mektep vardır merkanebesinde şehit olan terek ahmet paşanın eseri hayrıdır mahallesi vardır

205/15 DAVUTPAŞA CAMİ

Yaptıranı Kara Nişancı diye tanınmış olan Davutpaşadır. Gebze'de 911 tarihinde ölümlere oraya gömülmüştür. Sözü edilen caminin avlusunda iki kapısı vardır. Mahalli tarafına açılan kapının yakınında bulunan iki katlı okul Varadin muharebesinde şehit olan Terek Ahmet Paşa'nın hayır eseridir. Mahallesi vardır.

DAVUTPAŞA CAMİ - KARA DAVUT PAŞA CAMİ

Üsküdar, Hakimiyeti Milliye caddesindedir.

Yaptıranı Nişancı Kara Davut Paşa olup yapıldığı tarih belli değildir. XVII.Yüzyılda Hacı Aziz Ağa ve Sultan II.Mahmut H.1253 (M.1837) de tamir ettirmişlerdir.³³

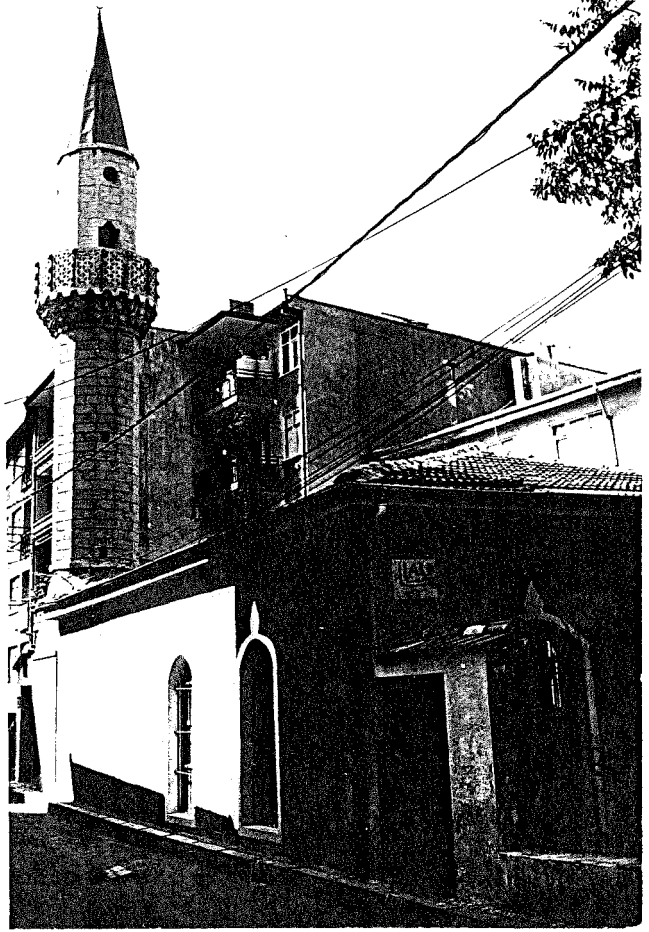
Cami Bursa devri eserlerini andırmaktadır. Minaresi kesme taştan olup süslü şerefesi demir parmaklıdır. Merkezi ve 2 yan kubbesi kurşun kaplıdır. Duvarları kefeke taşı + horosan harcıdır. Son cemaat yerinin iki sıra kirpi saçaklı ahşap çatısını kirişler yoluyla, sonradan yapılmış olan ve baklavalı başlığı olan mermer sütunlar taşımaktadır. Bu Osmanlı mimarisinde bulunmayan bir uygulamadır. Kadınlar mahfeli yoktur, Son cemaat yerinin sol üç gözünde namaz kılıyorlar. Cami içinde süsleme yoktur.

H.(216/28) DEBBAĞLAR MESCİDİ

banileri hacı ferhad ve biraderi hacı mehmed nam kimesnelerdir vatan-ı kadiymleri kanya olub istanbula geldiklerinde üsküdarı vaki valide-i atik cami-i şerifi binası vaktine tesadüf etmeleriyle bunlar dahi bazen hizmetlerde bulunup cami-i mezkur hitama reside oldukta bünye-i enkazını istida eldere mezarileyh sahibet-ül hayrat valide-i merhume hazretlerinin izniyle bu mescidin binasına muvaffak olmuşlardır ve tarihi bina-ı mescid cami-i mezkur itmamından dört sene sonra yani 995 senesinde mezkur biraderlerin kabirleri harici üsküdarı seyid ahmed deresi nam mahal dedir mahallesi vardır

216/28 DEBBAĞLAR MESCİDİ

Yaptırınları Hacı Ferhat ve kadesi Hacı Mehmet adlı kimselerdir. Memleketleri Konya olup, İstanbula geldiklerinde Üsküdarı Valide Atik Cami yapılmaktaydı. Bunlar'da bazı hizmetlerde bulunup cami tamamlandığında bina enkazını isteyerek hayır sahibi merhum Valide Hazretlerinin izniyle mescidin binasını başanmışlardır. Mescidin yapılış tarihi, adı geçen caminin tamamlanmasından dört sene sonra yani 995'te dir. Adı geçen biraderlerin mezarları Üsküdar haricinde Seyit Ahmet deresi adlı yerdedir. Mahallesi vardır.

DEBBAĞLAR MESCİDİ - KONYALI BİRADERLER MESCİDİ - TABAKLAR MESCİDİ

Üsküdar Tabaklar caddesindedir.

Yaptıranları Hacı Ferhat ve Hacı Mehmet kardeşlerdir. H.995 (M. 1586) da yapılmış, devamlı tamir ve yenilik görmüştür.³⁴ Tamamen yeni yapılmış görünümündedir.

Duvarları kargir ve mozaik kaplamadır. Ahşap çatı ve betonarme saçaklıdır. İçeride orijinal süsleme yoktur. Yanında haziresi vardır.

H. (246/A) DEDELER MESCİDİ

miskinler mescidi denmekle meşhurdur banisi fethi mısır sultan selim han-ı kadim hazretleridir binası 920 tarihindedir bu miskin tabiri fakir demek olmayıp belki bir illet-i mahsusa olup güya bir say gibi bir sınıf kimesnelerde vuku buluyor eliyazubillah ner kimde zuhur ederse bunlara gittikte eğer o illetten bir nişane zuhur etmiş ise yanlarına alırlar ve illa başka kimseyi içlerine dahil etmezler gerek zikir ve gerek ünâs cümlesi miskin olmak şarttır fütuhât ve sadakat eksik değildir ve yine kendilerinden bir şeyhleri ve kendilerine mahsus bir ayinleri olup ayal ve evladları cümle o mahaldedir mescidlerinin minberini yağlıkçı mehmed emin paşa * vazlı rabbani * 1178 tarihinde vaz eylemiştir vezir müşarûleyh hint elçisi denmekle meşpur vûsati hale maruf elhac yusuף ağanın 1136 senesinde sulbünden kudimzen alemleri vücud olup sinnî temyize reside oldukta ilim ve marifede say ve kuşîş ve bazan pederleri ile seyri bilad ve kasti ticaret ederek beş defa edayrî farizeyi hacca şerîf ve 1157 tarihinde yine ticaret kasdı ile iklim hinde sefer ve altı ay kadar aralarda küştü gûzar eylediklerinden sonra benderi ciddeye ve andan asitane-i saade de ricad ve badehü devletü aliye canibinden sefâretle hinde memur olan salim efendi mezbur yusuף ağanın musafakatını istida ettiği sırada ve ağayı mezbur dahi yine mahdumunu bendine terfîk ederek iklimi mezkurda rabi oranın abad nam beldeye muvasalat eylemişlerdir ol esnada sefirî mezbur salim efendi vefat etmekle sadrazamları nizamül mülk ismiyle müsemma olan ki mesne sefâreti mezbur yusuף ağaya ihale edüp bilvekale edayrî sefâret eyledikten sonra hindilerin nadir şah ile olan mücadele ve muharebeleri vaktine tesadüf ettiğinden altı sene miktârı ol taraflarda ikametleri iktiza etmiş idi badehu ciddeye vusullarında mecbur elhac yusuף ağa mahdumu yedine emanetleri teslim ve devleti aliye tarafına tesyir kılmakla müşarûleyh dahi bahren mısıra gelürken tavviri hava sebebiyle sefireleri şikest ve inayeti cenabı bari berle heman tahlisi can müyesser olup badehu canibi mısıra vasıl ve oradan dahi der aliyyeye mevsul oldukta hamil olduğu tahrirâtı ve kaleme aldığı takrirâtı rikabı müstetabe arz eyledikte hüneri zahir olup mektubu kalemi hûlefasına ilhal olu-

nup 1171 cemaziyel evvelisinin onuncu günü baş halifelik mesnedine vasıl ve 1175 seferinde sadrazam mektupçuluğu rütbesine mütevasıl ve 1178 seferinde reisül kitab olup senei mezbure zilhiccesinde vezaretle tevki ve mora muhassallığı ile dahi kânikâr kılınıp 1180 şabanında kaptanı derya tosun mehmet paşa azlinde vekaletle tesviye ni umuru donanmada sayı mefhur ve kaptanı müşarüleyhin vusuluna kadar hizmetinde kusur etmeyüp kemal mertebe akdam ve gayret eylemiştir 1181 şabanının onuncu günü yedi yaşında olan şah sultan hazretleri müşarileyh emin paşaya namzet kılınmakla damadı şehriyarilik ünvanı ile dahi kadri âli kılınmıştır birkaç mahmururun da haleb eyaleti ile bikâm ve badehu 82 rebülahirinin yirminci günü silahtar hamza paşaya kaymakam olup senei mezbure cemaziyel ahiresinde sadrazam ve sipihşaları ekrem kılınıp orduyu hümayun ile gönderilmişken rızai şehin şahıye müyayir hareketi nâbcası sebebiyle azlolunarak dimetoğa caribine azimet esnasında itamina irade taaluk etmekle serbevabinden şairin halil ağa hattı nihari ile memur kılınıp edirneye vusulünde katlolunup cemiyi mevcudu asitaneye isal kılınıp veziri mezbur kemal mertebe vakur ve aklına mağrur vesairin zam ve müsavisine mecbur hotrey ve hotpesen birki mesne imiş gülşeni hayal namında pesendidei erbabi hüner bir kitap telif etmiştir yerine motğancı ali paşa naili mührü hümayun olmuştur rahmetullahi taala

246/A DEDELER MESCİDİ

Miskinler mescidi demekle meşhurdur. Mısır Fatihi I.Yavuz Sultan Selim tarafından 920'de yaptırılmıştır. Mescidin minberini Yağlıkçı Mehmet Emin Paşa 1172'de yaptırmıştır. * Vazlı Rabbanî *

DEDELER MESCİDİ - MİSKİNLER MESCİDİ

Üsküdar, Karacaahmettedir.

I.Yavuz Sultan Selim tarafından H.920'de yaptırılmış idi. Bodrum kısmı kargir, üstü ahşap ve minaresi tuğla olduğu ileri sürülmektedir.³⁵

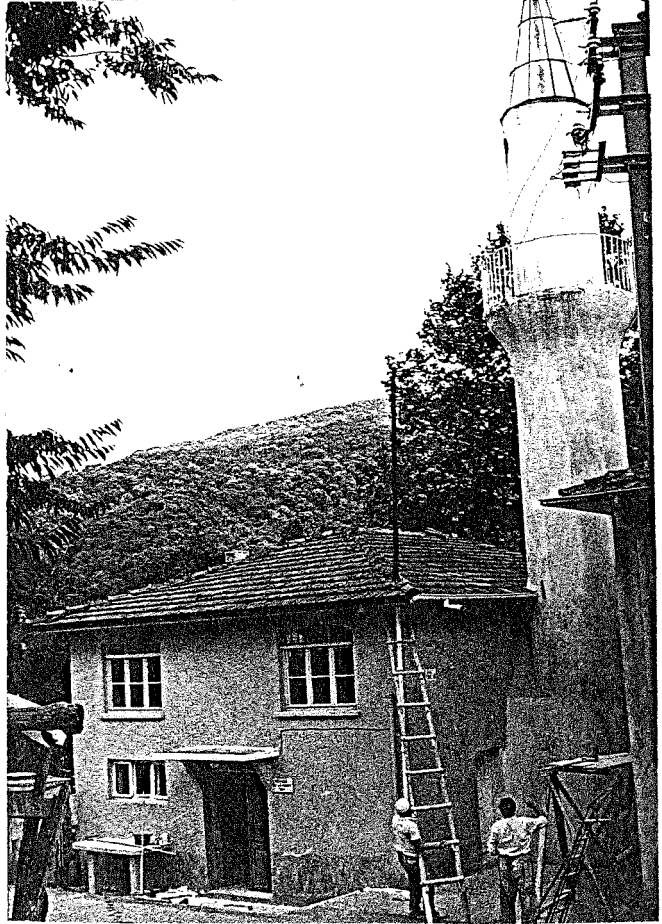
Bugün Karacaahmet mezarlığı içinde kalan bu mescitten hiç bir eser kalmamıştır. Fakat yapılan incelemede burada bir harap tekke (Miskinler Tekkesi) tesbit edilmiştir. Zemin kotu yükselmiş, Çatı ve duvar taş olup harap vaziyettedir.

H.(150) DERESEKİ MESCİDİ

bânisi mölla fenâri mehmed efendidir 949 senesinde abdukkadir efendiden sonra şeyhulislâm olup 952 tekaüdü ihtiyâr ve izzetüelmevt 954 senesi vefat etmiştir minberini badüzzaman bornak ibrahim ağa nam bir sahibi hayır vaz eylemiştir bu karyenin fındık ağaçları ve bülbülü gayet çokdur ve kurbünde bir bağ içinde karakulak suyu denmekle meşhur olduğundan devri selim hânı sâlisde valde sultan kethüdası girîdî yusuף ağa mermer taşlar ile yapıdırıp ve bir arslan ağzı lûleden cereyân ettirip iki tarafına dahi muhtasarca birer köşk binâ etmiştir

150 DERESEKİ MESCİDİ

Yaptıran Molla Fenari Mehmet Efendidir. Abdülkadir Efendiden sonra 949'da Şeyhülislam oldu. 952'de yaşlılıktan dolayı erekli olup, 954'de ölmüş. Minberini zamanımızda Bomar İbrahim Ağa adlı hayır sahibi koymuş. Bu köyün fındık ağacı ve bülbülü çoktur. Ve yakınındaki bağda karakulak suyu diye bilinen bir akarsu vardır. Esasında çok güzel su olduğundan III.Sultan Selim Hanın annesinin kethüdası giritli Yusuf ağa memmerle ve arslan luleli bir çeşme inşa ettirmiş. İki tarafınada küçük köy inşa ettirmiş.

DERESEKİ MESCİDİ - MOLLA FENARİ CAMİ

Beykoz'da Dereseği köyündedir.

Şeyhülislam Molla Fenari Mehmet Efendi tarafından 16.Yüzyılda yapılmıştır.³⁶

Müteaddit defalar yenilenen cami tamamen orijinalliğini yitirmiştir. Ahşap çatılı, kiremit kaplı olup minaresi tuğla ve duvarları kargir'dir.

H.(161) DOLAY MESCİDİ BEHAİ KÖRFEZİ

banisi mahşi sinan efendidirki nefis anadolu hisarında naki cami şerif sırasında tafsil hali beyan olunur mescidi mezbur hala harabdir bu mescidin mahlatı salhanelerdir bu körfezde mir abat isminde bir nezehatgah vardırki devri sultan mahmut han evvelde bir mahal muteber olmakla dinez olurmuş ve padişah meşarilih'ten sonra dahi ziver efzai saltanat azmi olan padişahın zısanın cabica tezripleri vukuu bulmuştur ve mabal mezburun verası olan dağın zirvesi dahi kavacık nam mahal bir mesiregahdır ve bu mahalle karip kanlıcalı şeyh ata efendinin tekkesi vardır mumaileyh 1204 senesi vefat eyledikte tekkesine defn olunmuştur

161 DOLAY MESCİDİ BEHAİ KÖRFEZİ YAKINI

Birçok eserlere kaşiyeler yazan Sinan Efendi adında bir zat tarafından yaptırılmıştır. Özgeçmiş adı geçenin Anadolu Hisarında bulunan camii vesilesi ile zikredilmiştir. Mescid halen haraptır. Mescidin mahalleleri sahilhanelerdir. Camiin bulunduğu körfezde Mirabad isminde bir gezinti yeri vardır.

DOLAY MESCİDİ

Bu mescit Anadolu Hisarı-Kanlıca arasında Behai körfezi denmiş olan koya yakın yerdedir.

Muhaşi Sinan Efendi tarafından yaptırılmıştır. Tarihi belli değildir.

Yerinde yapılan araştırmada bu esere kesinlikle rastgelinmemiştir.

H.(236/70) DURBALI MESCİDİ

banisi ali bali ağa nam sahip hayırdırki ebul feth velmegazi sultan mehmet han gazi hazretleri ile gelen nimel ce ceysd'den dir merkadi şerifleri kavaçıklar içinde bir mahal mahsusta ziyaretgah iken murur dükkanlar arasında kalmıştır mahallesi vardır

236/70 DURBALİ MESCİDİ

Yaptıranı Ali Bali Ağa isminde hayır sahibidir. Ebul feth Velmegazi Sultan Mehmet Han Hazretleri askerlerindedir. Mezarı kavakçılar içinde özel ziyaret yerinde iken geçen zamanla dükkanlar arasında kalmıştır. Mahallesi vardır.

DURBALİ MESCİDİ

Üsküdar, Kavukçular, Toygartepe'dedir.

Yaptıranı Ali Baba'dır (Dur-be-Ali). Yapıldığı tarih belli değildir. Yapılan araştırmada 1950'de yıktırılmış olduğu saptanmıştır.

H.(235/71) EVLİYA MESCİDİ

banisi evliya hoca mehmed efendidir kabri dahi andadır mahallesi vardır

235/71 EVLİYA MESCİDİ

Yaptıranı Evliya Hoca Mehmet Efendidir. Mezarı dahi oradadır. Mahallesi vardır.

EVLİYA MESCİDİ

Üsküdar, Toygar Hamza, Evliya Hoca caddesindedir.

Yaptıranı Evliya Hoca Mehmet Efendi olup tarihi belli değildir. ³⁷

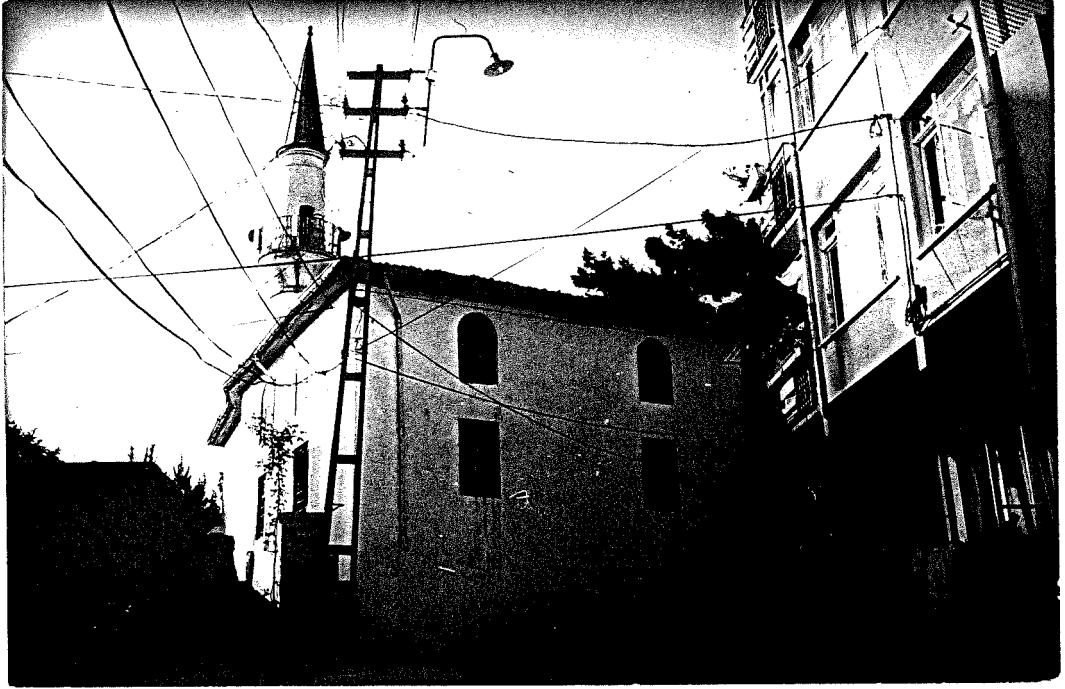
Yıkılmış olan eserin arsasında kurulmuş olan ve vakıflara kira veren kondu sahipleri vardır. Ayrıca türbeside hemen yanında mevcuttur.

H.(227/50) FATİH MESCİDİ

banisi ebu el feth sultan mehmed han gazi hazretleridir minberini hekim başızade ali paşa hazretleri sadareti ulâlarında vaz eylemiştir mahallesi vardır

227/50 FATİH MESCİDİ

Yaptıranı Fatihler babası Sultan Mehmet Han Gazi Hazretleridir. Minberini hekimbaşızade Ali Paşa Hazretleri ilk sadrazamlıklarında koydumuştur.

FATİH MESCİDİ

Üsküdar, Salacak'ta İskele arkası sokağındadır.

Fatih Sultan II.Mehmet tarafından yaptırılan mescidin tarihi bilinmemektedir.

Zamanla harap olan mescid Sultan I.Mahmut tarafından H.1166 Şaban (M.1753.Haziran) 'ında tamir ve ihya edilmiştir.³⁸

Yapıldığı devirden hiç bir özelliği kalmamış olan cami iki katlı olup çatısı ahşap, duvarları kargir basit bir binadır. Sağında olan tuğla minaresi sıvalı ve külahı da kurşun kaplıdır. İçeride süslemesi yoktur.

H.(235/62) FATMA HATUN MESCİDİ

banisi fatma hatundur merkadi namalumdur badehu mühterak oldukta zülüflü ocağundan sırma bıyık şöretiyle meşhur haji mustafa nam tabiridir müceddeten bina etmiştir ve solak başılardan simurkaş denmekle maruf haji mehmed ağa dahi minber vaz eylemiştir bu haji mehmed ağa istanbulda parmak kapu kurbünde müceddeten bir darülhadis bina eylemiştir kendi dahi anda medfundur cami-i mezbur istanbul cevamileri arasında zikir olundu mahallesi yoktur

235/62 FATMA HATUN MESCİDİ

Yaptıran Fatma Hatun'dur. Mezarı bilirmemektedir. Daha sonra yandığında zülüflü ocağundan sırma bıyık adıyla tanınan Hacı Mustafa adındaki kimse yeniden inşa ettirmiştir. Ve solakbaşılardan Samurkaş dermekle tanınan Hacı Mehmet Ağa minber koydumuş. Bu Hacı Mehmet Ağa İstanbul Pamakkapı yakınında yeniden bir Darülhadis inşa ettirmiş. Kendi orada gönüllü. Adı geçen Cami İstanbul Camileri arasında anlatıldı. Mahallesi yoktur.

FATMA HATUN MESCİDİ - HACI FATMA HATUN MESCİDİ

Üsküdar, Selamsız caddesindedir.

İlk yaptıranı Fatma Hatun olup Mustafa Ağa yenilemiştir. Cami üzerindeki yazılı tarih 1766'dır.³⁹

Tamamen yenilenmiş hiç bir orijinelliği kalmamıştır. Çatısı ahşap duvarları kargir ve mozaik kaplama dır. Beton minare ve cam külahı olan bu iki katlı binanın birde bodrum katı vardır, ki burası abdest alma yerlerini içerir.

H.(220/39) FENAI TEKYESİ CAMİ

banisi kütahyalı elşeyh elseyid ali efendidirki üsküdar da namdaşları olan selami elşeyh ali efendiden ahz-ı nisbet ettikten sonra manisaya hicret edüb ve belde-i mezburede ikamet kasdıyla bir cami-i şerif ve bir hangah-ı latif bina ettirmiştir ve birima dahi hafret-dirmişdirki hala şeyh keys kuyusu demekle maruftur badezaman şeyh selami ali efendi 1104 tarihinde vefat ettikde kütahyalı elşeyh ali efendi üsküdar a gelib şeyhinin eseri hayrından olan selami tekyesi-ne şeyh olub bir müddet mürurundan sonra bu tekyeyi yine tarikinden bir kimesneye kasriyed etmiş ve üsküdar da çavuşbaşı mektebi mukabilinde bu cami-i şerifi bina ve birkaç hücerat dahi inşa etmekle müceddeten bir selveti dergahı olmuştur tarihi binası 1126 senesinde dir ibtida kendileri bu hangah-ı cedide postnişin ve otuz iki sene mikdarı mesned irşadda mukim olduktan sonra alemi kutse irtihal ettikde mahalli mezburede vaki türbe-i mahsusasında defn olundu edirne kazasından mazulen binyüzyetmişdokuz senesi vefat edüb cami-i atik mezaristanında medfun olan küllisi hüseyin efendi mûmaileyhin vefatına bu tarihi irşad ve bir levha üzerine kayd ederek türbesinde avize eylemiştir

* mürsidi kamil fenayi şeyh ali celveti * saliki rahı hakikat pişvay has ve âm *

* bu cihanı fanininin nakşına mail olmayup * zikri hak ile gûzar eylerdi vakti sulh ve şam *

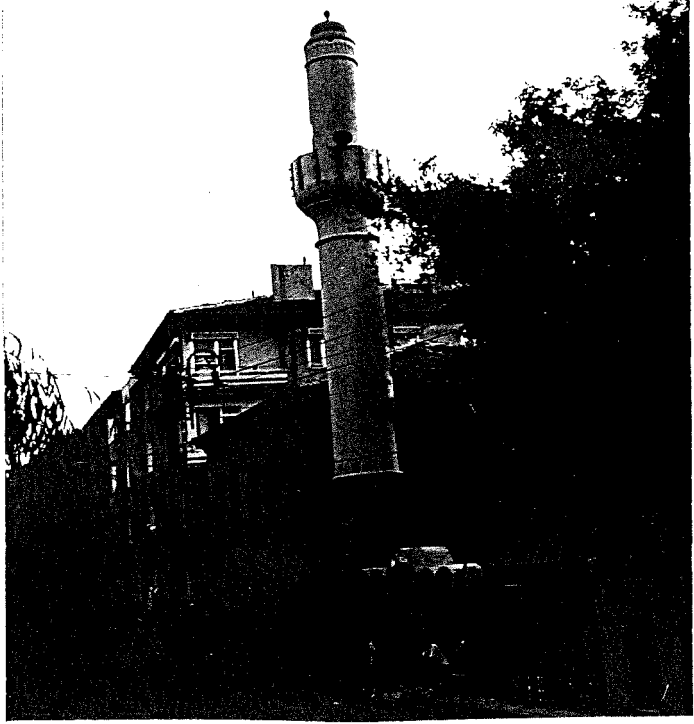
* masivadan azlet ile terkûlfet eyleyüp * vermiş idi zatına zib silahı ile nizam *

* bezmi küsretten çeküp el olmuş idi münzevi * sırrı midva ile amil
idi ve hiddetle mundam *
* sarfedüp emvai mirurata ömrün ruzuşeb * nakt ve kant etmedi tez-
yi bulunca ihtitam *
* kûşre geldikte emri ircai canın verüp * alemi kutsi hazire oldu
makzi elmeram *
* cümle taati olup dergahı izzette kabul * habigahın eyleye hak rav-
zai darüsselam *
* gaybdan hatîf edüp tebşiri tarihin dedi * kıldı esseyid fenayi
dari firdevsi makam * 1158
ve şeyh mûmaileyhin fenayi mahlasıyla eşar ve ilahiyatı vardır 1123
senesi baltacı mehmed paşanın defa-i saniye sadaretinde vukubulan
rusya muharebesinde mûmaileyh dahi sefere âzim olmağla hiyni muhare-
bede ahz eylediği sancak hala türbesinde başı ucuna vaz ve nasb olu-
nup bayrağı dahi sandukası üzerine puşide kılınmıştır yerine hali-
fesi olan elşeyh abdullah efendi şeyh olmuş ve 1174 senesi dürbeka-
ya rihlet buyurmuşlardır müddeti meşihati yirmialtı sâle bali olmuş-
dur ve bunun yerine dahi mahdumları şeyh mehmed nazîf efendi zaviye-
dar olmuştur 1180 tarihinde isabet eden radveberk sebebiyle minaresi
rahnedar olmağla padişah zeman-ı sultan mustafa hanı salis hazretle-
rine arzuhal eylediklerinde hacedan divan-ı aliden tıflı mehmed emin
efendi merhumu emini bina nasb ile müceddeden cami şerîf ve türbe
ve minare ve hücerat tecdid ve ihya olunmuştur mezbur cami-i şerîf
mukabilinde olan mektebi vüzeradan türk ahmed paşa çavuşbaşı iken
1116 senesi bina etmiştir hala çavuşbaşı mektebi denmekle meşhurdur
badehu vezaretle çerağı oldukdan sonra 1128 tarihinde vukua bulan
varadin gazasında şehid ali paşa merhum ile maa vefat eylemiştir
mahallesi yokdur

220/39 FENAYİ TEKKE'Sİ CAMİİ

Kütahyalı Şeyh Seyyid Ali Efendi namındaki zat tarafından yapılmıştır. Üskü-
darda adaşı olan Şeyh Ali Efendinin yetiştirmesidir. Bilahere Manisa'ya
göçüp burada oturmak kasdıyle bir cami ve tekke yaptırmıştır. Şeyhi Selami
Ali Efendinin 1104'te vefatı üzerine Kütahya'dan Üsküdar'a gelerek Şeyhi-
nin eseri olan Selami tekkesine Şeyh olmuştur. Yapılış tarihi 1126'dır.
Adı geçen otuziki yıl bu dergahta postnişinlik yaptıktan sonra ölmüş cami

bitişindeki türbesine gömülmüştür. Caminin minaresi 1180 de düşen yıldırımla yıkılmış, III.Mustafa'ya durumun bildirilmesiyle Divan-ı Ali görevlilerinden Tıflı Mehmet Emin Efendi tarafından cami, türbe, minare ve odalar yeniden yaptırılmıştır. Caminin karşısındaki mektep Türk Ahmet Paşa'nın Vezir olmadan ewel Çavuşbaşı iken 1116'da yaptırılmıştır. Çavuşbaşı mektebi dermekle meşhurdur. Mahallesi yoktur.

FENAYİ TEKKESİ MESCİDİ - YALDIZLI TEKKE MESCİDİ

Üsküdar, Çavuşbaşındadır.

İlk yaptıranı, Kütahyalı Şeyh Fenayî Ali Efendi olup H.1126 (M. 1714) de yapılmış ve M.1760'da ihya edilmiştir. Ve H.1293 (M.1876) da Zeynep Hanım yeniden yaptırmıştır.⁴⁰

Mescidin duvarları kargir, çatısı ahşap döşemesi betonarmedir. Minaresi tuğladandır, sıvalıdır, külâh taştır. Kornişler son dönem izlerini taşıyor. İçeride hiç bir orijinal süsleme yoktur. Ahşap, kadınlar mahfeli üst kattadır. Tekkesi satılmış yıkılmıştır. Karşısında medrese vardır.

H.(249) FENERBAĞÇESİ MESCİDİ

mahalli mezbur halvet mahalli olmağla muhtasarca bir saray olup sultan mahmut hanı evvel devrine kadar mamur sonraları itibar olunmadığından hala ebniyeyi zindan iki havuz ve iki çemen sofa kalmış ve müstakil ustası ve neferatı ve kışlaları ve kendileri için mescitleri vardır ve bir mahsus kale vardırki sefinelerin gecelerde murur ve üburları için balasında kebir kandil yanar cevamiyi ve mesacit münasebetiyle sevahili istanbul cemian tahrir ve beyan olduğundan şuariyi emaftan fenni efendi merhumun sahilnamesi dahi bu mahalle kaydolunmak münasip görülmüştür

249 FENERBAĞÇESİ MESCİDİ

Semt bir hayli tenha olduğundan buraya küçük bir saray yaptırılmıştı. I. Sultan Mahmut devrine kadar gayet mamur idi. Sonraları buraya pek itibar olunmadığından binada ancak iki havuz iki bahçe kalmıştır. Müstakil bir ustası yanında işçileri kendilerine mahsus kışlaları ve mescitleri vardır. Ve burada özel bir kule vardırki, Gemilerin gece gidiş gelişlerine yardımcı olmak üzere üstünde büyükçe kandil yanar.

FENERBAĞÇE MESCİDİ

Fenerbahçe'de dir.

Yaptıranı ve yapıldığı tarih belli değildir. Yerinde yapılan araştırmada bu esere rastlanmamıştır.

H.(204/12) GEREDELİ MESCİDİ DERKURBÜ CAMİ-İ VALİDE ATİK

bu mescid kızıl mescidi denmekle maruftur banisi geredeli çelebi sükut-u etkiya 998 tarihinde vefat edüb üsküdar mezaristanında medfundur

204/12 GEREDELİ MESCİDİ VALİDE ATİK CAMİ YAKININDA :

Bu mescide Kızıl mescid denmektedir. Yaptıranı Geredeli Çelebi * sükutu etkiya * 998 tarihinde ölüp, Üsküdar mezarlığında gömülmüştür.

GEREDELİ MESCİT - KIZIL MESCİT

Üsküdar, Yeni Valide Cami civarındadır.

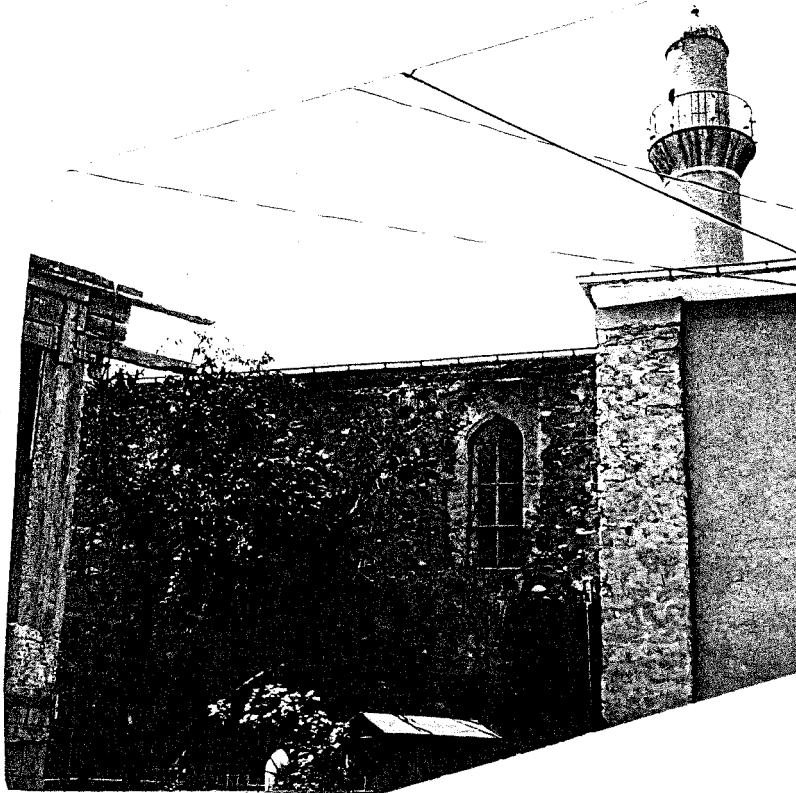
Geredeli Çelebi denen Ali Çavuş tarafından 15.Yüzyılda yaptırılmış⁴¹. Fakat daha sonra yanmış ve hiç bir eser kalmamıştır.

H.(205/14) GÜLFEM CAMİİ

banisi cennet mekân sultan süleyman han hazretlerinin haremi hümâyunları cariyelerindendir camii mezbure karip şahrâha nazır türbesi ve ittisalinde mektebi dahi vardır sevki mezarında sahibetül hayrat sey-yide şehide gülfem hatunun fi sene tesmî ve sitteyn ve tesamine 969 deyu mesturdur mahallesi vardır

205/14 GÜLFEM CAMİ

Yaptıranı rahmetli Sultan Süleyman Hazretlerinin cariyelerinden'dir. Bu camiye yakın caddeye bekan türbesi ve bitişiğinde mektebi bulunmaktadır. Mezar taşında hayır sahibi şehit Gülfem Hatunun fi sene tesmî vesteyn ve tesamine 969 diye yazılıdır. Mahallesi vardır.

GÜLFEM HATUN CAMİ

Üsküdar'da Gülfem Hatun mahallesi, Mahkeme arkası sokağındadır.

Gülfem Hatun tarafından H.949 (M.1542) da yaptırılmıştır.

Yangın ve zelzele geçirdikten sonra halkın yardımıyla H.1285 (M.1868) de ihya edilmiştir.⁴²

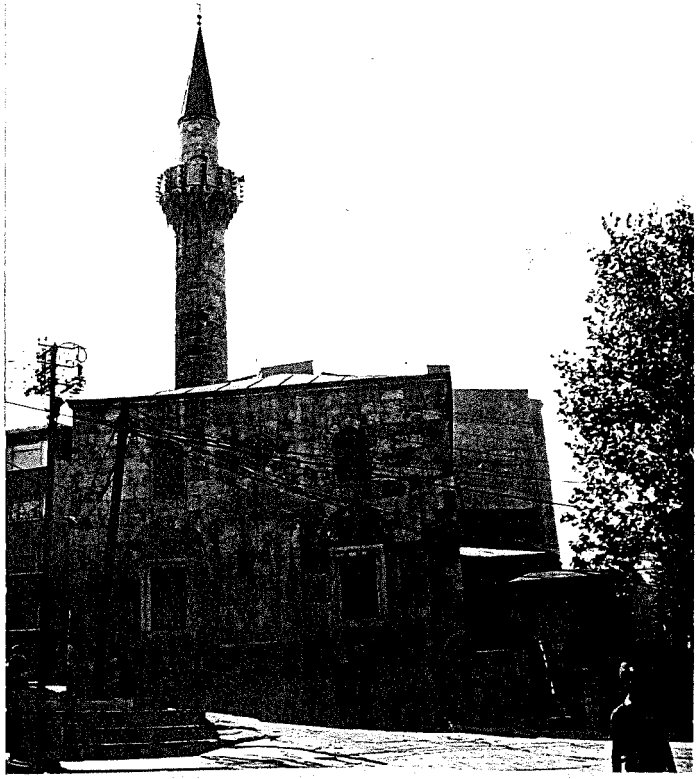
Cami iki katlıdır. Ahşap çatılı, kirpi saçaklıdır. Sağındaki tuğla minare Sinan devri eseridir, üzeri sıvanmıştır. Moloz taş + tuğla duvarlıdır. Caminin geçirdiği müdahalelerde revzen pencereler değiştirilmiş mermer abdest alma yeri yol ortasında kalmıştır. İçindeki süslemelerde 1984'deki müdahalenin izleridir. Betonarme son Cemaat mahalli sonradan eklenmiştir. Ve kadınlar mahfeli mimariyi bozmaktadır. Mihrabı skalaktiklerle süslüdür.

H.(218/33) HACI BEKİR CAMİİ

fevkanidir fielasıl mescid olup banî-i kadimi kurbağa nasûh nam sahib-i hayr olup anda medfûndur mürûr-ı eyyâm ile mescid-i mezbûr harabe meşref oldukta el-hac ebûbekir nâm sahib-i hayrı müceddeden bina ve minber vaz'ı ile yeniden vakıf bağlayıp mescid-i mezbûru ihya eylemiştir ve bir mektebi dahi vardır kabri karaca ahmed kurbündedir mahallesi yokdur

218/33 HACI BEKİR CAMİ

İki katlıdır. Aslında mescid olup ilk yaptıranı Kurbağa Nasuh adlı hayır sahibi burada gömülüdür. Zamanla bu mescid harabeye dönmüş. Hacı Ebubekir adlı hayır sahibi yeniden yaptırmış ve minber koydumuş ve vakfa bağlamıştır. Mezarı Karacaahmet mezarlığındadır. Mahallesi yoktur.

HACI BEKİR MESCİDİ - KURBAĞA NASUH MESCİDİ - ÇARŞAMBA TEKKESİ MESCİDİ

Üsküdar, tabaklardadır.

İlk yaptıranı Kurbağa Nasuh olup, Hacı Bekir yenilemiştir. Tarihi belli değildir.

Ahşap çatısı kurşun kaplı olup minare ve duvarlar kesme taş olan iki katlı cami ve türbesi, camiden alınan bilgiye göre 1974'te Dr. Sabahattin Tangüç tarafından yeniden yaptırılmıştır. Mihrabı 20 cm. dışarı çıkmıştır. İç kısımda yeni yapım çiniler ve kalem işleri kaplanmıştır.

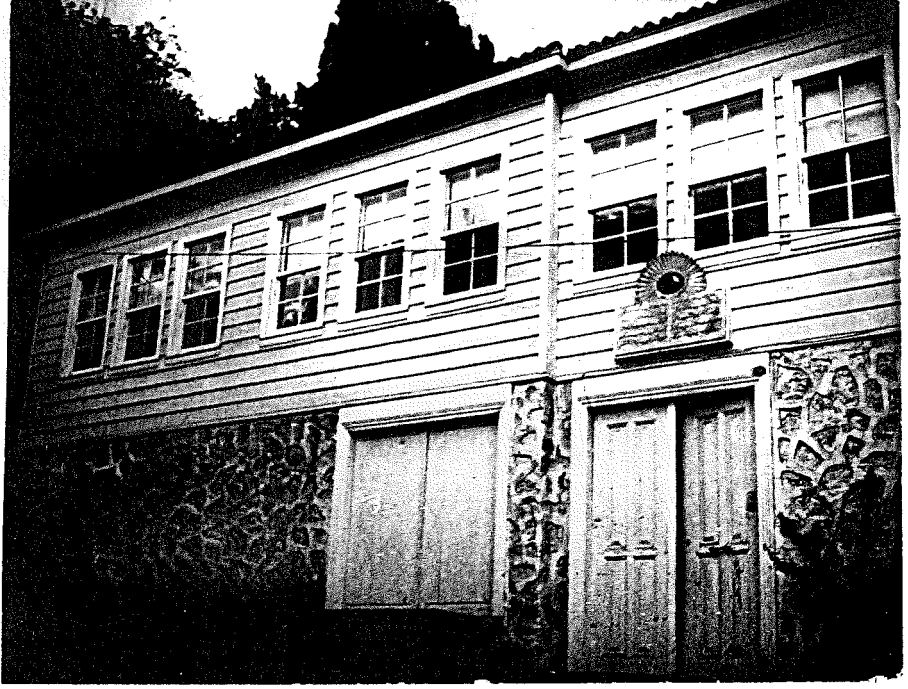
H.(240/75) HACI HOCA TEKYESİ MESCİDİ DERKURBÜ SULTAN TEPEŞİ

banisi darbhane emini ve 1167 senesi zilhicesinde sadrazam kethüdalığından mir miranlık ile maraş valisi olan abduallah paşadır 1168 senesi belde-i mezbur da vefat eylemiştir ve tafsil-i hali yine üsküdar mesacidenden nalçacı tekyesi mescidinde mürur eylemiştir

bu tekyeyi 1166 senesinde müceddeten bina ve ihya ederek tarik-i nakşibendiden hacı hoca demekle maruf elşeyh elseyid abduallah efendiye temlik etmiştir 1171 tarihinde çoprastlı hasan ağa nam bir kimesne mesarifini rü'yet etmekle şeyh müşarileyh dahi tekye-i mezkuru hasbetenlillahu-i taala tarik-i nakşiyeye vakıf ve minber vazl ile imameti ve hitabeti şeyh mümaileyh kendi ühdelerin hasır edüb badezaman elhâkat keşire ile tevsi-i daire olunarak bir zaviye-i aliye olmuştur tekye-i mezbur sultan tepesi nam mahalde mirzazade bağına muttasıl bir murtefi yerde deryaya nazırdır ve hala tarik-i nakşiden bir zat postnişin ırşad olurlar ve hatm-i haccgahına mudavemet olunur bir güzel tekyedir

240/75 HACI HOCA TEKESİ MESCİDİ

Yaptıran darphane emini ve 1167'de Sadrazam Kethudalığınan mirimiranlık rütbesi ile Maraş VALiliğine atanan Abdullah Paşa'dır. 1168'de Maraşta ölmüştür. VE biyografisi Üsküdar Mescitlerinden Nalçacı Tekkesi Mescidinde yazılmıştır. Bu tekkeyi 1166'da yeniden yaptırarak Nakşibendi tarikatından Hacı Hoca demekle tanınan Şeyh Seyyid Abdullah Efendiye mülk olarak vermiştir. 1171'de Çaprastlı Hasan Ağa isminde zat masrafını görerek Nakşibendi tarikatına vakfeylemiş ve minber koydumuş. İnanlığı ve Hatipliği adı geçen Şeyhi üzerinde bırakılmış daha sonraları daireler eklenerek büyük bir zaviye haline gelmiştir. Adı geçen tekye Sultan tepesi diye bilinen yerde Mirzazade bağına bitişik bir yerde deniz görür noktadadır. Hala Nakşibendi tarikatında zat postnişin olan. Ve hatim indirecek hocalar görev yaparlar. Güzel bir tekyedir.

HACI HOCA TEKKESİ MESCİDİ - ÖZBEKLER TEKKESİ MESCİDİ

Üsküdar, Sultantepeindedir.

Yaptıranı Sadrazam Kethüdası Abdullah Paşa'dır. H.1166 (M.1752)
da yapılmıştır.⁴³

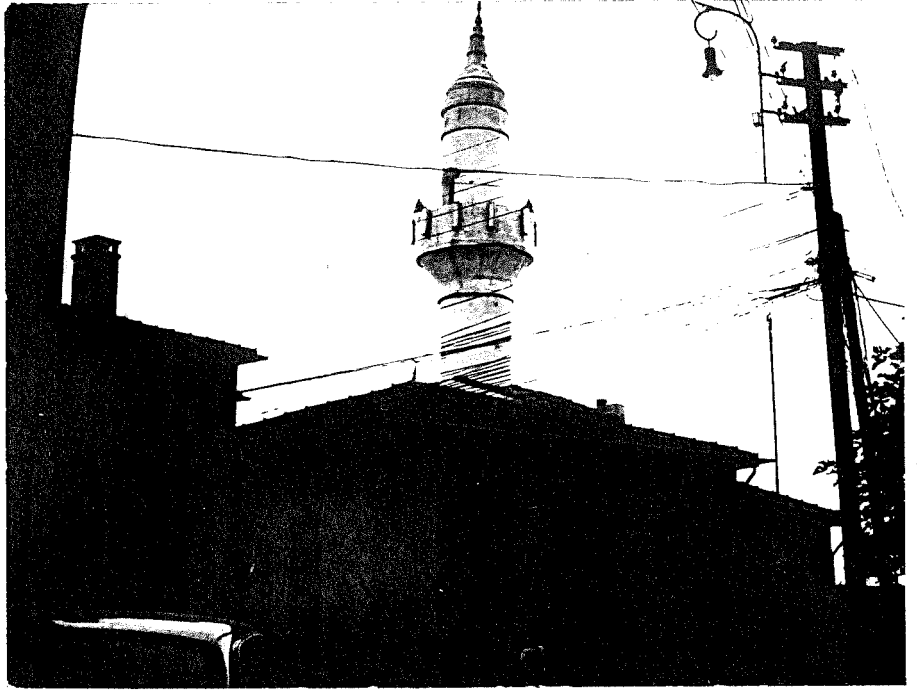
Bina iki katlıdır. Alt kat taş, üst kat ahşaptır. Tekkesi ile beraber yenilenmiş olmakla birlikte namaza kapalıdır ve bir aile kalmakta olup vakıflara kira ödemektedir. Fakat mescid yeri temizlenip kapısı kitlenmektedir. İçeride Cuma günleri, bayram günleri aile efradına açık olarak namaza açıktır.

H.(235/68) HATİCE HATUN MESCİDİ DERKURBÜ SULTAN TEPEŞİ

baniyesi esma hace hatice husne hatundur kul cinsidir kabrı mihrabı önündedir mahallesi vardır

235/68 HATİCE HATUN MESCİDİ SULTANTEPEŞİ YAKININDA

Yaptıranı Esma Hacı Hatice Hatundur. Halktan biridir. Mezarı mihrabı önündedir. Mahallesi vardır.

HATİCE HATUN MESCİDİ - HATİCE HESNA HATUN MESCİDİ

Üsküdar, Sultantepeindedir.

Yaptıranı Hatice Hesna Hatundur. Yapıldığı tarih belli değildir. İlk H.957'de ve 2.Kez H.1318 (M.1900) de tamir edilmiştir.⁴⁵

Bina iki katlı olup, kargirdir. Minaresi tuğladır. Kûlahı taş olup çatısı ahşaptır. İçeride orijinal süsleme yoktur.

H.(240/76) HAYDAR DEDE MESCİDİ

banisi şeyh haydar buharidir tarik-i nakşibendiye ricaline mûnhasır bir zaviye-i aliyedir kendi kabri dahi andadır vefatına * mağfur * 1116 lafzı tarihi vaki olmuştur risa mahlası ile eşarı pesendide-i şuaradır mescidi mezburun minberini hekimzade ali paşa merhum vaz eylemiştir ve şeyh risa-ı mümaileyhden sonra şeyh mehmed niyaz namında bir zat şeyh olmuştur bu dahi vefat eyledikte şeyh haydarın yanında defini hak-ı pak olmuştur ve galatalı hafız efendi nam kimesne bunun vefatına bu mısrayı tarih demiştir * niyaz edüp hakka naz ile gitti şah-ı niyaz * 1116 mahallesi vardır

240/76 HAYDAR DEDE MESCİDİ

Yaptıranı Şeyh Haydar Buharidir. Nakşibendi tarikatı ileri gelenlerine verilmiş büyük bir tekkedir. Kendi mezarında oradadır. Ölümüne * Mağfur * 1116 tarihi denk olmuştur. Risâi takma adıyla şiirleri şairlerce beğenilir. Bu Mescidin minberini ölmüş olan Hekimzade Ali Paşa koydumuştur. Ve Şeyh Risâi den sonra Şeyh Mehmet Niyaz adında bir kişi Şeyh olmuştur. Buda öldüğünde Şeyh Haydarın yanında görülmüştür. Ve Galatalı Hafız Efendi adında kimse bunun ölümüne şu tarihli mısrayı demiştir. * Niyaz edip hakka naz ile gitti şah-ı niyaz * 1116 Mahallesi vardır.

HAYDAR DEDE MESCİDİ

Üsküdar'da dır. Haydarpaşa'da olduğu tahmin edilmektedir.

Yaptıranı Şeyh Haydar Buhari'dir. Tarihi belli değildir. Yapılan incelemede eserin hiçbir izine rastlanmamıştır.

H.(241/A) HAYDARPAŞA CAMİ

banisi mehmed efendidir pederi ömer efendidir devri sultan mustafa han-ı salis hazretleri ricalinden cebehane ocağı memuru ömer efendinin ruhu için bina eylemiştir ve evahir-i saltanat-ı abdülhamid hanide esirciyandan topal mahmud ağa nam kimesne dahi iskele kurbünde bir muhtasarca köşk ve tahtında bir çeşme bina eylemiştir bu ademin hayrat-ı sairesi dahi vardır bu mahal fielasıl hadaik-i sultaniyeden olup vüzeradan haydar paşanın dahi uhde-i tasarrufuna geçmekle elân paşa-i müşaireleyhin ismiyle müstehirdir

241/A HAYDAR PAŞA CAMİ

Yaptıranı Mehmed Efendidir. Babası Ömer Efendidir. Devrin Sultanı III.Mustafa Han Hazretleri ileri gelen cephane ocağı memuru Ömer Efendinin Ruhu için yaptırmıştır. Ve Abdülhamit saltanati sonunda esircilerden Topal Mahmud Ağa adlı kimsede iskele yakınında küçükçe bir köşk ve altında bir çeşme yaptırmıştır. Bu insanın diğer hayratlarında vardır. Bu yer aslında Sultanlar bahçesi olup Vezirlerden Haydar Paşanın'da eline geçmekle hala adı geçen Paşanın ismi ile tanınmaktadır.

HAYDARPAŞA MESCİDİ

Üsküdar'da Haydarpaşa çayırındadır.

Yaptıranı Mehmet Efendi'dir.⁴⁶ Tarihi belli değildir. Eserden hiçbir iz bulunamamıştır.

H.(213/21) HAYRETTİN MESCİDİ

banisi hayrettin çavuştur ki sultan süleyman han vakti ricalinden ve zümrei çavuşandan'dır mescidi yanında medfundur 964 senesi vefat etmiş mahallesi vardır

213/21 HAYRETTİN MESCİDİ

Yaptıranı Hayrettin Çavuştur'ki, Sultan Süleyman Han zamanında ileri gelen Çavuşlardandır. Yaptırdığı mescid yanında gömülüdür. 964'te ölmüştür. Mahallesi vardır.

HAYRETTİN ÇAVUŞ MESCİDİ

Üsküdar'da Beygirciler sokak'tadır.

Yaptıranı Kanuni devri çavuşlarından Hayrettin olup tarihi belli değildir. Yerinde yapılan incelemede yıkılmış olduğu anlaşılmıştır.

H.(225/46) HIRAP MESCİDİ DERKURBÜ İSKELE-İ KAVAK

banisi darüssaade elşerife ağası el-hâc ibrahim ağadır ki çaçu ibrahim ağa denmekle maruftur devr-i murad han-ı rabi'da 1048 senesi ağa olup iki sene mürûrunda azl ve yerine sünbül ağa nasb olundu bu sünbül ağa dahi 1054 senesi azl ve mısır'a nefy olundukta mekke-i mükerreme kadısı mehmed efendi dahi maâ âzim olmuş idi esna-yı râhda malta korsanlarına düşer olarak ağa-ya mezbur tabiatı ile şehid ve mehmed efendi esir olmakla bu vukuat girit seferlerine bâis olup ertesi sene sulhdarlıktan muharrec kaptan yusuף paşa serasker tayin olunup azim donanma ile surret-i zahire de malta seferi niyetiyle azimet edip badehu matlûb-u

padîşahî girit ceziresi fethi olduğunu âşîkar ve rûm ili ve anadolu taraflarından dahî sefayin-i saire ile cezîre-i mezbûreye asakir naklolunmakla heman cenge mübaşeret olunup bi-inâyet-illahi teâlâ bir iki ay zarfında hayli mahalli feth olduğundan başka canya kalesi istîman ile yedd-i islâm'a geçmiştir ve budin'den ma'zûl deli hüseyin paşa'ya girit seraskerliği verilip kaptan paşa-ya mezbûr sene-i mezbure şevvalinde donanma-ya hümayûn ile asitâne-i aliyye'ye vasıl olduktan sonra zilhicce de ömrü hasad ile gazab-ı şahâne ye uğramıştır tarih-i mezkurdan 1080 tarihine varınca yirmi yede senede cezire-i mezbûrenin cümlesine malik olmak müyesser olmuştur bu mescid-i mezbûr mürûru ezmân ile harab olup tazıcılar ocağı ile zağarcılar ocağı beyninde olan meydancıkta fakat bir mihrap ile bir kapısı kalmakla üzerinde olan tarihi zabt ve tahrir olunmuştur

* sahib-ül hayr maalâ rütbe ibrahim ağa * haris-i darüssaade ol keremkâr-ı güzîn *

* bu ibadetgahı bünyâd eyledi allah için * essalâ vaktinde gelsinler solvete ehl-i dir *

* hatîf-i kudsi dedi cevri anın tarihini * mescidi velazihî darüssevâb abidin *

ve bu mescidin hüdme vezaiifi ayasofya-i kebir vakfından tayin olunmuştur garibinde vaki çömllekçiler karhanesi ibtida vakıf-ı mezbûrun yedekçileri için bina olunmuştur garibinde vaki çeşme sultan ahmed han-ı evvel merhumun eser-i hayrıdır tarihin taraf-ı ahirinde vaki namazgah ve tahtında vaki çeşme dahi hazinedâr ali ağa nam sahib-ül hayrın eseridir

225/46 HIRAP MESCİDİ KAVAK İŞKELESİ YAKININDA

Yaptıranı Darüssade ağası Hacı İbrahim Ağa'dır ki Çağu İbrahim diye tanınmaktadır. IV.Murat Han devrinde 1048'de ağa olup, iki sene sonra da azlolunup yerine Sümbül Ağa getirilmiştir. Adı geçen mescid zamanla harap olup tazıcılar ocağı ile zağarcılar ocağı arasındaki meydancıkta bir mihrap ve bir kapısı olup üzerindeki tarih şudur. 1049

.....

Ve bu mescide hizmet Büyük Ayasofya vakfından karşılanmaktadır. Yakınında

bulunan Çömlekçiler dükkanları önceleri bu vakfın yedekçileri için yaptırılmıştır. Yakınındaki çeşme Sultan I.Ahmet Han mezhunun hayır eseridir. Yolun sonunda bulunan nanezgar ve altında bulunan çeşme de Hazinekar Ali Ağa adlı hayır sahibinin eseridir.

HIRAP MESCİT

Üsküdar, Kavak İskelesi civarındadır.

Yaptıranı Sultan IV.Murat devri Darüssaade Ağası Hacı İbrahim Ağa'dır.⁴⁴ 17. Yüzyılda H.1049'da yapıldığı bilinen mescitten hiç bir eser kalmamış olduğu tesbit edilmiştir.

H.(195/10) HÜDAYİ AZİZ MAHMUD EFENDİ TEKVESİ CAMİİ

hüdayi aziz mahmud efendi hazretlerinin tekye-i mezbur ve cami-i şerif ve fukarasına mahsus imaret kendi eser-i hayrıdır 1007 tarihinde bina ve inşa buyurmuşlardır müşarileyh hazretleri üftade efendiden ahz-ı nisbet buyurmuşlar ve üftade efendi dahi ibtida halvetiye'den sünbül sinan efendi hazretlerinden mücâz olup ba'dehü bayramiye'den hızzır dede hazretlerine mülakî olarak ruhaniyet-i hacı bayram veli hazretlerinden dahi irşad olmuşlardır ve mahmud efendi'nin ahz-ı nisbetini şöyle rivayet ederlerki ibtida ulemâ-i resmîyeden nazırzâde efendi mülazımlarından olup efendisi mısır kahire hükümetiyle bikam oldukta bunları naib-i nasb edüp ve mısır'a vardıklarında şeyh mahmud efendi elşeyh kerimüddin alvetiye'den usul-ü esmâ'yı tekmlil etmişler müddetleri hitamında istanbul'a gelüp badehu efendisi bursa mevleviyetine mavsul oldukta yine bunları hizmet-i niyabetlerinde istihdam edüp sağra mahkemesinde icra-yı ahkam-ı şer'iyeye ederler idi ve gâhi kaygan cami-i şerifinde vaaz eden üftade efendinin meclis-i vaazına hazır durlar idi badehü bir gün üftade efendi huzuruna giderek kabayı abaya tebdil edüp mücahedeye başlamışlardır bir rivayetde vatani aslîleri aksaray nahiyelerinden koçhisar olup sonra üsküdar'da tavattun buyurmuşlardır sin-ni saâdetleri doksan ikiye baliğ olmuştur kerametine nihayet yoktur ve sultan murad han-ı rabi hazretlerinin ibtida-yı cülûslarında resm-i dîrîn-i âli osmanî üzere türbe-i hazreti halid de taklid-i seyfi hazreti şeyhin dest-i

şerifleriyle vakî olmuştur fi 1032 ve nice hidemat-ı aliyelerde bulunmuştur cami-i şerifine minberini dahi kendiler vaz buyurmuşlardır ve minaresinde çift müezzin ezan okur ve her gece temcîd verilir ve mukabelesi salat-ı cuma akibindedir cami-i şerifin avlusunda şadırvanı ve etrafında fevkani ve tahtanî mahfeller vardır ve zaviye kapısında müteaddid çeşmeler vardır ve zaviye hucerâti cami etrafındadır şeyh dairesi başka olup müstakil meşruta menzilleri dahi vardır ve ülâdan şeyh olmak şart değildir mütevellî olur şeyh olanlar kendi fukarasından olup vakfına nezareti vardır nükûd-u mevkûfesi çoktur müstakil katipleri ve câbi'leri vardır dervişleri dahi dâimen ümûr-u vakıfta müstahdemdirler ve şeyh hazretlerinin dervişlerinden vezir halil paşanın tekye-i mezbûr kurbünde kapıcı tekyesi denmekle maruf müstakil bir zaviyesi vardır ki bu dahi asıl tekyeye muttasıl ve mültahikdir ve birkaç hucerâti müstemildir ve paşaya mezbûrun müstakil türbesi olup ve türbenin tahtında sebili ve ittisalinde bir türbe dahi vardır ki vezir-i mezkûrun oğlu mahmud bey medfundur vezir-i müşarüleyh ibtidâ harem-i padişahîden çakırcıbaşılık ile çıkıp sonra 1016 tarihinde maryul hüseyin ağanın üzerine ağayı yenigeriyan ve 1018 senesinde hafız ahmed paşanın üzerine kaptan-ı derya olup bunun yerine dirâkî mehmed ağa yenigeri ağası olmuştur ve sene-i mezbûrede akdenize donanma ile çıkıp sakıza vardıkta kıbrıs önlerinde kara cehennem nam harbi kaptan ile beş kalyon haberin alıp kemal-i sürat ile üzerlerine varıldıkta iki gün ceng-i azîm olduktan sonra inayet-i hakla cümlesi zabt ve beşyüzden ziyade esir defter-i üserâ'ya kaydolundu bu defa ikramen kendisine vezâret ihsan olundu badehû 1019 senesi azl olunup yerine öküz mehmed paşa kaptan-ı derya olmuştur badehû 1022 de defa-i saniye olarak yine kaptan-ı derya nasb olunup 1023 senesi malta ceziresini gâret ve yağma ettikten sonra mağrib tarafına âzim ve reis-i eşkıyayı arap olan sefer dâyi nam müteğallibeyi katl eylemiş ve 1026 senesi sadaret-i uz mâya nail olmuştur bundan iki sene mürûrunda yani 1028 saferinde sadaretden azl olunup yerine selefi kara mehmed paşa halef kılını ve badehû 1036 rebiülahirinde ordu-yu hûmayûn haleb müştâsında iken hafız ahmed paşa üzerine saniyen nail-i sadaret olmuş ve 1037 senesinde azlolunarak 1039 senesi vefat eyledikte türbe-i mahsusasına defn olundu rahmetullahi aleyhi müşarüleyhin mür-

şid-i saadetkarînleri elşeyh hûdayi mahmûd efendi hazretleri bir sene evvel yani 1038 rebiülevvelinde irtihal-i dâr-ı bekâ buyurmuşlardır kaddes-allahü sirrehü şeyh hazretlerinin vefatlarına bu tarihi söylemişlerdir

* ziynet-i cennet-i adn ve Kusûr * beryâz ve hayyâz mevrûd *

* seele el-hâtır an sahibihâ * hatif kâle lişeyh mahmûd * 1038

şeyh müşarileyh hazretlerinden sonra tekve-i mezbûre halifelerinden balıkesir'li mak'ad ahmed efendi şeyh olup mülakât-ül mevt 1049 senesinde vefat ederek aziz hazretlerinin türbe-i şerifi kurbünde vaki türbe-i mahsusa da defn olundu rahimethü allah bunun yerine elşeyh mahmud efendi hazretlerinin kerîme zâdesi elseyyid mesud efendi şeyh olmuştur inâbet ve hilafeti şeyh ahmed efendi hazretlerindedir intikal-ül cenân 1067 de vefat edip cedit yanında medfûndur ve bunun yerine şeyh olan cennet efendi denmekle maruf fennayi mehmed efendi ibn-i ishak dirki hûdayi hazretlerinin asâdârıdır enâbet ve hilafeti aziz hazretlerindedir vefatına nâli mehmed efendi bu tarihi demiştir * ehl-i cennet aldı bûyin cennetin * 1075 türbe-i mahsusasında medfûndur divan-ı eşarî vardır bunun yerine elşeyh gafûrî mahmud efendi şeyh olmuştur geliboludandır inâbet ve hilafeti şeyh ahmed efendindedir orada vaki sultan mehmed cami-i şerifinin cuma vâizi iken asitâneye nakl olunmuştur rihletinde mezbûr şair nâlî mehmed efendi bu tarihi demiştir * açınız mahmud efendi ruhuna el-fâtihâ * 1078 bu dahi makad efendinin türbesinde medfûndur âsâr-ı şiriyyesi vardır bunun yerine tivitçi zâde elşeyh mehmed talip efendi şeyh olmuştur inâbet ve hilafeti pederi divitçinin halifesi olan fidancı şeyh mehmed efendindedir ve pederi merhûm divitçinin hilafeti dahi elşeyh makad ahmed efendindedir ismi mustafadır ve üsküdar'da şeyh camii denmekle maruf cami-i şerif bu şeyh mustafa efendininidir ve müstakil türbesi dahi cami civarında kâindir mumâileyh dutcu şeyh mustafa efendi 1070 de vefat etmiştir mumâileyh talip mehmed efendinin dahi ahmediye camii kurbünde bir camii şerifi vardır ki sultan mahmud han-ı evvel hazretleri müceddeden ihya buyurdıkları mahallinde beyan olursa gerekdir bunun dahi bazı kasâid ve ilahiyyatı vardır vefatına bu beyti tarih demişlerdir

* düşdü bir tarih-i zîbâ latzen ve manen ana * âzim-i hak oldu bin doksanda kutb-ül ârifîn * 1090

valiyî efendinin dediği tarihtir * gitdi bin doksanda yâ hû deyû

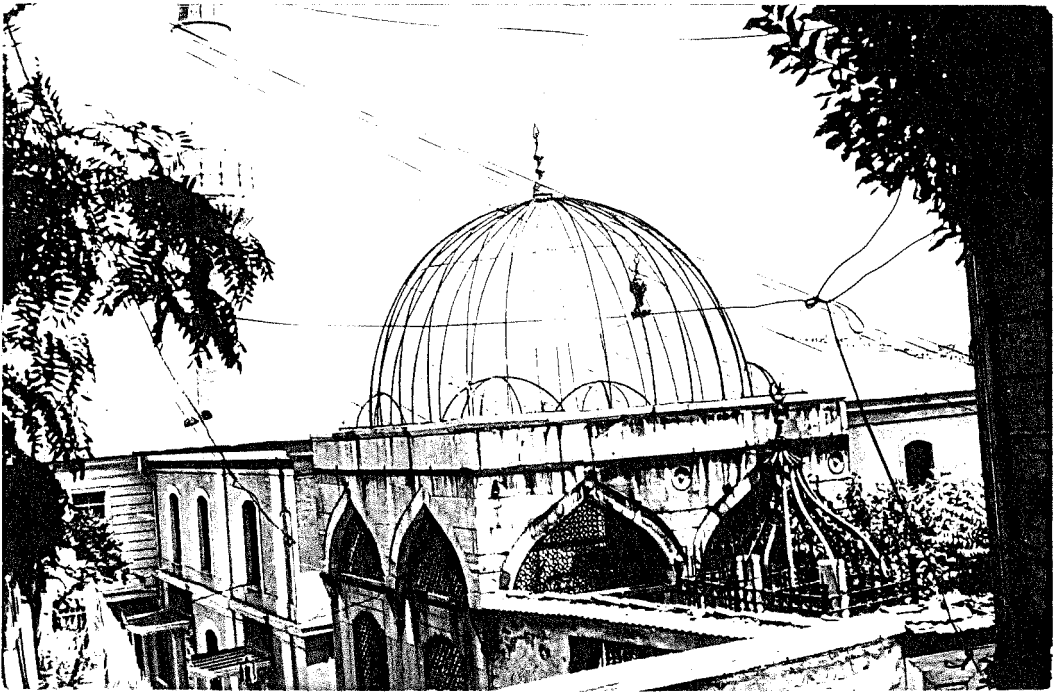
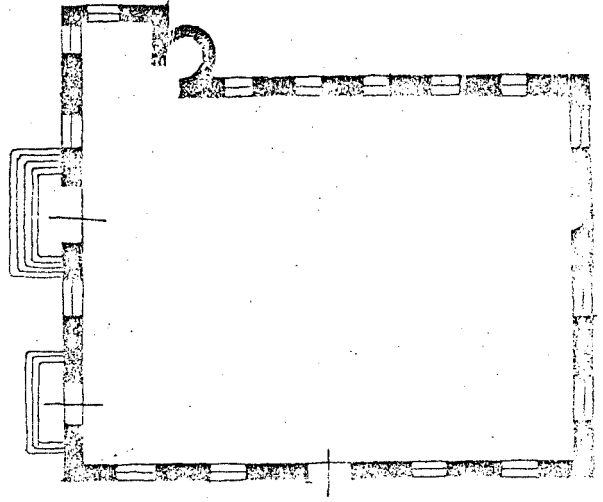
kudb-ül vâsılîn * 1090 bunun yerini elzeyh selâmi ali efendi şeyh olmuştur mumâileyh kazâtdan olup istanköy müftüsü iken zâkir zâde elzeh abduallah efendiden inâbet edip sonra hilafetle dahi şeref-yâb olarak asitane-i hüdayide postnişin olmuştur badehü meşîhatı ref olundukda şeyh halil efendi yerine nasb olunmuş ve sonra bunun üzerinde dahi meşîhat ref olunmakla yerine erzincanî şeyh mustafa efendi şeyh olmuştur bunun inâbet ve hilafeti dinatçı zâde şeyh mehmed talip efendiden olup badehü mumâileyh şeyh selami ali efendi bâ hattı humâyûn tekrar şeyh olup selefi mustafa efendi vilayetine hicret eylemişdir ve selami ali efendi dahi 1104 tarihinde vefat edip fıstıklıda kendi bina eylediği zaviyesinde medfûndur selamsız denmekle maruf mahalde vaki cami ve tekve ve yine üsküdar da acıbadem nam mahalde bir camii şerif ve bulgurlu nâm karye de dahi bir mescid ve bursada dahi bir zaviye bina eylemişdir ashab-ı hayırdan bir zat imiş rahmetullah-i aleyh bunun yerine abdülhayy efendi ibn-i sağı ibrahim efendi şeyh olmuştur bu şeyh abdülhayy efendinin abdî mahlasıyla bazı elheyâtî ve bazı sur kuraniye'ye türkî tefsir-i şerifi vardır 1117 senesi receb-i şerifinde vefat edip mezkûr halil paşazade mahmut bey türbesinde medfundur bunun yerine tekrar erzincanî şeyh mustafa efendi şeyh olmuştur bu dahi 1123 tarihinde vefat eyledikte mürşidi dutçu zade şeyh mehmed efendinin camii şerifi mihrabı önünde defn olunmuştur bunun yerine dede çelevi denmekle maruf şeyh mehmed sebbürî efendi şeyh olmuştur bu dahi 1130 tarihinde vefat eyledikte nahîfî süleyman efendi bu tarihi demıştır * ola dede çelevi kambeyn kurb-u hüda * mürşidi gafurî efendi yanında medfundur bunun yerine elzeyh elseyyid osman efendi şeyh olmuştur vatan-ı aslîsi bileciktir selami şeyh ali efendiden ahz-ı inâbet ve hilafet etmiştir mumâileyh üsküdar atpazarı kurbunda müceddeden bir camii şerif bina ve ihya eylemiştir vefatına * şeyh-i dergâh * terkibi tarih vaki olmuştur 1140 bu dahi makad-i ahmed efendinin türbesinde dede çelevi yanında medfundur bunun yerine damadı ve kürşî-i vazalarında vekili olan şeyh yakup gafurî efendi ibn-i şeyh mustafa efendi canşin olmuştur inâbeti ve hilafeti kayın pederi osman efendidendir pederi şeyh mustafa efendinin inâbet ve hilafeti selami şeyh ali efendidendir vefatına şeyh-i râhil 1149 tarih vaki olmuştur karacaahmet türbesi karşısında validesi yanında medfundur bunun

yerine edirne'de vaki sultan selim camiinde cuma vaizi olan elşeyh yusuף efendi şeyh olmuştur bunun müşsidi sağlı ibrahim efendidir vefatına * rahat-ı müşsid * tarih vaki olmuştur 1153 hūdayî hazretlerinin türbesi mukabilinde sofada medfundur bunun yerine fıstıklı şeyhi mehmed efendi şeyh olmuştur inabet ve hilafeti selami elşeyh ali efendiden olup vefatı intikal-i ehl-il sūnne 1159 da vaki olmuştur fıstıklı tekyesi selami efendinin eser-i hayrıdır müşsidi mezkur elisin selami efendi yanında medfundur bunun yerine mehdumları elşeyh mustafa efendi kosnişin olmuştur vatani aslisi bursadır pederinden müstahlefdir * mustafaya ide hak huldi makam * 1188 vefatına tarih vaki olmuştur hūdayi hazretlerinin türbesi ittisalinde bahçede medfundur bunun yerine sultan ahmet cami vaizi mudanyalı elşeyh mehmet ruşen efendi şeyh olmuştur lakin on sene mururunda ser çavuşan bulunan nazif efendinin nefsanियeti ile meşihati ref ve diyarı ahira ref yolunup yerine bahattı humayun beşiktaş neccarzade efendi nasb olundu fi 1198 biraz muddet mūrurunda yine itladı ve meşihati dahi yine ihsan olundu 1208 senesi vefat edip yerine şahabettin efendi ibni ruşen efendi şeyh olmuştur bunların mürebbileri pederleri olup bunlar dahi 1233 senesi evaili rebinde terkialemi fani etmekle mahdumları abdurrahman besim efendiyi malu mezburun sulhu pazar günü meşihat postuna iclas ettiler mezbur şeyh besim efendinin ayasofya kurbunda vaki erdebil tekkesi ammileri elşeyh abdi efendiye bu işaret aleyhi tevcih olundu hidai mahmut efendi kaddesi sirrahu hazretlerinin eşarı belagat şiar ve asarı sairebri vardır cümlei eşarından numune olarak birkaç nutun feshat ünvanları bu mahale kayd olundu hūdayi mahmut efendi kaddese sirrahu hazretlerinin sindi şerifleri doksan iki sale baliğ olup şeyh mahmut hudai 1038 tarih ruhletleri vaki olmuştur yukarıda meskūr isim uttade efendi hazretlerinin bursada vefatları 989 senesinde vaki olmuştur türbeyi mahsusasında medfundur

195/10 HÜDAYİ AZİZ MAHMUT EFENDİ TEKESİ CAMİİ

Cami, tekye ve imarethanesi Aziz Mahmut Efendi tarafından yaptırılmıştır. İnşa tarihi 1007 dir. Aziz Mahmut Efendi Şeyhliği Üftade Efendiden almışlardır. Aslen KocHisarlıdır. Bilahare İstanbul'a gelerek Üsküdar'a yerleş-

miştir. Doksaniki yıl yaşamıştır. IV.Sultan Murat'ın tahta geçişinde eskiden beri süre gelen usül üzere Eyüp camiiinde kılıç kuşanması, Aziz Mahmut Efendi tarafından yapılmıştır. Camiinin minberini kendisi koydumuştur. Minaresi çifte şerefelidir. Camiın avlusunda bir şadırvan ve etrafında tek ve iki katlı mahaller vardır. Ayrıca zaviye kapısında birçok çeşmeler vardır. Zaviyenin hücreleri camii etrafındadır. Camiın müstakil katipleri ve vergi tahsildarları bulunmaktadır. Şeyhin dervişleri de vakıf işlerini yürütmektedir. Aziz Mahmut Efendi 1038 Rebülewelinde ölmüştür.

HÜDAYİ AZİZ MAHMUT EFENDİ TEKKESİ CAMİ

Üsküdar, Hüdayi Aziz Mahmut sokağındadır. H.1007 (M.1598)de Şeyh Hüdayi Aziz Mahmut Efendi tarafından yaptırılmıştır. Caminin üzerinde H.1003 (M.1583) tarihi yazılıdır.

Külliyede camiden başka zaviye, imarethane, derviş hücreleri ve mektep vardır. Kütüphane ve Hünkar mahfeli sonradan külliyeeye katılmıştır. Külliye yüksekçe bir yerdedir. Önce aynı yere Aziz Mahmut Hüdâi tarafından yaptırılan mescid H.1007 (M.1598) de yine Hüdai tarafından minber ilavesiyle cami haline getirilmiştir. Çıkan bir yangından sonra Abdülmecit H.1272 (M.1855) de cami zaviye, meşrutaları ve çeşmelerden birini yenilemiştir.⁴⁷

Cami iki katlıdır ve sıvalıdır. Ahşap olan çatısı kurşun kaplıdır. Sol tarafta olan minaresi kesme taştır. Kadınlar ve Hünkar mahfelleri oldukları gibi korunmuştur. Hünkar mahfelinin kapısı imaret mutfağının üstündedir. Sağ taraftaki üç kapıdan birincisi kabristana, ikincisi kadınlar mahfeline açılır, diğeri ise şeyh kapısıdır. Cami karşısında kütüphane ve birçok kitabesi olan türbesi bulunmaktadır. Cami içinde çok güzel süslemeler, dikkat çekici panolar ve değerli bir avize asılıdır. Cami 1975'de Vakıflar Başmüdürlüğünce tamir görmüştür.

H.(151) HÜNKAR İSKELESİ MESCİDİ

bu hünkâr iskelesi meşhur bir müzhetgâh olup mustakil ustası ve meferatı ve minaresiz bir muhtasarca mescidi vardır kurbünde olan su değirmenlerinin ustası uncu başı denmekle marufdur anda dahi müstakil bir bostancı ortası olup değirmen ocağı denmekle meşhurdur ve bu ocağın dahî bir minaresiz mescidi vardır devri mahmud hânı evvelde gümrükçü bulunan ishak ağa merhumun sakrai mezburda üç mahalde çeşme ve neşmingâhları olup devri sultan selim hânı salisde kağıthane dahi binâ ve ihdas olunarak bir kimesneye ilzâm olunmağla kağıd yapılırdı idi

151 HÜNKAR İSKELESİ MESCİDİ

Bu Hünkar İskelesi tanınmış gezinti yeridir. Bağımsız ustası ve hizmetleri ve minaresiz yalın mescidi vardır. Yakınında olan su değirmenleri ustası unubaşı diye bilinir. Orda bağımsız bostancı ortası olup, değirmen ocağı diye tanınır. Ocağında minaresiz mescidi vardır. I.Mahmut döneminde günrükçü olan rahmetli İshak Ağanın burada üç yerde çeşmesi ve oyalanacak eğlence yeri vardır. III. Selim Han döneminde kağıthanede bina yapılmış ve kişilere gerekli kağıt burada yapılmış idi.

HÜNKAR İSKELESİ MESCİDİ

Beykoz'dadır. Tarihi yaptıranı belli değildir.

Yerinde yapılan incelemede çevre halkı arasındaki yaşlılardan edinilen bilgiye göre buradaki sigorta hastanesi tevzi sırasında yıkılmış olduğu tesbit edilmiş ve hiçbir izine rastlanmamıştır.

H.(242) İBRAHİM AĞA ÇAVIRI MESCİDİ

banisi ağai mümaileyh cennet mekan sultan murat han salis devrinde babı esad ağası olmuştur tak dergahında olan tarih rakibesi budur 888 mümaileyhin kabri dahi andadır mescidi şerif binasından sonra on adet mütaehil odaları ve on adet mücesref odaları bina ettirmiştir bade zaman meşayih kadriyeden şeyh mustafa efendi mescit mezburî zaviye ve sonra devri mahmut han evvelde darı saadet elşerif ağası elhac beşir ağa merhumun yedekçisi olan elhac veliddin ağa minber vaz eylemiş ve mezbur veliddin ağa intikal * elmahşer * 1161 tarihinde vefat ederek mahalli mezbure karib meydan medfundur hacı beşir ağa merhumun birkaç mahalde tafsili mürur etmiştir vefatı 1159 senesinde mahalli mezkurde beher senesine sıra kaldıkta dua olunur ve azimi cemaat olur bu yolcular dahi ekser bu mahalden ihba ve mütallekatlarına veda etmeleriyle ayrılık denmekle şöhrat bulmuştur mahal mezkurda bir çeyrek mesafe ötede vaki söğütlü çeşme denmekle maruf mahalle dahi ayrılık çeşmesi etlak olunur ve cami mezkurun müstakil mektebi dahi olup lakin elhalet haze harebe meşref olmakla cami şerifin son cemaat mahallini mektebi sübyan etmişlerdir bu mahalle karib ağa bağı denmekle meşhur bağde bir kasır hümayun olup oraya bade beniş olur ve yine bu mahalle karib imamı sani hazret şehriyari zilavi elhac seyyid osman efendi merhumun kabri vardır zekur ve enas ola degramları ve bazı mutaallakata dahi yanında medfundurlar efendi mümaileyh muharrer kabrel seyyit ali sata aczen büyük pederi olmakla resilei rahmet olmak ümidi ile tercihi ahvaline mubaderet olundu efendi mümaileyh 1172 rabilevvel evailinde imamı ol şehriyari hasan efendi azil ve imamı sani olan çavuşzade mehmet efendi ol nasb olundukta bunlar ayasofya baş imamı iken sani olup onaltı seneye karib sultan mustafa han salis hazretlerine imamet bade sultan abdülhamit han hazretleri dahi yine imamette ipka buyurup kemali iltifat şahanelerine mazhar olmuşlardır hatta evail saltanatlarında haydarpaşada bir ziyafet tertip etmesine müsaadei emir humayunları erzan buyurmakla derakap ziyafet mezburenin tertibine kudreti mertebe sarfı mukadderat eyleyüp padişah alem penah hazretleri dahi kemal şevket ve iclal ile mesiregah mezkure nasb olunan otağ humayunlarını teşrif vesair saltanat venişleri resmi

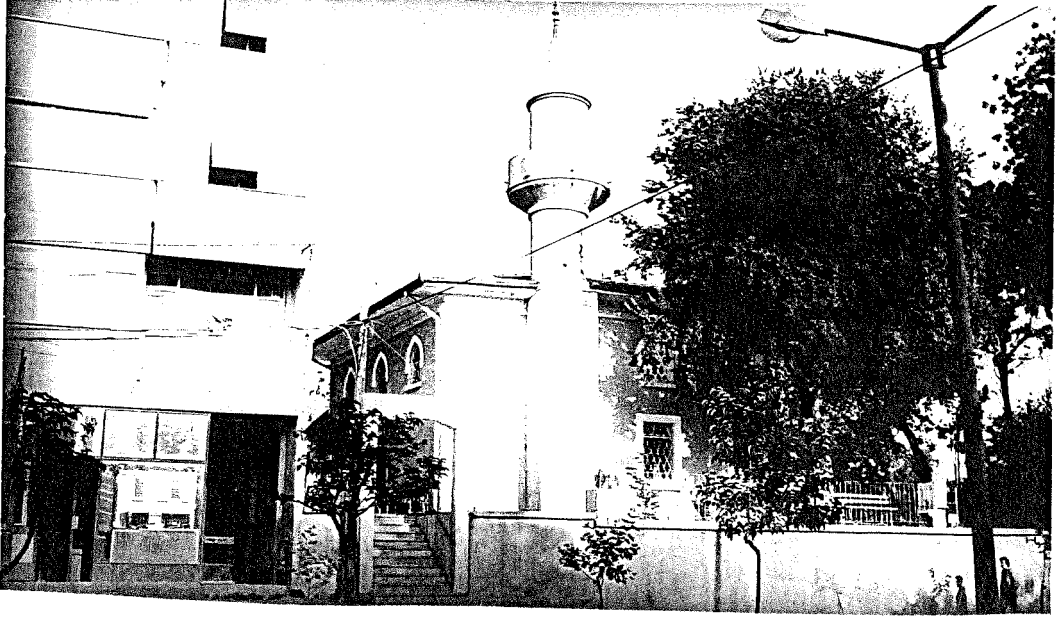
üzere iptida kuşluk taamın tenavülüne rağbet buyuracaklarını işar buyurduklarında amade kılınan taam tablalarına efendi mümaileyhin mahdumları elseyid mahmut esat efendi ki bu abdüacizin valididir silleri henüz on sene reside olduğu halde pişeru olarak otağ hümayun pişegahına karib oldukça sulh dara eşaretiyle huzur humayuna dahil ve hakpayi şehin şahıye yüzsürmek şerefine nail olduklarında dahil fanki tedris olması için şeyhülislam olan şerif efendizade mehmet mela efendiye emir humayun vürudunda ruisiate olunmuştur sultan abdulhamit han hazretlerinin ol medreseleri pederi merhumdur bade kibarı ülemadan bazı zevat büyük pederin merhum mümaileyh husumet ve nefsanıyet edip hatta topkapılı salih efendi zade mehmet efendi 1189 cemaziel evvelisi silinmesinde avz paşazade ibrahim bey efendinin yerine şeyhülislam oldukça magosaya nefsinı rekab humayuna arz eylemiş fakat padişah kaderdan hazretleri müsaade buyurmadıklarından efendi müşarüleyh tekrar bursaya icla olunmasını rekab humayunlarından niyaz eylediklerinde oraya dahi rizai şahaneleri olmayıp fakat bekuzade ikamet etmek üzere oraya nefi olunmuştur yerine 1184 şabanın üçüncü günü tarik tedrise dahil eden şeyhülislam derizade mustafa efendinin imamı mehmet sait efendi hareket harç müderrisi iken imamı sani nasb ve tayin kılınmıştır rivayete göre mümaileyhin fen musiki-de maharet kemalesi var imiş bade 1193 şabanı şerif vasatında imam evvel olup anadolu sadarı rütbesini ihraz eden çavuşzade mehmet emine efendi azlinde bunlar imam evvel olup enderundan mehmet derviş efendi imamı sani nasb olunmuştur mezbur mehmet sait efendi 1195 seferi garasında havas refia kazasına nail olup lakin senei mezbure şabanı vasatında vefat etmekle mezbur derviş efendi imamı evvel ve sanilikle dahi yine enderundan iptida haricinde sinan paşa dersiyesiyle mehmet nurullah efendi bekam kılınmış mezbur derviş efendinin otuz seneye karib hizmet imameti olup ve nurullah efendinin cülusu sultan selim han hazretlerine kadar imametleri vardır ve sahibi tercihe büyük pederin elseyyidilhac osman efendi dört mah mürurunda baemr şehin şahı etlak olunup civar hazreti halit radiallahuanha vaki salihanelerinde sakin iken 1191 muharrem iptidasından zapt etmek üzere galata mevleviyetini şeyhülislam vakıf bulan ve saf abduallah efendi zade mehmet sait efendi hazretleri tevciye buyurup bade hitam el müddetgah istanbulda kazgancılar karibinde vaki konağında vegah yine

civar hazreti halit radiallahuanha vaki sahil hanei mezkurunde mukim iken 1196 zilhaccesinin yirmiüçüncü günü silleri altmışyediye bali olduğu halde terki alemi fani eyledikte iptidadan hazru ve amade kıldıkları mahalde defn hakipak oldular merhum mümaileyh salah hal ile mevsuf ve ilim nefasire ve fen ile kiraata vesul ihadise aşına bir zat imişler veld merhumdan istimarını olmuştur ki cennet mekan sultan mustafa han hazretlerinden iki defa mülviyet rica etmişler iki defasında dahi kırkar kese ihsan ile buyurmuşlarki mülviyetten murad akçadır işte ben sane ihsan ettim zira bir girve kesenin kalplerini mahzun etmek reva değildir yülek ile vasıl meram ol divan kesar kılup fıkarai müderrisini reva görmüşlerdir valde merhumda 1215 şaban şerifinde medine izmir hükümetini zapt edip senesi hitamında azil ve ispanakçı mustafa paşazade tahir bey efendi halefleri olmuştur ve selefleri ismail beyzade sait beyefendi idiki hekim zade ali paşanın hafididir yirmidört şabanı şerifinde edirne kazasını ihsanhâvi süleyman bey üzerine zapt edip müddet muatenası hitam buldukta dört mah dahi med ile niyabet hükümeti yine pederim mahmut molla efendiye ihale olunmuştur bunun sebebi budurki şevketli kerametli sultan mahmut han gazi efendimiz hazretleri rusyalı üzerine bilnefs hareket humayunları tahakkuk eylediğine binayi cem mülvetleri derdermahları şeyhülislamlara ve rumelinde vaki münasip hazatin dahi terder mahları rumeli kazi askesine ve anadolunun münasibi dahi anadolu kazi askesine bahat hümayun hayrcere tayin olunmuş idi bade seferi hümayun bazı mülahazaya mebni terk olunmuştur bu dört mahdan sonra evvel varılan üç ay müddet dahi zapt edip cuma ondokuz ay ikametinden sonra yusufozade şeyh yusufo efendi halefleri oldu ve bade 1228 senesi vahabi gaillesi bir taraf olmagla mekkei mükerreme kazası tevfik efendi hafidi mehmet siddik efendiye ve medinei münevvere kazası pederim mahmut efendiye seneyi mezbure recep şerifi garasinde onsekiz ay zaptetmek üzere tevciye olunup seneyi mezkurede fariza hacı şerif eda olunduktan sonra mahal hükümeti olan ol beldeyi vacip ettaazimeye vusullarının ikinci ayında azmi akabe olduklarında hazreti osman bin affan efendimiz radiallahuanh hazretlerinin kadim saadetleri karibinde bakiya nam mahal mubarekte defn hakipak oldular rahmetallah taala aleyh merhum mumailiyh ahlakı hanide ile muttasıf suphelveca vakur ve meclisara zat olduğundan başka ak-

ranına faik olarak her fene aşına ve ali elhusus fen musikide yegane asır idi silleri elliüç sale reside olmuş idi cenabı hak cümlesine rahmet eyleye amin cami mezkurun mahallesi vardır

242 İBRAHİM AĞA ÇAYIRI MESCİDİ

Sultan III.Murat devri babüsaade ağalarından İbrahim Ağa tarafından yapılmıştır. Kapı üzerindeki kitabesinde 888'de yapıldığı anlaşılmaktadır. İbrahim Ağanın mezarında mescid içindedir. Sultan I.Mahmut Han devri Darülsade Ağalarından Hacı Beşir Ağa'nın yedekçisi Hacı Velliddin Ağa mescide bir minber yaptırmıştır. Bu ağa * El mahşer * 1161'de ölüp oraya yakın yere gömülmüştür. Beşir Ağanın vefatı 1159 dur. Bahsi geçen caminin bir de müstakil mektebi bulunmakta isede bilahare bu mektep harap olduğundan caminin son cemaat mahalli sübyan mektebi haline getirilmiştir. Caminin mahallesi vardır.

İBRAHİM AĞA ÇAYIRI MESCİDİ

Haydarpaşa ile Kadıköy arasında Seyid Ahmet ve İbrahim ağa deresi civarındadır.

III.Murad'ın Babüssaade Ağası İbrahim Ağa tarafından H.988 (M. 1580) yılında yapılmıştır. 1939 da Vakıflar yenilemiştir.⁴⁸

Duvarları kargir, çatısı ahşap ve kısa olan minaresi tuğla olup sıvalıdır. Cami tamamen yenilenmiştir. Betonarme saçaklıdır. Orijinalliğini kaybetmiştir. İçeride süsleme yoktur.

H.(228/54) İHSANİYE CAMİ

banisi cennet mekan sultan osman han salis hazretleridir ihsaniye denmekle maruf olan daire dahilinde vaki haneleriyle beraber bina olunmuştur hizmete işbu tarihi demişlerdir

* hazreti sultan derya dil rüsulmu osmaniden * kıldı gün teşrif bah-tı taht osmaniyeyi *

* kibleye etti tevcih arzı kudse iptida * eyledi ichar bu esrarı insaniyeyi *

* yaptı bir nev beldeyi mamur ihsan eyleyüb * kalbi oldu reşhapaş asa ribaniyeyi *

* bir eserdir takyamad hayrı cari bunda kim * hiç kapatmaz defteri amal richarini *

* oldu cemiyet danakin günagün renk * kıldı cümle gıpta kar esvak mercaniyeyi *

* hak taala zahir ve batında mamur eylesün * ekedder bu hayr hep şahan osmaniyeyi *

* resmi osmani ile tarih yazdı gelek dil * hak için sultan osman yaptı ihsaniyeyi * 1169

228/54 İHSANİYE CAMİ

III.Sultan Osman tarafından yaptırılmıştır. Cami İhsaniye ismiyle tanınmaktadır. Kitabesinde 1169 yaptırıldığı anlaşılmakta.

.....

İHSANİYE CAMİ

Üsküdar'da, İhsaniye mahallesinde'dir.

III.Osman tarafında H.1169 (M.1755) da yaptırılmıştır.

Cami 1860 yılında etrafındaki bazı evlerle ve yakının'da yaptırılmış olan mescid ile birlikte yanmıştır. Vakıflar idaresi H.1287⁴⁹ (M.1870) yılında yeniden yaptırmıştır. 1939'da tekrar yenilenmiştir.

Çatısı ahşap, kiremit örtülüdür. Kısa minaresi, tuğladan olup üzeri sıvalıdır. Kûlahı taştır. Duvarları kâgirdir. Son cemaat mahalline camekân ilave edilmiştir. Abdest alma yeri kullanılmayacak derece'de harab olduğundan yeni abdest yeri eklenmiştir. Kible tarafında İbrahim Ağa çeşmesi vardır. Cami betonarme saçaklıdır. İçeride süslemesi yoktur. Cami tamamen yenilenmiş ve orijinalliğini kaybetmiştir.

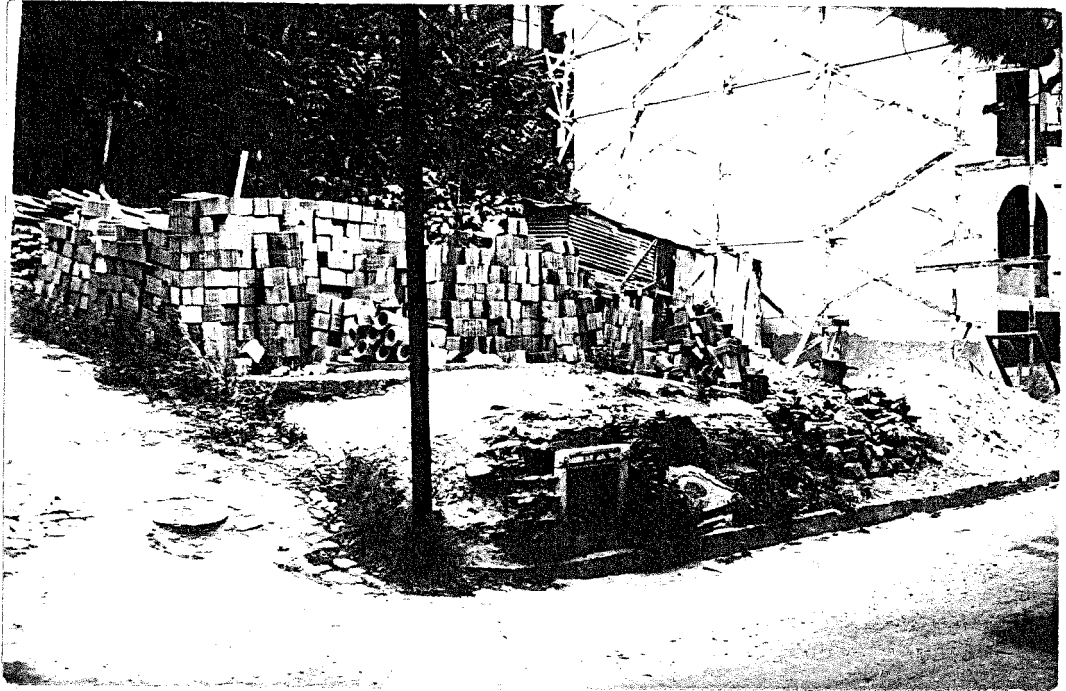
H.(228/55) İHSANİYE MESCİDİ DERKURBÜ CAMİ MEZKUR

bu dahi padişah meşarileyh sultan osman han-ı salis hazretlerinin asar-ı hayrıyesindendir cami-i mezkur ile beraber bina olunmuşdur fi 1169 cami-i mezkurun ve bu mescid-i şerifin hidme ve zayıfını istanbulda vaki osmaniye cami-i şerifinden tayin buyurmuşlardır ve bu

mahalde vaki haneler sultan mehmed han-ı rabi kerimesi ve sultan osman han mezarileyhin ümmetesi olan hatice sultanın ayvansaray haricinde vaki sahil sarayları kurbünde vaki mektebi sebil ve karibinde olan cami-i şerif musakkafatındandır ve sultan mezarileyhanın tafsili hali kendi eseri hayrı zikrinde mürur eyledi padişah müşarileyhe hazretleri ve sultan müşarileyha istanbul gümrüğü kurbünde vaki cami-i cedid türbesinde medfundurlar

228/55 İHSANİYE MESCİDİ, İHSANİYE CAMİ YAKININDADIR

Buda padişah Sultan III.Osman Han Hazretlerinin hayır eserlerindedir. İhsaniye cami ile beraber yaptırılmıştır. Tarih 1169. Bu cami ve bu mescide İstanbulda, Osmanlı caminden görevli tayin edilmiştir. Bu yerdeki haneler Sultan IV.Mehmet Hanın kızı ve Sultan Osman Hanın anneleri olan Hatice Sultanın ayvansaray haricinde sahil sarayları yakınındaki mektep, çeşme ve camii binalarındandır. ve Sultan Osman'ın özgeçmişini kendi hayır eseri anlatılırken geçmiştir. Padişah ve validesi İstanbul gümrüğü yakınında Yeni Camide türbesinde görülmüştür.

İHSANİYE MESCİDİ - KÜÇÜK İHSANİYE MESCİDİ

Üsküdar, İhsaniye mahallesi, iskele sokağı ve İhsaniye yokuşu köşesindedir.

III.Osman tarafından H.1169 (M.1755) yılında yaptırılmıştır. Sultan III.Mustafa H.1175 (M.1761)'de ihya ve tamir ettirmiştir.⁵⁰

Bugün yerinde yapılan incelemede yıkılmış olup arsasında yeni yapımına başlanan bir inşaat yapılmaktadır. Arsası kenarında rastlananan bir çeşme kitabesinde, H.1238 tarihi görülmüştür.

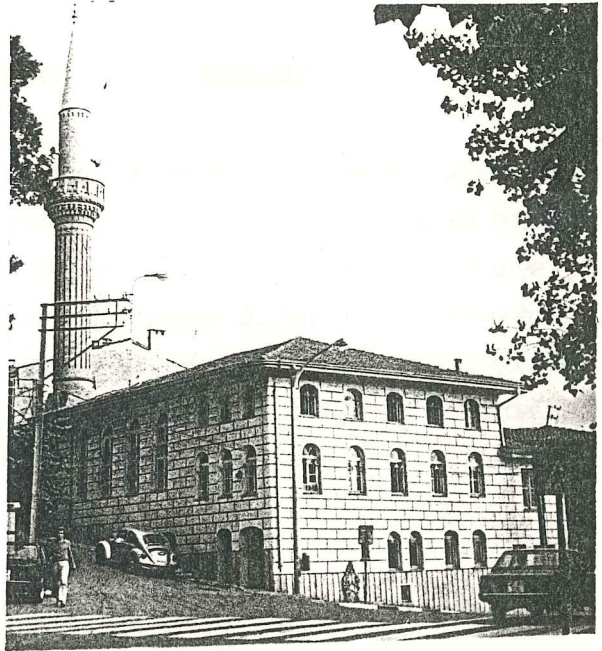
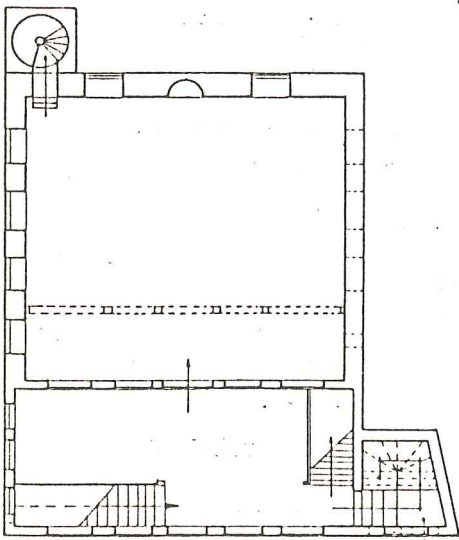
H.(155) İNCİRKÖYÜ CAMİ DERKURBÜ SULTANTEPESİ

Şefkanidir binası ser bostanyondan sinan aga'dır agaya mezburun kabri dahi mukabilinde olan mezaristandadır bade zaman yine bostancı başı agalardan derzi hüseyin ağa cami mezburu şefkani olarak müceddeda bina edüp altına bir mektep dahi inşaa eylemiştir mezbur hüseyin aganın kabri üsküdar da karaca ahmet karbinde çayra karşı mahaldedir vefatı kevser cennet 1179 tarihi recebindedir agaya mezbur kethudaya sadrazamı dahi olmuştur ve bu karyede vaki mektebin banisi muameleci şeyh mustafa efendidir ki istanbulda mesih paşa karbinde vaki eser hayri olan mescidin de tavsili ahvali beyan olunmuştur lakin mektep mezbur elan haraptır karyeri mezbur'de vaki tek hamam mülkiyet üzere tasarruf olunur ve bu karyenin setmesi çoktur ve meyvası dahi ise'de setme havfile itibar bu karyenin itsalinde paşa bahçesi vardır ve bunlardan şeyh alai devlete el sammanı ve bunlardan şeyh mahmut mezdufanı ve bunlardan şeyhül seyyid ali hudav ve bunlardan şeyh hoca ishak hıdrlani ve bunlardan şeyh seyyid mehmet nurubahş ve bunlardan şeyh mehmet bin ali ceylanıyı lahci ahzu tarikat eylemişlerdir mumaileyh şeyh ilyas dahi rivayete göre hazreti şeyh seyyid mehmet nuri behiçten ahzu tarikat etmiştir bu tarik aliyeye nuribahşiye itbaki dahi şeyh seyyid mehmet hazretlerinden müntezir olduğuna ima eder ve şeyh cüneyd bağdadi hazretlerinden hatemi resalet penah aliyeyi salavat vesselam efendimiz hazretlerine dahi şu veçhe üzere peyvestedir hazreti cüneyt hazreti şerri el sektiden bunlar hazreti marufu kerhiyeden bunlar hazreti imam ali rızaidin bunlar hazreti imami musa kazım bunlar hazreti imami caferi sadıktan bunlar hazre-

ti imamı mehmet bakırdan bunlar hazreti imamı zeynüldüddinden bunlar hazreti imamı hüseyin şehidi kerbeladan bunlar hazreti imamı ali murtezadan bunlar aliyeyi salavat esselam hazretlerinden efendimiz dahi hazretleri cenabı vacip elvucuddan ahzu feyz hakikatı buyurmuşlardır hazreti cüneydin vefatı 297 senesi abbasiyeden matuzat billah ebu el hasan ahmet bin elmuvaşşıkın zamanı saltanatında bağdatta vefat etmiştir cümle zevatı kiran efendimiz hazretlerinin ruhaniyeti saadetlerin rabbim hemişe üzerimizde hayır ve nazır eyleyüp alemi bekada şefaati basadetleriyle zümreyi ehil necafa dahil eyliye amin yumni tali işbu kitab sazi kadı karıyesinde hitamareside olmuştur sayıyı marifetiyle mülukarede işbu kitab sıhhati nisab saadetlü lütfi efendinin hengamı nezaretlerinde matbaayı amizede tab ve temsil olunmuştur fi yedi zilhicce 1281

155 İNCİR KÖYÜ CAMİİ SULTANIYE YAKININDA

İki katlıdır. Bostancıbaşılardan Sinan Ağa yaptırmıştır. Kabri camii karşı-
sındaki mezarlıktadır. Bir müddet sonra Bostancıbaşı Ağalarından Derzi Hü-
seyin Ağa camiiyi iki katlı olarak yeniden yaptırmış ve altına birde mektep
inşa ettirmiştir. Hüseyin Ağanın kabri ise Karacaahmet yakınındaki çayıra
karşı mahalde olup vefat tarihi 1179 recebi'dir. Bu Ağa Sadrazam kethüdalı-
ğı yapmıştır.

İNCİR KÖYÜ CAMİ

Beykoz, Paşabahçe'dedir.

Yaptıranı Bostancıbaşı Sinan Ağadır. XVIII.Yüzyılda Bostancıbaşı Dürrizade Hüseyin Ağa yenilemiş ve 1939'da tamirler görmüştür.⁵¹

Çatısı ahşap olup kiremit kaplıdır. Minaresi tuğladan ve yivli sıvalıdır. Şerefesi süslü, külâhı kurşundur. Bina üç katlı olup duvarları kâgirdir. Ve kesme taş kaplamadır. Yarım kat olan zeminde abdest alma yerleri bulunmaktadır. Hiç bir orijinalliği kalmamış ve tamamen yenilenmiş durumdadır.

H.(204/11) İSFENDİYAR MESCİDİ DERKURBÜ İSKELE-İ BALABAN

banisi isfendiyyar ismiyle müsemma bir kimsedir mikdar kafiye müsakafat tedarik edüb imam ve müezzin tayyin eylemiştir badezaman mescidi mezburun imam ve müezzini olan tarik-i şadiyeden yağcızade denmekle maruf elşeyh elseyyid ahmed efendi devri sultan mustafa han-ı salisinde derunu mescidde ayini tarikat-ı sadiye icrasına mübaderet etmekle elan sadiler tekkesi denmekle meşhurdur asıl banisinin kabri ve tarihi vefati malum değildir mezbur şeyh ahmedin vefati 1191 senesinde vaki olmuştur rahmetullahı taala mahallesi yoktur

204/11 İSFENDİYAR MESCİDİ BALABAN İSKELESİ YAKININDA

Yaptıran İsfendiyyar ismiyle adlandırılan bir kimsedir. Gerekli değeri vakıftan temin ederek imam ve müezzin tayin ettirmiştir. Daha sonra adı geçen mescidin imam ve müezzini olan şadiye tarikatından olup, yağcızade diye anılan elşeyh elseyyid Ahmet efendidir. Devrin Sultanı III.Mustafa mescid içinde şadiye tarikatının yapılmasına girişimde bulunduğu halde şadiyeler tekkesi demektedir. Asıl yaptıranın kabri ve ölüm tarihi belli değildir. Adı geçen Şeyh Ahmedin ölünü 1191 senesinde dir. Allah rahmet eylesin. Mahallesi yoktur.

İSFENDİYAR MESCİDİ - BALABAN TEKKESİ MESCİDİ

Üsküdar Balaban İskelesi caddesindedir.

İlk yaptıranı İsfendiyar olup, ikinci yaptıranı Şeyh Ahmet Babadır. XVII. Yüzyılda yapılmıştır.

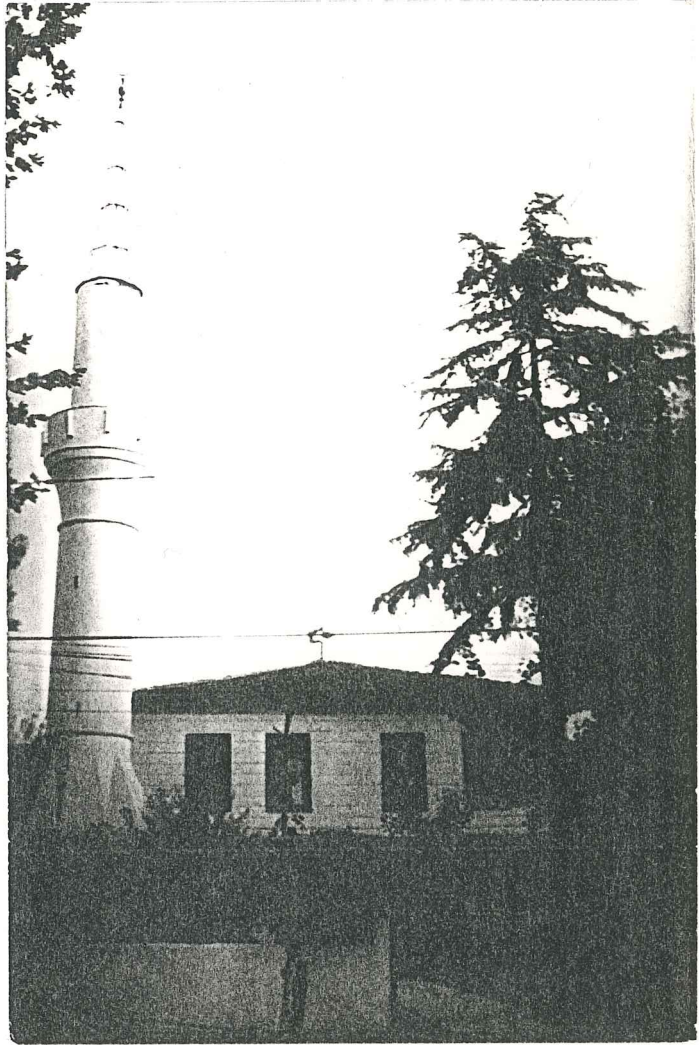
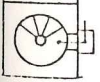
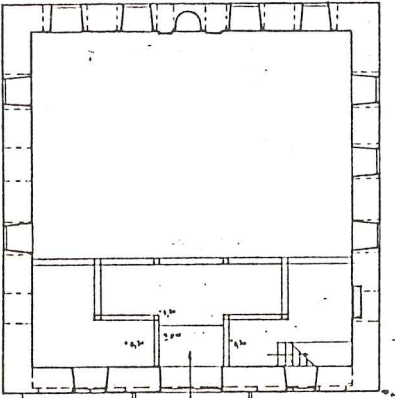
İki katlı olan bina harap olunca yıktırılmıştır.⁵² Hiç bir izine rastgelmemiştir.

H.(181) İSTAVROZ CAMİİ

banisi serbostanyan abduallah ağa nam sahibul hayırdır ağays mezburun derun istanbulda langada fıstıklı nam mahalde birer mescidi dahi vardır ve kendinin merkadi dahi fıstıklıda olan haziresindedir sinin mezarında mestur tarihi rakîsi budur 1000 bade zaman hayrat meskuresinin evkafı istanbulda vaki yeni cami denmekle şehir valide cami şerifine ilhak olunmuştur ve bu cami cennet mekan sultan mahmut han ol asrında bir mahfel humayun ihdası ile tamirgeli dahi olunmuştur devri sultan abdühamid hanı'da ve efkat mezburenin valide cami vakfına ilhakı ret olunup padişahı müşarûleyh hazretlerinin kendi vakfı şeriflerine ilhak olunduğu sırada cami şerif dahi tamir ve termim olunmuştur ve iskele başında vaki namazgah cedid ile tarafeyni musluklu çeşmeyi ricali devlet sultan mustafa han salisten yeni şehirli osman efendi bina ve inşa eylemiştir efendiyi mumi iley hizmet riya-setle ve tevkiilikte ve hudamati sahiredede istihdam ve sefaretle rusyaya gittikten sonra evçili saltanat sultan abdulhamid hanı da veza-retle begam kılınmış ve bade maktula vefat eylemiştir ser maktui zeyrek kurbunda medfundur bade cami şerif meskuri hamdullah paşa tecdid ve tevsii eylemiştir mumi iley hamdullah paşa deli abduallah paşa denmekle şöhretgir idi serbostanyan hasa ve sipahiler agası ve sercavşan ve mirahor ol ve bade kapıdan derya ve daha sonra 1238 seferulhayrının yirmidört sept günü dahi salih paşa yerine naili muhur humayun olmuş ve üç ay sonra azl olunarak mutekaida iznikmidde mukim iken üç dört mah mururunda vefat eyledi bunun yerine silah-tarlıktan mahreç ali paşa naili mûhûr olmuştur cami meskurun mahallesi vardır kuzguncuk nam karyede ehli islam iskan etmediginden mes-cid ve cami olmayıp karyeyi meskure tayfayı yahuda munhasırdır

181 İSTAVROZ CAMİ

Bostancıbaşılardan Abdullah Ağa tarafından yaptırılmıştır. Bu zatın İstanbul'da Langa'da ve Fıstıklı'da birer Mescidi daha vardır. Mezarı Fıstıklı'daki mescidin haziresindedir. Mezar taşındaki ölüm tarihi 1000 dir. Daha sonra adı geçen caminin vakıfları İstanbul'daki Yenci Cami denen Valide Camine bağlanmıştır. Camiye Sultan Mahmut'un saltanat yıllarında bir padişah mahfeli yaptırılmış, tamirata tamamlanmış. Abdülhamit Han tarafından valide camine bağlanmış olan Vakıf kaldırılarak padişahın kendi vakfına bağlanmıştır. Bu arada cami yeniden tamir olmuştur. İskele başında bulunan yeni namazgah ile iki tarafı musluklu çeşmelerle donatılmış ve bunları Yenışehirli Osman Efendi yaptırmıştır. Camii bir defada Hamdullah Paşa isminde zat tarafından yenilenmiş ve genişletilmiştir. Caminin Mahallesi vardır.

İSTAVROZ CAMİ - ABDULLAH AĞA CAMİ

Beylerbeyi, İstavrozdadır.

İlk yaptıranı Bostancıbaşı Abdullah Ağa olup XVI.Yüzyıl sonlarında yapılmıştır.

Sultan I.Mahmut Hünkar Mahfeli ilave etmiş ve sultan I.Abdülhamid zamanı tamir görmüştür. Mevcud kitabesine göre H.1248 (M.1832) de Sultan II.Mahmut yenilemiştir.⁵³

Cami iki katlıdır. Zemin kârgir, yukarısı ahşaptır. Minaresi tuğla olup, külahı kurşun kaplamadır, soldadır. Çatısı ahşap olup kiremit örtülüdür. İçinde süslemesi yoktur. Caminin hiçbir orijinaliği kalmamıştır.

H.(248) KADIKÖY CAMİİ

banisi babüssade ağası osman ağadır her sene süre emini tayin olunan kimesnelerle tarafı devleti aliyeden haremeyni muhteremeyne irsal olunan bahuru lanizir ağaya mezburun icad gerdesidir ve cami mezburun taki dergahında vehbi seyyid hüseyin efendi merhumu iş bu tarihi mesturdur

* devri adil hazreti sultan ahmet hanede * bende ganı hassai el taşı babı bender *

* kim cenabında kapı ağası ol osman ağa * sahibül hayret aliyi cami ela hasandır *

* emri sultan cihanile yaptı ol bu camiyi * hazreti mevladan ana bahışı gufrandır *

* kubbe veş yazatı hayatında o merhum sait * hakkı kabul ede bu bir *

* bağıs ve badı sene allahı rahmet eylesün * yerleri fazlı hadiden cennet resulundür *

* namı paki bani hayrati asarı tamam * dediler tarihini bil camiyi osmandır * 1021

sultan ahmet hanı evvel hazreti zamanı saltanatlarında bina kılınmıştır ve yine babussade ağalarından mısırlı diğer osmanoğlu dahi cami meškure musluklar bina edüp ve haribinde bir çeşme bina ve icra eylemiştir ve çeşmenin taki balasında olan tarih budur

* mısırlı osman ağa hayre mail * çü yaptı hakkı için bu çeşme zarı *

* geçip nüş eyleyen her tasına cane * canında abı kevser verebari *

1030 ağayı mezbur dahi sultan osman salı hazretlerinin zamanında bu cami yerinde iptidah kadı mehmet efendi nam bir sahibi hayim mes-cidi şerifi olup hala karyeyi mezburenin şöhreti kadı-i müşariüleyhin şöhreti ile meşhurdur murur zamanı ile mescidi meşkur harap olup yerine bu cami şerifi mumaileyh kapıağası osman ağa bine ve ihya eylemiş meşkur kadı mehmet efendinin osman ağaların kabirleri namag-lumdur mahallesi vardır karyeyi mezburenin evvel ismi * kalca dünya olup hübutu adem aleyhisselam dan 4861 sene mürurunda bina olunduğu mervidir binayı surru konstantaniyeden bin sene ikdam olup bu surette şehri konstantayinin baniyi evveli olan * bornetiz * binası olmak gerektir zira konstantin binası yüznediz binasından 1020 sene sonradır karyeyi mezbure gayet mamurdur etrafı bağlık bahçelikdir havası mutedildir bu karya ile fener bağçesi beyninde kalamış namında lebi deryada bir ayazma vardırki beher sene vakti muayyeni olup hayli cemaat olduğundan başka ayyamı sefte hergün ve alal husus pazar günleri cemaat olur

248 KADIKÖY CAMİ

Babüssade Ağası Osmanağa tarafından yaptırılmıştır. Osmanağa her sene sūr-re emini tayin olunan kimselerle kendi imaleti olan, yakıldığında güzel koku veren otları Mekke'ye göndemekle meşhurdur. Cami kapısı üzerindeki Vehbi Seyyid Hüseyin Efendinin yazdığı kitabeden caminin 1021'de inşa edildiği anlaşılmaktadır. I.Sultan Ahmetin Saltanatında yapılmıştır. Babüssade Ağalarından Mısırlı diğer bir Osmanağa da camiye bir çeşme yaptırmıştır. Suyunu getirmiş ve musluklarını taktırmıştır. Çeşme kitabesinde,

..... 1030 da yapıldığı anlaşılmaktadır. Sultan II. Osman'ın saltanatında bu caminin yerinde sente ismini vermiş olan Kadı Mehmet Efendi namındaki hayır sahibi bir zatın mescidinin bulunduğu ancak zamanla bu mescidin harap olması ile bahsi geçen Osmanağa cami yapılmıştır. Gerek Kadı Mehmet Efendinin gerekse Osmanağa'nın mezarları kayıptır. Ancak Osman Ağa mahallesi vardır. Kadıköy eski ismi Kalkedonya olup Hazreti Adan'den 4861 sene sonra kurulduğu rivayet edilmektedir.

KADIKÖY CAMİ - OSMAN AĞA CAMİ

Kadıköy, Söğütlüçeşme caddesindedir.

Babüssaade Ağası Buhurî Osman Ağa tarafından H.1021 (M.1612) tarihinde yaptırıldı. Caminin yerinde daha önce "Kadı Mehmet Efendi" nin yaptırdığı bir mescid vardı. Harab olduktan sonra bu cami yaptırıldı.⁵⁴

Cami muhtelif tarihlerde tamir edilmiştir. Dış kapının solunda muvakkithanesi ve avlusunda H.1030 (M.1620) tarihli çeşmesi vardır.

Cami kare planlıdır. Çatısı ahşap olup, kurşun kaplıdır. Minaresi tuğladır, küp, kürsü iki sıra tuğla ve taştır. Soğan külah kurşun kaplıdır. Sağda olan minareye dışarıdan giriş vardır. Duvarları orijinal olup taş ve tuğla örgülüdür. Önü revaklıdır. Cami avlusuna ikinci bir giriş vardır fakat kullanılmamaktadır. Camekân bir giriş eklenmiştir. Yol kodu yükselmiş durumdadır. Camiye kötü sayılmayacak bir restorasyon yapılmıştır fakat içerde orijinal bir şey kalmamıştır.

H.(165) KANDİLLİ CAMİ

camii mezbur fevkanidir banisi sultan mahmut han ol'dur mahal mezburun kandilli bahce namı ile şöretin sebep budurki sultan murat han rabii hazretleri revan fethine azimet edecekleri esnada mahali meskürde bir sarayı ali bina olunmasını emir buyurmuşlar gazayı mezburdan 1042 senesi avded buyurdıklarında orada bina kılınmış olan sahrayı cedide nakli akabinde mehmet nam bir şehzadei civan ced'leri dünyaya geldiğinde yedi gece kandil donanması olmuştur işte bu munasebetle mahal meskur kandilli denmekle şöretgir olmuştur bade sultanı mahmut han hazretleri zamanı saltanatlarında saray meskur harabe meşref olmakla padişahi meşariley hazretleri muceddeda bina ve ihya buyurdıkları sırada efrat sulusesi badel mesaha vakıf humayunlarına ilhak olunarak lebi derya olan mahaller icaretin ve sahir muhaller icareyi vahde ile talibine ferak vekasrid olunmuş ve çarşısında dahi iktizasına göre dekaşin ve hamam ve çeşme binası ile mahal

mezbur nuabat tesmiye kılınmıştır o sırada cami şerif meşkur dahi müceddeda bina ve ihya buyurulmuştur çeşmei meşkurün hitamına nimet efendi işbu tarihi söylemiştir * hazret sultan mahmut elşin asar ile * eyledi kandilli bahçe cayigahın pürziya *

* nimeta sükanına oraya ziba tarhla * yaptı dilkeş çeşme icra eyledi abı sefa * 1165 ve hamam karbinde olan mektebin banisi anadolu kakmi başı halifesi bulunan mehmet efendidirki onsekiz akçe hoca vazifesi ve kahve ve gümrüğünden altı akçe hasır ve kömür beha tayin eylemiştir ve mekteb mezbur meydanında vaki kuyunun baniyesi hatice hatundur mahal mezburda bundan mada altı adet kuyu dahi vardır bunlardan birisini sultan murat han hazretlerinin silahdarlarından siyavuş aga bina eylemiştir muşarileyh sultan ibrahim han hazretlerinin evail saltanatında 1050 cemaziel evvelisinde deli hüseyin paşanın defai saniyesi azlında yerine vezaretle kapıdan derya ve bade azl ve yerine tersane kethudası küçük piyale kapıdan nasb olunduktan sonra 1161 ramazanı şerifinin ikinci günü melek ahmet paşa azlinda veziri azam olmuş ve seneyi mezbure zilkadesinin beşinci günü azl ve yerine gürcü mehmet paşa sahil mühür olduktan sonra 1166 cemaziel evvelsinin ikinci günü süleyman paşa yerine tekrar veziri azam nasb valli yedi gün mururunda vefat etmekle ali paşa atik camii şerifi mezaristanına defn olunmuştur yerine şam valisi olan boynu eğri mehmet paşa nasb kılınmış merhum mesari iley sabıkezzikir kuyuyu evahir saltanat murat hanide silahtarlığı henşamında hadr ettirmiştir şuradan meşhur cevri efendi merhumun söylediği tarihtir

* han murat evvel padişahı saf müşir begim anın * tab paken eylemiş feyz hûda ayr sefa *

* ol şehin şahin sülhat eri siyavuş ağanın * aşikar olmakta der asar lütfi daima *

* cümleden hem bir müferrih cahi bünyad eyleyüp * hak bükem etti mahlinde acep cûdu ata *

* ayn kevserden geliyor bu caha tamr * söyle olmuş abı dilanyi ve latif ve canfeza *

* çünkü ol sahip kerimden zahir oldu bu eser * haşredek mamur ve abad olmuş eyler rica *

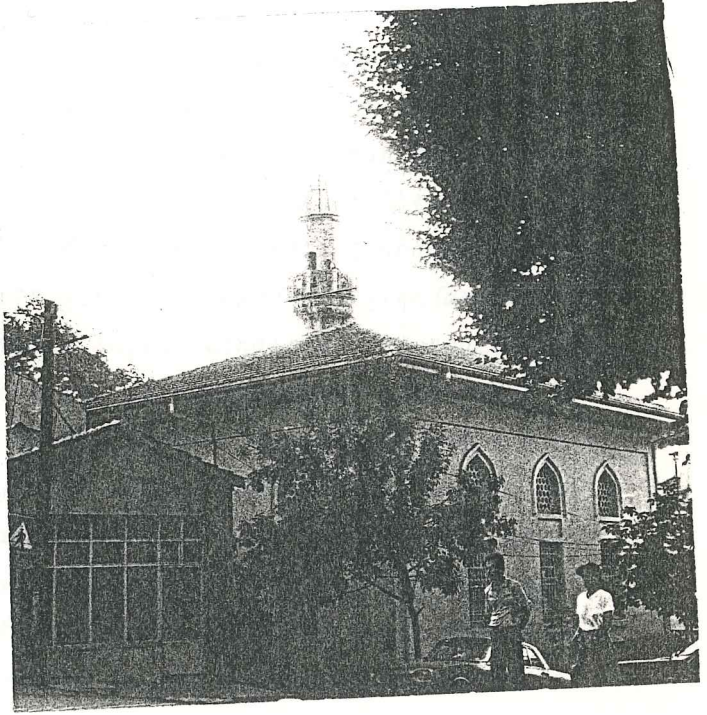
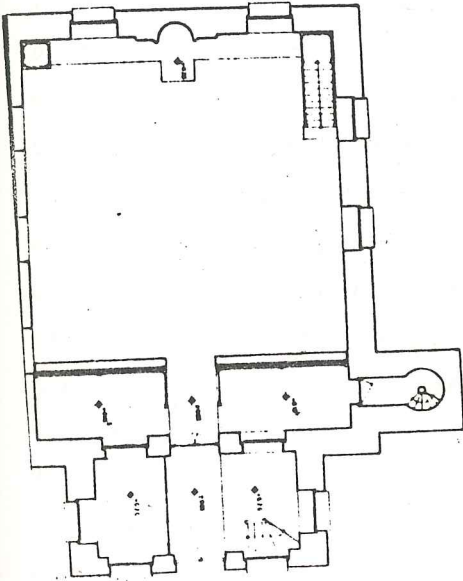
* kendiinden sonra sulhadar olan ağlar dahi * lütfedüp eylesinler icrasında ana iktida *

* abı pakın vasf edüp cevri dedi tarihini * ca zemzem memba abı hayat ve dikûşa * 1048

ve mahal meskurda vakii deryaya nazır çeşmei devaddar mehmet paşa bina eylemiştir lakin çeşmei mezburun suyu sultan murat han rabiin validesi kösem valide sultanın baş agasının hafr ettirdiği kuyulardan dolop ile çekilir ve dolabın sütunları üzerinde tarihi yazılmıştır sabikezzikir saray sultan mahmut han evvel hazretlerinin himmeti şahaneleri ile tecdid olundukta tarih sahibi azi efendi merhum iki mısra bu tarihi demıştır * yeter mısra bir ceste azi zapt tarihe * yeniden şuhlebar sahil oldu köhne kandilli * sarayı mezbur mururu zamanla yine harab olmakla evahil devri sultan abdülmejid hanide mahalli mesaha ve talibîne furuat olunarak vakıf humayunlarına ilhak etmişlerdir

165 KANDİLLİ CAMİ

Sultan I.Mahmut tarafından iki katlı olarak yaptırılmıştır. Ancak bilahere harap olduğu belirtilen cami yine Sultan Mahmut tarafından onarılmıştır.

KANDİLLİ CAMİ

Kandilli iskelesinin yanındadır.

55

Sultan I.Mahmut tarafından H.1165 (M.1751) de yaptırılmıştır.

Yandığı için 1931'de vakıflarca yeniden yaptırılmıştır.

Minaresi taş olup külahı kurşun kaplıdır. Çatısı ahşap ve kiremit örtülüdür. Betonarme saçaklıdır. Duvarları kârgir ve iki katlıdır. İçeride güzel süslemeler vardır. Mihrabı eski bir camiden getirilen çinilerle bezelidir.

H.(158) KANLICA CAMİ

banisi iskender paşadırki huri cennet mekan sultan süleyman han kadimde bostancıbaşı ve 963 senesi rebi el ahirinin onbir günü duka kin mehmet paşa azlinde mısır kahireye vali olmuş ve 967 senesi recebi şerifi sulhünde mazul olmakla yerine hadım ali paşa nasb kılınmıştır pade astaneyi aliyeye geldikte anadolu eyaleti ihsan olunup sonra 978 senesi eyaleti askeri ile kıbrıs ceziresinde valii magosa mahal mezburda dayk nefes marazından vefat etmiştir tevarikte mesturdur ol asır'da bir iskender paşa dahi vardırki kabail çerakseden kabartay nam taifeden olup 941 senesi şabanında hadım süleyman paşa yerine valiye mısra olan divane hüsvrev paşanın abd memluki iken kapıcı başısı olup ve bade ser çavşan ve daha sonra halebi şehbaya defterdar nasb olunup badel azl dersadete geldikte anadolu defterdari nasb olunmuş ve 953 senesi elkas mirza seferi esnasında van eyaleti tevcih olunup bade erzurum beylerbeyisi ve diyarbakır valisi nasb kılınmıştır on sene aleftevali beldei meskure'de vali olduktan sonra 970 tarihlerinde nızır paşa yerine bağdat valisi ve ol esnada basra tarafında aşair urbandan ulyanzade hurici vuku bulmakla der aleyve sair ol havalinden sevk olunan askire mumi iley sebhalar tayin kılınmıştır aşair merkumeyi tahti itiata ithalden sonra azl olunup yerine vüzeradan murat paşa valiye bağdat nasib kılınmış bu murat paşa bağdat meydanında bir cami şerif bina eylemiştir cami meskurun binasına fuzuli zade fazlının söylediği tarih teberruken bu mahalle kayd olundu * sultanı civan bi had selim ol şehi adil * kim der keh-nin bendesidir çerhi mualla *

* ol serveri islam hudavend memalik * darayi ibadetine dini mülce dünya *

* bağıdada bir ehli keremi eyledi veli * kim kıldı anın himmeti bu mescidi inşa *

* paşayı felek kadri murad ol ki ezelden * lutfetmiş arre ve ala hazreti mevla *

* fazlı dedi bu mescid için sıdkile tarih * gel mescide ey haki murad eyle temenna * 978

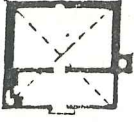
bundan sonra valiye mısır kahire olan sinan paşa memalik yemne müstevli olan imam zade mutahridendir bilat meskureyi fet ve istehlahsa memur olundukta mumi iley iskender paşa 976 cemadiyel ahiresin yirmiüç günü valiye mısır olup bade meşariley sinan paşa memalik yemni fet ve teshir eyledikten sonra 979 senesi muharemi sulhun'de defai saniye olarak tekrar valiye mısır olmakla iskender paşa mazule istanbula gelerek seneyi mezburede istanbulda vefaata eylemiştir akıl ve kamil muabbeti ulemaya mail şecih ve bahadır bir zad olup şöhreti çerkes iskender paşa denmekle maruif imiş rahmetullahiale camii meskurun tarihi binası budur * gale rıdvan elali tariha * kulna bismillahirrahmanirrahim * 989 camii havlusunda üç tarafı pencereleli bir türbeyi mahsusada metfun olan zikir olunan iskender paşaların biridir fakat çerkez iskender paşa istanbulda vefat etmiş olduğundan mumi ilahın olması akla daha ziyade kariptir sinin mezarın'da gazi iskender paşa deyu yazılmıştır ve yanında oğlu ahmet paşa dahi metfundur tarihi rakımları yoktur ve camii itsalinde medrese ve mektebi dahi vardır ve meşhur mahşılara dahi bu caminin sahasında met tun olmak üzere rivayet olunur isede sahi olan mumi iley diyaribakır'da müftü iken vefad edüp yine beldeyi mezburede vaki iskender paşa camii dairesinde medfundur fi tarihi 989 bu karyenin pazar kayığı bu caminin muskafatındandır ve caminin sağ tarafında şeyhülislam yeni şehirli abduallah efendi medfundur mevlanayı meşaruley yeni şehirden istanbula gelüp sahib fetva şeyhülislam ali efendi merhumun dairesine dahil ve anların himmeti ile tarik tedrise vasıl olduktan sonra bazı hudmadta istihdam olup dur medaris mutadan sonra 1117 şeval elmekriminde halebi şehbaya ve 1123 zilkadesinde bursaya kadi olup ve 1126 senesi ahirine karip zuhur eden mora seferi esnasında ordu kadısı tayin olunmuş ve 1128 rebiulahirinin dördünde anadolu

ve bade rumeli payesi ile dilşad olunduktan sonra 1130 çemaziel evvelsinin altıncı günü şeyhülislam ebu ishak ismail efendinin azlinde müftiolenam nasb kılınmıştır mekâmını buldu abdullah efendiye gelip fetvi musrayı tarih denilmiştir bade 1143 senesi rebiül evvelinde vaki culuz sultan mahmut hanı'da azı ve gelibolu'ya icla olunup makâmı ile mirzazade şeyh mehmet efendi tekrim olundu mevlano müşarüleyh onüç sene iki ay miktarı mesihati vardır behçetül fetava nam kitab muteber müşarüleyhin tehlifatındandır 1141 senesinde tefasir ve ehadis ve kütübi fukuhadan başka kütübi islami yenin tab temsiline ruhsat verilmiştir meşari iley gelibolu mütevasından hacı-ı şerife gidip badeda ennesin yine mahal munefasına geldikten sonra 1155 tarihinde kanlıca vaki sahalhanesinde ikamete mezun olarak der aliyeye gelüp sahalhaneyi meskurde mukim iken 1156 senesi vefat etmekle cami meskur haziresine defin olundu üsküdar kazasında mazula vefat eden bursalı mehmet emin efendi dahi bu cami şerif haziresinde medfundur ki arzı dua 1176 tarihinde vefat etmiştir bazı asarı mürettip divan eşari dahi vardır eşarından numune * her tıfıl neva-muze gönül bağlama zinhar * aşk oğlan oyuncağı değildir sakın ey yar *

efendii mümaileyh muzarradan bir zatı sitevde sıfat olup kabri şerifleri dahi müstecabiddavedir deyu meşhurdur ve bu garyenin subaşılığı bostancıbaşı dairesinde vaki büyük odanın vakfıdır

158 KANLICA CAMİ

Sultan I.Selim Hanın Bostancıbaşlarından İskender Paşa tarafından yaptırılmıştır. İmparatorluğun muhtelif şehirlerinde çeşitli görevlerde bulunmuş, Kıbrıs'ta Magosa kalesinin fethinden iki gün sonra 978'de nefes darlığından ölmüştür. Cami avlusunda üç tarafı pencereleli bir türbe bulunmaktadır.

KANLICA CAMİ - İSKENDER PAŞA CAMİ

Kanlıca, İskele meydanı Mihrâbâd caddesindedir.

H.967 (M.1559) yılında " Magosa Fatihi " İskender Paşa tarafından yaptırılmıştır. ⁵⁶Fakat Tahsin Öz İstanbul Camileri, Cilt.II, Sayfa 35'de H.978 (M.1570) tarihini yazmıştır.

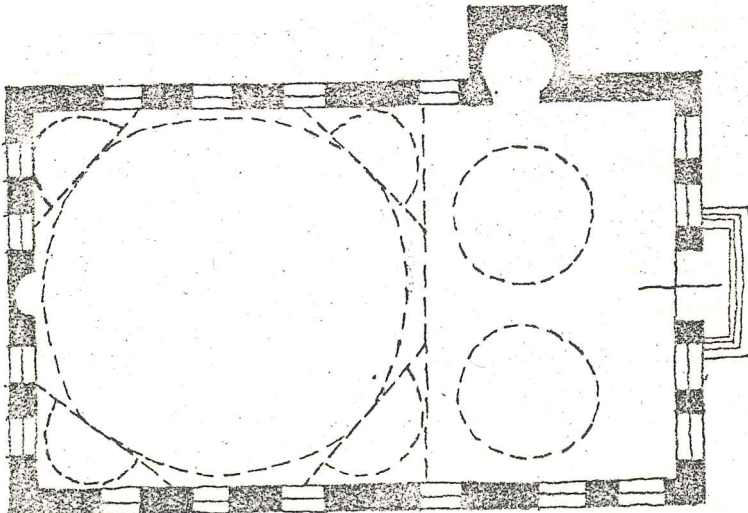
Cami Mimar Sinan eseridir. Dikdörtgen planlıdır. Çatısı ahşap olup kiremit örtülüdür. Taştan yapılan minaresi sağındadır. Şerefesi altı stalaktiklidir. Kûlahı kurşun kaplıdır. Duvarları muntazam kesme taş ve tuğla örülüdür. Caminin kible tarafında, ikisi altta, üçü üstte beş pencere, sağına ve soluna ikişer altta ikişer üstte dörderden sekiz pencere ve son cemaat yerine de dört pencere açılmaktadır. Son cemaat yeri sonradan ve ekleme olup ahşaptır. Cami meydanında mermerden yapılmış beş muslukla şadırvan ve üstünde 1266 tarihli kitabesi bulunan bir muvakkithane vardır. Muvakkithanenin sağında 16 penceresi olan ahşap örtülü, mimari değeri olmayan taş yapıları bir türbe bulunur. Türbede yatan İskender Paşa Camiyi yaptıran İskender Paşa değildir. Cami içinde çok değerli yazma levhalar vardır.

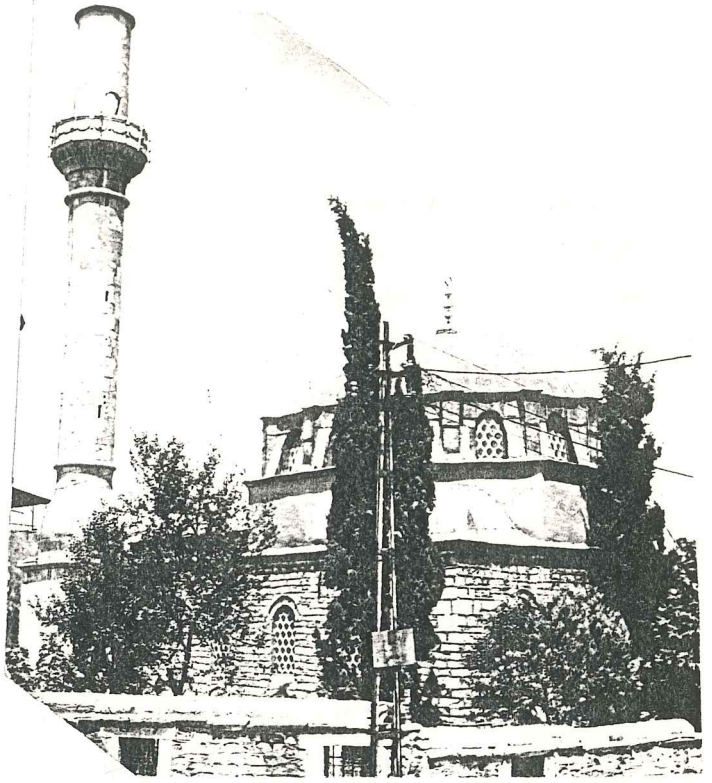
H.(227/52) KAPTANPAŞA CAMİ

ibtida banisi hamza fakih namında bir zat olub fakih-i mezbur 905 tarihinde vefat eyledikte cami-i mezburun mihrabı önünde defn olunmuşdur badehu mururu ezmanla cami-i şerif haraba müşerref olmakla sultan ahmed han-ı salis hazretlerinin damadı ekremleri vekili saltanati uzmaları olan maktul ibrahim paşanın damadı kaynak mustafa paşa cami-i mezburu esasından müceddeten bina ve minber dahi vaz eylemiştir veziri mümaileyh 1133 zilkadesinde kaptanu derya olup 1143 rebiülevvelinde zuhureden paturna vakasında rütbe-i şehadeti ihraz etmekle ecdad-ı azamından merzifoni karamustafa paşanın istanbulda divan yolunda vaki medresesi mezaristanında medfundur 1143 ve cami-i mezkurun tecdidine 1140 senesinde muvaffak olmuşlardır mahallesi vardır

227/52 KAPTANPAŞA CAMİ

İlk yaptıranı Hamza Fakih adında bir şahıs olup, Adı geçen Fakih 905 tarihinde ölüp, bu Cami önünde toprağa verilmiştir. Zamanın geçmesiyle Cami harap olup III.Sultan Ahmed Han Hazretlerinin damadı ve yüce saltanat vekili olan, öldürülen, İbrahim Paşanın damadı Kaymak Mustafa Paşa bu Camiyi esasında yeniden yaptırıp minberde koydurmuştur. Adı geçen Vezir 1133 zilkadesinde Amiral olup, 1143 Rebiülevvelinde oluşan Patrona olayında Şehit rütbesi kazanmakla atalarından Merzifoni Kara Mustafa Paşanın İstanbulda divan yolundaki Medresesi mezarlığında gömülmüştür. 1143 ve bu Cami'in yenilemesi 1140 da başarılmıştır. Mahallesi vardır.

KAPTANPAŞA CAMİ - KAYMAK MUSTAFA PAŞA CAMİ

Üsküdar, Ayazma civarındadır.

IV.Yüzyıl sonlarında Fatih devri fakihlerinden Hamza Efendinin inşa ettirdiği bir cami zamanla harap olmuş ve III.Ahmet Kaptan Paşalarından Kaymak Mustafa Paşa bu caminin yerine H.1140 (M.1727) de yeni bir cami yaptırmıştır.

Kaptan Paşa Cami 1887 yılında yanmış ve dört duvar haline gelen mabet'i H.1308 (M.1890)'da Helvacı kızı Şerife Nefise hanım tamir ettirmişti.⁵⁷

Cami kare plan'da olup, Sekizgen kasmağı pencerele tek kubbeli-dir. Kubbesi kible tarafında duvarlar üstüne Kapı tarafında ise iki sütuna dayanmaktadır, kurşun kaplıdır. Minaresi yüksek olup kesme taş (kefeki)'tir. Minaresinin külahı yıkılmıştır. Duvarları taş + horasan harcı'dır. Caminin iç tezyinatını çiniler ve kalem işleri teşkil etmektedir. Yangından evvel tamamen Çini kaplı olduğu anlaşılan caminin bu gün alt pencerelerin üst hizalarına kadar XVIII. asır çinileri döşelidir. Üst pencerelerin kenarları ve etrafı kalem işidir. Mihrap alçıdan yapılmış ve nakışlarla süslenmiştir. Caminin haziresinde ve mihrabın önünde ilk yaptıranı Hamza Fakih yatmaktadır. Devrinden kalan kıymetli mezar taşı toprağa gömülmüş haldedir. Çevre duvarları taş + çimento harcı'dır.

H.(224/45) KAVAK İSKELESİ MESCİDİ

banisi sultan mehmed han rabi hazinedar olan lala beşir ağadır *el-fa-time * 1077 tarihinde bina olunmuştur minberini darüssaade ağası ve şeyhülharem ve hacı beşir ağa * izzethane * 1133 tarihinde devri ahmed han salisde vaz eylemiştir ağa-ı mezburun iki defa ağahğı olub tafsili hali yukarıda birkaç mahalde mûrur etmiştir tarihi vefatı 1159 senesindedir ivar-ı hazreti halid bin zeyd raziyullahiande türbe-i mahsunda mahsusasında medfundur istanbulda dahi cevami-i vardır

224/45 KAVAK İSKELESİ MESCİDİ

Yaptıranı dördüncü Sultan Mehmet Han hazine menuru olan Lala Beşir Ağadır. * El fatime * 1077'de yaptırılmıştır. Minberini Darüssaade Ağası ve harem menurları heyeti reisi Hacı Beşir Ağa * İzzethane * 1133'de III.Ahmet Han devrinde koydumuştur. Sözü geçen Ağanın iki defa Ağalığı vardır. Öz geçmişi yukarıda bir kaç yerde geçmiştir. Ölüm tarihi 1159 senesidir. Eyüp sentinde türbesinde gömülüdür. İstanbul'da da camisi vardır.

KAVAK İSKELESİ MESCİDİ

Üsküdar Selimiye kışlası yamacındadır.

Sultan IV.Mehmet Hazinadarı Beşir Ağa tarafından H.1077(M.1666) da yaptırılmış olan bu iki katlı mabet harab olup 1959'da yıktırılmıştır.⁵⁸

H.(224/44) KAVAK SARAYI MESCİDİ

banisi sultan ahmed han-ı avvel hazretleridir cami-i mezburun mahfeli hümayunu ve levazımatı sairesi vardır vakfı istanbul da vaki padişahı müzarüleyh cami kebirine merbuddur

224/44 KAVAK SARAYI MESCİDİ

Yaptıranı Sultan I.Ahmet Hazretleridir. Sözü edilen caminin padişah yeri ve gerekli şeyleri vardır. Vakfı İstanbul'da olan adı geçen padişahın büyük camisine bağlıdır.

KAVAK ŞARAYI MESCİDİ

Üsküdar Kavak İskelesi civarında Selimiye kışlasının olduğu yerdedir. Bu sahada Kanuni Sultan I.Süleyman tarafından yaptırılmış Kavak Sarayı bulunmaktaydı.

Sultan I.Ahmet tarafından yaptırılan mescidten bu gün hiçbir eser kalmamıştır.⁵⁹

H.(214/22) KAYMAKÇI TEKKESİ MESCİDİ

banisi sultan süleyman han hazretlerinin zamana saltanatında yeniçeri efendiliğinde vesair hizmetde müstahdem olan mehmet efendidirki * iz-zetül mevt * 988 tarihinde vefat edip anda medfundur karibinde meşahiyyi sofiyeden iskender baba medfundur ve mescidi mezbur badu zaman halveti tekkesi olarak kaymakçı şeyhi denmekle maruf bin zat zaviyedan olmakla hala kaymakçı tekkesi denmekle meşhurdur mahallesi yoktur

214/22 KAYMAKÇI TEKKESİ MESCİDİ

Yaptıran Sultan Süleyman Hazretlerinin saltanatı zamanında yeniçeri efendiliğinde ve diğer hizmetlerde bulunan Mehmet Efendidir'ki 955'de ölüp, orada gömülüdür. Yakınında .....İskender Baba gömülüdür. Ve sözü geçen mescid günümüzde halveti tekkesi olarak, Kaymakçı Şeyhi demekle tanınan kişi zaviyede olmakla hala Kaymakçı tekkesi demekle meşhurdur. Mahallesi yoktur.

KAYMAKÇI MESCİDİ - İSKENDER BABA DERGAHI MESCİDİ

Üsküdar Ağa hamamı civarındadır.

Yaptıranı Kanuni devri yeniçeri efendisi Mehmet Efendi olup zamanla Halveti tekkesi olmuş ve şeyhliğe kaymakçı namı ile anılan bir zat getirildiğinden bu ismi almıştır.⁶⁰ Yapılan araştırmada eserden hiçbir ize rastgelmemiştir.

H.(222/40) KAZASKER MESCİDİ

banisi muallimzade ahmed efendidirki 974 rebiülevvelinde anadolu kazaskeri ve sene-i mezbur zilhicesinde rumeli kazaskeri olub yetmiş dokuz muharreminde azil ve 980 senesi sinni yetmiş sâle bali olduğu halde fecaaden vefat eyledikte fatih sultan mehmed han cami şerifinde selad cenazesi eda olunduktan sonra bursaya nakil olunub validleri elşeyh muslihiddin efendi hazretlerinin ziynilerde vaki merkadi şerifleri yanında defn olunmuştur mahdumları mezkur ahmed efendi dahi sene-i mezbure rebiülevvelinde vefat eylemiştir ve tarihi vefatı bu mısrai demişlerdir * mahr olsun ona firdevsi âla * minberini ahmediye caminin banisi olan tersane emini ahmed ağa vaz eylemiştir ve mezburun tercemei hali ahmediye cami zikrinde mürur etmiştir mahallesi vardır

222/40 KAZASKER MESCİDİ

Yaptıranı Muallimzade Ahmet efendidir'ki, 974 rebiülevvelinde Anadolu Kazaskeri ve bu sene zilhicesinde Rumeli Kazaskeri olup yetmişdokuz muharreminde görevden alınıp 980 senesinde yetmiş yaşında iken aniden öldüğünde Fatih Sultan Mehmet Camiinde cenaze namazı kılındıktan sonra Bursa'ya gönderilip Elşeyh Muslihiddin efendi hazretlerinin Ziynilerde'ki mezarı yanında görülmüştür. Ahmet Efendinin oğlu da söylenen senenin rebiülevvelinde ölmüştür. Ve ölüm tarihi bu mısradaki söylenmiştir. * Mahr olsun ana firdevsi âla * minberini Ahmediye Camini yaptıran tersane Emini Ahmet Ağa koydumuştur. Ve adı geçenin hayat hikayesi Ahmediye Cami anlatımında geçmiştir. Mahallesi vardır.

KAZASKER MESCİDİ

Üsküdar Divitçiler mahallesindedir.

Yaptıranı Muallimzade Kazasker Ahmet Efendi olup 1572'de vefat etmiştir.⁶¹

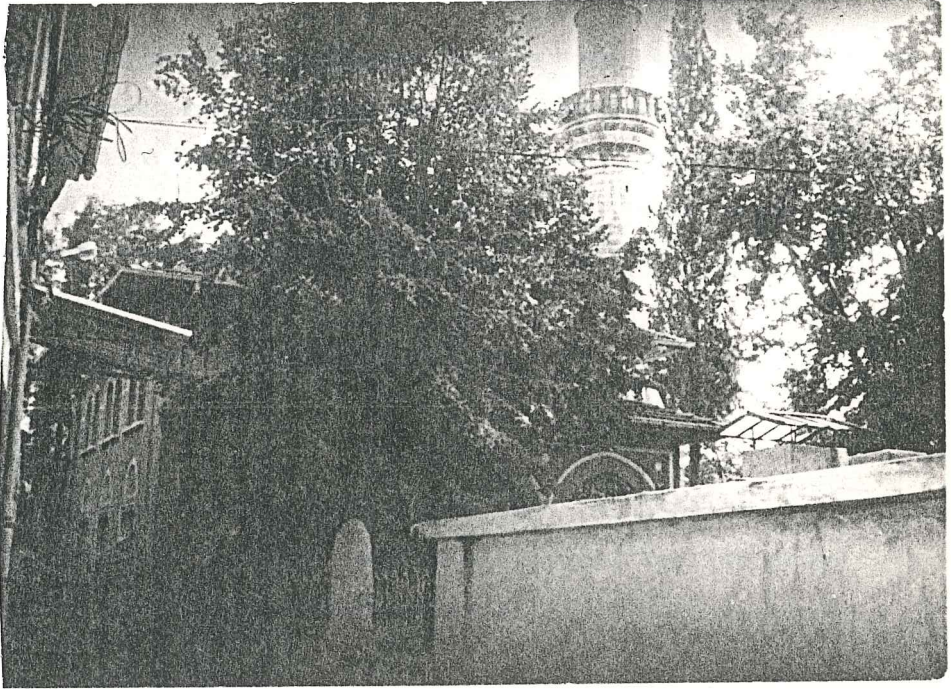
XVI.Yüzyılda yapılmış olan bu mabet 1922'de yanmış, tekrar ihya edilmiş ise'de yıkılmış olup bu gün hiçbir eser kalmamıştır.

H.(256) KISIKLI MESCİDİ

banisi abdullah ağadır sultan murad hâni sâlîs hazretlerinin bostancı başlarından 1000 tarihinde vefat edip bu mescidin haziresinde defn olunmuştur ve istareraza ve langada dahî birer camii şerifi vardır mahallerinde beyan olunmuştur mahallesi yoktur

256 KISIKLI MESCİDİ

Yaptıran Abdullah Ağa'dır. III.Sultan Murat Han bostancıbaşı'dır. 1000 tarihinde ölmüş ve bu mescidinin bahçesinde gömülüdür. Beylerbeyinde ve Langada birer camisi vardır. O yerler anlatılırken söylemiştir. Mahallesi yoktur.

KISIKLI MESCİDİ-ABDULLAH AĞA CAMİ

Üsküdar, Kısıklıdadır.

Yaptıranı Sultan III.Murat Bostancıbaşısı Abdullah Ağadır.

XVI.Yüzyılda yapılmıştır.⁶² Son olarak 1927'de tamir edilmiştir.

Minaresi taştan olup yüksektir, külâhı kurşun kaplıdır. Çatısı ahşap olup kiremit kaplıdır. Geniş saçaklıdır. Duvarları kargir'dir ve sıvalıdır. Son cemaat mahalli eklenmiştir. Ayrıca minare tarafına camekan, bir kadınlar mahfeli eklenmiştir. Oldukça kötü bir restorasyon görmüştür. İçinde orijinal süslemesi yoktur.

H.(220/38) KOSRA MESCİDİ

banisi kosrazade mustafa dededir kendi dahi kosra lakabı ile maruf-
tur kosra septimanasınadır badezaman hafidi mütevellı oldukta büyük
pederinin eser hayrı olan işbu mescid şerifi tamir eyleyip bu man-
zumeyi dahi bir levha ile avize kılmıştır

* sanma kez hali mustafa dedeyi * kabri envar sıdk ile doludur *
* burda medfun olan evvel allahın * kosra şöhreti ile bir kuludur*
* bin hem atmışyedide gitmiştir * daribekaya sanım kez ölüdür *
* bin yüz yirmibeşte bir velidi * etti tamir cediti pek ölüdür *
* nazar lütfi ile ümit edinip * fatika kim geçenler yoludur *
bu mescid şerifin dahi mahlesi yoktur

220/38 KOSRA MESCİDİ

Yaptıranı Kosrazade Mustafa Dededir. Kendi de Kosra lakabı ile anılır. Da-
ha sonra torunu, büyük babasının hayır eseri olan bu mescidi tamir edip şu
manzumeyi levha ile astırmıştır.

* .....

Bu mescidin mahallesi yoktur.

KOSRA MESCİDİ - KEVSERE MESCİDİ

Üsküdar dadır.

Yaptıranı Kosrazade Mustafa Dede olup H.1067 (M.1656)'da yapılmıştır. Torunu H.1128 (M.1115)'te tamir ettirmiştir.⁶³Yapılan araştırmada eserin yıkılmış olduğu tesbit edilmiştir.

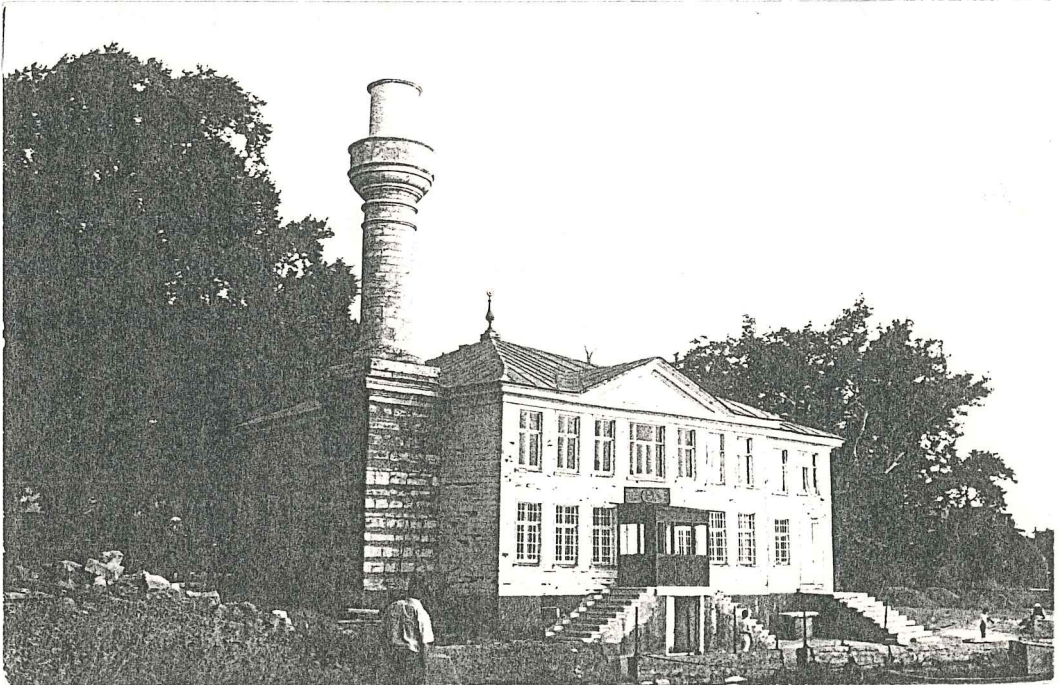
H.(170) KULELİ BAHÇE MESCİDİ

banisi kıymık mustafa paşadırki nişancı iken 1133 zılkadesinde vezir
hoca süleyman paşanın vefatında kapıdan derya ve sadrazam ibrahim
paşaya dahi damat olup 1143 rebul evvelinde vuku bulan patron ağa
ve musli vakkasında kayınatası ile beraber şehida vefat eyledikte
cedi kara mustafa paşanın divan yolunda parmak kapı kurbunda vaki
medresesi mezaristanında metfundur ve mescid mezburun kurbunda çeş-

mei mai lelziz dahi bina ve ihya eylemiştir tarihini 1172 senesi zilkadesinin evvelinde şeyhülislam olup çemaziel ahiresinin sulhunda vedayı alem fani eden çelebi zade ismail asım efendi müderrisligi hengamında söylemiştir * şehin şah zaman sultan mahmut han gazinin * hatalardan emin etsün vücudu pakini mevla *
* nizamel mülk asağ rütbe ibrahim paşa kim * anın seyrab abr lütfordur her gülsen dünya *
* o sadr bermeki tinet edüp damat mümtazı * kapudan mustafa paşa-i birgün kendivye hempa *
* giresken sıbsu felek hemağ peykerle deryade* meşid mezburun minberini müderrisinden veyude ahmet ağa zade hattat hasan efendi vaz eylemiştir tarihi

170 KULELİ BAĞE MESCİDİ

Yaptıranı Kıymık Mustafadır'ki . 1143 Rebulewelinde olan Patrona ve Musli vakasında kaynatası ile beraber şehit edilmiştir. Divan yolunda pamakkapı yakınında olan mezarlığında gömülmüştür. Adı geçen meşidin yakınında suyu leziz bir çeşme yaptırmıştır. Tarihi 1172 cerezilahiresinin son gününde vefat etmiştir. Adı geçen meşidin minberini Ahmet Ağa zade Hattat Hasan Efendi koymuştur.

KULELİ BAĞÇE MESCİDİ - KULELİ OCAĞI MESCİDİ

Kulelide, Askeri Lise önünde, kıyı şeridi üzerindedir.

Yaptıran Nişancı Kaymak Mustafa Paşa olup, H.1133 (M.1720)de yapılmış ve 1837'de Sultan Mahmut ihya ile Hünkâr Mahfeli ilave ettirmiştir.⁶⁴

Mabetin çatısı ahşap olup kurşun kaplıdır. Solunda olan minaresi taştan gövde, taş ve tuğladan kürsü'ye sahiptir. Kûlahı yıkılmıştır. İki katlı olan caminin duvarları ahşaptır. Ön basamaklı girişe metal bir mahal eklenmiştir. Ve bu cephedeki ikinci giriş müezzin konutu olarak kullanılmaktadır. Yine bu cephede onaltı pencere bulunmaktadır. İki yan cephede dörder büyük pencere bulunmaktadır. İçinde süslemesi yoktur.

H.(235/65) KUMRU MESCİDİ DERKURBÜ KÜÇÜK YOKUŞ

banisi kumru mehmed ağadır kabri harici üsküdar da mezaristandadır mahallesi yoktur

235/65 KUMRU MESCİDİ KÜÇÜK YOKUŞ YAKININDA

Yaptıranı Kumru Mehmet Ağa'dır. Mezarı Üsküdar'dadır. Mahallesi yoktur.

KUMRU MESCİDİ

Üsküdar, Küçük yokuştadır.

Yaptıranı Kumru Mehmet Ağa'dır.⁶⁵ Yapıldığı tarih belli değildir. Mescid yıkılmıştır.

H.(154) MERVEMZADE MESCİDİ

banisi mehmet efendidir tarık hac şerifte vefaata etmiştir mahallesi yoktur beykoza karip su haniye denmekle meşhur nezhetgah müstakil ustalık olup nefrati ve bir muhtasar kışla ile minaresis küçük bir mescidi vardır kemş suyu denmekle şehirabi leziz bu mahalle karip bir doğdadır vüzeradan pir mustafa paşanın mahdumları mehmet bey efendi mahal meskurdü bir çeşmei-maileziz bina edüp ve soğalar dahi yaptırmakla mahal mezburun şerefine bade olmuştur mezbur mehmed bey şeyhülislam esbek piri zade osman sahip efendinin dahi damadı olup ve 1163 senesi muharreminin 17 günü tarık tetrise duhul edüp dur medaris muhtadeden sonra 1186 muharrem'in'de galata kazası ve 1193 recebinde edirne muluyeti ve 1196 şabani garesin'de anadolu payesi ile dilşad kılındıktan sonra 1209 ramazanı şerifinin 22 günü vefat etmiştir mahal meskurde bina eylediği çeşmeye feyzi nam şair bu tarihi söylemiştir

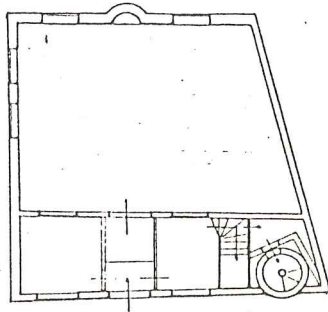
* seme fahri alem zadei pir mustafa paşa * emiri muhterem bir neşei dernesli muazzamdır *

* musfa abı paki kıldı sultaniye de icra * muhammed mustafa aşkına içman zemzendir *

* zeban lülesi atsana feyzi dedi tarihin * zelal akdi için bu çeşmei miri mukerrer * 1177

154/2 MERVEMZADE MESCİDİ

Mahallesi bulunmayan mescit hac yolunda vefat eden Mehmet Efendi adında bir zat tarafından yaptırılmıştır.

MERYEMZADE MESCİDİ - MERYEM HATUN MESCİDİ

Beykoz, Şahinkayadadır.

Yaptıranı Mehmet Efendi olup yapıldığı tarih belli değildir.

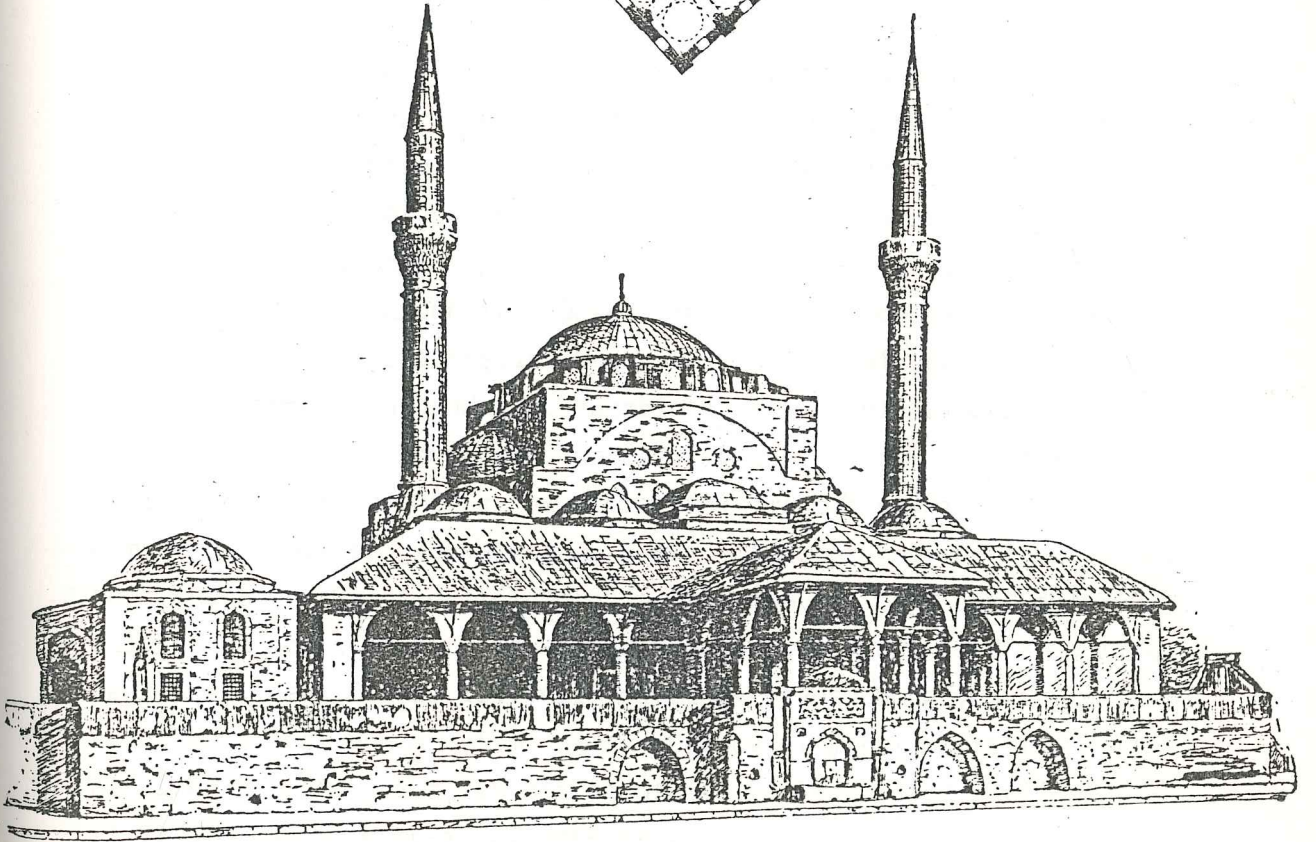
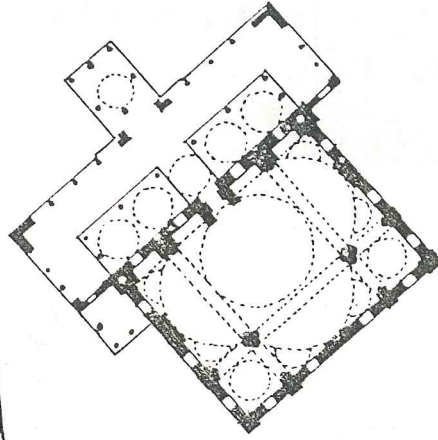
Mescid ahşap olup çatısı kiremit kaplıdır. Tuğla minaresinin üzeri sıvalıdır. Soğan külahı kurşun kaplıdır. Mescid oldukça küçük olup orijinalliğini yitirmiştir. İçinde süslemesi yoktur.

H. (186/3) MİHRİMAH SULTAN CAMİİ

baniyesi mihriman sultandır sultan süleyman han kadim hazretlerinin kerimeyi muhteremeleri ve rüstem paşanın dahi halileyi mükerremekridir bu cami şerifi 954 tarihinde rüstem paşanın sadareti ulalarında temli ettirmiştir lebi deryada vaki olup medrese mektep ve imaret ve birer şerefeli iki minaresi ve levazımatı sairesi mevcuttur ve cami şerifin tak dergahında işbu terkib mesturdur isbünyan hazel mescidi cami elmeşidil erkan şahibetul hayrat vel hasanat ismetül mülk ve dünya ve din hanım sultan hasha allahutala bimezidül ihsan binti hakan elhavakir fil hafikin sultanı selatin fil meşrikin amer mamuretül ert bil adl vel ihsan muessen bünyan el emn ve eman lahel iman es sultan ibnis sultan es sultan süleyman han ibni es sultan selim han hilafete huludu zaman bi menni menan fıseri zilhic cetil haram mensuuru senedi rabi ve hamsin ve tesamaete müşürüleyhanın bir cami şerifi dahi edirne kapısı dahilinde olup muallinde zikri murur etmiştir ve kandi pederi hayatında hadus meft 964 tarihinde alemi kudse irtihal edüp süleymaniyede pederi valaları türbesinde defn haki pak olmuşlardır zevci paşa müşarüleyh dahi dört sene mururunda mesnet vezarette iken vefat eylemiştir şehzade cami türbesinde medfundur ve paşa müşarüleyhin diğer zevcesinden tevellüt eden osman bey evaili saltanat murat han saliste vefat etmekle bu cami şerifin sağ minaresi dibinde defn olundu hükmü nam şair vefatına tarih söylemiştir 984 bu cami şerifin mihrabı önünde kapitan meşhur sinan paşa gazi medfundur ki daldı rahmet denizine kapıdan 961 tarihi vefatıdır müşarüleyh biraderi rüstem paşa'dan kapitan derya olmuştur tafsil hali beşiktaşta vaki cami şerifinde beyan olundu ve cami meskurde sarı baba zade seyyid abdürrahim kayseri dahi medfundurki tarihi bayramiyeden olup abaza şeyhi denmekle maruftur 1047 senesinde şehida vefat etmiştir mahallesi yoktur bu cami şerif meskur karibinde vaki büğday ambarları devri selim han saliste bina ve ihdas olunmuştur

186/3 MİHRİMAH SULTAN CAMİ

I.Sultan Selim'in kızı ve Rüstem Paşa'nın eşi olan Mihrimah Sultan tarafından yaptırılmıştır. Cami 954'te Rüstem Paşa'nın Sadrazamlığında tamamlanmıştır. Cami deniz kenarında olup medresesi, mektebi, imareti, birer şerefeli iki minaresi ve sair lüzumlu şeyleri mevcuttur. Mihrimah Sultan'ın Edirnekapısı içinde bir camisi daha bulunmaktadır. 964'te ölümler Süleymaniye'de bulunan büyük babasının türbesine gömülmüştür. Kocası Paşa ise bundan dört sene sonra ölümler şehzade başı camindeki türbeye gömülmüştür. Mahallesi yoktur. Cami yakınında buğday ambarları III.Selim zamanında yapılmıştır.

MİHRİMAH CAMİ - İSKELE CAMİ

Üsküdar iskele meydanındadır.

Kanuni Sultan Süleymanın kızı Mihrimah Sultan tarafından H.954 (M.1547) de Mimar Sinan'a yaptırılmıştır.⁶⁶

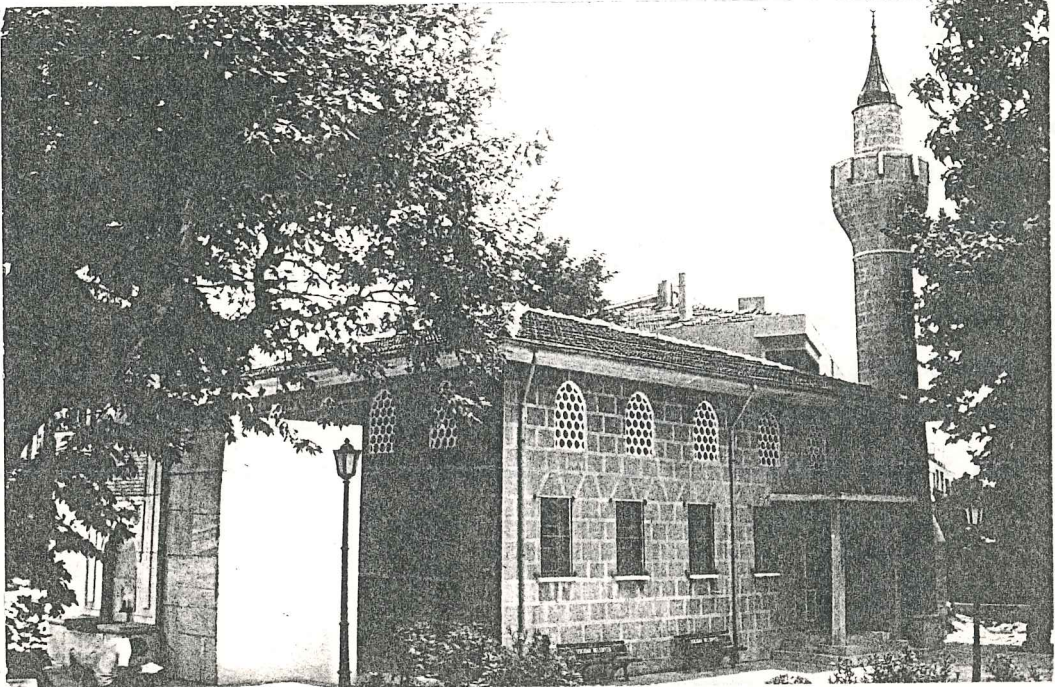
Kare planlı cami kasağında onaltı pencere bulunan merkezi bir kubbe ile örtülmüştür. Kubbenin iki yanlarında üç yarım kubbe ve bunların altındada ikişer küçük kubbe sıralanmaktadır. Caminin içinde kubbeyi tutan mermer sütunlar vardır. Caminin birer şerefeli iki minaresi vardır. Cami kapıları, pencere kanatları sedef fildişi ve kemik kakmalı abanozdandır. Hünkar Mahfeli beş kubbeli sekiz renkli sütuna istinad ettirilmiştir. Şadırvanı son cemaat yeri önünde ve çıkıntı bir revak altındadır. Müezzin mahfeli kible kapısı üstündedir. Caminin deniz kenarında medrese, mektep, imaret ve hamam ve misafirhanesi vardır. Mimler ve stilaktitli mihrab ve mimber'de mermer'dendir. Mimler şebekeleri üç şualı yıldızlar halinde oyulmuştur. Vaiz kürsüsü kakma işçiliğinin güzel bir numunesidir. Cami avlusunda bulunan üç odalı müezzin ve kayyum meşrutaları Abdülmecid zamanında yanmıştır. Cami önünde III.Selim devrinde boydan boya yaptırılan erzak ambarları bundan yirmi sene kadar evvel yıktırılmıştır. Caminin iskele tarafında nefis bir sanat eseri olan H.1141 (M.1728) tarihli III.Ahmet çeşmesi bulunmaktadır.

H. (227/51) MİRÂHOR MESCİDİ

banisi sadrazam çağalazade sinan paşanın mirahoru elhaç mehmed ağadır kabri nâmalûmdur mukabilinda ayşe sultan Dar-ül kurrası vardır ve yine karşısında cami sahibi mihrimah sultanın mektebi vardır mümaileyh sinan paşa eğri fethi akabinde 1005 rebi-ül evvelinin evâilinde damad ibrahim paşa'nın def'a-i evvelîsi azlinde sahib-i mühür olup lakin yine mah-ı mezbûrun evahirinde azl ve selefi nasbolunmuştur mumâileyhin sadaretden evvel ve sonra kapdanlıkları olup badehû acem üzerine şipehselar hareket iken 1013 ramazanında diyarbakir'de vefat etmiştir mahallesi vardır

227/51 MİRÂHOR MESCİDİ

Yaptıranı Sadrazam Çağalazade Sinan Paşanın Seyisi Hacı Mehmet Ağadır. Mezarı belli değildir. Karşısında Ayşe Sultan kuran kursu vardır. Yine karşısında Cami sahibi Mihrimah Sultan mektebi vardır. Adı geçen Sinan Paşa Eğri fethi hemen sonrasında 1005 Rebiülevvelinin başlangıcında görevden alınarak yetki verilmesi ancak yine aynı ayın sonunda görevden alınıp ve yerine tayin yapılmıştır. Sözü geçen Sadrazamlıktan önce ve sonra kapdanlıkları vardır. Daha sonra acem seferinde komutan iken 1013 ramazanında Diyarbakırda ölmüştür. Mahallesi vardır.

MİRAHUR MESCİDİ - İMRAHOR MESCİDİ

Üsküdar İmrahor caddesindedir.

H.1006 (M.1597)de Sadrazam Sinan Paşa'nın imrahoru Mehmet Ağa yaptırmıştır.⁷⁰

İki katlı olan binanın çatısı ahşap, kiremit kaplı sağında olan tuğla minaresinin küp kısmı tesme taş diğer tarafları taş taklidi mozaiktir. Duvarları betonarme olarak yenilenmiş ve solunda bulunan çeşmesinin dışında orijinal hiçbir özelliği kalmamıştır. Daha önce ahşap olduğu ileri sürülen son cemaat yeride betonarme olarak yenilenmiş. İçinde'de orijinal süslemesi yoktur.

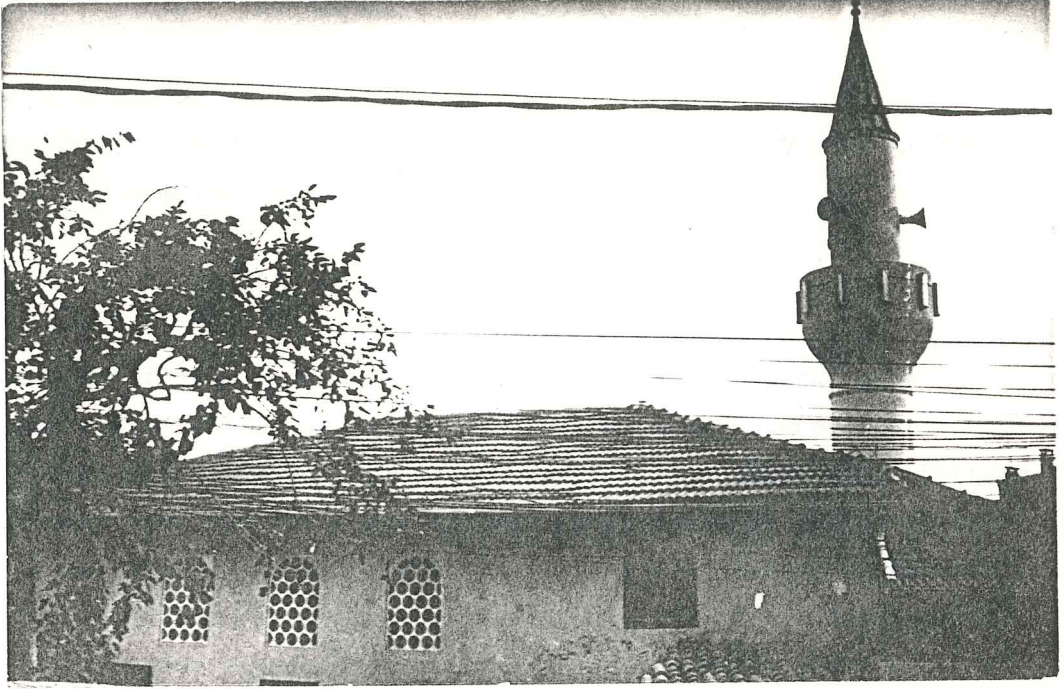
H.(238/74) MİRZA ZADE CAMİİ DER MAHALLE-İ HACE HATUN

banisi mirza zade elşeyh mehmed efendidir kendi ismi yâni şeyh mehmed efendidir 1147 vefatına tarih vâkî olmuştur efendi-i mümaleyhin pederi istanbuldan ma'zulen 1093 tarihinde veda-ı alemi fâni eden mirza mehmed efendidir bunlar şeyhül islam esseyid feyzullah efendinin damadı olup 1114 senesinde istanbul payesi ve 1119 senesinde mekke-i mükerreme kadısı ve 1122 seferi zürresinde kaza-i istanbul tevcih olunup onaltı aydan sonra azlini istidâ etmekle 1125 seferinde sadareti anadolu ile be- nam ve 14 aydan sonra azlolunup 1129 rebiulâhiranda bir sene sadareti rûm ile şad nâm ve 1132 zilkaresinde saniyen sadru rum olup 1143 sene- si cülusu hümayunu mahmud-u hani de behçet elfetevi sahibi yeni şehir- li şeyhülislâm abdullah efendinin azlinde mesnedi meşihate sezaver gö- rülmüş ve * hüande beliri alem ve aliye-i elfetvâ * musra tarihi vâkî olmuştur lakin evrali esnada kendilerine saaf'ı basr müstevli olduğun- dan sene-i mezbure şevvalinde azlini iltimas etmekle paşmakçı zade esseyid abdullah efendi bunlara halef kılınarak üsküdarıda vâkî mezkûr camii şerîfe kurbünde olan hanelerinde taat ve ibadetle meşgul iken

sene-i mezkurede azmi da'ru beka olarak tunusbağı kurbünde valdeyni yanında defni hâk-i pâk oldular müddeti meşihatleri 7 ay mikdarıdır hin-i vefatların da mahdumları esseyid mehmed said efendi bursadan mazul olup badehu 1183 senesinde şeyhülislâm pirî zade osman sahib efendinin sadrı fetvaya ve 1187 cemaziul ahiresinin beşinci günü bunlar dahî terki mesned ve mevrus'u pederleri olan üsküdar da sultan tepesi nâm mahalde vakî konaklarına gidup temekine eylediklerinden sonra 1188 zilkadesinin 18 günü azmî ukbâ olmakla valdeleri camilerinde mütevarisi hâkipâk oldular iki def'a mikbetleri üç def'a sadaretleri vardır rahmetullahı sabık elzıkr merhum mirzâ zade mehmed efendinin bu cami'i şerifi binasından ikdam rüyasında müşahede eylediği badezzaman binasına muvaffık ve salavatı cuma eda olunmasına mevzun olunduğu bir anu fassal manzumeye derç olunarak bir levha ile cami şerifte avize kılınmıştır rikabi hümayuna takdim ve balasına * ezn humayun* olmuştur deyn hattı humayun keşide olunan arzı surettir bu dahi bu levha ile teberruken avize kılınmıştır maruz daiyi hassaları budur ki mahmiyeyi üsküdar hamiyeti an alakadar mahallatundan hâce hatun mahallesinde bu dayileri devleti aliyelerinde bir mescidi mezburun salata cuma ve salata aydiden ikametine müsade olunmayan mescidi mezburda minber vazolunup hutbe ve salata cuma ve salata aydiden ikametine ezanı humayunlarını müfit hattı humayun saadet mekurunla-ryla balaya arzı halmi tezyin ve teşrif iclal buyurmaları müstedayi dayi haslarıdır baki ferman kerametlü şecaatlü diyametlü muhabbetlü efendinindir * el dai şeyh mehmet affane *

238/74 MİRZAZADE CAMİ HACI HATUN MAHALLESİNDE

Yaptıranı Mirzazade Şeyh Mehmet Efendidir. Kendi ismi " Şeyh Mehmet Efendi " ölünü için tarih düşünmekte'dir. 1147. Adı geçenin babası İstanbul'dan 1093'de azledilerek ölmüş olan Mirza Mehmet Efendidir. Şeyh Mehmet Efendi Şeyhülislam Seyid Feyzullah Efendinin damadıdır.

MİRZAZADE CAMİ

Üsküdar Sultantepeindedir.

H.1141 (M.1728)de Şeyhülislam Mirzazade Mehmet Sait Efendi tarafından yaptırılmıştır.⁶⁷

Caminin duvarları kârgir ve badanalıdır. Çatısı ahşap olup kiremit örtülüdür. Minaresi tuğla olup sıvalıdır ve külahı kurşun kaplıdır. Son cemaat yeride ahşaptır. Mihrabı çinilidir cami kötü restorasyon görmüş durumdadır.

H.(235/67) MUMCUBAŞI MESCİDİ ĐERKURBÜ SULTAN TEPEŚİ

banisi mumcubaşı mehmed ağadır merkadi namalumdur mescidi mezbur fevkani bina olunmuştur mahallesi yoktur

235/67 MUMCUBAŞI MESCİDİ SULTANTEPEŚİ YAKININDA

Yaptıranı Mumcubaşı Mehmet Ağadır. Mezarı belli değildir. Bu mescit iki katlı yaptırılmıştır. Mahallesi yoktur.

MUMCUBAŞI MESCİDİ

Üsküdar Sultan tepesindedir.

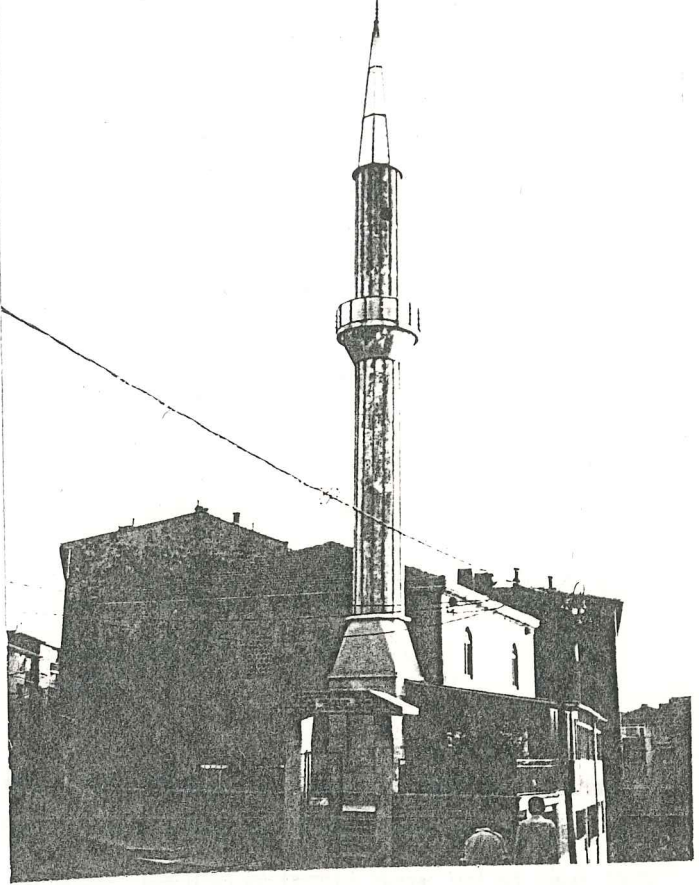
Yaptıranı Mumcubaşı Mehmet Ağa'dır.⁶⁸ Tarihi belli değildir. Eserin hiçbir izine rastgelinmemiştir.

H. (216/29) MURAD REİS MESCİDİ

banisi murat reis ümeray-ı deryadan gazi meşhur bir zat olub hatta sultan süleyman han zamanında basrada vaki kadiif sancağından azil olundukda mısır kapudanlığı ihsan olunub bundan akdem mısır kapudan olan piri reis 909 tarihinde kadirga ve baştarde ve kalita ve kal-yon ceman otuz para gemi ile benderi süveyştan ciddeye ve bab-ül mendepden aden'e varup şecür ve zafar yolu ile reisül haddi geçtiği esnada yolda ziyada pus ve duman olmağla gemiler perakende olduğu ve şecir nam cezire kurbünde dahi kebir parçaları parelendiği bahri farsda misket hisarı nam mahalle varup kale-i mezbureyi feth ve ehalisini esir ve hürmüz ve bierhot nam cezireleri dahi yağma ve garit eyledikte sonra basraya vasıl olmuş lakin basradan avdet edeceği vakit düşman donanması gelmesi ve hürmüz boğazını alarak yol vermemesi ihtimalinden naşi mezbur piri kapudan donanmayı basrada bırakıp yalnız üç kıta kadirga ile mısıra gelir iken bahreyn kurbünde kadirganın biri dahi paralenecek iki kadirga ile mısıra vusufl bulmuştur bunun üzerine mezbur piri reisin cezası tertiyb mali canı binde miyriden zapt olunmuştur ve yerine sabık el zikir murad reis mısır kapudanlığına seza görülmüş ve basrada kalan sefayun-i hümayunu mısıra nakli için ferman olunmağla kapudan-ı mezbur dahi baki kalan sefayundan onbeş kadirga ve iki parça ile basradan çıkarak hürmüz mukabiline geldikte düşman gemilerine tesadüf edüb olunan muhaberede fevk ölgaye gayret olundu isede düşman gemileri külliyyetli olduğundan tekrar basraya avdetle rikabu müstetade arz eylediler badehu seydi ali kapudan nam kimesneye mısır kapudanlığı ihsan olunmağla 970 senesi evahirinde karadan basraya memuren azimet eylemiştir tafsili menakıbını murad edenler mûmaleyhın fethiye ve muhitnamları telif ettiği kitablara müracat etsinler bani-i mezbur murad reisin bundan başka daha nice hayratı vardır vatan-ı aslisi diyar-ı mağrib olub cezire-i rodosta türbe-i mahsusasında medfundur vefatına şuaradan şami muhyibu terkibi tarihi demıştirki * murad reis tevefa* 1012 rahmetullahı aleyh mescidi mezburun mahallesi vardır

216/29 MURAT REİS MESCİDİ

Derya beylerinden Murat Reis adındaki zat tarafından yaptırılmıştır. Murat Reis'in bunun dışında birçok hayır eseri vardır. Aslen Kuzey Afrikadan olup Rodos adasındaki özel türbesinde gömülüdür. Ölüm tarihi 1012 dir. Mahallesi vardır.

MURAT REİS MESCİDİ

Üsküdar, Çinilide Murat Reis mahallesindedir.

Yaptıranı Murat Reis olup H.1012 (M.1603)de vefat etmiştir.⁶⁹ Mescid XVI.Yüzyılda yapılmıştır. Cami üzerindeki tarih 1579 olup yeniden imarı ise 1973'tür.

Çatısı ahşab olup kiremit örtülüdür. Minaresi betonarme ve cam külahlıdır. Yapı betonarme olup kesme taş kaplamadır derzler 2 cm'dir. Herşeyi ile yenidir. Musalla taşı fayanstır. Caminin hiçbir orijinalliği kalmamıştır.

H. (215/26) NALÇACI TEKKESİ MESCİDİ

banisi nalçacı şeyh halil efendidir antalyada sakin vehap elnmi namı azizin halifesi olup * hatem * 1040 da vefat ettiği sengimezarında mukayyettir kabri andadır mescidi mezburun minberini maraş valisi ilen 1109 recebinin yedinci günü vefat eden abdullah paşa kablel vezaret vazeylemıştır paşayı müşerileyh kocamustafa paşa semdinde tevelliüd edüp sini temyize reside olduktan sonra defterı vahit sadullah efendinin himmeti ile emaneti madin ve rütbei hocagani ile bosvi şeref eyleyüp badehu sipah ve silahdar kitabetleri ve maliye ve tersane ve zarphane emametleri ile şöhret şiar olup badehu vezir kethudaliğında karar vermişken makdul mustafa paşanın sadareti eveliyesinde 1160 zilhiccesinin evahirinde rumeli beylerbeyliği payesiyle maraş eyaletine abad ve yerine bostancıbaşı mazullerinden hüseyin aga mesnedi kethüdariye esad olundu merhum mümaileyh salahu halik mevsubu yevmiye ikişer cüzi tilaret kuran ve telaili hayrat kıratine müdavim ve hüsnü hakta malik bir adam imiş rahmetullah mahallesi yoktur

215/26 NALÇACI TEKKESİ MESCİDİ

Yaptıranı Şeyh Halil efendidir. Antalya'da oturur ve Hop Emni adındaki kişinin yerine bakandır. * hatem * 1040'da öldüğü mezar taşında kayıtlıdır. Kabri oradadır. Adı geçen Mescidin minberini Maraş Valisi iken 1169 recebinin yedinci günü ölen Abdullah Paşa Vezirliğinden ewel koydurmuştur. Adı geçen Paşa Koca Mustafa Paşa semtinde doğmuş olugunlaşınca zamanın defterdarı Sedullah efendinin yardımıyla hocalık rütbesiyle şerefendirilmiş daha sonra süvari ve silahdar katipliği ve maliye ve tersane, darp-hane emniyeti ve bununla şöhret bulan daha sonra vezir hizmetkarlığında karar vermişken öldürülen Mustafa Paşanın Sadrazanlığının ilkinde 1160 zilhiccesinin daha sonra Rumeli Beylerbeyi yetkisiyle Maraş ilini bayındırlaştırmış ve yerine Bostancıbaşı vazifesinden alınmış olan Hüseyin Ağa hizmetine bağlı olarak bahtiyar edildi. Adı geçen ölü iyi hali görülünce günde iki sıra kuran okuması kaldırılmış ve hayırlı sebepler adil kitaba okumaya devam etmiştir. Kendisi güzel yazı yazamış. Rahmet olsun. Mahallesi yoktur.

NALÇACI TEKKESİ MESCİDİ

Üsküdar, İnadiye'de Nalçacı Halil sokağındadır.

XVIII. Yüzyıl başlarında Şeyh Halil Efendi tarafından yaptırılmıştır. Fakat Tahsin Öz'ün " İstanbul Camileri " kitabında ise XVII. Yüzyılda Şeyh İsmail Efendi tarafından yaptırıldığını yazmaktadır. Minberini 1169'da Maraş Valisi Abdullah Paşa koydurmuştur. Mabet 1946'da satılmış olup bugün yerinde yapılan tetkikte konutların bulunduğu tesbit edilmiştir.

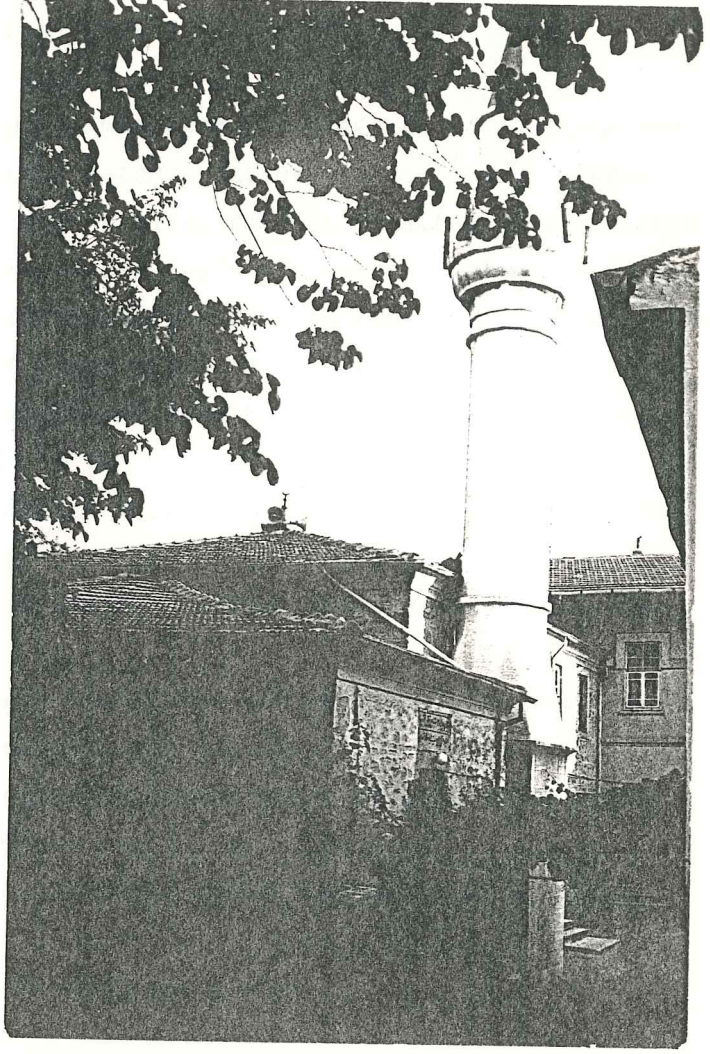
H.(231/58) NESUHİ TEKKESİ CAMİ

banisi sultan mahmut hanı rabi hazretlerinin kerimeyi muhteremeleri hatice sultanın zevci damat hasan paşadır veziri müşarüleyh mürevi elasil olup hemgam şebabetinde sarayı humayuna dahil ve yoluyla selhadarlık rütbesine vasıl olduktan sonra 1099 muharreminde üç tuğ ile ihraç ve haseki sultan kethüdası hasan paşa yerine mısır beylerbeyi ihsan olunup 1101 muharreminde azil ve yerine kethüda ahmet paşa irsaliyle bunlar asitaneyi aliyeye gelüp 1102 tarihinde sultan süleyman hanı sani hazretlerinin zaman saltanatlarında sultan müşarüleyhaya tezviç etmeleriyle damatlık şerefine nail olmuştur 1105 senesinde sakız ve bade azak ceziresi muhafazasına tayin olunup yine seneyi mezbura cemazil ahiresinde vuku bulan cülus sultan mustafa han salide edirneye ihzar ve ramazanında rekab kaymakamlığı ile dilşad kılınıp 1109 rebül ahirinde osman paşa yerine halep elşahabeye vali nasib olundu bade 1115 recep şerifinde devri sultan ahmet han saliste nişancı ahmet paşanın üzerine veziri azam nasib ve 1116 cemaziel evvelisinde azil vaz nekehüt arpalığı ile tekaüt olunup yerine kalaylı ahmet paşa sadrazam olmuştur bade 1119 cemazil ahiresinde izmirli makdul ali paşanın defai evvelisi azlinde vali mısır olup 1121 şabanında trablus şam tevciye olunup kahireyi mısır dahi kaputan ibrahim paşaya verildi ve bunun yerine eğriborlu mehmet paşa kaptanı derya oldu 1123 zilkaadesinde kütahyaya gönderilip yerine karar mehmet paşa nasb olundu 1124 şevvalinde topal yusuף paşa yerine reka eyaleti olunmakla yerine selefi tayin olundu bir sene müru-

runda rahlet edüp mansabı halep valisi çerkez mehmet paşaya vanın yeri dahi limni cezayiresinde mütekait güseç halil paşaya verilmiştir rahletine * duhulü cennet * 1125 terkibi tarih vaki olmuştur ve hülyeyi muhteremeleri olan hatice sultan hazretlerinin tafsil hali ayvansaray karibinde vaki sahil saraylarına karib tecdid buyurdukları cami şerifinde beyan olunmuştur rahletleri birader zadeleri sultan mahmut han evvel saltanatında 1156 vaki olmuştur işbu kabi evvel iklame elan merhum hafız hüseyin pederi hacı ismail efendi sultan müşarüleyhanu baltacıların kethüdası imiş ve mümaileyha el şeyh nesuhi elhac mehmet efendi 977 senesi kastamonuda vefat eden kastamonulu elşeyh şaban efendi neslindedir vami sinan hazretlerinden müstehliftir vefatı 976 senesinde vaki olundukta yerine müşarüleyh şaban efendi hülefasından şeca efendi şeyh olmuştur bu dahi 996 senesinde rahlettarı beka eyledikte pirzadesi veli efendi şeyh olmuştur bu selsila mumaileyh elşeyh elhac mehmet efendiye müntehi olur mezkur hacı mehmet efendi tecvid sahibi karabaş şeyh ali efendinin hülefasıdırki 1097 de vefat etmiştir tarikleri hülvetidir vezir müşarüleyh nüktei mezkuri mümaileyh hacı mehmet efendiye bina etmiştir bu mehmet efendi * rehr ve tarikat *1130 senesinde vefat eyleyüp ittisalinde kain türbei mahsusasında defn olunmuştur vahli-leri dahi yanında medfundur bade oğlu elşeyh ali efendi yerine şeyh olup bunlar dahi 1165 te vefat eyledikte pederleri türbesinde asude oldular yerine oğlu elşeyh efendi şeyh olmuştur sabık elzıkr karabaş ali efendinin oğlu mustafa manevi efendi istanbul yeni cami vai-zi iken 1114 te vefat eyledikte türbeyi mezkure karibinde defn olunmuştur

Z31/58 NASLHİ TEKKE Sİ CAMİ

IV.Sultan Mahmudun kızı Hatice Sultanın kocası Hasan Paşa tarafından yaptırılmıştır. İmparatorluğun birçok şehirlerinde muhtelif menuriyetlerde bulduktan sonra 1125'de ümüştür. * Duhulü Cennet * Vezir Hasan Paşa bu tekkeyi Hacı Mehmet Efendi Rehrevi tarikatından olup, 1130'da ölüp ve tekkesinin bitişiğindeki türbesine gömülmüştür.

NASUHİ TEKKESİ CAMİ - MEHMET NASUH CAMİ

Üsküdar, Doğancılar'da parkın karşısındadır.

Silahdar Sadrazam Nasuh Paşa tarafından H.1097 (M.1685)'de yapılmıştır.

Ahşap olan mescit yandıktan sonra H.1280 (M.1863)'de Ebubekir Rüstem Paşa tarafından yenilendi.⁷²

Caminin çatısı ahşap olup kiremit örtülüdür. Minaresinin küp kısmı taş olup üst kısımları tuğladır. Kûlahı kurşun kaplıdır. Duvarları kargir olup iki katlıdır. Minaresi, türbesi ve mezarlığı caminin solundadır. İçeride orijinal süslemesi yoktur.

H.(219/37) OSMAN EFENDİ CAMİ DERKARİB ATPAZARI

banisi osman efendi hüdayi mahmut efendi hazretleri astatesinin me-
şayihindendir o saf şerifesi astenei mezkur zikrinde murur eyledi
bundan başka bir medrese dahi bina eylemiştir mumaileyh 1140 tarihin-
de vefat edip dede çelebi yanında medfundur mescid mezburun binasına
baheştinam şair bu tarihi demiştir * cenab mürşed ama dil osman efen-
di kim * o der ısrar kent gerze mazhar arif billah *
* yapup bu dilkeşa ali makamı sai edüp hayra * erüp tevfik rubani
olupdur ana latifallah *
* yapıldı hamdullah kadsıyanın kabe kami hem * makrahel takva aşkan
hakka mürzelgah *
* zehihaled verir bir cami pürfeyz ranadır * olur vakıf leden ilmi-
ne bunda salkânerah *
* gelüp bu tekyenin takında kandil veş şeb veruzan * durupdur deva-
mı bunda görse encam ilemah *
* hemişe bunda taad gir olan ehl hulubi hak * vücudun feyza müstağ-
rik idehem seyrine agah *
* beheşti ihtamına dedi bir ehlidil tarih * mahal taata el ibrarı
cay evliya allah * 1133
hala bu mahal teleyedir ki mahallesi yoktur

219/37 OSMAN EFENDİ CAMİ ATPAZARI YAKININDA

Osman Efendi namındaki zat tarafından yaptırılmıştır. Hüdayi Mahmut Efendi dergahı Şeyhlerindendir. Özgeçmiş bu dergahın bahsinde yazılıdır. Bundan başka bir medrese yaptırmıştır. 1140 da ölürek ve Dede Çelebi'nin yanına gömülmüştür. Beheşti şu tarihi demiştir.

..... 1133.

Burası hala tekke dir. Mahallesi yoktur.

OSMAN EFENDİ MESCİDİ - ATPAZARI MESCİDİ

Üsküdar'da Atpazarı denen mevkide Hacce Hesna Hatun mahallesin-
de idi.

Hüdaî Mahmut Efendi Zaviyesi şeyhlerinden olan Osman Efendi H.

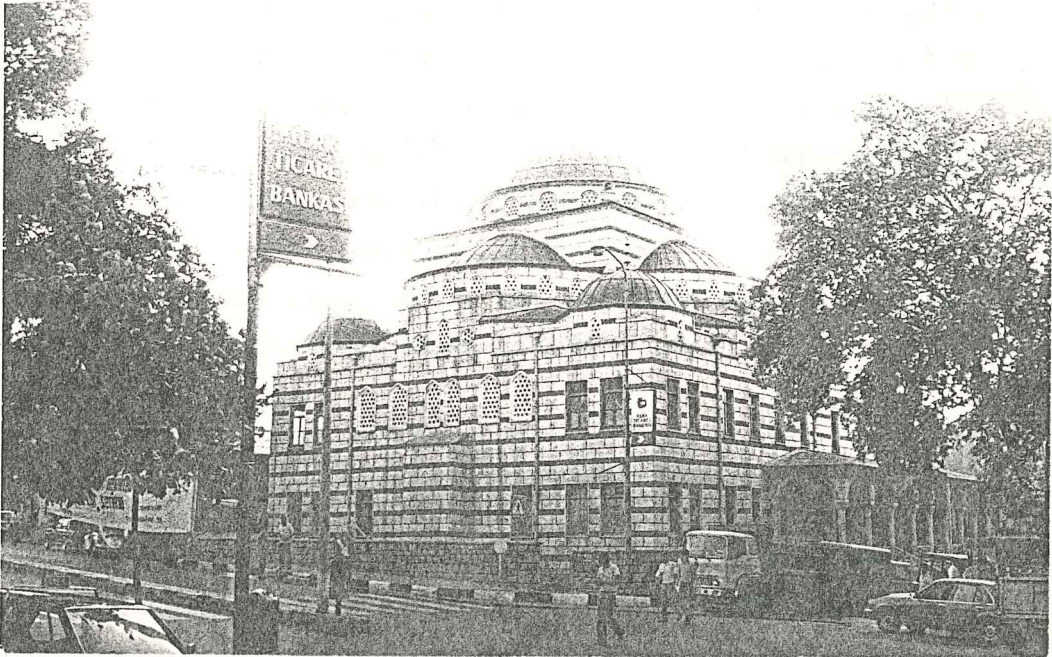
1133 (M.1720) de yaptırmıştır. Daha sonra kadro harici olmadan evvel tekke iken 1924'de beşinci sınıf cami olarak tasnif edilen cami yıkılmıştır. Yeri arsa halinde kalmış olup, şimdi konutlar bulunmaktadır.

H.(155) PAŞABAĞÇESİ CAMİİ DERKURBÜ İNCİR KÖYÜ

banisi sultan mustafa han salis hazretleridirki 1177 senesi müceddeda bina ve ihya buyurmuşlardır mahal meskürün bir tek hamamı ve bir çeşme-i mai lezizi ve bir mektep ve muhtasarca çarşısında vardır ve çarşı niha-yetinde bir havuzu latif ve yanında bir çukur çeşme vardır incirli kar-yesinin pazar kayığı ve sui başlığı ve salah haneler ve hamam bu cami-ye giren vakfındandır

155 PAŞABAĞÇESİ CAMİ İNCİR KÖYÜ YAKININDA

Sultan III. Mustafa Han Hazretleri 1177'de, yenileyerek yaptırmışlardır. Adı geçen yerin bir hamamı, suyu güzel bir çeşmesi, bir mektep ve ufakça bir çarşısı da vardır. Çarşının sonunda bir havuz ve bir çeşmesi vardır. İncirli köyünün pazar kayığı, mezbahası ve hamamı bu camiye ait vakıflardır.

PAŞABAĞÇESİ CAMİ

Paşabahçe de, cadde üzerinde, sahil tarafındadır.

Sultan III.Mustafa tarafından H.1177 (M.1763)de yaptırılmıştır.

Caminin kurşun kaplı kubbesi, dörtgen kasnakla dört yarım kubbe, tekrar köşlerde dört küçük kubbe inmektedir. Merkezi kubbe kasnağında 16 pencere, yarım kubbe kasnaklarında yedişer ve küçük kubbe kasnaklarında ikişer pencere bulunmaktadır. Duvarları taş (ikişer sıra) ve prese tuğla (ikişer sıra) örülüdür. Mihrap çıkıntısı cadde tarafına gelmektedir. Minare taş olup külâhı kurşun kaplıdır. Son cemaat mahalli çatısı kurşun kaplı olup, dokuz mermer sütun ile taşınmaktadır. Cami, yeni yapılmış olduğunu vurgulayacak derecede kötü restorasyon görmüştür.

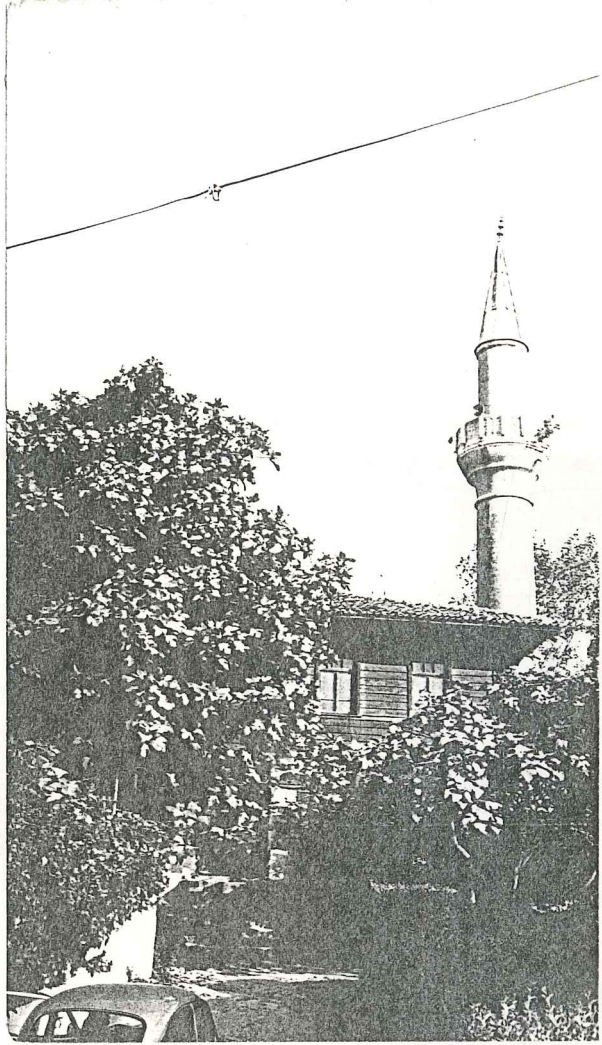
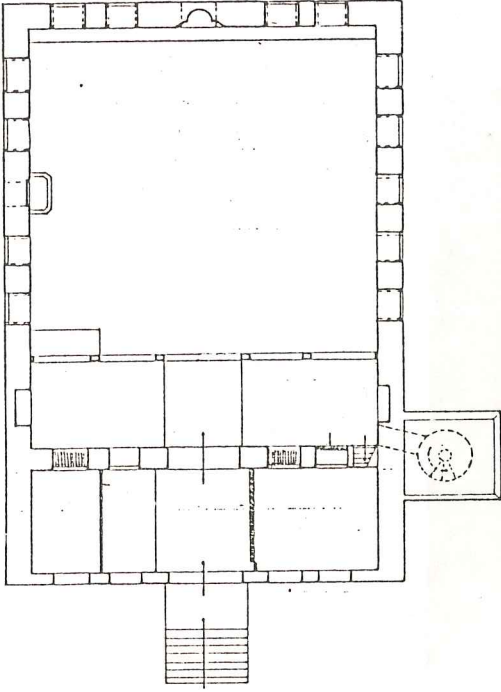
H.(182) PAŞALİMANI CAMİİ

banisi sultan mustafa han salis hazretlerinin silahtarlığından mahrec abdurrahman ağa'dır ati zikir tarih derun camide avize kılınmıştır * fehmi hatıftan denildi bibedel tarih hüküm * secdegah olsun resulun hümmetine bu mekan * 1180 bani müşarüleyh üsküdar da dedeler kurbinde yanık ömer kapısı civarında kahın hazireyi mahsusada medfundur tarihi ruhleti izzeti behşet 1184 cami mezburun kurbunda sonradan bazı ashabi hayır bir çeşme ile bir namazgah inşa eylemişlerdir ve kurbunda bir bektâşi tekkesi dahi ihdas olunmuştu bade 1241 senesi evahirinde zevai bektâşiyenin tahribinde bu zaviye dahi hedm olunmuştur ve vasıf mahal meskürde altı göz hububat anbarı bina olunup nizami cedit kolluğu dahi ihdas olunmakla bundan yirmi sene mürründe ashakiri mensûre tayin olundu bu cami şerifin mahallesi yoktur bundan sonra medinci üsküdar da vaki bilcümle mescit ve cevami ve zevay meşhurenin zikir ve beyanına şürû olundu

182 PAŞALİMANI CAMİİ

Yaptıranı Sultan III.Mustafa Han Hazretlerinin silahtarlığından çıkarılan, Abdurrahman Ağa'dır. Tarihi cami içinde asılıdır. 1180 . Adı geçen Abdurrah-

man Ağa Üsküdar'da Dedeler mezarlığında Yanık Öner kapısı civarında bulunan kabrinde gömülmüştür. 1184. Caminin yakınında bazı hayır sahipleri bir çeşme ve bir namazgah yaptırmışlardır. Yine bunlara yakın bir Bektaşî tekkesi oluşturulmuştur. Bu caminin mahallesi yoktur.

PAŞALİMANI CAMİ - ABDURRAHMANAĞA CAMİ

Üsküdar, Kuzguncuk yolu üzerinde paşalimanındadır.

Yaptıranı Sultan III. Mustafa Silahtarî Abdurrahman Ağa'dır. H. 1180 (M. 1766)da yapılmıştır.⁷⁴

Caminin çatısı ahşap, kiremit kaplı ve geniş saçaklıdır. Alt

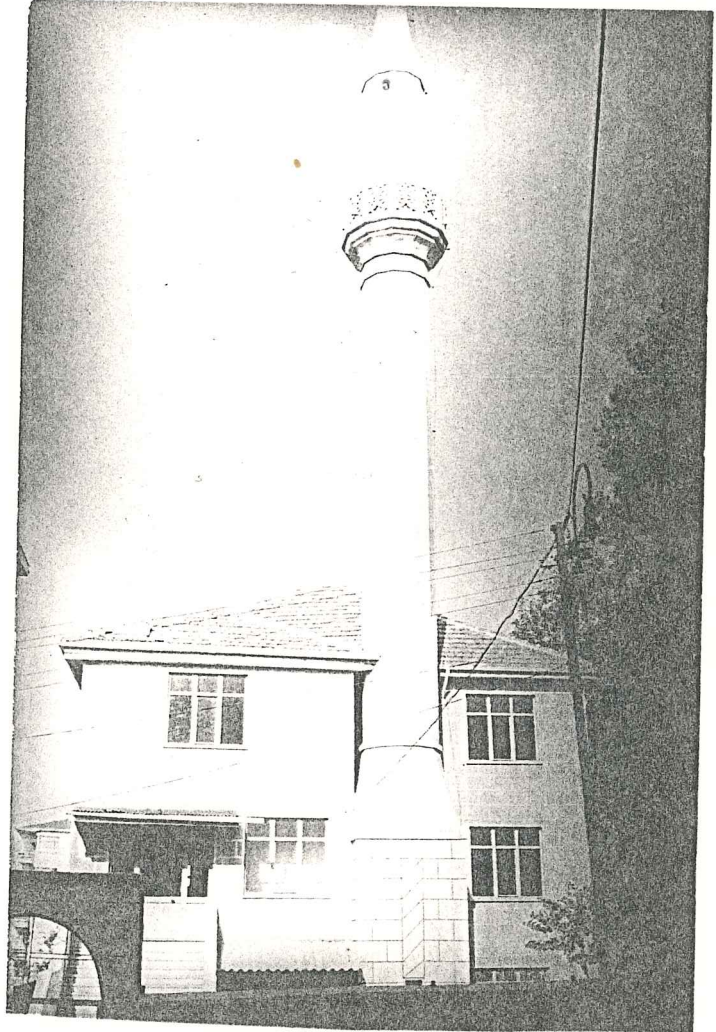
kısmı taştan, üstü tuğladan olan minaresi caminin sağındadır. Mina-
renin sağına bir güneş saati konmuştur. İki katlı olan caminin altı
bodrumdur. Duvarları bodrum kısmı kargir, üstü ahşap olarak yapıl-
mıştır, solunda hünkar mahfeli vardır. Caminin sağına ve soluna al-
tından ve üstünden ikişer sıra halinde onar ve kible tarafında dört
pencere açılmaktadır. Minberi ahşaptır. Cami II.Mahmut zamanında
esaslı tamir görmüştür.

H.(217/31) PAZARBAŞI MESCİDİ

banisi pazarbaşı ahmed ağadır kabri nâmalûmdur mahallesi vardır

217/31 PAZARBAŞI MESCİDİ

Yaptıran Pazarbaşı Ahmet Ağadır. Mezarı bilimerektedir. Mahallesi vardır.

PAZARBAŞI MESCİDİ

Üsküdar, Pazarbaşı, Toprak sokaktadır.

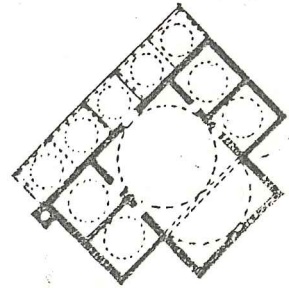
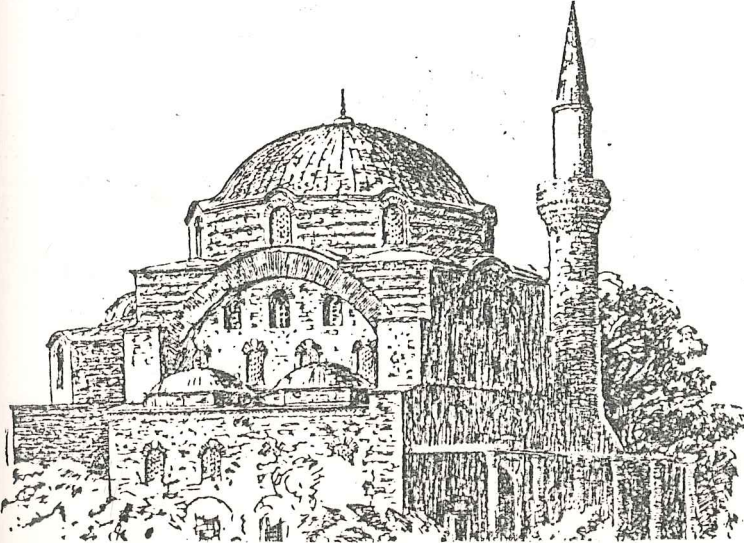
Yaptıranı Pazarbaşı Ahmet Ağa olarak Hadika'da yazmasına rağmen, cami haziresinde ki H.1121 (M.1709) tarihli mezartaşı kitabesi yaptıranın Hacı Mirza olduğunu yazmaktadır. XVIII. Yüzyıl'da yapılmış olan cami iki katlı olup tamamen yeni bir görünümde dir. Hiçbir orijinal tarafı kalmamıştır. Çatısı ahşap ve kiremit kaplıdır. Minaresi tuğla olup sıvalıdır, küp kısmı mozaik (Kesme taş görünümlü) kaplamadır. Kargir duvarları, badanası ve pencereleri ile adeta konutu andırır haliyle çok kötü görünümde dir.

H. (195/9) RUM MEHMET PAŞA CAMİ

banisi rum mehmed paşa dır ki fatih sultan mehmed han vüzerâsından olup bir rivayetde mahmut paşa-ya velinin sadaret-i evvelisi azlinde vezir-i azam olup 875 senesinde azl ve katl olundukta hirc-i cam-i mezkurde vaki türbe-i mahsusada defn olundu bunun üzerine ishak paşa nail-i mühr-ü vezaret olup iki sene mürurunda tekrar mahmut paşa sadrazam olmuştu bu rivayet takvim-i tarihi beyanıdır lakin kara çelebi zade abdülaziz efendi merhum vezir-i mezburun sadaretini kayd etmemiştir mahmud paşanın sadareti meyanında fakat ishak paşayı zikr eder cami-i mezbûr muhtasarca bünyad olunup medrese ve karibinde bir hamam ve şadırvan vesâir levâzımatı mevcuttur elân medresesi harabdır mahallesi vardır

195/9 RUM MEHMET PAŞA CAMİ

Yaptıran Rum Mehmet Paşadır'ki Fatih Sultan Mehmet Han Vezirlerinden olup bir söylentide Mahmut Paşa'nın ilk Sadrazanlıklarından çıkarılmasında Vezir olup 875'de vazifeden alınıp, öldürüldüğünde adı geçen Cami haricinde olan türbesinde gömüldü. Bunun üzerine İshak Paşaya Vezirlik mührü verilip iki sene geçmesinde tekrar Mahmut Paşa Sadrazam olmuştur. Bu söylenti takvim-i tarih'te yazılıdır. Ancak Kara Çelebizade Abdülaziz efendi ölmüş olan Vezirin Sadrazanlığını yazmamıştır. Mahmut Paşanın Sadrazanlığı sırasında fakat İshak Paşayı anlatır. Adı geçen cami kısaca tenel olup Medrese ve yakınında bir hamam ve şadırvan ve diğer gerekli şeyler bulunmaktadır. Hala medresesi haraptır. Mahallesi vardır.

RUM MEHMET PAŞA CAMİ

Üsküdar'da Şemsipaşa sırtlarındadır.

Fatih'in sadrazamlarından Rum Mehmet Paşa tarafından H.876 (M. 1471) yılında yaptırılmıştır.

Mabet zamanla tamirler görmüş, son cemaat yerinin beş kubbesi de yıkılmış olduğundan 1959 yıllarında tamir ve ihya edilmiştir.⁷⁵

Plan itibariyle, Bursa ekolüne mensup olup ortada tam bir kubbe ve kible tarafı yarım kubbeli ve zeminden daha yüksektir. İki yanda tek kubbeli, ocaklı ikişer odası vardır. Önde beş kubbeli bir revakı vardır. Ekrem Hakkı Ayverdi'nin "Fatih devri mimarisi" adlı kitabında cami hakkında; " Bütün motifler, bütün süsleme ve inşaat unsurları tamamen Türk olduğu gibi nisbetler umumiyetle Türk'tür. Bu bina Fatih devrinde yapılanlar içinde Bizans'tan kısmen müteessir olup bir az koku alan yegâne camidir." diye belirtilmiştir. Caminin tek minaresi kefeki taşı olup, diğer camilere nisbetle kısacadır. Duvarlarında altta taş, üstte ve kemerlerde tuğla kullanılmıştır. Kornişü bü-küp yuvarlak kasnak işlenmiştir. Mihrabı sade bir çerçeve içinde kum saatli ve istalaktitli olarak alçıdan yapılmıştır. Minberi ahşaptandır. Maksureler ve mahfellerde tahta işçiliği ile tavanlar devrinden kalmadır. Cami içinde yer yer devrinin kalem işleri meydana çıkmıştır. Caminin mihrap tarafında sol köşeye inşa edilen sekiz köşeli, tek kubbeli ve sade bir türbede Rum Mehmet Paşa yatmaktadır. Ayrıca caminin müstemilatın den olan medrese, hamam yıkılmıştır.

H.(169) SAKSONCULAR MESCİDİ DERKURBÜ KALE BAHÇESİ

banisi sultan süleyman hân kadîmdir sakson hane binâ olunduğu duda kurbünde bu mescidi şerifi dahi bina etmiştir

169 SAKSONCULAR MESCİDİ KULELİ BAHÇE YAKININDA

Yaptıranı Sultan Süleyman Han'dır. Saksonhane inşasında yakınında bu mescit bina edildi.

SAKSONCULAR MESCİDİ

Kuleli civarındadır.

Yaptıranı Kanuni Sultan Süleyman'dır. ⁷⁶Yapıldığı tarih belli değildir. Mescit yıkılmış olup hiçbir izine rastgelmemiştir.

H.(226/47) SALACAK MESCİDİ

banisi teşrifatçı akif mehmed bey efendidir * hitamı amel * 1181 tarihinde vefat etmiştir fıstıklı kurbünde hûdayi mahmud efendi hazretlerinin dervişleri yanında medfundur

226/47 SALACAK MESCİDİ

Yaptıranı teşrifatçı Akif Mehmet beyefendidir. * Hitamı Amel * 1181 tarihinde ölmüştür. Fıstıklı yakınında Hidayi Mahmut Efendi Hazretlerinin tarikat mensupları yanında gömülüdür.

SALACAK MESCİDİ - TEŞRİFATÇI MESCİDİ

Üsküdar, Salacak'tadır.

Yaptıranı teşrifatçı Akif Bey olup XVIII. Yüzyılda yapılmış olan mescid kedro harici kalıp satılmıştır. Ve hiçbir izine rastgelmemiştir.

H.(219/36) SALİH EFENDİ MESCİDİ DERKURBÜ ÇINARLI TEKYESİ

fevkanidir çavuş deresi nam mahalde çınarlı tekyesi kurbündedir banisi salih efendi valide-i atik camii bina olunur iken emin-i bina olan kimesnenin hizmet-i kitabesinde olup badehû bu mescid-i şerifi bina ve ihya eylemiştir vefatında anda defnolunmuştur tarih-i vefatı 1000'dir mahallesi yoktur

219/36 SALİH EFENDİ MESCİDİ ÇINARLI TEKKE YAKININDA

İki katlıdır. Çavuş deresinde, Çınarlı Tekke yakınındadır. Yaptıranı Salih Efendi, Valide Atik Cami yapılırken bina emini olan kimsenin hesap tutma görevinde iken daha sonra bu mescidi bina ve ihya etmiştir.Ölümünde buraya gömülmüştür. Ölüm tarihi 1000'dir. Mahallesi yoktur.

SALİH EFENDİ MESCİDİ

Üsküdar, Çavuşderesi semtindedir.

Yaptıranı Valide-i Atik Cami bina Emini Salih Efendi'dir. Yapıldığı tarih belli olmayıp Salih Efendi'nin ölüm tarihi H.1000'dir.⁷⁷

Yerinde yapılan incelemede Salih Efendi'nin türbesi ayakta olup yıkılmış olan mescidin arsasında gecekondu bulunmaktadır.

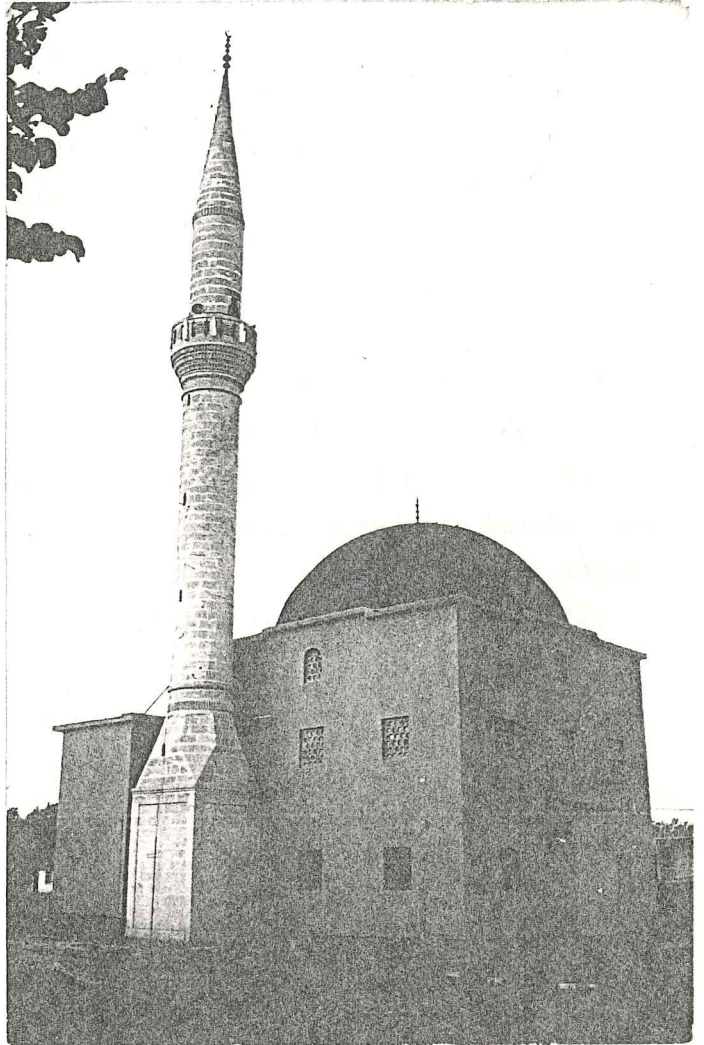
H.(261) SARI KADI KARYESİ MESCİDİ

bu karye üsküdarı karip meskûr alemdağr kurbünde bir karyedir kibriü-yadan elşeyh ilyas bey mahdumu ile mümaileyh ilyas beyin halifesi ve pirdaşı sarı kadı mehmet dede efendi merhumun mahdumları mustafa dede efendi mahalli mezburda türbei mehmed medfundur * müştakı illehi * 887 tarihinde vefat etmiştir ebu elfeth sultan mehmet han gazi hazretleriyle gelen namülceyştendir mezbur şeyh ilyasın sinsilesi sekiz vasıta ile elşeyh necmettin elkibini hazretlerine peyveste olur ve necmettin hazretleri dahi sekiz vasıta ile şeyh cüneydi bağdadi kutsi senah hazretlerine vasıl olur bağdehu zamanı üsküdar da vaki atik valde cami baniyesi sahibetül hayraf sultan murat hanı salis

valdesi nurbanu sultan bir mescidi şerif binası ile bu kanyeyi ihya eylemiş minberini badûzaman sultan mustafa hanı salis hazretlerinin yazı hocası bosnevi osman efendi vakfına mütevellî olduğu esnada vazeylemiştir mezbur osman efendi müderrisinden iken * nisti osman* 1181 tarihinde vefat eylemiş padişahu müşarileyhin eseri olan ayazma cami şerifi mihrabı önünde medfun ve müşarileyhi şeyh mustafa efendi hazretleri türbei mezburede yalnızca medfundur ve sandukasında destarlı külah vardır ve harici türbei şerifinde halilei muhteremesi ve evladı kiramı medfundurlar ve onlara karib harişte bir kebir şehri kurbünde vaki mezaristanda şeyh mustafa efendinin biraderi ekremleri abbas dede efendi medfundur rahmetullahı aleyhim ecmain ve hazreti necmettin kebirî kutsî esrare ela ali hazretlerinin silsilei tarikleri cüneyt hazretlerine ve şehati üzre mutavassıl olup hazreti necmettin elkebr hazreti ömer bin yesevi bitlisi hazreti ebu el necip sehrurdi hazreti ahmet gayeli hazreti ebubekir nisai hazreti ebu osman magribi hazreti ebu ali katip hazreti ebu ali rudbarı hazreti cüneydi bağdadi kutsî esrarı hem necmettin el kebirî hazretleri 618 de şehiden vefat etmiştir sebebi cengiz fitre engizin iran zemini cariplerine duhulu tarafa hicret buyurmaları için bazı kendüye mün-tesip zevatın iltemasları vukuunda bu kadar ümmeti muhammedin vakti asayişlerinde beraber zevkiyab olmuşken hengamı ıstırablarında ancak nefsinizi tahlis edüp nice büyük ehli imanı o küffarı bidini payimal eylediğini bizarı kedezi nazarmı edelim böyle hayat bize gerekmez cümle ile beraber haşır olunmak büyük nimettir buyurularak sadettin hamevi ve rizaettin ali lala vesair evladı ve emcadu meriyyeden ve mehban ile cümle rütbeyi şahadeti ihraz bulunmuşlardır kudasallahu esrarı hem bu şeyh necmettin hazretlerinden dahi silsilei bu ve şehati üzere yürümüş şeyh müşareleyhden şeyh ali bin lala ve bunlardan şeyh ahmet zahir curufani ve bunlardan şeyh nurettin abdurrahman esfahani

261 SARI KADI KARYESİ MESCİDİ

Bu köy Üsküdar'a yakın tanınmış Alendağı çevresinde bir köydür. Hatırlı din adamlarından Şeyh İlyas Beyin oğlu ile yine adı geçen İlyas Beyin yerine geçen Sarı Kadı Mehmet dede Efendinin oğulları Mustafa Dede efendi bu yerde bulunan özel türbeye gömülmüşlerdir. * Müştaki ilahi * 887 tarihinde ölmüştür. Sultan III.Murat Annesi Nurbanu Sultan bir köyde mescid yaptırap köyü şenlendirmiştir. Mınberini III.Sultan Mustafa Han Hazretlerinin yazı Hocası olan bosnevi Osman Efendi bu eserin vakfına mütevellî olduğu sırada koydumuştur. Adı geçen Osman Efendi müderrislerden iken * Nişti Osman * 1181'de ölmüştür. Adı geçen padişahın yaptırdığı Ayazma Cami önünde görülmüştür. Bu kitap Sarı Kadı kasabasında sona ermiştir. Lütfü Efendinin başarıları yardımlarıyla ve onun denetimlerinde yedi zilhicce 1281'de matbaayı anırede basılmış ve sonuçlandırılmıştır.

SARI KADI KARYESI MESCIDI - SARI GAZI CAMI

Üsküdar, Alemdağ civarında, Sarıgazi semtinde'dir.

Yaptıranı Sultan III.Murat Validesi Nurbanu Sultandır. Bu Camiyi Fatih devri ileri gelenlerinden Sarı Kadı Mehmet Dede ve oğlu Mustafa Dede türbesi yanında yaptırmıştır. ^{7 8} Ancak yapılan araştırmada bu, gün ayakta olan türbenin arkasında bulunan boş arsada bu cami varmış ve yıkılmış. Sonra da türbenin önüne 1979 yılında yapılan betonarme olan bu cami köy halkının desteği ile inşa ettirilmiştir.

H.(241/77) SELAMİYE CAMI

banisi selami el şeyh ali efendidirki hüdayi mahmud efendi asitanesi meşayihinden olup mükerrerer asitane-i mezbura şeyh olduğu defaatle zikr olunmuştur mahal-i mezburda vaki dekakin ve hamam ve haneler bilcümle şeyhi mumailayhin bina gerdesi olup vakfı musakkafatındadır cümlesi sırasıyla beyan olunduğu veçhile üsküdar da otuzbir adet minber vazolunmuş mescid ve kırkaltı adet selavatı cuma kılınır cami şerif cümlesi yetmişyedi adede bali olmuştur lakin kavak sarayı denmekle ve şerefabad şöhretiyle maruf olan sarayı hümayundan fakat mehmed paşa köşkü denmekle şehir olan kasrı el-an mevcut olup saray-ı mezburun ebniye-i sairesi münhedim olarak yerlerine kışla vesair binalar yapılmış fielasıl üsküdar iskelesinden kavak sarayına varıncaya kadar müdeaddit sultan sarayları ve şükûfe bahçeleri olup harem iskelesinin ve rasende şerefabad nam sarayı ali dahi sultan ahmet han salis hazretleri vaktinde bina olunmuştu işte bu saraylar etrafında bazılarının zikri mürüreden cevami ve mesacidden elan eser kalmayıp fakat zikrolunduğu veçhile elhaleti huda mahalli mezkurde sultan selim hanı salis hazretlerinin asarı hayriyelerinden süleymaniye cami şerifi ile 1122 senesi harem iskelesinde bir sahibi hayır tarafından bina olunan mescidi şerif vardır

241/77 SELAMİYE CAMİ

Yaptıranı Şeyh Selami Ali Efendidir'ki Hüdayi Mahmut Efendi dergah Şeyhlerinden olup tekrar bu dergaha defalarca Şeyh olmuştur. Burada bulunan dükkan, hanan ve evlerin hepsi bu Şeyhin kendisinin vakıf binalarındandır. Hepsi sırayla bildirildiği üzere Üsküdar'da otuzbir tane minber koydumuştur. Bu Mescit ile kırkaltı adet salavatı cuma kılınır. Tüm camileri yetmişyedi adete ulaşmıştır.

SELAMİYE CAMİ

Üsküdar, Selamsız caddesindedir.

H.1088 (M.1677) tarihin'de Şeyh Selami Ali Efendi tarafından yaptırılmıştır.⁷⁹ Mahallin'de yapılan araştırmada eserin hiçbir izine rast gelinmemiştir.

H.(257) SELAMİ EFENDİ MESCİDİ

banisi şeyh selami ali efendidirki hüdayi aziz mehmet efendi hazretlerinin asitânesi meşahigi zikrinde tercümesi beyan olunmuştur ve birkaç mahalde dahi asarı sairesi beyan olunmuştur lakin bu mescidi şerifin vezaiif tayinine ömrü vefa etmeyip 1104 de terkialemi fani ederek bu mescidi şerif ve zaviyeyi minufinden defn olundu hala ziyaretgahdır badehu mehmet paşazade izzet ali paşa mescidi meşhure minber vaz edip fazife tayin eylemiştir veziri müşarüaleyhin sultan mehmet hanı rabi hazretlerinin damatlarından mehmet paşanın oğlu olup derzi sultan ahmet hanı saliste süluku meşahir ve ricali devleti aliyeye dahil olarak 1140 senesinde mesnedi defterdariye ve usulü kırküç senesi rebiyinde vuku bulun paturna vakasında istifa edip badehu culusu sultan mahmut hanı'da mansıbı ipka ve seneyi adiyesi rebülevvelinin yirmibir salise günü badelasır sarayı asafiye davet olunup defterdarlık üzerinde olarak rutbeyi vezarete nail olmuş ve seneyi mezbure zilhadesinin yedi hamis günü azil olundukta defter emini bulunan mehmet efendi defterdarlığa reva görülmüş veziri müşareley revan kal'ası muhafazası ile memur olup kalayı mezburede mukim iken 1147 cemazül ahiresinde vefat ettikte saliha sultan cami şerifi haziresinde defni haki pak olmuş-

tur sultan müşareleyhe sultan mahmut han hazretlerinin sahdei olup kalai mezburede bu canu şerifin müceddeden ihya buyurmuşlardır vezi-ri müşarûleyhin vefatına bu tarih müriş efendi merhum demıştir teber-rüken bu mahalle kayd olundu geldi bu beyti mensa tarihi * cevherin harfi menika çulâl * rabbi izzel ali paşanın ide * meşhedin alveki mührü cemal * müşarileyhin yanında iran senaskeri recep paşa medfun-dur bu recep paşa 1132 zilkadesinde kethüda ali paşa yerine mısıra vali olmuştur seneyi adiyesi recepinde mazul olmağla sadrazamı sabık nişancı mehmet paşa yerine raliî mısır olmuş sonra bunun yerine ket-hüda ibrahim paşaya seraskerlikle revan muhafazası tevcih olmağla bu dahi intikal eylemekle efendisi recep yanında defn olunmuştur ve yine vüzeradan bekli mustafa paşa dahi vefat ettikte orada defn olunmuştur zikr olunan revan kalasını ferhat paşa sultan murad hanı salis zamanu saltanatında 991 de şah mehmed hüda bendei sağı yedinden ahzu vefat eyledikten sonra 1014'te saltanatı sultan ahmed hanı evvelde şah ab-bas ibni hüdebende yedi ay muhasara ederek tesnihir eyledikte muhafız olan miri mirandan yusuף paşa bendi esre gırıftar olmuştur on sene mü-rurunda serdarı ekrem kara mehmet paşa defai evveli sadaretinde tekrar kalai mezbure muhasara olunup zafer müesser olmuştur sonra sultan mu-rat hanı rabi hazretleri 1045 te yedi gün muhasara ile feth edip vü-zeradan mustafa paşayı muhafazai kalai mezkureye tayin eylediklerinden sonra padişahı müşareleyh hazretleri der aliyi canibine avdet buyur-duklarında şah safiye seneyi mezburede muhasara edüp ikibuçuk ay tatbik eylemekle gayri istila etmiştir ve muhafızı mezbur esnar mu-hasarada vefat etmekle kalai mezkurede medfundur sonra seraskeri iran arişi ahmed paşa yeddiyle 1137 senesi feth ve teshir olunup lakin yine devr sultan mahmut hanide tekrar desti sercişirana geç-miştir meşkur kısıklı kariyesinde vaki çeşmenin suyu leziz olduğun-dan çok mahalde götürürler karyeyi mezkure kurbünde olan büyük çam-lıca denmekle meşkur mesiregahta rabi sultan mehmet han hazretleri bir su cereyan ettirmiştirki mislû nâyal bir sudur lakin çok değildir ve şuarayı zemanesinden tâli nan şair çeşmei mezbure bu tarihi demış-tir * hazreti sultan mehmet cemi şekûh * nasr ve şeri nebi zilli huda * ince veştabi şerihin bir sihir * açdı devletle bucai dilkuşa* oldu cari emri ali yaptılar * bir mefruh çeşmekim şaha seza * kevser

asa âli ruzen selvebil * hazı firdevs iremi aynı sefa * şehriyare
nuşûcan olsun madem * hıfzide zatın cenabı kibriya * olacazi ta ki-
yamet abveş * emrû fermanu cihana daima * nalider sözdüm dedi tarih-
den * çeşmeyi aynül hayat canfeza * 1071

ve sultan selim han hazretlerinin eyyamu saltanatında şehülislam
olan aşrı mustafa efendizade hafız efendi tertip eylemiş olduğu su
rûsalesinde suların padişahı çamlıca suyudur deyî senâ eylemiştir
mümaleyh hafız efendi merhumun alsaat isminde kitabı vardır bu çam-
lıca da hala birkaç seddeleri çimen sofalar olup hatta devri sultan
selim han müşarûleyhte beyli zade ahmed reşad efendi dahi biz çimen
sofa ve bir çeşme bina ettirmiştir lakin suyu gayet kalt üzere cari-
dir tarihi binası 1215 dir efendiyi mümaileyh galata ve mısır kazala-
rını zapt ve haremeyn rütbesini ibraz edüp 1218 zilkadese evsatında
payeyi darül hilafe ile mukerrem ve badehu 231 senesi rebülevvelinin
evsatına karib şehri kuyi arpalığr o bir 1500 gurus mahyayle tekaiüf
olunup biraz muddet sonra rahleti darı beka ederek çarşamba pazarı
kurbünde vaki türbeyi mahsusasında defn olundu üç adet evladı zekeri
kalup thini tahririmizde biri şam biri halep kadıları idi fi 1242
ve biri dahi bundan önceleri vefat etmiş ve mesiregaki meskurde bazı
kirahaneleri ve bağları vardır ve bu mahalle eski çamlıca dahi deni-
lir ve bunun mukabilinde çamlıcarı cedit vardırki küçük çamlıca den-
mekte bu mahalli selefte bir tekye iken yerine sultan mehmet han
rabi hazretleri müceddeten muhtasarca bir saray-i ali bina buyurmuş-
larki çeşmesinin binasına cevri efendi merhum işbu tarihi söylemiştir
* hazreti sultan mehmet han iskenderi serir * kim odur hurşidi üç
saltanat zıllı huda *

* evvel şehin şahın bahri adli bağı elma * verdi nevrak hatırı olsun
kuşade daima *

* oldu hala çamlıca makbulu tabi haremi * buldu feyzi iltifaten bu
fezai hoş hava *

* lutfuna layık görüp bu bi madeli menzili * eyledi ihya olundu sefa
ve çeşme bina *

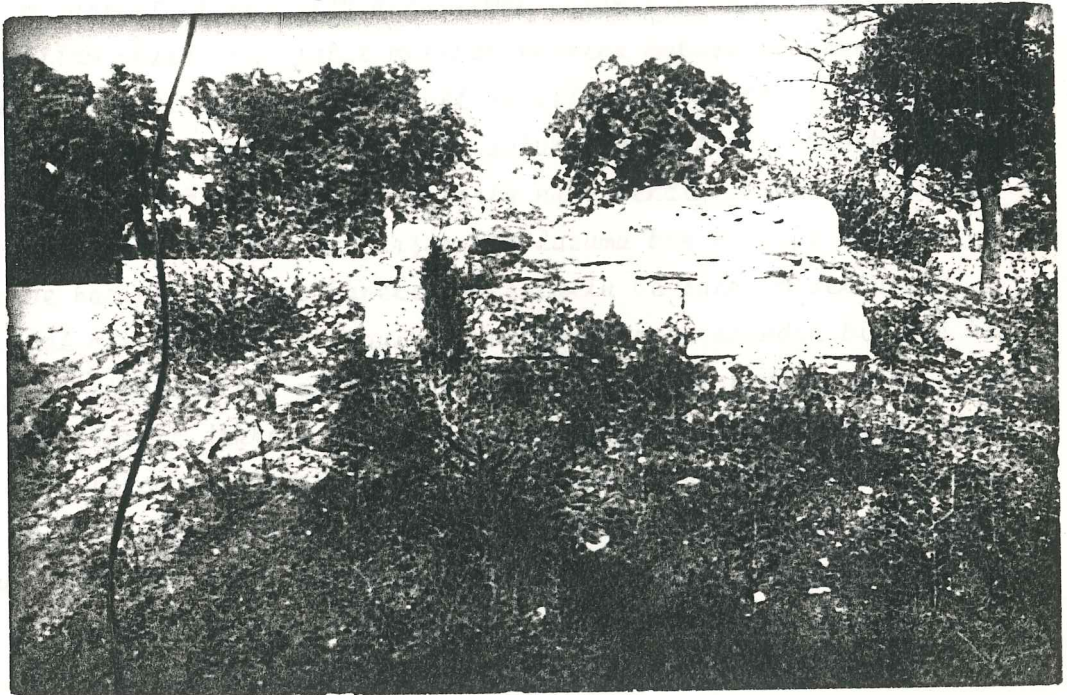
* yeryüzünde gülşeni cemat gibi ziynet bulup * oldu şahane mesire
dikuşacai sefa *

* bu makamı çeşmenin cevri dedi tarihini * cenneti abad mefruh ayr
abi canfeza * 1064

lakin hala sarayı mezburdan eseri bina kalmamış bu mahalle karip padişahı zamanı sultan mahmut han gazi efendimiz hazretlerinin bir nişangahı var ve mezbur kısıklı kariyesi bu iki çamlıca meyanında olduğundan kısıklı ismiyle mesmû kılınmıştır bu kariyeye karip sarıkaya denmekle meşhur mahalde vaki bağ devri sultan selim hanı şehitte imamu evvel bulunan derviş efendinin binası olup badehu hüda-vendigarı müşareleyh hazretlerinin valde-i muhteremeleri azametlu valde sultan hazretleri için müceddeden bina ve mamur buyurmaları ile bir halvet sarayı ali olmuş ve badehu sultanı müşareleyle hazretlerinin vefatında hemşirei padişahı cihan esma sultan hazretlerine verilmiş ve bu mahalle karip tophanelioğlu çeşmesi denmekle meşhur bir maileziz dahi vardır ki eyyamu safi de müstakil kahve cebesi olup kahve işlerler derbent gibi bir mahalde ve bunun mukabilinde bağlar ve arasında zukur baba namında tariki bektâşiden bir kimesne devri sultan selim hanide müceddet bir bektâşi tekkesi ihtas ettirmişdi. badehu 1241 senesi evahirinde sair zaviyeyi bektâşiyenin refi ve hüdâında bu dahi hedim olunmuştur ve kariyeyi kısıklıya bir saat miktarı mesafede kayış dağı denmekle maruf cebelin tahtında bir mahı leziz caridirki kayış bikar suyu denmekle şöhet gerdir hala üsküdüara ve istanbula götürürler ve bu mahalden bir saat mesafede alemdağ ismiyle maruf cebel vardırki ermeni taifasının ziyaretgahıdır

257 SELAMİ EFENDİ MESCİDİ

Yaptıranı Şeyh Selami Efendidir. Hüdai Aziz Mahmut Efendi Hazretlerinin Şeyhlik durunu kendi biyografisinde anlatılmıştır. Ve birkaç yerde'de diğer eserleri yazılmıştır. Ancak bu mescidin görevlilerinin atanmasına ömü yetmemiştir. 1104'te dünyayı terk ederek bu mescidi şerif ve zaviye çevresinde gönülmüştür. Halen ziyaretgahıdır. Daha sonra Mehmet Paşa oğlu İzzet Ali Paşa adı geçen meş'a'da minber koydumuş ve görevliler atanmıştır. Sultan Mahmut Hazretlerinin annesi bu camii şerifi yeniden ihya etmişlerdir.

SELAMİ EFENDİ MESCİDİ

Üsküdar, Kısıklı'da Selami Efendi Mescid sokağındadır.

Yaptıranı Şeyh Selami Ali Efendidir. Mescid H.1104 (M.1692) tarihinde tamamlanmıştır. Sultan I.Mahmut'un annesi Saliha Sultan H. 1123 (M.1711) tarihinde ihya ettirmiştir.⁸⁰

Bugün yerinde yapılan araştırmada, yıkılmış olup, orijinal ve harab bir şekilde olan duvar parçası ve samanlık olarak kullanılmakta olan su sarnıcının bulunduğu tespit edilmiştir.

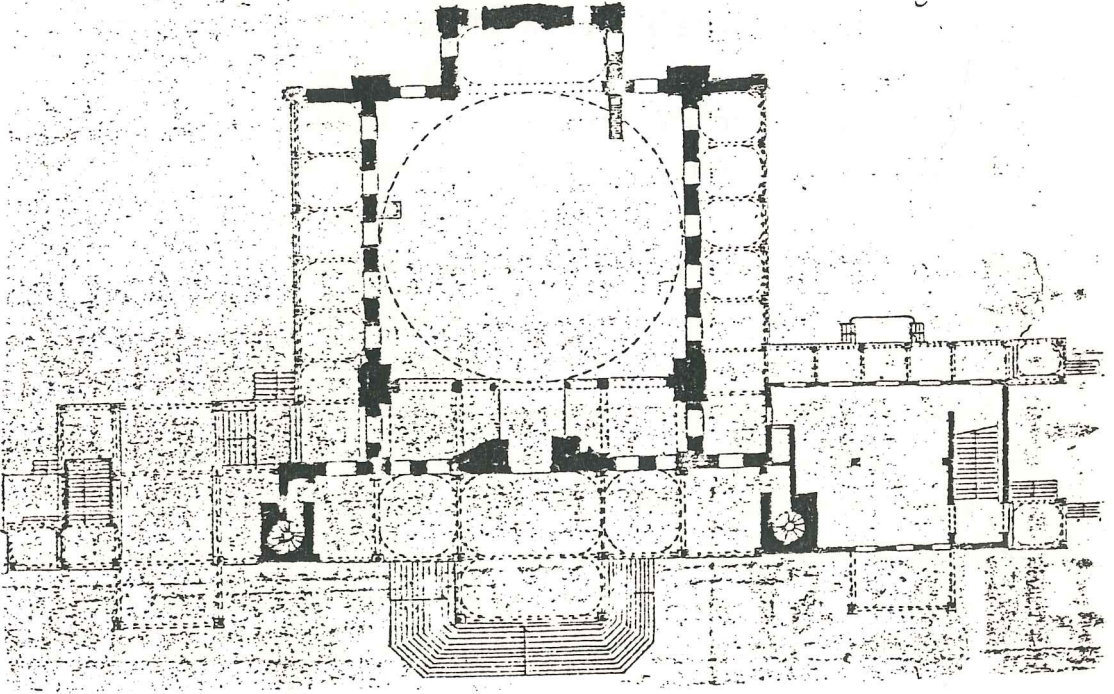
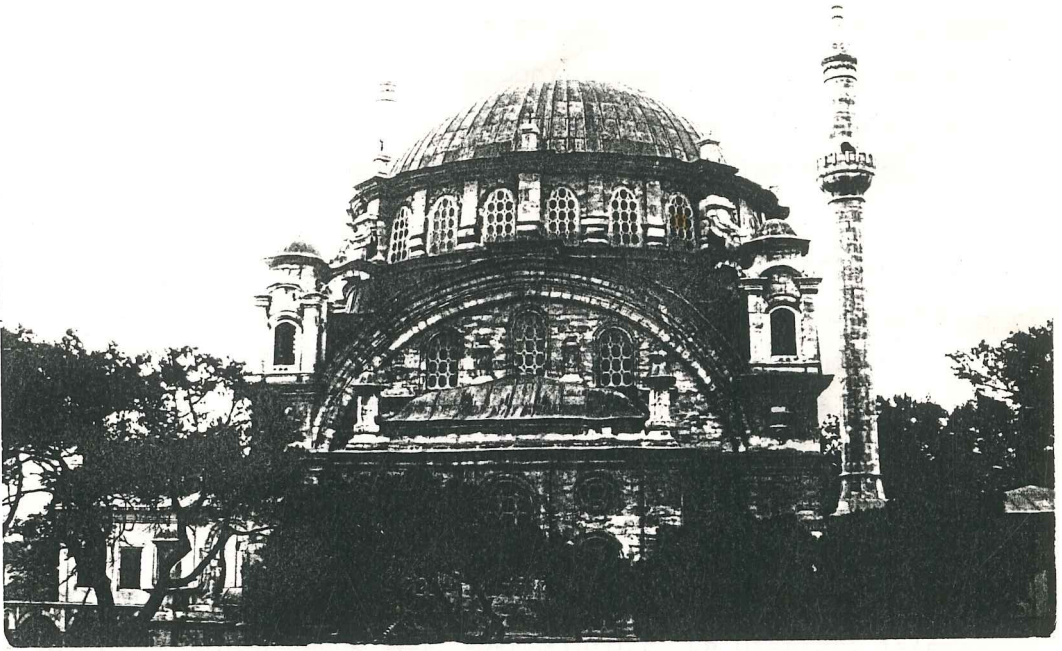
H.(189/6) SELİMİYE CAMİİ

banisi cennet mekan firdefs aşiyen sultan selim han salis ibni sultan mustafa han salis hazretleridirki hazreti halid ibni zeyd radyallahu taalaanhu efendimiz Hazretlerinin camii şerifin tecdid ve ihya buyurduktan sonra emin bina olan ricali devlet aliyeden uzun hüseyin efendi bu camii şerife dahi eminibina nasib olunup 1216 senesi binasına mubaşeret olunup 1220 muharremül haraminin beşinci günü gül yağr hitam pezir olup salat mefruda edasına mubaşeret olundu ve camii meşkurun mahvel humayun ve mahvel müezzinin ve gayet mevzun birer şerefeli çift minare ve şadırvan avlusu ve mustakil muvakkithane ve karibinde mektebi sübyan ve tarik nakşibendiyeye mahsus bir ali tekke ve bir tek hamam ve çarşısında luzumu bir mertebe dekakin vahime ve hatibine mahsus haneler ve selatin ve saire mesellu camii malzemei mükemmel olarak tayin buyurulmuştur kuşadından bir kaç hafta sonra hüdevendigar müşarüleyh hazretleri adet kadime üzere selamlık etmişlerdir tekkeyi mezbure iptida şeyh olan kengarili abdullah efendidirki padişah müşarüleyhin hal'ından sonra 1222 şaban şerifinin beşinci günü saliseyi ahmet paşa medresesi ile tarik tedrise duhul edüp 1238 rebul ahiri garesinden zabt etmek üzere kuddusi şerif mevleviyeti tevcih olunmuş badel tekmilul müddet avdetinde yolda vefat eylemiştir fuhul ülemadan bir zad imiş rahmetullah ve camii meşkurun cevanip erbasındaki konaklar ve evler kaşgâr haneleri ve sair bina olununan dekakin camii şerife muskatat tayin olunmuştur o esnada galata sarayı luzumsuz olan bazı mahalleri dahi beher zira-

yı ellişer kuruşa furuhat olunup camii meskur vakfına ilhak olundu ve mahali sahiredede dahi muskafat kebiresi vardır ve cami meskurun mukamilinde nizamu cedit ashakirine mahsus bir kışlayi aliye dahi bina ve inşaa olunmuş idi camii meskurun hitamından sonra minareleri kalın olduğu cihetle dış tarafından tıraş olunarak inceltilmiş idi o esnada hubub eden şiddetli lodos rüzgarından 1238 cemaziel evvelisinin yirmibirinci isneyn günü biri nısfından diğeri dahi dibinden şekst olmuş ve cami şerifi dahi rahnedar eylemiştir bu rüzgar ile derun istanbulda ve haricinde onüç camiin minaresi daha şekst olmuştur bade minareyi mezbûre ve camii şerifin dahi rahnedar olan mahalleri tarafı vakiptan evvelkinden alâ tecdid ve tamir olundu mahallesi vardır

189/6 SELİMİYE CAMİİ

III.Sultan Selim tarafından yaptırılmıştır. Eyüp camiin-i tamir ettiren, Uzun Hüseyin Efendi isminde zat bu camiiye Emin tayin olumuş inşaata 1216 senesinde başlamış ve 1220 senesi Muharreminin 5. günü tamamlanmıştır. Caminin padişah mahfeli, müezzin mahfeli birer şerefeli iki minaresi, şadırvan avlusu, müstakil muvakkithanesi, yakınında sübyan mektebi nakşibendi tarikatına mahsus büyük bir tekkesi, tek hanamı, çarşısında lüzumu kadar dükkanı, cami hizmetkarlarına mahsus evleri ve diğer selatin camiler gibi her türlü lüzumlu şeyleri mevcuttur. Açılışından birkaç hafta sonra III.Selim selamlık resmini bu camide ifa etmiştir. Caminin dört tarafındaki konaklar ve evlerle kumaş imalathaneleri, diğer bina ve dükkanlar caminin vakıflarındandır. Bu es.ada Calatasaray'ın lüzumsuz bulunan bazı mahalleri her zirâ-ı ellişer kuruşa satılarak caminin vakfına dahil edilmiştir. Cami karşısında Nizam-ı Cedit askerlerine mahsus büyük bir kışla yaptırılmıştır. Caminin yaptırılmasından sonra minarelerinin kalın olduğu görüldüğünden dış tarafından traşlanıp inceltılmıştır. Ancak o esnada oluşan şiddetli lodos rüzgarından 1238 cemazielevelinin yirmibirinci günü biri yarısından, diğeri dibinden kırılmış caminin duvarlarında çatlamasına sebep olmuştur. Bu rüzgarla gerek, İstanbul'da gerek, haricinde onüç caminin daha minaresi yıkılmıştır. Sonradan gerek minareler, gerek caminin hasar gören mahalleri vakıf tarafından eskisinden daha güzel şekilde tamir ettirilmiştir. Mahallesi vardır.

SELİMİYE CAMİ

Üsküdar'da, Selimiye kışlesı yanında olup, adı ile anılan sokakta-
dır.

H.1216'da başlanıp H.1220'de (M.1801-1805) bitirilmiştir. Yaptıranı Sultan III.Selim'dir.

Mabet, Selimiye kışlası, mektep, muvakkithane, hamam, çeşme ve sebilden müteşekkildir. Cami bittiğin'de kalın olan minareleri dıştan tıraşlanarak inceltilmiştir. Fakat şiddetli lodos rüzgarlarından H. 1238 (M.1822) de biri yarısından, diğeri dibinden kırılan minareleri tekrar tamir edilmiştir. Daha sonra 1954 ve 1959 yıllarında esaslı tamirler görmüştür.⁸¹

Cami barok stilde olup kare planlı ve tek kubbe ile örtülüdür. Manzaraya hakim ve geniş bir avlu içinde olan bu zarif cami müstemi-latı ile devrinin güzel sanat eserlerinden biridir. Kubbesi kurşun kaplı olup, kubbeyi tutan kemerler aynı stilde konsollarla tahkim edilmiştir. Caminin mahfeli tek katlı ve altı kemerli bir geçit halindedir. Mutenazır olan bina iki katlıdır. Her iki binanın ve caminin dış kapılarına mermer merdivenlerden çıkılmaktadır. Alt kısımlar, kemerler, mermer sütunlar üzerine oturtulmuştur. Giriş kapısının tokmakları devrinden kalma büyük tunç tokmaklardır. Ve üzerleri işlemlidir. Kesme taştan, birer şerefeli ve yine taştan soğan külahları olan iki minaresi ince ve gayet zariftir. Caminin içi oldukça aydınlıktır. Mihrap, mimber ve vaiz kürsüsü som mermerden yapılmıştır. Pencere söveleri ve içleri mermerdendir. Alt pencerelerin üstünden itibaren camiyi dolanan mermer kuşak üzerine ayetler yazılmıştır. Kuşağın alt kısmında duvarlar badanalıdır. Yeşil zemin üzerine altın-yaldızla kabartmalı olarak yazılan yazılar camiye ayrı bir güzellik vermektedir. Mermer kuşak üstünden itibaren duvarlara ve kubbeye yaldızlar ve tatlı renklerle devrinin nakışları resmolunmuştur. Kubbe göbeği ayetlidir. Hünkâr mahfeli camiye girince sağ kısımdadır. Yaldızlı kafesleri kısmen muhafaza edilmiştir. Kadınlar mahfelindedeki kafesler görülmektedir. Müezzin mahfelinin altında ve camiye girilen kemerli kısımlar üzerinde devrinin güzel bir ahşap işçiliği vardır. Kemeri bir çerçeve halinde dolanan bu ahşap oyma toplanmış bir perdeyi andırmaktadır. Nefti üzerine altınyaldız'la süslenmiş oyma perdenin nakışları, püskülleri, katları ustalıklı işlenmiştir. Mihrap önünde muhtelif boyda dövme prinç şamdanlar, beyaz mermerle güzel bir ahenk içindedir. Caminin kandil ve askı tertibatı hemen hemen bütün kubbe boşluğunu doldurmaktadır. Duvarlarda yer yer eski yazılar ve son devirde asılmış ayetler vardır. Ancak birçok camilerimizde olduğu gibi buradada asılmış olan matbu yazılar sanat zevkini ihlal etmektedir.

Cami harab olan sanat eserlerimiz'den biridir. Mahfel ve mütenazırı bina yıkılmak tehlikesine maruz bırakılmış, cami duvarları üzerine otlar bürümüş, mermer merdivenlerin basamakları birbirinden ayrırlıp sökülmiştir.

Bu güzel eserin harab olmasını engellemek gerekir. Enazından yeni yapılan veya yapılacak olan camiler yerine, zamanında o kadar emek ve masraf edilen bu sanat eserlerimiz kurtarılmalı.

H.(235/64) SERÇE MESCİDİ DERKURBÜ BÜLBÜL DERESİ

banisi serçe hoca mehmed efendidir merkadi namalumdur mahallesi yoktur

235/64 SERÇE MESCİDİ BÜLBÜL DERESİ YAKININDA

Yaptıranı Serçe Hoca Mehmet Efendidir. Mezarı belli değildir. Mahallesi yoktur.

SERÇE MESCİDİ

Üsküdar, Bülbül deresindedir.

Yaptıranı Serçe Hoca Mehmet Efendi'dir.⁸² Ancak Tahsin Öz'ün " İstanbul Camileri " kitabında yaptıranı Serçe Hatun diye geçmektedir. Yapıldığı tarih belli değildir. Ahşap olan mescid harab olup, satılmış ve hiçbir izine rastgelmemiştir.

H.(162) SİNAN EFENDİ MESCİDİ DERHİSAR ANADOLU

banisi muhaş'ı sinaneddin yusuף bin husameddin efendirki beldeyi amasyadan astaneyi aliyeye vusul vetarik tedrise duhul ve bazı munasebe musul olduktan sonra 954 senesi istanbul kazasına nail olup 958 tarihinde anadolu kadı askeri olmuştur bade tekayuda ihtiyar edüp hanesinde ibadet ve taata meşgul iken 986 saferul hayırında vefat etmekle istanbulda yeni alalar karbinde vakii yayla camii şerifi haziresinde defin hak olmuştur ve kayınatası sarı muslihiddin

efendi merhumun dahi merkadi karibinde mumi iley sinaneddin efendi 93 yaşında vefat etmiştir kadı beyzavi tefsiri şerifine hasiyesi vardır zikir olunan mescidi şerifin itsalinde dahi fukani bir mektebi vardır ve bu mescidin mimberini esseyid mahmud dede efendi vaz eylemiştir ki efendiyi mezbur 1115 vak'asında edirne'de halh olunan cennet mekan sultan mustafa han hazretlerinin ustasları ve şehul islamları olan esseyid feyzulllah efendinin damatlarıdır vak'a-ya mezbur'de istanbulda kadı bulunmakla bursa'ya nefi olunup yerine beyler hocası ahmet efendi nasb olunmuştur altınmah mururunda bu dahi kbrus'a bu nefi olundu sabikez zikir mahmut dede efendi bursa'da kemali zaruretle otuz sene mukim olduktan sonra 1144 senesi ramazanı şerifinin yirminci günü bulvizade kebiri esseyid mehmet efendi nekabetten azl olundukta nakib elezraf tayin olunup bade anadolu ve rumeli payeleri peyderpey ihsan olunarak 1147 cemaziel ahiresinin dördüncü günü deri mehmet efendi zade ishak efendi yerine şeyhülislam oldukta mansıb nekabet rumeli mazullerinden ak mahmut zade zeynel abidin efendiye erzanı kilindi müşarüleyh 1156 senesi cumaziel ahiresinin yirmiyedinci günü vefat etmiştir bundan sonra kandilli cami ile karyeyi mesküre ve karbin'de olan nezhetgahlar beyanına şuruğ olundu nezhetgah mezburda kadimden bir iki tane kasır olup sultan mahmut han evvel hazretleri ise mesiregah meskure rağbet ettiklerinden sadrazam vakit bulunan devaddar mehmet paşa mahal mezburun tecdidine himmet edüp şehremini mazullerinden muhasebei evvel olan amedci biraderi yusuף efendiyi emin bina nasib ve tayin ederek 840 zira bir arsa üzerine bir kasri-alii bünyad olunmuş canidi cenubunda vaki doğdan mustekil su ceryan ettirilup havuz ve fıskiye ve selsebil inşası ile kemali mertebe zined verilmiştir şiiirdan rasih mehmet efendinin binasına söylediği tarihtir * şehinşah muazzam padişah emcedü ekrem * dercudiinde alem mazhar latif ve atağ oldu * * esas muadelet sultan mahmud hanşme talat * hilafet saltanat zatı ile revnak feza oldu * * bütün dünyayı mamur eyledi mamur igbali * netice hayır hasani her tarafta runema oldu * * sefai ta pak şehriyar mukaddesası ile * müfferreh çok mahal yemen eserle pürsefa oldu *

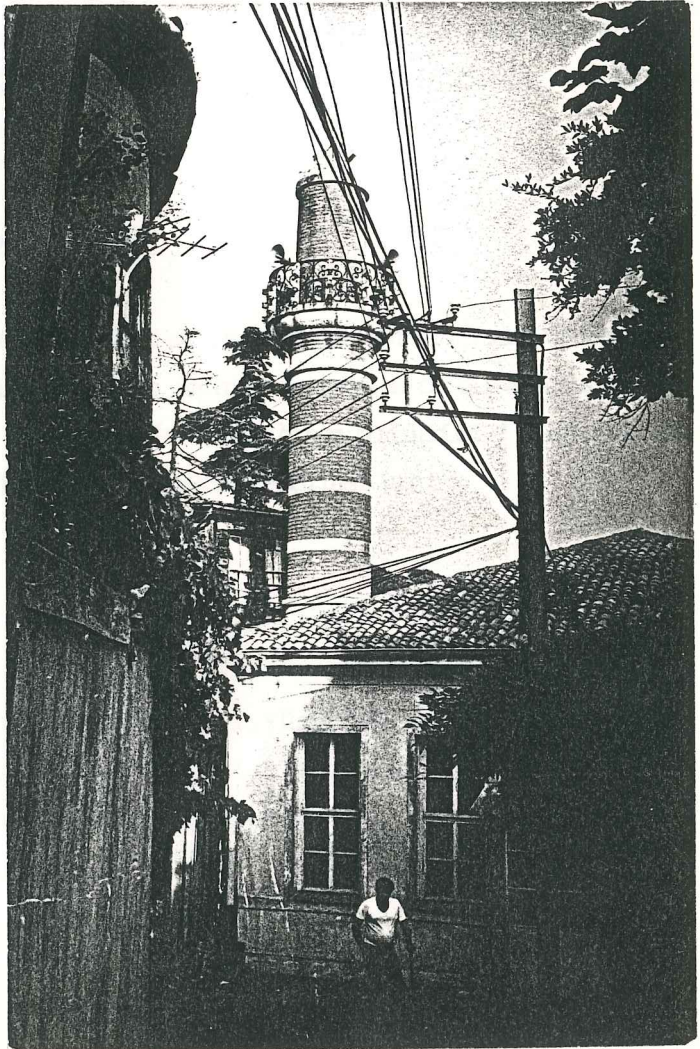
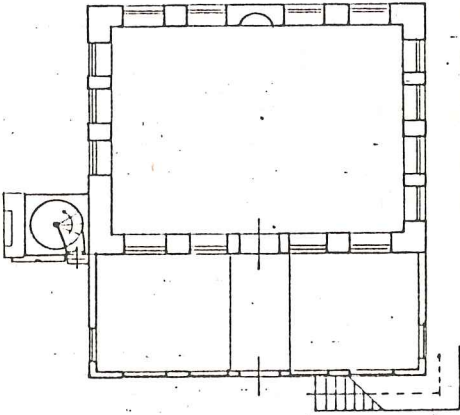
- * izan cemale küçük soya büyük rağbet olup zahir * bu dağa ol dahi menhuru ayn itina oldu *
- * ferhade misli yok ab ve havada bi nazir elhak * ned güle iltifat olsa seza ender seza oldu *
- * aküs sebzecari bahri bere eylemiş hemhal * urur meç iltifat yemyeşil derya feza oldu *
- * eder aram gülbü çemen herbir neşiminde * gülsa yeşakar ruzeller keragah saba oldu *
- * hususa böyle bünyan maala kasr bihemesten * adı ilen görmüş dünya acep sahil sena oldu *
- * boğaziçre nice nezhatgah şahane var amma * bu nev tarh-ı mücessem cümleden ruh aşına oldu *
- * zihri tertip ziba muntazam aram ki rana * ki nakş dilkeşi bir gülşen beheçt feza oldu *
- * nigarı şade zer ender ruz mezhret levhasa ler yekser * rusumî culve eyler aşve ara dilruba oldu *
- * kalurmu renk gam ayineyi dilde temaşa it * çevrah pürsefa bu cayi harem gamzede oldu *
- * girelden dest nakaş hayale hamei fikret * bu nesim taze ancak bir düşeb ibretnema oldu *
- * humayun ide mevla yeminiyle şah cihan bane * mahlasında yapıldı bu eser hakka bica oldu *
- * bu beyitin müstakla mısır ayr dilşendenden * iki tarih garar isen hafiz hadda oldu *
- * çün ihyası olup sultan mahmut han cemcahın * 1165
- * küçüksu bir büyük nezhatgahgan sefa oldu * 1165

kasrı hümayun meskürgah ve bina tamir olunduktan başka cennet mekan sultan selim han salis hazretlerinin ve padişahı zaman sultan mahmut han efendimiz hazretlerinin emir humayunları ile tecdid olunmuştur nezhetgah mezburda dahi mustakil bostancı ocağı olup ocaga mahsus bir mescidi şerif dahi vardır ve bu nezhetgahı dilaraya karip göksu nam mesiregahta bir küçük mescid ve bir köprü ve muteaddid çeşmeler vardır balayı guhte padişahı zaman sultan mahmut han hazretlerinin bu mahalden urdukları nişantaşı vardır bu mahalle dahi bir çemen safa ve çeşmei maileziz inşa olunmuştur ve sultan selim han salis merhumun dahi nişantaşı vardır ve iskele karibinde küçük köşkü bir sahibi hayır bina etmiştir köprü başında olan değirmen mescidi

denmekle maruf mescid murur zamanla harabe meşref olmakla bebek'te vaki peksimet fırınında peksimetçi başı olan salih ağa müceddeda bina ve ihya eylemiştir ve değirmen dahi peksimethaneye mezburdur minberini şeyhülislam deri zade mustafa efendinin mektupcusu abdurrahim efendi bursada mazul iken vaz eylemiştir meşkur salih aga 1180 tarihinde vefat etmiştir

162 SİNAN EFENDİ MESCİDİ ANADOLU HİSARI YAKININDA

Bazı kitaplara kaşîye yazmakla tanınan Sinameddin Yusuf bin Hüsamettin Efendi tarafından yaptırılmıştır. İstanbul'a tahsilini tamamlamış. Muhtelif memuriyetlerden sonra Anadolu kazaskerliğine yükselmiştir. Bilahere enekliye sevk edilen, adı geçen 986'da ölürek İstanbul'da yeni odalar yakınında bulunan ve yine bu zatın hayratından olan Yayla camii adıyla meşhur camii haziresine gömülmüştür. Doksanüç yıl yaşamıştır.

SİNAN EFENDİ MESCİDİ - MUHAŞİ YUSUF CAMİ

Anadoluhisarındadır.

Yaptıranı İstanbul kadısı Muhaşi Sinanüddin Yusuf Efendi'dir. Mabet XVI.Yüzyılda yapılmış, tadiller görmüştür.⁸³

Mescidin çatısı ahşap ve kiremit kaplıdır. Minaresi tuğla olup, şerefesinde metal korkuluk vardır. Kûlahı küçük bir kubbe şeklinde olup taştır. Duvarları kârgir olup, üzeri sıvalıdır. Metal camekân bir giriş eklenmiştir. Ahşap kanadlı, giyotin pencereleri yüksektir. Tek katlı olan mescid oldukça harab vaziyette olup devrinin özelliklerini yitirmiş durumdadır.

H.(158) SİNAN EFENDİ MESCİDİ DERKURBÜ KANLICA

banisi olan sinan efendi tarîki sofîyeden bir zât olup ulumu tasavvuftan bir risâbi meşhuresi vardır ve istanbulda dahî bir mescid ile mektebi haziresinde medfundur allah ide rahmetler 974 tarihi vefatıdır mahallesi vardır

158 SİNAN EFENDİ MESCİDİ

Yaptıranı Sinan Efendidir. Sofiye tarikatından zattır. Tasavvuf ilminde yazılmış tanınmış bir kitapçığı vardır. İstanbulda da bir mescidi mektep medresesi bulunur. Bu mektebinin mezarlığında gömülüdür. * Allah ide rahmetler * 974 tarihi ölümüne düşmekte. Mahallesi vardır.

SİNAN EFENDİ MESCİDİ

Kanlıcadadır.

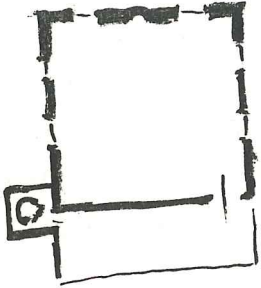
Yaptıranı ulemadan Sinan Efendidir. XVI.Yüzyılda yapılmıştır.⁸⁴ Yerinde yapılan incelemede yıkılmış olup hiçbir izi kalmamıştır. Boş arsası üzerinde bir oduncu dükkanı mevcuttur.

H.(226/49) SİNAN PAŞA CAMİ

banisi fatihi yemen sinan paşadır ki beş defa sadrazam olup cümle sekiz sene mikdarı muddet sadaretleri vardır 1004 senesi zaman-ı sultan mehmed han-ı salıde vefat edüp sedefçiler kurbünde vaki divan yolunda türbei mahsusanda medfundur mahallesi vardır

226/49 SİNAN PAŞA CAMİ

Yaptıranı Yemen Fatihî Sinan Paşadır'ki beş defa Sadrazam olup sekiz sene süresi boyunca Sadrazamlıkları vardır. 1004'de devrin Sultanı III.Mehmet Han zamanında ölüp sedefçiler yakınında divan yolunda türbesinde gömüldür. Mahallesi vardır.

SİNAN PAŞA CAMİ

Üsküdar, Halk dersanesi sokağı ile toprak sokağı köşesindedir.

Yapıtının Yemen fatihi Sadrazam Sinan Paşadır. H.954 (M.1547) yılında yaptırılmıştır. Cami üzerinde 1571 yazmaktadır. Daha sonra 1924'de bir halde iken halk tarafından 1959'da ve tekrar 1975'de tamir ettirilmiştir.⁸⁵

Caminin çatısı ahşap ve kiremit örtülüdür. Kirpi saçağı prese tuğladan yapılmıştır. Solunda olan minaresi taş olup, külahı kurşun kaplıdır. Alçı revzenlerin kemerleride prese tuğladan olup, cami mimarisine uymamaktadır. Duvarları, taş+horasan harcı'dır. Girişin sağındaki cephede imitasyon tuğla hatıllar mevcut alçı revzen kemeri hizasındadır. Kesme taş çeşmenin suyu akıyor ve bitişiğine abdest alma muslukları ilave edilmiştir. Çevre duvarlar ve son cemaat mahalli betonarme olup, demir doğrama cemekeanlıdır. Camiye altı basamak çıkılarak giriliyor. İçerde orijinal süslemesi yoktur.

H.(236/69) SOLAK SİNAN MESCİDİ

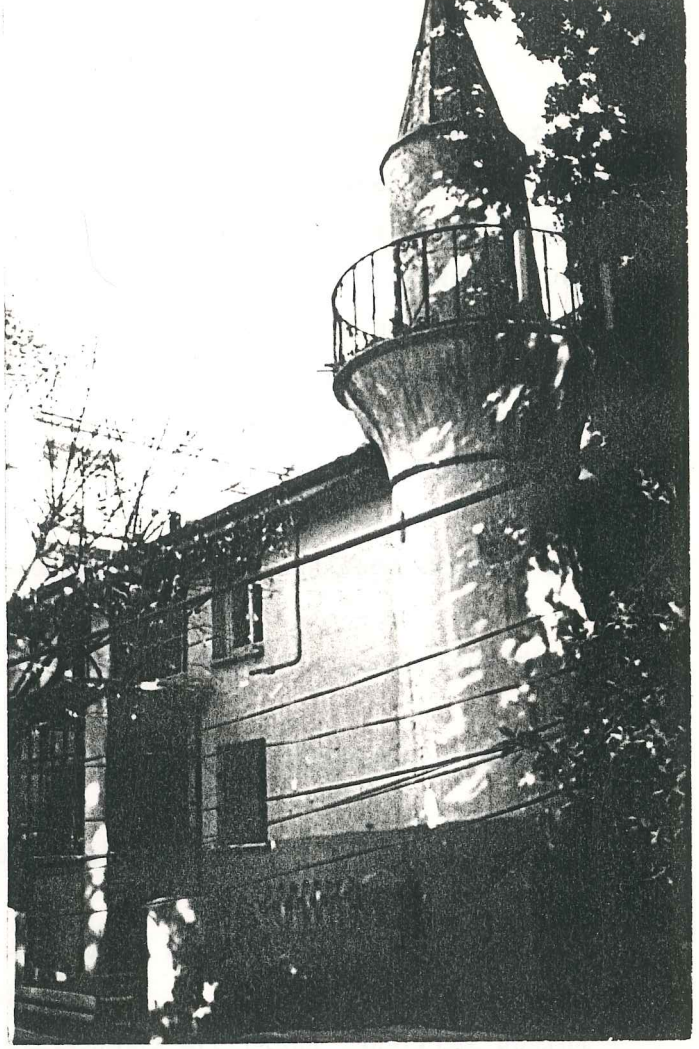
banisi solak başı sinan ağa'dır kabri andadır camii şerifin derunun'da avize olan levha'da bu terkip muharrerdır

* camii şerifin binayı solak sinan ile ahire itmam *

binasının tarihi rakisi 955'dir mimberini devri sultan mahmut han evvelde ihtisab ağalarında mehmet ağa nam sahip vaz eylemiştir tarihi 1166 mahallesi vardır

236/69 SOLAK SİNAN MESCİDİ

Yaptıranı Solak başı Sinan Ağa'dır. Mezarı Oradadır. Cami içinde asılı levhada şu açıklama vardır. * Camii şerifin binayı solak Sinan ile ahire itmam * yapılış tarihi 955 dir. Mimberini I.Sultan Mahmut Han'nun vergi menurların'dan hayır sahibi Mehmet Ağa koydumuştur. Tarihi 1166 Mahallesi vardır.

SOLAK SİNAN MESCİDİ

Üsküdar, Selamsız caddesindedir.

Yaptıranı, Solakbaşı Sinan Ağa'dır. H.955 de yapılmıştır.⁸⁶

Mescidin çatısı ahşap, kiremit örtülüdür. Minaresi tuğladan, şerefesi metal korkuluklu ve külâhı kurşun kaplıdır. Duvarları kârgir olup üzeri sıvalıdır, sıvaları dökülmüştür. Dört basamaklı, metal bir cemaatân girişi eklenmiştir. İki katlı olan mescid harap durumda olup, orijinalliğini kaybetmiştir. İçinde süslemesi yoktur.

H. (209/19) SULTAN MAHMUD CAMİ DERKURBÜ AHMEDİYE

ibtida banisi hüdayi asitanesi şeyhlerinden dutçu zade mehmet efendidir pederiyle maan bülbül deresinde vaki şeyh cami denmekle maruf pederi şeyh mustafa efendinin asar-ı hayriyesinden olan caminin haricinde medfundur 1090 pederi dutçu şeyhi mustafa efendinin vefatı akdemcedir bade zaman cami-i şerif mezbur harabe meşref oldukda padişah-ı zaman-ı sultan mahmud han-ı evvel hazretlerine arzuhal olunmağla müceddeten bina ve ihya olundukta nimet efendi bu tarihi demıştır * şehriyari zihimem hakarı ferhunde şiyem * padişah-ı türk-erem sultanı din mahmut han *

* güüş edince bu mualla mabet feyzi arak * inhidame meylini ol daver çerhi asitan *

* bi bedel tecdid ve imarına ferman eyleyüp * eyledi şeyh divati ruhi pakın şaduman *

* ol makamu lami el envar zîba tarh ile * oldu bir nev cami-i pakize feyz aşıyan *

* ol şehinşah-ı keramet kari böyle nevbenev * nice asara muvaffak ede hayy ve müstean *

* yek kalemle yazdı nimet-i bendesi tarihini * kıldı ihya bu müzeyyen camii mahmut han * 1162

işbu tarihi cami mezburun dergahında mesturdur mahallesi yoktur

209/19 SULTAN MAHMUT CAMİ AHMEDİYE YAKININDA

İlk yaptıran Hüdayi dergahı Şeyhlerinden, Dutçuzade Mehmet Efendidir. Babasıyla beraber Bülbül deresinde olan Şeyh Cami denen ve babası Şeyh Mustafa Efendinin hayır eserinden olan bu caminin dışında gömülüdür. 1090. Babası Şeyh Mustafa Efendinin ölümü az daha öncedir. Daha sonra cami harap olduğunda Sultan I. Mahmut Hazretlerine arzuhal etmekle yeniden yaptırmıştır. Nimet Efendi bu tarihi söylemiştir.

..... 1162.

Bu tarih caminin kapısı üzerinde yazılıdır. Mahallesi yoktur.

SULTAN MAHMUT CAMİ

Üsküdar'da, Ahmediye semtindedir.

XVI.Yüzyılda Dutçuzade Mehmet Efendi yaptırmıştır. Daha sonra⁸⁷ H.1162 (M.1748)'de Sultan I.Mahmut tarafından yenilenmiştir. Mahallinde yapılan incelemede eserin hiçbir izine rastlanmamıştır.

H.(256) SULTAN MUSTAFA CAMİİ

banisi sultan mustafa hân'ı salîs hazretleridir fevkânî binâ olunmuşdur tarihi binası * camii zişân * 1174 vakî olmuşdur ve bir mektebi sübyân dahi zam ve ilhak kılınmışdır mahallesi yokdur mezkûr kadı köyünde dört aded camii ve mescidi olmağla cümlesi zikrolundu

256 SULTAN MUSTAFA CAMİ

Yaptıran III.Sultan Mustafa Han Hazretleridir. İki katlıdır. Bina tarihi * Camii zişan * 1179. Ve bir sübyan mektebi de eklemiştir. Mahallesi yoktur. Adı geçen Sultanın Kadıköyünde dört tane camii ve mescidi olduğu önceden yazıldı.

SULTAN MUSTAFA CAMİ - İSKELE CAMİ

Kadıköy'de, Yasa caddesindedir.

Yaptıranı Sultan III. Mustafa'dır. H. 1179'da iki katlı olarak yaptırılmıştır. Mabet yandıktan sonra Sultan Abdülmecit tarafından H. 1275 (M. 1858) tarihinde kârgir olarak yenilenmiştir.⁸⁸

Caminin merkezi kubbesi (kurşun kaplı) olup, ahşap çatı (kurşun kaplı) ile tamamlanmıştır. Minaresi kesme taştan ve külâhı kurşun kaplıdır. Duvarları kesme taş olup, pencere formları bozulmuştur ve ahşap doğramaları eklemidir. Camekân bir giriş ilave edilmiştir. Bahçe duvarındaki demir lokmalar yenidir, Caminin orijinalliği kaybolmuştur. Caminin ayrı caddeden iki girişi vardır.

H. (229/56) SÜLEYMANPAŞA CAMİ DERKARİB DOĞANCILAR

banisi vezir müşarüleyh süleyman mehmet hanı rabi hazretlerinin vücerasındandır 1098 zilhiccesinde katlolunup bu cami şerif haziresinde medfundur yerinin siyavuş paşa sadrazam olmuştur müşarileyh süleyman paşanın iki seneye karib sadareti vardır mezarının duvarında bu tarih mesturdur * halmve insafi ile maruf ol süleyman paşa * hayf kim zülm feravunla nalan oldu *

* eğer hasnındaki müminlere şevkat etti * nakli zat eylemeye askere ferman oldu *

* güç gelip askeri bed fikre anın fermanı * cümlesi başına kasd eyledi düşman oldu *

* iyd eshade şehit ettiler ol mazlumu * hasıl rahmet hak nail gufran oldu *

* bigane gitti cihandan o vezir müşfik * ey deriga yine nahak bire bir kan oldu *

* dedi tarihini erbabi basiret anın * cennet adına varup anda süleyman oldu * 1098

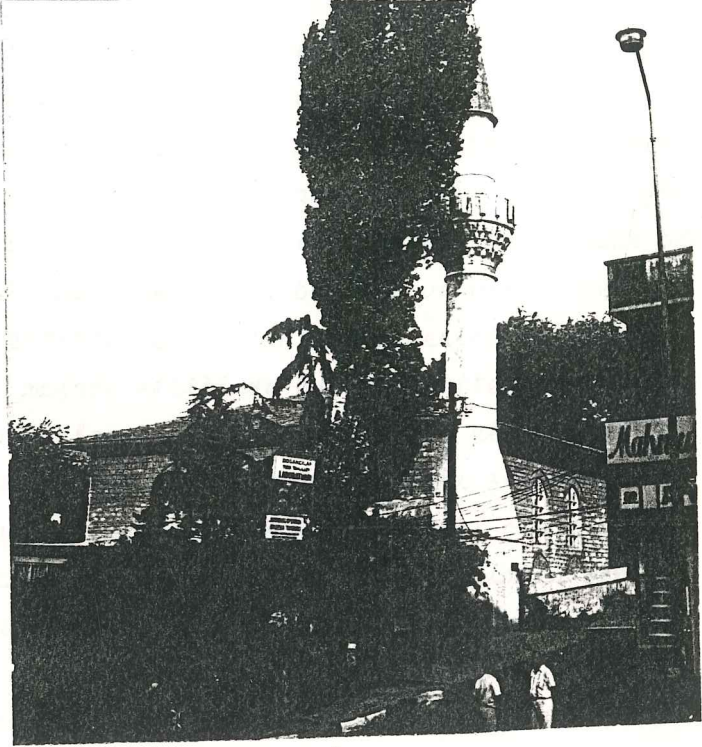
müşarüleyh süleyman paşanın yanında maktul recep paşa medfundur fi 1041 mumaileyh recep paşa bostancıbaşılıktan vezaretle çıkıp 1031 senesinde kapudan halil paşa akdenüze gittikte bu dahi kapudan paşa vekaletiyle karadenize memur olup vuku bulan muharebete hasan hat-

veti sebkat etmekle 1032 de kapitan derya ve bade kaimakam ve daha sonra hafız ahmet paşanın katlinde sadrazam olup bir mah mürurunde bu dahi katl olundu recep paşanın tafsil hali tarih naimada süleyman paşanın dahi raşitte beyan olunmuştur mahlesi vardır

229/56 SÜLEYMANPAŞA CAMİ DOĞANCILAR YAKININDA

Camiin yaptıranı IV.Mehmet Han Vezirlerinden Süleyman Paşa'dır. 1098 zilhiccesinde öldürülerek, cami haziresine gömüldür. Yerine Siyavuş Paşa getirilmiştir. Süleyman Paşanın sadareti iki yıldır,mezar duvarındaki kitabede 1098 yazmaktadır.

.....
Mahallesi vardır.

SÜLEYMAN PAŞA CAMİ - ŞEHİT SÜLEYMAN PAŞA CAMİ

Üsküdar, Doğancılar yokuşundadır.

Sultan IV.Mehmet vezirlerinden Süleyman Paşa tarafından yaptırılmıştır.⁸⁹ Cami üzerindeki tarih 1570'dir.

Cami iki katlıdır. Çatısı ahşap, kiremit örtülüdür. Minaresi taş olup sağındadır. Kûlahı kurşun kaplıdır. Duvarları taş olup orijinaldir. Pencere formları değişmeden, revzenlere de ahşap doğrama takılmış olup özelliği kaybolmuştur. Cami önüne sonradan eternit çatılı, betonarme bir giriş eklenmiştir.

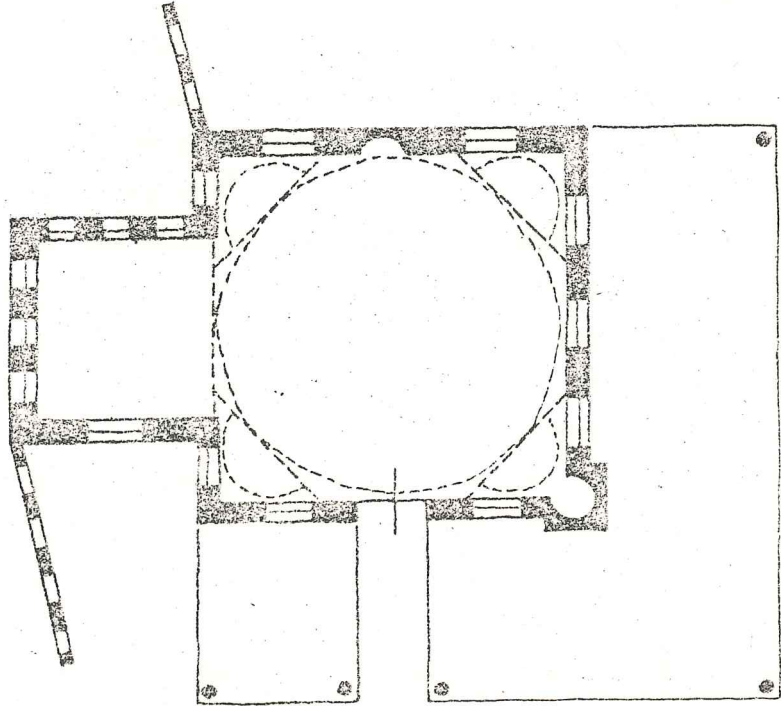
H. (191/8) ŞEMSI PAŞA CAMİ

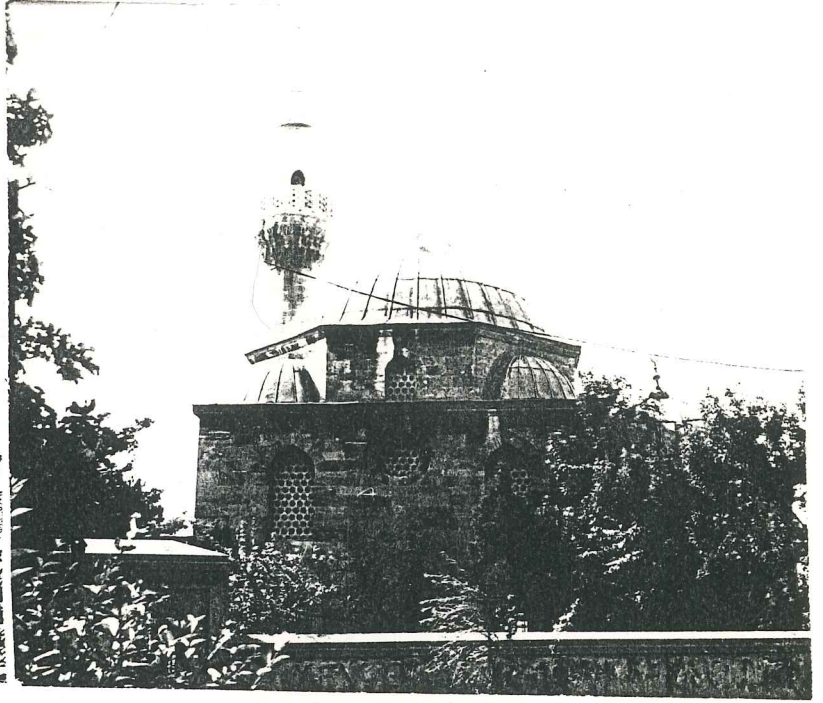
banisi şemsi ahmet paşadır müşarüleyh cennet mekân sultan süleyman han kadım hazretlerinin nedmai havaz ve kurnalarından olup silsileyi neshepleri halid ibni velid radiyallahu teala anhu hazretlerine peyvestedir iptida harem humayun padişahi de perverde olup bade avcı başılık ile cıvık ve sonra bölük ağaları zümresine ilhak ve gah alev fecyan ağalığı vegah sipahyan ağalığı mesellu hadematda istihdam olunurken defaten on kerre yüzbin akçe ihsanı ile mirmiran şam olup bade sivas ve anadolu emira emralığı ile dahi begam kılındıktan sonra mirmiran rumeli olmuştur müşarüleyh ashabi alem ve mariften bir sahibi hüner olup nazım ve nesre kadir ve silahşörlükte ve şikarbaşlık'ta menendi nadir olmakla hüdavendigâr müşarüleyhin daima rikabında nazır olup hatta ali merhum neasunul edep nam tarih mühtasarında paşayı mezburun kendi lisanından naklederki ben mantarı gayetle sevdiğimi sultan süleyman han hazretleri bilirdi bir gün-şi kürgahta mantarı çok bir mahalle varıldıkta hasekiyan hasadan bir mantar devşirmeye padişah hazretleri emir buyurup ve bir sermeli dest male kodurdup hıfz ettirdi ve padişah hazretlerini mantara bu derecelerde rağbetlerini muşade ettiğimde bunca vakitten beri kendim için devşirttiğim mantarları rikabı şahaneye arz etmedigime teessüf eyledim vaktaki avded olundukta ben dahi rikabı şahanelerinde hemnun olarak asitayı saadete karib gelindikte mantarı çıkartıp bu bendelerine ihsan ile senin mantarı sevdiğini bilmediğimden senin için saklattım deyu buyurdularında heman rikabı şahaneye yüz sürüp bu mertebelerde masharı iltifat şahane olmamın vechhini suale talepkar olduğunda buyurdular ki senin bu yakında bir hizmetin vardır ki hezar böyle iltifatlarıma seza vardır zira bundan akdem saydu şikarımızda hem rikabım iken sana bir kessa hikayed ediyordum hitam bulduta dedim ki bu gün bir taş yatur göremedik ve bir şikar dahi bulamadık dediğimde sen filan mahalde bir taş yatur gördüm deyü söylediğinde ben kezebine nam lettim der akab ol mahalle avded olundukta hakikat dediğin mahalde taş yatur görülüp ve sayd olundukta kelamımı kestirmemek için taş yaturı söylemeyip hitam kelamımızda haber vermek nezdi şahanemde gayet makbul olmuştur zira avcı beyninde

taş yatur görüldükte haber verilmemeye tahammül gelnes bir an tehi-
re kadir olunmaz iken sen kelami şahanemize hürmet edip sözümüz fay-
sıl bulmadıkta mahal şikare beyan eylemedik kemal mertebe ifraın-
dan olduğu aşikardır deyu buyurdular müşarüleyh iptida sultan süley-
man hane bade sultan selim bin süleyman hane ve bade sultan murat
han ibni selim hane musahip olmuştur tafsili alii tarihinde mubin-
dir paşayı müşarüleyh kendi ismi ile müsemma olan kasrı meşhuru hü-
davendigâr müşarüleyh hazretleri için bina ettirmiştir o münasebet-
le karibinde bir camii şerif ve bir medresei munif binasına dahi mu-
vaffak olmuştur camii mezburun tak dergahında olan tarihi etmami bu-
dur camii mezbur bina olunduğu esnada irtihali darı beka eylemiştir
tarihi 988 civarında bir türbeyi mahsusada medfundur ve türbede olan
tarihi dahi budur 988

191/8 ŞEMSI PAŞA CAMİ

I.Sultan Süleyman'ın yakınlarından ve Nesebi Halit Bin Velide dayanan Şem-
si Ahmet Paşa isminde bir zat tarafından yaptırılmıştır. İmparatorluğun
bir çok önemli görevlerinde bulunmuştur. Cami civarındaki türbesinde gömü-
lüdür. Ölüm tarihi 988'dir.

ŞEMSİ PAŞA CAMİ - KUŞKONMAZ CAMİ

Üsküdar'da, iskeleye yakın sahilde'dir.

H.988 (M.1580) yılında İsfendiyar oğullarından Vezir Ahmet Şemsi Paşa tarafından Mimar Sinan'a yaptırılmıştır.⁹⁰

Cami, harap halde iken 1940 yılında Vakıflar tarafından restorasyonu yapılmıştır. Bu sırada caminin içindeki sütunlara müstenit mahfeli kaldırılmış, tamamen yıkılmış olan son cemaat yeri ve minaresi yeniden yapılmıştır. Minberi de ahşap olarak yenilenmiştir. Cami içine kademeli seçde yeri yapılmıştır.⁹¹

Cami kare planda olup tek kubbesi sekizgen bir kasağa oturtulmuştur. Küçük olmasına rağmen dıştan oldukça güzel ve şirin, içi ise gayet ferahdır, aydınlıktır. Kubbesi kurşun kaplı olup, kasağında dört yarım kubbe ve dört pencere bulunmaktadır. Minaresi taş olup, şerefe altı süslü ve külahı kurşun kaplıdır, sağdadır. Duvarları kesme taş olup pencere söveleri mermerdir. Caminin içi çini ve kalem işi gibi tezyinattan âridir. Mihrabın da ayrıca bir hususiyeti ve tezyinatı yoktur. Ayrıca ilk defa, namaz kılınırken başa gelen yerlere ayak basılmayacak şekilde işaretlenmiştir. Medrese ile birlikte yapılan caminin yanında kare planda tek kubbeli türbesi vardır. Caminin yapıldığı sene ölmüş olan Şemsi Paşa burada gömülüdür.

H.(226/47) ŞEREFABAD MESCİDİ DERKURBÜ HAREM İSKELESİ

şerefabad denmekle maruf kavak sarayı bina olunmazdan akdem mescidi mezbur bina olunmuş olmakla sarayı mezburun ittisalinde vaki olduğundan hıdme vezai fi bostancıyan ocağından tayin olunmuşdur

226/47 ŞEREFABAD MESCİDİ HAREM İSKELESİ YAKININDA

Şerefabad diye adlandırılan ve kavak sarayı yaptırılmadan daha önce bu mescit yaptırılmakla adı geçen sarayın bitişiğinde olduğundan bostancılar ocağından hizmet görevlerine menur atarmıştır.

ŞEREFABAD MESCİDİ

Üsküdar, Harem iskelesi civarında, Şemsipaşa camine yakın Kavak Kasrı diye anılan semttedir.⁹²

Mescidi, Şerefâbad isimli kimse yaptırmıştır. Tarihi belli değildir. Bu mabetten hiçbir eser kalmadığı tesbit edilmiştir.

H.(233/59) ŞEYH CAMİ

banisi divitçi şeyhi mustafa efendi hüdayi şeyhi aziz mahmut efendi hazretlerinin yerine şeyh olan mikad ahmet efendiden müstahlef ve mahdumu şeyh mehmet talip efendi hüdayi asitanesine şeyh olduğu mahalinde beyan olundu mümaileyh şeyh mustafa efendi * istirahat * 1070 tarihinde vefat edüp türbei mahsusasında medfun ve mahdumu meskür talip mehmet efendi dahi yanında medfundur yine hüdayi efendi asitanesinde şeyh olanlardan erzincani mustafa efendi cami mezburun mihrabı önünde medfun türbenin ittisalinde vaki müstakil harap türbede beyazi zade ahmet efendi medfundur mümaileyh 1091 muharreminde hamit efendi üzerine sadırurum olup 1094 rebülahirinde azlolmuştur kazaker olduğu sene muharremin üçüncü günü bunların hüccet ve ilamı ile meydanı esebte bir hafif zevcesi recim olundu vefatları * terki izzet * 1098 senesindedir ve bunun pederi beyazi bosnevi hasan efendi dahi türbei mezburede medfundur istanbuldan 1062 ramazanı şerifin yirmiikinci günü azil olundukta mansıbrı mezbur ile ismeti efendi

mükerrem kılındı ve bu türbe civarındaki mezaristan da istanbul yeni cami sahibesi valde sultan kethüdası mustafa efendi ve oğlu kethüdazade denen mehmet müniş efendi medfunlardır mezbur mehmet efendi imamı sultani abdurrahman efendi üzerine 1138 cemazül evvelisinde istanbul kadısı olup senesi hitamında azil ve verdari şeyhzade mehmet efendi nasb kılınmış ve şeyh mustafa efendinin türbesi civarında tekeli mustafa paşa medfundur * tecaviüz allah an saiyeyite * ibaresi tarihi vefat vaki olmuş 1080 mümaileyh mustafa paşa teke nam beldeden istanbula gelerek taş ahır ocağına duhul edip yoluyla ahır kethüdası ve badehu sultan muradı han rabi hazretlerinin evahiri saltanatlarında 1048 mirahoru sali olan ibşir mustafa ğa mirahoru evvel oldukta mirahoru sani ve daha sonra yeniçeri ağası olmuş ağa kapısında vaki tekeli köşkü denen köşkü mümaileyh bina eylemiştir binasına mali hüma sahibi cevrinin dediği tarihtir

* taalallah zehidevlet sarayı menzil ziba * ki ancak cenneti alada vardır böyle eyvan *

* o denli tarhu vazu dilküş ve nüzheti fezadır kim * olur seyredenler sanatı mimeriye hayran *

* felek sakıfı belendenden eder sermayeyi rifat * mollanın turayı baminde eyleser nola cevalan *

* bulup kasileri ishari güragün ile zinet * yazıldı safhai divarına güya baharistan *

* fırazı manzurunda her müdevercan billuri * sahrada mühr ala mete bedr şebtemah taban *

* mübarek ede mevli sahibine yemin ve devletle * bu menzilde makam oldukça mesrur eyliye devran *

* dua ile dedi tamirin tarihini cevri * ola bu beyti ali daima mamur ve abadan * 1050

* tekeli mustafa ağaki odur * izu rifat ile daveri dergah *

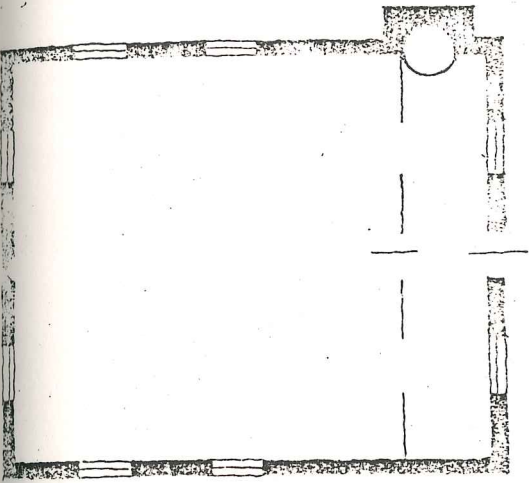
* kıldı bu kasrı dilküşayi bina * ide mamur haşredeğ allah *

* dedi cevri bu vasf ile tarih * kasrı dileu latifi nüzhetgah * 1050 badehu 1051 zilkadesinde erzurum eyaletiyle mükerrem kılındıkta sekbanbaşı beктаş ağa yerine ağayı yeniçeriyan nasb olundu

233/59 ŞEYH CAMİ

Divitçi Şeyhi Mustafa namındaki zat tarafından yaptırılmıştır. Adı geçen

Şeyh Mustafa Efendi * İstirahat * 1070'te ölüp özel türbesine gömülmüştür. Oğlu da aynı türbeye gömülmüştür. Şeyh Erzincanlı Mustafa Efendinin kabri de caminin mihrabı önündedir. Cami bitişiğindeki müstakil ve harap vaziyetteki türbede ise Beyazizade Ahmet Efendi gömülmüştür.

ŞEYH CAMİ

Üsküdar, Selmanağa Caddesindedir.

Divitçiler Şeyhi Mustafa Efendi tarafından XVI.Yüzyılın ikinci yarısında yaptırılmıştır. H.1304 (M.1886)'da Yüzyılın ikinci yarısında yaptırılmıştır. H.1304 (M.1886)'da Bahriye Nazırı Bahri Paşa tarafından yenilenmiştir.⁹³

Caminin çatısı ahşap, kiremit örtülüdür. Sağında olan minaresi taş olup külahı kurşundur ve yüksektir. Duvarları ikişer sıralı tuğla + taş + horasan harcı'dır. Pencerelemi yüksektir. İçeride süslemesi yoktur.

H.(235/63) ŞUCAĞ BAĞI MESCİDİ DERKURBÜ ACIBADEM

banisi selami elşeyh ali efendidirki hüdayi mahmud efendi hazretlerinin asitanesine iki defa Şeyh ve hayrat-ı müteaddideye muvaffak olduğu mahallinde zikir olundu 1104 senesi vefat ettikte fıstıklıdaki zaviyesinde medfundur mahallesi vardır

235/63 ŞUCAĞ BAĞ MESCİDİ

Yaptıranı Selâni Őeyhî Ali Efendi, Hüdai Mahmut Efendi Hazretlerinin tekyesine iki defa Şeyh ve hayratın yönetimi ile görevlendirildiği anlatılmış ki, 1104'te ölünce Fıstıklı'daki zaviyesine gömüldür. Mahallesi vardır.

ŞUCAĞ BAĞI MESCİDİ

Acıbadem'de dir.

Şeyh Selami Ali Efendi tarafından XVII.Yüzyılda yaptırılmıştır.⁹⁴
Yapılan araştırmada hiçbir izine rastgeline memiştir.

H.(215/27) TAKYECİ MESCİDİ

banisi mehmed ağa nam sahibül hayırdır muahharen kendinin azatgerdesi cafer aga tecdidine muvaffak olduğundan takyeci mescidi denmekle şöret bulmuşdur kabri mihrabı önündedir 944 tarihinde vefat etmişdir minberini cennetmekan sultan mustafa han-ı salis hazretlerinin evahiri saltanatında züama seyid mehmed emin ağa nam kimesne vaz eylemiştir mahallesi vardır

215/27 TAKYECİ MESCİDİ

Yaptıranı Mehmet Ağa denen hayır sahibidir. Sonradan kendinin azat ettiği Cafer Ağa, yenilemesini başardığından Takyeci Mescidi diye söylemiştir. Mezarı mihrabı önündedir. 944'te ölmüştür. Minberini yeri cennet olsun Sultan III.Mustafa Han hazretlerinin Sultanlığı sonlarında büyük tumar sahibi Seyid Mehmet Emin Ağa adlı kimse koydumuştur. Mahallesi vardır.

TAKYECİ MESCİDİ - KÖRBAKKAL MESCİDİ - ARAKİYECİ HACI CAFER MESCİDİ

Üsküdar, Arakiyeci Mahmut mahallesi, Körbakkal sokağındadır.

İlk Yaptıranı Mehmet Ağa tarafından H.944 (M.1537) de yapılmıştır. Arakiyeci Hacı Cafer Çelebi H.1012 (M.1603) tarihinde yenilemiştir. ⁹⁵

Caminin çatısı ahşap ve kiremit örtülüdür. Minaresi, son cemaat mahallinin sağından çatıyı delerek çıkmaktadır, tuğladan ve sekizgen gövdelidir. Külâhı kurşun kaplıdır. Duvarları kârgir olup, mozaik kaplıdır. Son cemaat mahalli ve meşrutası betonarmedir. Orijinal hiçbir şeyi kalmamıştır. Kabri mihrabı önündedir.

H.(223/42) TAŞÇILAR CAMİ

banisi üsküdar iskelesinde vaki mihrimah sultan cami şerifin binasında emin bina tayin olunan mehmet ağadır ki mezarında tarih rakımı 955 olup ve kendi dahi cami mihrabı önünde medfundur devri sultan süleyman hanide iki defa sahip mührolan rüstem paşanın bu cami karibinde çeşmesi vardır taki dergahında meztur tarih tebrika bu mahalle kayd olundu * sahibül hayr asağ ruşen nihat * hazret rüstem ilim hatim sinha *

* fisebül allah bunu etti bina * sebil ide hudaki ceza *

* teşne diller dediler tarihi * çeşmei ma hayat canfeza * 953

ve bu camiin mukabilinde hamede denmekle maruf bir zat kendü için vefatında ikdam hazır eyledi merkadinde medfundur haşmi bu tarihi demıştır * kadveyi ehli sefa hazreti hamede kim * ettürürüp hal hayatında mezarını bina *

* haşmi dai dedi merkadinin tarihi * canı ile meşhut hamedeye eyle dua * 1041

dedeyi mümaleyh hazretleri cami valdei atikte hücrenesin iken alim bakaya rahlet buyurmuştur selimzade emni çelebi dahi bu tarihi demıştır * hamd efendi öldü darü bakaya azm * ve anın merkadi karşısında köşeye karib bir yerde hoca mekail bin mahmud şirvani nam kesne dahi medfundurki tarih vefatı 1041 dir mahallesi yoktur

223/42 TAŞÇILAR CAMİ

Üsküdar İskelesindeki Mihrimah Sultan Cami emirlerinden Mehmet Ağa adındaki zat tarafından yaptırılmıştır. Mezar taşında ölüm tarihi 955 olarak gösterilip mezarı cami mihrabı önündedir. Sultan Süleyman devri Vezirlerinden Rüstem Paşa'nın cami yakınında geçmesi vardır. Çeşme kitabesinde 953'te yapıldığı anlaşılmaktadır.

.....
Mahallesi yoktur.

TAŞÇILAR CAMİ

Üsküdar'dadır.

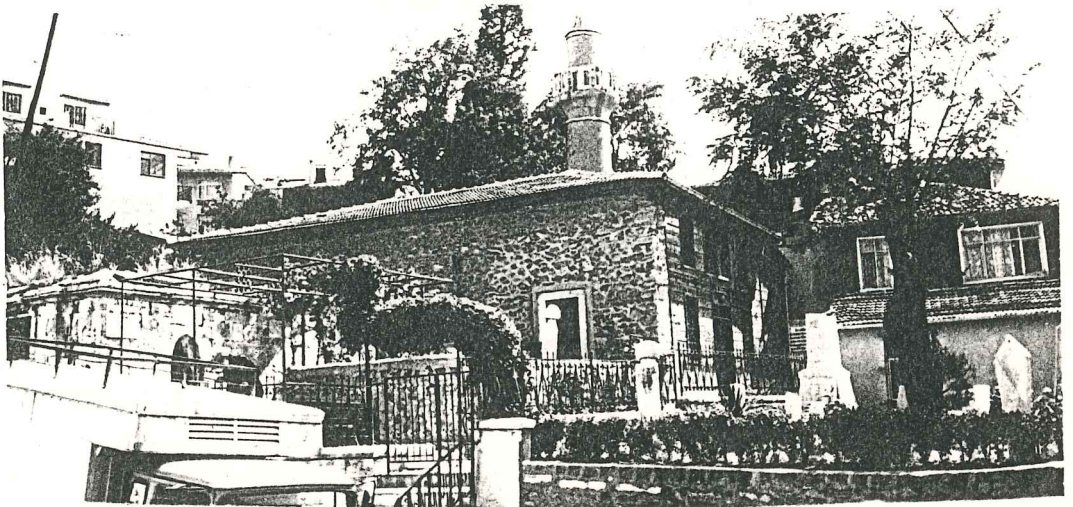
Yaptıranı Valide Atik Cami Bina Emiri Mehmet Efendidir. XVI.Yüzyılda yaptırmıştır. Yapılan araştırmada yıkılmış olup hiçbir eser kalmadığı tesbit edilmiştir.⁹⁶

H.(214/24) TAVAŞI CAMİ

banisi tavaşı hasan ağadır * haled aşıyan * 995 tarihinde bina etmiştir kendi mihrab önünde medfundur mahallesi vardır

214/24 TAVAŞI CAMİ

Yaptıranı Tavaşı Hasan Ağadır. * Haled aşıyan * 995'de yaptırmıştır. Kendi mihrab önünde görülmüştür. Mahallesi vardır.

TAVAŞI CAMİ-TAVAŞI HASAN AĞA CAMİ

Üsküdar, İnadiye'dedir.

H.995 (M.1586)'da Tavaşı Hasan Ağa tarafından yaptırılmıştır. Harap olunca, camiden alınan bilgiye göre Hatice Hatun tarafından H.1310 (M.1892) tamir ettirmiştir. İkinci defa H.1403 (M.1982) yenilenmiştir.

Caminin çatısı ahşap ve kiremit örtülüdür. İki katlı olan mabedin sağındaki minaresi tuğleden olup, basık külahı kurşun kaplıdır. Duvarları horasan harcı ve taş olup son cemaat yeri ahşaptır. İçeride süslemesi yoktur. Orijinalliği kalmamıştır. Bahçesinde mezarlığı vardır, sıvalıdır.

H.(224/43) TAZICILAR OCAĞI CAMİ DERKURBÜ HAYDARPAŞA

banisi sultan süleyman han kadim hazretleri olub fevkani bina olunmuşdur hekimzade ali paşanın defa-i ülâ sadaretinde arzuhal etmeleriyle bostancıbaşı bulunan ömer ağa'ya hitaben ferman olunmakla müceddeden bina eylemişdir ağa-i mezbur 1143 tarihinde vefat edüp üsküdar mezaristanında medfundur

224/43 TAZICILAR OCAĞI CAMİ HAYDARPAŞA YAKININDA

Yaptıranı Sultan Süleyman Han Hazretleridir. İki katlı yaptırılmıştır. Hekimzade Ali Paşanın ilk Sadrazamlığında durumu bildirmesiyle Bostancıbaşı olan Ömer Ağa'ya ferman verilerek yeniden yaptırılmıştır. Adı geçen Ağa 1143 de ölüp Üsküdar mezarlığında gömülüdür.

TAZICILAR OCAĞI MESCİDİ

Haydarpaşa'da Selimiye kışlası civarındadır.

Yaptıranı Kanuni Sultan Süleyman Han'dır. Harap olduktan sonra Hekimzade Ali Paşa tarafından Bostancıbaşı Ömer Ağa'ya fermanla yeniden yaptırılmıştır. İki katlı olarak yapılmış olan mabetten hiçbir eser kalmamıştır.

H.(235/66) TENBELLER MESCİDİ

banisi elhac mehmed efendidir kabri dahi andadır mahallesi vardır

235/66 TENBELLER MESCİDİ

Yaptıranı Hacı Mehmet Efendidir. Mezarı'da ordadır. Mahallesi vardır.

TENBELLER MESCİDİ - TENBEL HACI MEHMET CAMİ

Üsküdar'dadır.

XVIII.Vüzyılda Hacı Mehmet Efendi tarafından yaptırılmıştır.⁹⁸ Eserin hiçbir izine rastgelmemiş ve yıkılmış olduğu saptanmıştır.

H.(235/61) TOYGAR HAMZA MESCİDİ

banisi toygara lakabıyla meşhur hamza çelebidir mescidinin mihrabı önünde medfundur bu sebepten ol etrafa toygara tepesi denilmiştir minberini devri sultan mahmud han-ı evvelde mutbah emini elhaç hafız halil efendi vaz eylemiştir mümaileyh defteremini iken 1167 senesinde vefat ettiğkte hanesi mukabilinde vaki aşık cami paşa mezaristanında medfundur mahallesi vardır

235/61 TOYGAR HAMZA MESCİDİ

Yaptıranı Toygara Hamza ismiyle bilinen Hamza Çelebi Mescidinin mihrabı önünde gömülü. Bundan dolayı o çevreye Toygara tepesi denmiştir. Minberini I.Sultan Mahmut Hanın mutfak emini olan Hacı Hafız Halil efendi koydumuştur. Adı geçen defteremini iken 1167'de ölünce evinin karşısında bulunan Aşık Paşa mezarlığına gömülüdür. Mahallesi vardır.

TOYGAR HAMZA MESCİDİ

Üsküdar, Toygar tepe, Selamsız caddesindedir.

Yaptıranı Toygar Hamza Çelebi'dir.⁹⁹ Tarihi belli değildir.

Cami tek katlı olup çatısı ahşap ve kiremit örtülüdür. Minaresi tuğla ve külahın üstü cam elemanla örtülüdür. Şerefesi metal korkulukludur, son cemaat mahallinden ve girişin yanında çatıyı delerek çıkmaktadır. Duvarları kârgir olup üzeri mozaik kaplıdır. İçerde süslemesi yoktur. Cami tamamiyle yeni yapılmıştır. Hiçbir orijinal özellik göstermemektedir.

H.(228/53) TUNUSBAĞI MESCİDİ

banisi hoca bali nam sahibül hayırdır kendi dahi mescidinin karşısında yol kenarında medfundur senki mezarında tarihi mukayyed değildir mahallesi yoktur

228/53 TUNUSBAĞI MESCİDİ

Yaptıranı Hoca Bali adında hayır sahibidir. Kendi'de mescidin karşısında yol kenarında gömülüdür. Mezar taşında tarih bulunmamaktadır. Mahallesi yoktur.

TUNUSBAĞI MESCİDİ

Üsküdar, Tunusbağındadır.

Yaptıranı Hoca Bali'dir. Tarihi belli değildir. Yerinde yapılan araştırmada hiçbir izine rastgelmemiştir.

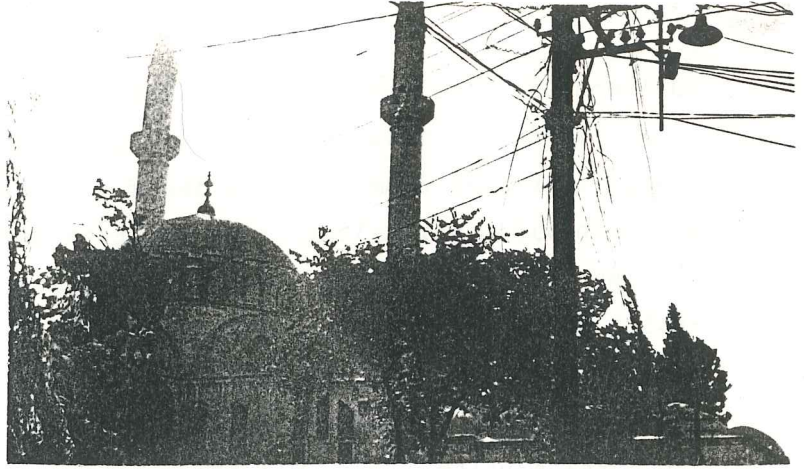
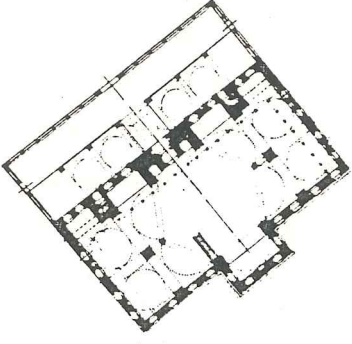
H.(182/1) VALİDEİ ATİK CAMİ

baniyesi nur banu sultandırki sultan murat salis hazretlerinin valideleri ve sultan selim han salinin banuy saray halvetleridir iptida cami şerif meşkur bir kubbe üzerine bina olunup pir ali nam bir kimse müteveli oldukta iki tarafına ikişer kubbe tam eylemiştir ve medresesi ve darülhadisi ve darül kırası ve imaret ve daruşıfa ve mektebi subyani ve misafir için hanı kebir ve birer şerefeli iki minaresi ve şadırvan ve avlusunda hucurati vardır tak dergahında olan tarihi budur 991 karibinde olan çiftte hamam üsküdar vaki valideyi cedid cami karibinde olan yeşil direkli hamam ve istanbulda divan yolunda vali meşhur çiftte hamam ve langada yeni kapusu dahilinde vaki havuzlu tek hamam bu vakfın muskafatındandır sahibül hayrat merhume sultan selim han sani hazretlerinin ayasofya kebir karbinde baki türbei kebirinde medfundur tarihi irtihali 991 zilkadesinde vuku bulmuştur bu cami şerifin şadırvan havlusunda vakii hucuratin birinde sakin iken 1151 tarihinde vefat eden şeyh abdukkadir hüseyini nakşi bendi kudduse sirre hazretleriki hazreti abdukkadir geylayini kaddessalahu sirre neslinden olup kadriyeden dahi mustahlaf idi cami meşkurun son cemaat yerinde sağ tarafında mihrap ile müezzin mahfeli kapısı itsalinde hizır aleyhisselami müşahedeye nail olmuş olduğundan bir levha üzere bu ibyat tahrir olunarak ol mahalle

avize kılınmıştır şeyh mümaileyh cami meskürün mihrabı önünde medfundur ve güre emini hacı ibrahim aga bu cami şerifin mutevellisi bulunduğu esnada tamir ettirmiştir kezalik cami şerif meskur mezaristanında hucurat mezburede sakin olanlardan 1182 tarihinde vefat eden kehal mehmet efendi dahi medfundur edirne mevlevinden mazula 1189 senesi vefat eyleyen kelisi hüseyin efendi dahi medfundu mahallesi dahi vardır vakfei müşarüleyh bu cami şerifin vakfına sultan murat han salis hazretlerinin sayeyi humayun muhebbet makrunlarında fevkalade ihtimam eyleyüp gerek darüşşifasının gerek tabhanesinin cemi levazımatı mükemmel olarak tayin olunmuştur ve devri sultan selim han saliste nizamu cedid ocağı kuşad olunduğu esnada tabhane ve tımarhane ve misafirhane ve tabhanesi suvari ashakirine kışla tayin olunmuştur bade iktizai vakit ile nizamu mezbur fesh olunarak mahal meskür muattal kalmış iken ki mah mururunda alemdar mustafa paşanın cihadiye sekbanı tertibinde yine mamur kılınmış ve bade ashakir nizamiye şahane suvarisini mahal ve mehui olmak üzere tamir ve cedid olunmuştur

182/1 VALİDE-İ ATİK CAMİ

III. Sultan Murat'ın annesi ve III. Sultan Selim'in eşlerinden Nurbanu Sultan tarafından yaptırılmıştır. Önce bir kubbe üzerine yapılmış olan camiye sonradan Pir Ali namında bir zat müteveli olunca iki tarafına iki'şer kubbe daha ilave edilmiştir. Medresesi, darülhadisi, darülkurrası, inareti darüşşifası, sübyan mektebi, mişayirler için büyük hanı, birer şerefeli iki minaresi ve şadırvan avlusunda odaları vardır. Kapısı üzerindeki tarih kitabesi 991 tarihini göstermektedir. Yakınında olan çifte hanam ile Üsküdar'da bulunan Yeni Valide (Valide-i Cedid) camii yakınındaki yeşil direkli hanam ve İstanbul da ve divan yolunda meşhur çifte hanam ve langa yenikapısındaki havuzlar tek hanam caminin vakıfları arasındadır. Nurbanu Sultan 991 zilkadesinde ölürek III.Sultan Selim'in Büyük Ayasofya'da bulunan türbesine gömülmüştür. Camii Küre Emini Hacı İbrahim Ağa'nın müteveli bulunduğu sırada tamir görmüştür. Mahallesi vardır. Caminin yukarıda sayılan vakıfları sayesinde her türlü lüzumlu hizmetleri için tayinler yapılmıştır. III.Sultan Selim zamanında Nizam-ı Cedid ocağının açılışında tabhane, tımarhane, misafirhane ve tabkhanesi şüvari askerlerine kışla olarak tahsis edilmiştir. Bilahere bahsi geçen Nizam fesolunduğunda buraları kullanılmaz hale gelmişken, 14 ay sonra Alemdar Mustafa Paşa'nın Cihadiye Sekbanı tertibinde yine mamur hale getirilmiş ve askerlerin istifadesine sunulmuştur.

VALİDE-İ ATİK CAMİ - ATİK VALİDE CAMİ

Üsküdar'da, Toptaşı semtinde, Atpazarı denen yerdedir.

H.991 (M.1584) yılında II.Selim'in zevcesi ve III.Murad'ın annesi olan Nurbanu Valide Sultan, müstemilatı, bir medrese, darülhadis, imaret, darüşşifa, mektep, muvakkithane, hamam ve tabhaneden teşkil olan camiye Mimar Sinan'a yaptırmıştır.¹⁰⁰

Cami ilk inşasında tek kubbeli iken sonradan mütevelilerinden Pir Ali'nin iki tarafa ikişer kubbe ilave ettiğini Manburi " İstanbul Rehberi"nde yazmaktadır. Ayrıca bazı kaynaklar mimarının Davut Ağa veya Kurban Nasuh olduğunu yazmaktadır.

Cami dikdörtgen planlı olup mihrabı dışarıya çıkıntılıdır. Yüksek kubbesi, yanlarda yarım kubbe ve diğer iki yanda ikişer küçük kubbesi olup kurşun kaplıdır. Birer şerefeli iki minaresi vardır. Şadırvan avlusunun üç tarafı 31 sütuna müstenit ve kubbe ile çevrili medrese odaları bulunmaktadır. Avlusundaki nefis mermer oyma şebeke- li şadırvanı parçalanmış, ancak ufak bir bölümünün kalmış ve medrese- nin harabe olduğu gözlenmiştir. ancak medrese için bir tamirat girişimine Vakıflarca başlanacağı öğrenilmiştir. Son cemaat yeri altı sütuna müstenit beş kubbeli olup, önünde 22 sütun üzerinde ilave bir saçak vardır. Caminin iç tezyinatı çini ve ahşap işçiliği nefistir. Mihrabın iki yanında ayetli kitabeler bulunmaktadır. Ve yine mihrabın sağı ve solunda nefis çini panolar bulunmaktadır. Pencere üzerleri de çini ayetlidir. Pencere kapakları sedef kakmalı ve sedef yazılıdır. Mahfellerin altındaki tavanların bir kısmı devirlerinden kalma altın yıldız ve nakışlıdır. Maalesef boyanmış olduğundan bu yer yer gözükmektedir. Cami ve müstemilatı daha fazla harap olmadan aslına uygun restore edilmeli ve korumaya alınmalıdır.

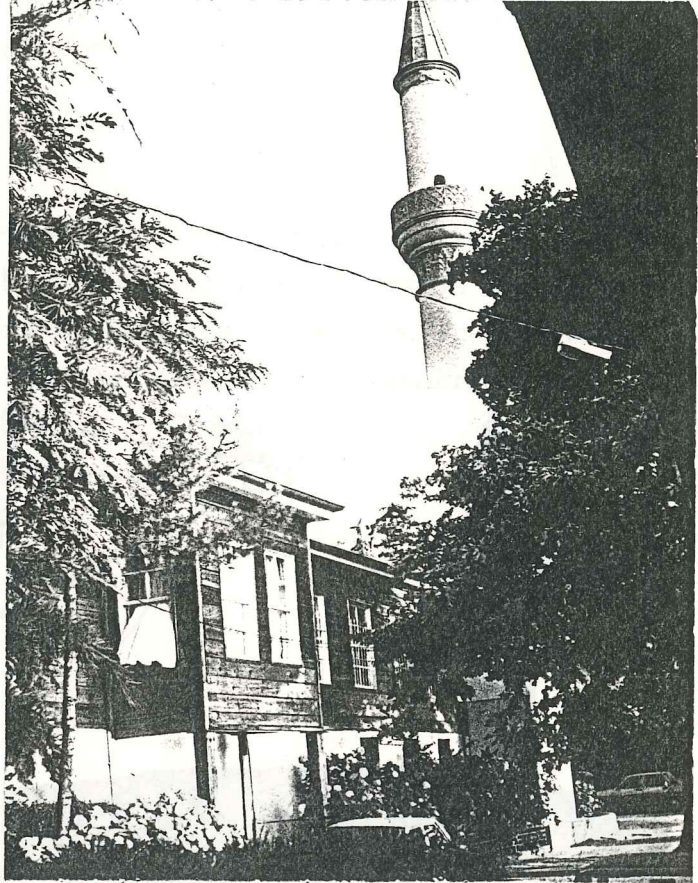
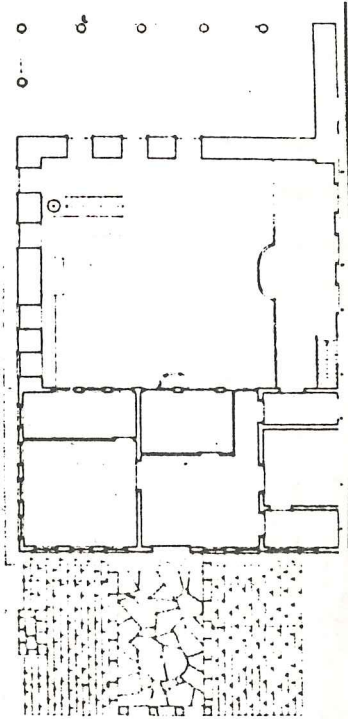
H.(168) VANİKÖY MESCİDİ

işbu vaniköy nam mahalle fil asul papaz bahçesi itlak olunmuş bade devri mehmet han rabide şeyh sultani olan esseyid mehmet vani efendiye taraf şehir şahı'der mahal mezbur temlik olunmakla mumi iley kendi için bir sahil serah ve bazı haneler ile sahil derya'da hala mevcut olan cami şerifi ve anın kurbunda bir medrese dahi bina eylemiştir ve bade sultan mustafa han sani hazretleri naili saltanat azmi oldukta kendi hat şerifleri ile bir levhayı aliye teberruka mescid mezbure avize etmiş ve sultan mahmut han evvel hazretleri dahi bir mahvel humayun binası ile cami şerif meskure şeref vermişlerdir ve bade sultan mahmut han vuzerasından devaddar mehmet paşa küçük su kasrını tecdid eyledikten sonra 1166 senesi bu cami şerifin dahi tecdidine muaffak olmuştur bade sultan mahmut han hazretlerinin cami mezbure eyami sayflarda teşrif humayunları vuku bulmakla tekra tamir olundu mevlanai mumi iley vani efendiyi devri sultan mahmut han rabide veziri azam bulunan köprülü mehmet paşa zade fazıl ahmet paşa 1072 senesi vandan getürdüp bade mumi ile seyhülislam olan minhari zade yahya efendiye dahi taalluk peyda etmekle refte istihar bularak huzuru humayunda sefer'de ve hazaarda ders okumağa tayin olunmuş ve bahçe kapısı karbinde hüdevandigar müşarüleyh hazretlerini valideleri için bina buyurdıkları yeni cami şerifte iptida cuma vaziyesi bunlara tevcih olunmuştur ve sultan mustafa han sani hazretlerini dahi şehzadeligi hengamında hoca tayin olunmuştu mumiyleyin vefatından sonra yerine seyhülislam esseyid feyzullah efendi hoca nasb kılınmıştır şeyhi mumi iley nafizi kelim bir zat olmakla 1076 senesi mevlevilerin semalarını ve halvetilerin tahta tepmelerini men ve edirne karibinde babaeskisi nam karyede vaki bektashi tekkesini hedim ve 1081 senesi biladi islamiyede şarab furuhat olunmamasına dahir iktiza eden mahallere evamiri aley estar ettirmiştir sabık ezzinir fazıl ahmet paşa vefat eyledikte mirahor evvel iken rikab kaymakamı olan kara mustafa paşa 1087 şabanı şerifinin yirmibeşinci günü nahili mühür humayun olup 1094 senesinde nemçe üzerine sefer oldukta şeyh mumi iley ordu şeyh'i tayin olunmuştur ve bi hikmettilahi teala behiş kal'ası hezimetinden sonra baht humayun bursa kurbunda kestel nam karyede vaki çiftliğin nefi ve icla olup anda sakin iken 1096 zilkadesinin evsatında vefat etmekle mahal mez-

burde olan cami şerifi haziresinde defn olunmuştur bu caminin kurbun-
ueki medresesi ve bir imareti vardır ve bu beyt tarihi vefati vaki
olmuştur * o ali cah evzalik mülkler vefti tarihin * dediler kürsü-
ye vani efendi çıktı cennette * 1096 merhum müşarüleyh arais kuran
ve hulasatı intifasir ve sahir eserleride vardır

168 VANIKÖY MESCİDİ

Aslında burası önceleri Papaz bahçesi olarak tanınmakta idi. Sonraları IV.
Sultan Mehmet devrinde padişah tarafından Şeyh Seyid Mehmet Vani Efendiye
verildiğinden Vaniköy ismini almıştır. Seyit Mehmet Vani Efendi burada ken-
disi için bir yalı ve bazı evler ile deniz kenarında halen bulunan bir cami
ve cami yakınında bir medrese ve imaret yaptırmıştır. Sonra da I.Sultan Mah-
mut Camiye bir sultan mehveli yaptırmıştır. Sultan Mahmut'un vezirlerinden
Devatder Mehmet Paşa'nın küçük su kasrını yenilemesi sırasında 1166 da bu
camiyi'de onarmıştır. Sultan Mahmut'un yaz aylarında sık sık bu camiye gel-
mesiyle cami yeniden tamir olmuştur. Vanizade 1096 zilkadesinde, Bursa'da
ölerek İstanbul'da cami haziresine gömülmüştür.

VANİKÖY MESCİDİ - VANİKÖY CAMİ

Vaniköy iskelesindedir.

Seyit Mehmet Vani Efendi tarafından H.1076 (M.1665) tarihinde yaptırılmıştır.

Sultan I.Mahmut Hünkâr Mahfeli ilave ettirmiş ve Sultan II.Mahmut vezirlerinden Mehmet Paşa Camiyi H.1166'da onarmıştır.¹⁰¹

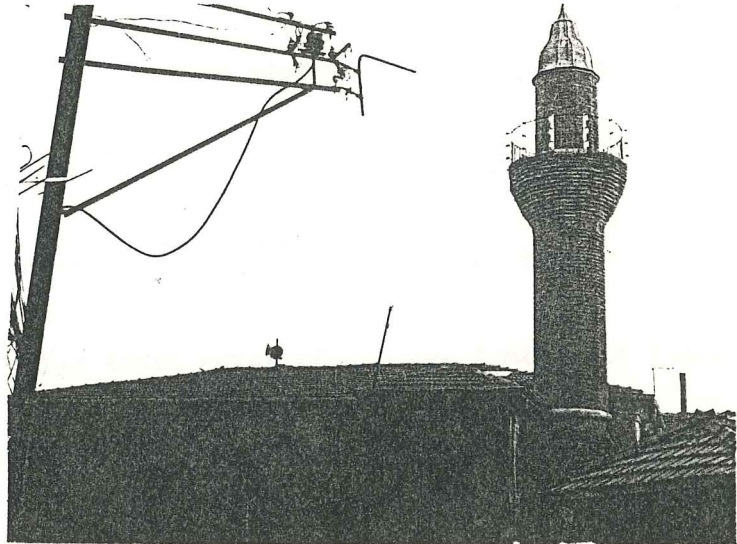
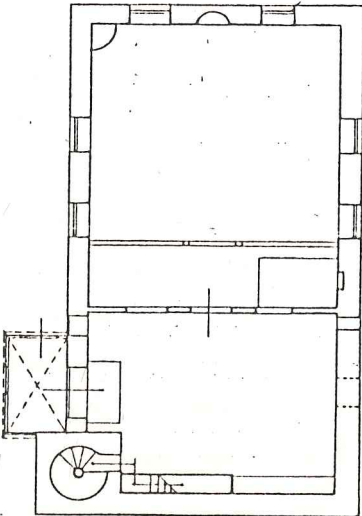
Caminin çatısı ahşap ve kiremit örtülüdür. Minaresi solda olup tuğladır ve beyaz sıvalıdır. Kûlahı kurşun kaplıdır. İki katlı olan bina ve yanındaki meşrutasının ilk katı kargir, üst katı ahşaptır. Son cemaat yeri altı ahşap sütuna müstenittir. Orijinal tarafı kalmamıştır.

H.(151) YALIKÖV MESCİDİ DERKURBÜ HÜNKAR İSKELESİ

bânisi serbostanizân hassadan mustafa ağadır beykozda vakî camii kebîr dahî mumaileyhin asârı hayriyesindendir minberini izzet ali paşa vazeylemişdir kurbünde vaki hamamı ve su değîrmeninin uncubaşı elhac mehmed ağa mescidi mezbure vakfeylemişdir mahalli mezkur mezaristanında medfun gâzi yunus nâmzat istanbul fethinde bulunan gazilerdendir

151 YALIKÖVÜ MESCİDİ

Yaptıranı Bostancılar Hassabaşısı Mustafa Ağadır. Beykoz daki büyük cami'-de onundur. Minberini İzzet Ali Paşa koydumuş. Yakınındaki hamam ve su değîrmenini uncubaşı Hacı Mehmet Ağa mescide vakfetmiş. Sözü edilen mahal-
lin mezarlığında gömülü olan Gazi Yunus adlı zat İstanbulun fethinden yer-
alan gazidir.

YALIKÖYÜ MESCİDİ - SERBOSTANİ MUSTAFA AĞA CAMİ

Beykoz, Hünkar İskelesinde, Yalıboyu caddesinde dir.

Yaptıranı Serbostani Mustafa Ağa olup, yapıldığı tarih kesin olarak bilinmemektedir.

Caminin çatısı ahşap ve kiremit kaplıdır. Minaresi, şerefesi tuğla olup (sıvasız), külahı kurşun kaplıdır. Küp ve kürsüsü taş + tuğladır. İki katlı caminin duvarları kârgir ve pencereleri yüksektir. Alt katı kargir, üstü ahşap bir bölüm eklenmiştir. Altı giriş, üstü müezzin mahfelidir.

H.(145/3) YENİ CAMİ

banisi kovak ustalarından hacı mehmet ağadır binasına zahir 1106 lavzi tarih vaki olunmuştur kurbünda bir mektep dahi bina eylemiştir mezbur mehmet tarihi meskurden 2 sene mururunda hac şerife gidip nam-ı mahalde vefaata eylemiştir mahal mezbur şama üç konaktır mektep mezkürün vazifeyi dersiyesini daru seada agası bulunan yusuף ağa kendi vakfından tayin eylemiştir mahalli mezkürde vakii tek hamam dahi bu camiın vakfındandır ve iskan misafirin için bina kılınmış olan hanı muhira 1143 senesinde şehiden vefaata eden damat ibrahim paşanın zamanı sedaratinde devlet kethudası ünvanı ile meşhur olan maktul mehmet ağa tamir ve terim eylemiştir kapısı üstünde şair meşhur vehbi seyid hüseyin efendinin işbu tarihi mesturdur

* veziri azamı hanı ahmet ibrahim paşanın * mükerrem kethüdası nasbu aynı hazreti ağa *

* mehmet nam ve mahmudun hasail daveri mukabbel * ki lütfu dehre şamil nuri mihri asumanı asa *

* benz takribi ile bir gün ettikte bu etrafa * dizilmiş gördü saf der saf nice küştii bi hemta *

* müsaid rüzgara muntazır ehli sefayın had * durur poyraza açmış agzını bi menzil ve me'va *

* görüp sorduki yokmu bunlara bercai asayış * bir ehli hayır bari etmemişmi bir rubad inşa *

* dediler var idi amma harap ender harap oldu * anı tamire bir kimse tekayyüd etmedi asla *

* bu hale vakıf oldukta hemen ol vakıfı sani * yeniden kıldı ihya sa'yini meşkur eden mevla *

* esasından yıkup bir vechile tecdid ettirdi * ki oldu kubbeyi ulyası
reşki kûmbet mina *

* yazılsun defteri amaline tarihi ey vehbi * yapıldı fisebilillah bu
han evvelkiden ala * 1133

ve zamanı sultan mahmut hanı evvelde darüssade el şerife ağası olan
makdul beşir ağa 1163 senesi hanı mezburda iskan eden müsafîrîne ekmeğ
çorba tayin eylemiştir

145/3 YENİ CAMİ ADI GEÇEN HİSARIN DIŞINDA

Kavak ustalarından, Hacı Mehmet Ağa tarafından 1106 tarihinde yaptırılmış-
tır. Bitişiginde birde mektebi vardır. Mehmet Ağa 1108 yılında hacca gider-
ken Şan civarında bir yerde ölmüştür. Yukarıda bahsi geçen mektebin görev-
lilerinin giderleri Darüssaade Ağası Yusuf Ağa'nın kendi vakfından karşılan-
maktadır. Ayrıca bu mahalde bulunan tek hamam da bu camiin vakfıdır. Aynı
zamanı misafirlerin kalmaları için bir de hanı vardır. Bu han bilahare
Damat İbrahim Paşa'nın kethüdası Makdul Mehmet ağa tarafından tamir edil-
miş ve noksanları tamamlamıştır.

YENİ CAMİ - HACI MEHMET CAMİ

Anadolu Kavağı'ndadır.

102

Hacı Mehmet tarafından H.1106 (M.1694) tarihinde yaptırılmıştır.
Caminin mektebi, hamamı ve misafirhanesi bulunmakta idi. Damat İbra-
him Paşa tamir ettirmiş, fakat son senelerde yanmıştır. Mahallin'de
yapılan incelemede hiçbir izine rastgelmemiştir.

H.(205/17) YENİÇEŞME MESCİDİ

banisi darüssaadetül şerife ağası mehmet ağa dır 999 senesinde vefat
etmiştir çarşamba pazarında camii civarında vaki türbesinde medfun
olduğu balada mezkurdur bunun ağalığına gelinceye dek nezareti evkağ
ve müfettişi haremeyn duvar kapu ağalarına münhasır iken bunun zamanın-
da kızlar ağalarına tahsis olunmuştu minberini darüssade ağası elhac
beşir ağa vazeylemiş mezbur beşir ağa iki defa darüssade ağası olup
1159 senesinde vefat ederek civarı hazreti halit radiullahı ane de
medfun olduğu mahallinde mezkurdur mahallesi yoktur

205/17 YENİÇEŞME MESCİDİ

Yaptıranı Hazreti Muhammedin makamının Darüssadetül şerife ağası Mehmet Ağa'dır. 999 senesinde ölmüştür. Çarşamba pazarında bulunan Cami çevresinde bulunan türbesinde gömülü olduğu yukarıda söylemiştir. Bunun Ağalığına gelinceye kadar evkaf nazırı ve Mekke müfettişi divan kapı ağalarına özellikle verilirken bunun zamanın da kızlar ağalarına dîrüssadetül şerife ağalığı verilmeğe başlanmıştır. Minberini Darüssade Ağası Hacı Beşir Ağa koymuştur ki, bu Beşir Ağa iki defa Darüssade ağalığı yapmış, 1159'da ölecek Eyüp Sultan Hazretleri civarında gömülmüş. Bu husus Beşir Ağa Eyüp'te anlatılmakta. Mahallesi yoktur.

YENİ ÇEŞME MESCİDİ

Üsküdar, Hakimiyeti Milliye caddesindedir.

Yaptıranı Kızlar Ağası Mehmet Ağa'dır. Tarihi belli değildir. 1935 yılında yıktırılmıştır. Mahallin'¹⁰³de yapılan araştırmada hiçbir izine rastgelinmemiştir.

H.(146) YOROS KAL'ASI MESCİDİ DERKURBÜ KAVAK

fevkânidir bânisi sultan bayezid hân'ı velidir imam hafız ve müezzin vazifeleri kal'anın tımarından verilir kal'ayı mezbure kablelfetih binâ olunmuşdur galibâ banisinin ismiyle meşhurdur ve derunu kal'ada otuz kadar menzili müslimîn ve bir çeşme müleziz ve bir tek hamam dahî vardırki kal'ai mezbure dizdarlarından elhaç mehmed ağa bina eylemişdir ve kal'a karibinde olan mezaristan ekseni kuburu şühedâ ve makberi izzet ve müslümiyri olmağla müstecap olduğu bir mahalli mübarekedir mahallesi vardır

146 YOROS KALESİ MESCİDİ

İki katlıdır. Yaptıranı Sultan Beyazıt Hanı Velidir. İmam, Hafızı, Müvezzi-ni kalenin gelirlerinden sağlar. Bu kale fetihten önce inşa edilmiştir. Galiba yaptıranın ismiyle tanınır. Ve kale içinde otuz kadar müslüman evi ve suyu güzel çeşmesi bir kubbeli hamamda vardır. Adı geçen kaleyi dizdarlardan Hacı Mehmet Ağa yaptırmıştır. Kale yakınında olan mezarların çoğu şehitlerin ve seçkin müslümanların gömüldüğü yer olduğundan mübarek tanınır. Mahallesi vardır.

YOROS KALESİ MESCİDİ

Anadolu Kavağın'dadır.

Yaptıranı Sultan Beyazıt Han'dır. ¹⁰⁴ Tarihi belli değildir. İki katlı olarak yaptırılan binadan bugün hiçbir eser kalmamış olduğu mahallinde tesbit edilmiştir.

H. (146) YUŞA DAĞI MESCİDİ

banisi sadrazam mehmet said paşadır ki sultan osman han salis vaktinde kethuda sadri ali iken nişancı ali paşanın üzerine 1169 muherreminin 19 günü naili mühür olup yine seneyi mezbure recebinin iptidaki günü azil olundukta sahibi tekke mirahor mustafa paşa defai saniye olarak sadareti uzma ya seza görüldü bu mescidi şerifin binası şeyh hacı mehmet murat efendi hazretlerinin sefki ile vucuda gelmiştir ve tak dergahında olan tarihi teşritati mehmet beyindir ki budur

* hüdavendi cihan sultan osman hanı zışanın * humayunu zatıdır dünyada ancak şimdi zillullah *

* hudadan bir nefes olmaz cuda ol zilli yezdani * olur elbette tabi sahibi sayeye billah *

* keramati humayununa bu şahit yetişmezmi * ki sadrazamı de hayra mail hasbeten lillah *

* cenabi şeyh mehmet bin murad nakşibendinin * mübarek nutku badi oldu bu hayra biiznillah *

* gelüp hep kudsayan akif dedi bu mısraı tarih * said paşa makamı yuşa yaptı levceallah * 1169

bunların binası ile beraber yuşa-nam zati şerifin 1169'da kabri etrafına kagir duvar bina olunarak mutakil türbedar ikade kanadil için hadme ve hücreler bina olunup mahsus bir postnişin dahi tayin olunmuştur banisi müşarüleyh sultan ahmet-han salis ricalinden 28 çelebi denmek maruf mehmet efendinin mahdumlarıdır sadarettten sonra meriş valisi iken 1175 senesi cemaziyel ahiresinde vefaata etmekle beldeyi mezburede medfundur mahal meskur'da medfun olan zati şerid yuşa peygamber deyu meşhur isede peygamber olan yuşa aleyhisselam hazreti musa selavatullahi alanebiyyinu ve aley hazretlerinin hemşire zadesi ve telmis hası ve refik baiihlasi yuşa binnun bin efrahim bin yusuף bin

yakup aleyhisselamdır ki ismi sadetleri yeşu olup sonra yuşa denildi ve meşari hazretleri bu taraflara gelmiyerek hazreti musa aleyhisselam dar-ı bekaya teşriflerin'de yüz yaşındayken yirmiyedi sene hilafetle olup yüzyirmiyedi yaşında olduğu halde intikali darı beka buyurmuşlardır kabri saadetleri bir rivayette kudsi şerife karip nablus şehri kirasından bir kariyede ve bir rivayette halep kurbünde moğra şehrin'de dir bura'da medfun olan yuşa hazretleri ya evliyayı kiram'dan yahut havaruyundan bir zati şerif ola her neyse muzneyi kiramdan bir zati sutude sıfattır ve karibinde halâ macar kalasının olduğu mahal mahi cari bahçesi ismi ile müsemma iken lisarı avamda macar bahçesi denmekle meşhur olmuştur bu mahalleyi karip abu hayat denmekle maruf bir ala su vardır muzidi şerif meşküde sahibi hayrattan bir kimse mevluda şerif kıraat olunmasını vakıf etmekle ekseri eyam sayfla'da kıraat olunur bu vesile ile bir derecelerde cemiyet olur idiki hünkar iskelesin'den yuşaya varınca rical ve nisa dan göye bir ordu çekilirdi mevludu şerife davet olunan meşaiden tarifei ruşaiye ve sadiye şehleri alemler çekerek ve cümle dervişanları ile icrayı ayin ederek gelirler idi senesine bu cemiyet tekessur et tipinden ve fesada mudi olacağı melhus olmakla evasiti saltanat sultan selim ham saliste men ve kıraatı menkibeyi veladet saçdeti mahfice icra olunmasına tembih olundu bu dağın altında fakat bahçesi demekle meşhur bir kasrı humayun ve havzu kebir ve selsebil binazır vardırki bir nezahetgah ali olarak mustekil ustası ve neferatu olup mahsus bineş mahallidir ve tokat ismi ile mussemma olmasının sebebi budurki ebul fethi sultan mehmed han hazretleri istanbul fethinden 5 sene sonra anadolu memalikinden tokat şehrinin yed muhallifinden tahlis müjdesi meşari ileyh hazretlerine bu mahalde vasıl olduğundan burasının dahi tokat tesmiye olunmasına ve mustekil bir nezahetgah olarak bineş mahalli kılınmasına iradeyi padişahların sadr olunmuştur padişahi mesariahi ilahiden sonra mururu zamane ile harabe meşref ve itibardan sakıt olmuşken sultan mahmut han ol hazretleri tekrar mamur olmasını murat etmeleri ile gayet tekellüflü bina ve inşaa olunmuştur ve ol vaktin şurasından nevres efendi bu tarihi söylemiştir

* daveri ced beced iskender gerdun mesned * hanı mahmud felek barke pak nihad *

* o cihanı keremin meymenetü saltanatı * eyledi alemi reşki irem zati imad *

- * derki devletinin bendei carub keşidir * ki ve iskender ve cemşid
ve feridun ve kubat *
- * fitre emniyet ile eyledi sulh cavid * var dı asayiş varame zamanın-
da fesad *
- * çok yakılmış delli mamur edüp imakate çok * ahdı adlinde yakıldı
delli erbabi inad *
- * cai seyran iken ez cümle mülükü selfe * bu bihin culuhki paki mü-
ferrah bünyad *
- * şöyle viranında etmişti sipheri ğadar * ki idemez idi mimar tasavvur
abad *
- * abden dideyi tasvir gibi havzı tehi * hamei mevkibi efzerde idi
anda imad *
- * yaptı bir güreki tahsini zaruri iderek * akli kel nam kodu ana hüma-
yun abad *
- * pişigahı çemenistanı cenanın aynı * yere getsün bu ki benzer mi
saraylı şeddat *
- * ferahabade aceb seyir ve temaşadır halk * hele seyreyle bu kande
nerede sadabad *
- * resmü matbuuna dilşifte mimar haned * nakşirengin nevicadına hayran
behzat *
- * sadedir sakfına nisbetle sipihri atlas * tenindir sahnı basitine
nazar deşt tenad *
- * reşki şam eyledi tokadı bu kasrı neville * hani süleymanın edüp ru-
huna şad adını yad *
- * satfet kevkebcı devlet ruzü efzunün * imnile derbtile eyleye allah
ziyad *
- * erecek hüsnü hitama dedim iki mısra * söyle kim eyleye erbabi neza-
ket tadat *
- * müstakıl herbiri tarih idiğünden başka * lafz ve manası dolasıp ne
hoksan ne ziyed *
- * mısraın herbiri indikçede tarih çıkar * ahara nakıl miet ve aşarad
ve ahad *
- * hişt olur cümlesi tafsile ne hacet nevres * fehmeder zabıtai halli-
ni erbabi reşat *
- * dediğim işte bu tarihi dılaradır kim * eylemez levha yazılrsa şuara
istibad *

* barekallah acep gah müzeyyen bünyad * 1159

* dilkeşa paki saray kasrı hümayun abad * 1159

balada zikr olunduğu üzre cennetmekan ebu elfeth sultan mehmet hanın asarından olduğunu evliya çelevi tarihinde beyan eylemiş ve devri sultan süleyman hanide tekrar itibar olunmakla tezyin ve tevsil olunup müstakil benş yeri kılınmıştır ve sonra zamanı sultan mahmut hanide rağbeti külli olduğuna binaen hümayun abad ismi ile şöhet bulunmuştur lakin şimdi nazar itibardan sakit olmuştur

146 YUŞA DAĞI MESCİDİ

Sadrazan Mehmet Sait Paşa tarafından yaptırılmıştır. Mescidin binası Şeyh Hacı Mehmet Murat Efendinin oğlu Şeyh Mehmet Efendinin teşviki ile yaptırılmıştır. Tarihi 1169. Mescidle beraber Yuşa namındaki zatın kabrinin etrafına kagir duvar çekilmiş, mescide müstakil bir türbedar ve kandil yakıcı tayin edilmiştir. Ayrıca odalar yaptırılıp birde postnişin tayin edilmiştir. Bunlarında banisi III.Sultan Ahmet devri ileri gelenlerinden yimisekiz Çelebi Mehmet Efendinin oğludur. Zamanla buradaki binalar ilgisizlik yüzünden harab olmuş ve değerini kaybetmiştir. Bilahere I.Sultan Mahmut'un iradesiyle tekrar gösterişli bir bina yapılmış ve eski itibarını kazanmıştır.

YUŞADAĞI MESCİDİ

Beykoz Yuşa tepesindedir.

Sadrazam Mehmet Sait Paşa tarafından H.1169 (M.1755) tarihinde yaptırılmıştır. Daha sonra yanmış olduğundan Sultan Abdülaziz H.1280 (M.1863) tarihin'de yenilemiştir.¹⁰⁵

Mescidin çatısı ahşap ve kiremit örtülüdür. Sağın'da olan minaresi kulâhı dahil taştır. Mescid iki sıra kirpi saçaklı'dır. Duvarları kârgir olup, beyaz badanalıdır. Beş basamaklı bir girişi vardır. İçeride süslemesi yoktur. Orijinalliğini kaybetmiş durumdadır.

DİP NOTLARI

1. İstanbul Kültür ve Sanat Ansiklopedisi, Cilt 1, s.309.
2. Öz, İstanbul Camileri, Cilt II, s.2.
3. İbid.
4. İbid.
5. İstanbul Kültür ve Sanat Ansiklopedisi, Cilt I, s.395.
6. Konyalı, Üsküdar Tarihi, Cilt I, s.78.
7. Öz, Op.Cit.
8. İstanbul Kültür ve Sanat Ansiklopedisi, Cilt I, s.426.
9. Öz, Op.Cit., s.3.
10. İstanbul Kültür ve Sanat Ansiklopedisi, Cilt I, s.516.
11. Ayvansarayi, Hadikatü'l Cevami, Cilt II, s.217.
12. İbid., s.144.
13. İstanbul Kültür ve Sanat Ansiklopedisi, Cilt II, s.733.
14. Öz, Op.Cit., s.5.
15. Öz, Loc.Cit.
16. Şehsuvaroğlu, Asırlar Boyu İstanbul, s.123.
17. İstanbul Kültür ve Sanat Ansiklopedisi, Cilt II, s.896.
18. Öz, Op.Cit., s.8.
19. Ayvansarayi, Op.Cit., s.237.
20. İstanbul Kültür ve Sanat Ansiklopedisi, Cilt I, s.121.
21. Öz, Op.Cit., s.10.
22. Şehsuvaroğlu, Op.Cit., s.41.
23. İstanbul Kültür ve Sanat Ansiklopedisi, Cilt II, s.1224.
24. Öz, Op.Cit., s.13.
25. İbid., s.14.
26. Arseven, Türk Sanatı Tarihi, s.401.
27. İstanbul Kültür ve Sanat Ansiklopedisi, Cilt III, s.1571.
28. Öz, Op.Cit., s.17.
29. Ayvansarayi, Op.Cit., s.184.
30. Şehsuvaroğlu, Op.Cit., s.83.
31. Ayvansarayi, Op.Cit., s.155.
32. İbid., s.218.
33. Şehsuvaroğlu, Op.Cit., s.60.
34. Öz, Op.Cit., s.19.

35. Öz, Loc.Cit.
36. Öz, Op.Cit., s.20.
37. Ayvansarayı, Op.Cit., s.236.
38. İstanbul Kültür ve Sanat Ansiklopedisi, Cilt III, s.1718.
39. Öz, Op.Cit., s.23.
40. İbid., s.24.
41. İbid., s.26.
42. İstanbul Kültür ve Sanat Ansiklopedisi, Cilt III, s.1845.
43. Ayvansarayı, Op.Cit., s.240.
44. İbid., s.225.
45. Öz, Op.Cit., s.29.
46. İstanbul Kültür ve Sanat Ansiklopedisi, Cilt IV, s.1907.
47. İbid., s.1919.
48. Öz, Op.Cit., s.32.
49. İstanbul Kültür ve Sanat Ansiklopedisi, Cilt IV, s.1943.
50. Öz, Op.Cit., s.43.
51. İbid., s.32.
52. İbid., s.33.
53. Öz, Loc.Cit.
54. Ayvansarayı, Op.Cit., s.248.
55. İbid., s.165.
56. İstanbul Kültür ve Sanat Ansiklopedisi, Cilt IV, s.1956.
57. Şehsuvaroğlu, Op.Cit., s.124.
58. Öz, Op.Cit., s.37.
59. Öz, Loc.Cit.
60. Öz, Op.Cit., s.38.
61. Ayvansarayı, Op.Cit., s.222.
62. Öz, Op.Cit., s.41.
63. Öz, Loc.Cit.
64. Ayvansariy, Op.Cit., s.170.
65. İbid., s.235.
66. Arseven, Op.Cit., s.319.
67. Öz, Op.Cit., s.48.
68. Ayvansarayı, Op.Cit., s.235.
69. Öz, Op.Cit., s.216.
70. Ayvansarayı, Op.Cit., s.227.

71. İstanbul Kültür ve Sanat Ansiklopedisi, Cilt IV, s.2241.
72. İbid., s.2247.
73. İbid., s.2318.
74. İbidi., Cilt I, s.78.
75. Ayverdi, İlk 250 senenin Osmanlı Mimarisi, Cilt III, s.482.
76. Ayvansarayı, Op.Cit., s.169.
77. İbid., s.219.
78. İbid., s.261.
79. Öz, Op.Cit., s.58.
80. Öz, Loc.Cit.
81. Arseven, Op.Cit., s.418.
82. Ayvansarayı, Op.cit., s.235.
83. Öz, Op.Cit., s.59.
84. Ayvansarayı, Op.Cit., s.236.
85. Öz, Op.Cit., s.59.
86. Ayvansarayı, Op.Cit., s.236.
87. İbid., s.209.
88. Öz, Op.Cit., s.61.
89. Ayvansarayı, Op.Cit., s.229.
90. Şehsuvaroğlu, Op.Cit., s.84.
91. Arseven, Op.Cit., s.390.
92. Ayvansarayı, Op.cit., s.226.
93. Öz, Op.Cit., s.63.
94. İbid., s.64.
95. İbid.
96. Ayvansarayı, Op.Cit., s.223.
97. İbid., s.224.
98. Öz, Op.Cit., s.65.
99. Ayvansarayı, Op.Cit., s.235.
100. Arseven, Op.Cit., s.392.
101. Öz, Op.Cit., s.69.
102. İbid., s.70.
103. İbid., s.71.
104. Ayvansarayı, Op.Cit., s.146.
105. Öz, Op.Cit., s.71.

HADİKATÜ'L CEVAMİDEKİ SIRAYA GÖRE CAMİ VE MESCİDLER

- 144-1 Anadolu Kavağı Mescidi
144-2 Ali Reis Cami
145-3 Yeni Cami
146 Yoros Kalesi Mescidi
146 Yuşa Dağ Mescidi
150 Akbaba Cami
150 Dereseki Mescidi
151 Hünkâr İskelesi Mescidi
151 Yalıköyü Mescidi
152-1 Beykoz Cami
154-2 Meryemzade Mescidi
155 İncir Köyü Cami
155 Çubuklu Ocağı Mescidi
158 Sinan Efendi Mescidi
158 Kanlıca Cami
161 Dolay Mescidi
162 Sinan Efendi Mescidi
165 Kandilli Cami
168 Vaniköy Mescidi
169 Saksoncular Mescidi
170 Kuleli Bağçe Mescidi
171 Beylerbeyi Cami
181 İstavroz Cami
182 Paşa Limanı Cami
182-1 Valde-i Atik Cami
184-2 Çinili Cami
186-3 Mihrimah Sultan Cami
187-4 Camii Valde-i Cedid
188-5 Ayazma Cami
189-6 Camii Selimiye
191-7 Camii Adliye
191-8 Şemsi Paşa Cami
195-9 Rum Mehmet Paşa Cami

- 195-10 Hudai Aziz Mahmut Efendi Tekkesi Cami
204-11 İsfendiyar Mescidi
204-12 Geredeli Mescidi
204-13 Babüssade Ağası Cami
205-14 Gülfem Cami
205-15 Davutpaşa Cami
205-16 Ağa Mescidi
205-17 Yeni Çeşme Mescidi
206-18 Ahmediye Cami
209-19 Sultan Mahmut Cami
210-20 Bandır-malı Tekkesi Cami
213-21 Hayrettin Mescidi
214-22 Kaymakçı Tekkesi Mescidi
214-23 Ağa Cami
214-24 Tavaşi Cami
214-25 Ahmet Çelebi Mescidi
215-26 Nalçacı Tekkesi Mescidi
215-27 Takkeci Mescidi
216-28 Debbağlar (Tabaklar) Mescidi
216-29 Murad Reis Mescidi
217-30 Alaca Minare Mescidi
217-31 Pazarcıbaşı Mescidi
218-32 Arakiyeci Mescidi
218-33 Hacı Bekir Cami
218-34 Ağa Mescidi
218-35 Darulşifa Mescidi
219-36 Salih Efendi Mescidi
219-37 Osman Efendi Cami
220-38 Kosra Mescidi
220-39 Fenayi Tekkesi Cami
222-40 Kazasker Mescidi
223-41 Aşçıbaşı Mescidi
223-42 Taşçılar Cami
224-43 Taşçılar Ocağı Cami
224-44 Kavak Sarayı Mescidi
224-45 Kavak İskelesi Mescidi

- 225-46 Hırap Mescidi
226-47 Şerefabad Mescidi
226-48 Salacak Mescidi
226-49 Sinan Paşa Cami
227-50 Fatih Mescidi
227-51 Mirahor Mescidi
227-52 Kaptan Paşa Cami
228-53 Tunusbağı Mescidi
228-54 İhsaniye Cami
228-55 İhsaniye Mescidi
229-56 Süleyman Paşa Cami
230-57 Çakırcıbaşı Cami
231-58 Nasuhi Tekkesi Cami
233-59 Şeyh Cami
234-60 Çingene Fırını Mescidi
235-61 Toygar Hamza Mescidi
235-62 Fatma Hatun Mescidi
235-63 Şucağbağı Mescidi
235-64 Serçe Mescidi
236-65 Kumru Mescidi
236-66 Tembeller Mescidi
236-67 Mumcubaşı Mescidi
236-68 Hatice Hatun Mescidi
236-69 Solak Sinan Mescidi
236-70 Durbali Mescidi
236-71 Evliya Mescidi
237-72 Bulgurlu Mescidi
237-73 Baki Efendi Cami
238-74 Mirzazade Cami
240-75 Hacı Hoca Tekkesi Mescidi
240-76 Haydar Dede Mescidi
241-77 Selamiye Cami
241 Haydar Paşa Cami
242 İbrahim Ağa Çayırı Mescidi
246 Dedeler Mescidi
248 Kadıköy Cami

- 249 Fenerbağçe Mescidi
255 Çakır Ağa Mescidi
255 Cafer Ağa Mescidi
256 Sultan Mustafa Cami
256 Bulgurlu Mescidi
256 Kısıklı Mescidi
257 Selami Efendi Mescidi
261 Sarı Kadı Kariyesi Mescidi

1986'DA HALEN İBADETE AÇIK CAMİLERİN İSİM LİSTESİ

1. Ağa Cami (Malatyalı İsmail Ağa Cami)
2. Ağa Mescidi (Hüsrev Ağa Mescidi - Eski Hamam Mescidi)
3. Ahmet Çelebi Mescidi
4. Ahmediye Cami
5. Akbaba Mescidi
6. Ali Reis Mescidi (Anadolu Kavağı Mescidi)
7. Ayazma Cami (Camii Şerif Ayazma)
8. Babüssade Ağası Cami (Selman Ağa Cami - Horhor Camii)
9. Baki Efendi Camii (Abdülbaki Mescidi)
10. Beylerbeyi Camii
11. Beykoz Camii (Serbostani Mustafa Ağa Cami - Beykoz Merkez Camii)
12. Bulgurlu Mescidi (Bayram Paşa Mescidi)
13. Bulgurlu Mescidi
14. Cedit Valide Camii (Yeni Valide Camii)
15. Çakırcıbaşı Camii (Doğancılar Camii)
16. Çengelköy Mescidi (Hacı Ömer Mescidi)
17. Çinili Camii
18. Cafer Ağa Mescidi
19. Çubuklu Ocağı Mescidi (Halil Ağa Cami)
20. Davutpaşa Cami
21. Dereseği Mescidi
22. Debbağlar Mescidi (Tabaklar Mescidi)
23. Fatih Mescidi
24. Fatma Hatun Mescidi
25. Fenayi Tekkesi Mescidi (Yaldızlı Tekke Mescidi)
26. Gülfem Hatun Camii
27. Hacı Bekir Mescidi (Kurban Nasuh Mescidi-Çarşamba Tekkesi Mescidi)
28. Hatice Hatun Mescidi (Hatice Hasna Hatun Mescidi)
29. Hüdayi Aziz Mahmut Efendi Tekkesi Mescidi
30. İbrahim Ağa Çayırı Mescidi
31. İhsaniye Camii
32. İncirköyü Cami
33. İstavroz Cami (Abdullah Ağa)
34. Kadıköy Cami (Osman Ağa Cami)

35. Kandilli Cami
36. Kanlıca Cami (İskender Paşa Cami)
37. Kaptan Paşa Cami (Kaymak Mustafa Paşa Cami)
38. Kısıklı Mescidi
39. Kulebahçe Mescidi (Kuleli Ocağı Mescidi)
40. Meryemzade Mescidi
41. Mihrimah Cami (İskele Cami)
42. Mirzazade Cami
43. Murat Reis Mescidi
44. Mirahur Mescidi (İmrahor Mescidi)
45. Nasuh Tekkesi Cami
46. Paşa Limanı Cami (Abdurrahman Ağa Mescidi)
47. Paşabağçesi Cami
48. Pazarbaşı Mescidi
49. Rum Mehmet Paşa Cami
50. Sarı Kadı Karyesi Mescidi (Sarı Gazi Mescidi)
51. Selimiye Cami
52. Sinan Efendi Mescidi (Muhşi Sinan Mescidi)
53. Sinan Paşa Cami
54. Solak Sinan Mescidi
55. Sultan Mustafa Cami (İskele Cami)
56. Süleyman Paşa Cami (Şehit Süleyman Paşa Cami)
57. Şemsi Paşa Cami (Kuşkonmaz Cami)
58. Şeyh Cami
59. Takkeci Mescidi (Kör Bakkal Mescidi-Arakiyeci Cafer Mescidi)
60. Tavaşi Hasanağa Cami
61. Tazıcılar Ocağı Mescidi
62. Toygar Hamza Mescidi
63. Validé-i Atik Cami (Atik Valide Cami)
64. Vaniköy Cami
65. Yalıköyü Mescidi
66. Yuşa Dağı Mescidi

MİMAR SİNAN DÖNEMİ CAMİ VE MESCİTLER.

SAYFA BÖLÜM	HADİKATÜ'L CEVAMI CİLT 1				BUGÜNKÜ DURUMU			METİN DEKİ SAYFA NO
	İSİMİ	YAPTIRAN	YAPIM TARİHİ	ALDIĞI DİĞER İSİMLER	ADRSİ	HARİTA YERİ	mevcut harabe mevcut	
214/25	AHMET ÇELEBİ MESCİDİ	Ahmet Çelebi	(975) 1567		Üsküdar Açıtırbe Hüdaı Mahmut cad.			
144/2	ALİ REİS MESCİDİ	Midilli Hacı Ali Reis	(1001) 1592	ANADOLU KAVAĞI MES.	Anadolu Kavağı			
218/32	ARAKİYECİ MESCİDİ	Arakiyeci Hacı Mehmet	16 YY.	KAPIAĞASI MESCİDİ	Üsküdar Atpazarı Civarı			+
204/13	BABÜSSADE AĞASI CAMİ	Babüssade Ağası Selman Ağa	(912) 1506	SELMAN AĞA CAMİ HORHOR CAMİİ	Üsküdar Selman ağa			
230/57	ÇAKIRCIBAŞI CAMİ	Çakırcıbaşı Hasan ağa	(966) 1558	DOĞANCILAR CAMİİ	Üsküdar Doğancılar			
150	DERESEKİ MESCİDİ	Şeyhülislam Molla Fenari Mehmet efendi	16 YY.		Dere Seki köyü, Akbaba yakınında, Beykoz			
216/28	DEBBAĞLAR MESCİDİ	Hacı Ferhat Hacı Mehmet	(955) 1586	KONYALI BİRADERLER MESCİDİ TABAKLAR MESCİDİ	Üsküdar, Debağlar Seyit ahmet mah.			
205/14	GÜLFEM HATUN CAMİİ	Gülfem Hatun	(949) 1542		Üsküdar Mahkeme Arkası Sokağı			
195/10	HÜDAYİ AZİZ MAHMUT EFENDİ TEKKESİ MESCİDİ	Aziz Mahmut Efendi	(1007) 1598		Üsküdar Aziz Mahmut ef. Sok.			
242	İBRAHİMAĞA ÇAYIRI MESCİDİ	3. Muratın Babüs- sade ağası İbrahim ağa	(988) 1580		Haydarpaşa Kadıköy arası			
181	İSTAVROZ CAMİ	Bostancıbaşı Abdullah ağa	16 YY.	ABDULLAH AĞA CAMİ	Beylerbeyi, İstavroz			
158	KANLICA CAMİİ	İskender Paşa	(978) 1570	İSKENDER PAŞA CAMİ	Kanlıca			

SAYFA BÖLÜM	HARİTALANAN VE HARİTAYA ALINAN MÜBERRİTLERİN İSİMLERİ				YAPIM TARİHİ	ALDIĞI DİĞER İSİMLER	BUGÜNKÜ DURUMU	METİN DEKİ SAYFA NO
	İSMİ	YAPTIRAN	HARİTA YERİ	AZMİNİN HARİTAYA ALINMASI				
222/40	KAZASKER MESCİDİ	Muallimzade Kazasker Ahmet efendi		16 YY.		Üsküdar, Divitçiler		
256	KISIKLI MESCİDİ	III. Murat Bosancıbağışı Abdullah ağa		(1000) 1591		Üsküdar Kısıklı		
186/3	MİHRİMAH CAMİ	Kanuni Kızı Mihrimah Sultan		(954) 1547		Üsküdar İskele		
216/29	MURAT REİS MESCİDİ	Murat Reis		16 YY.		Üsküdar, Çinil		
227/51	MİRAHOR MESCİDİ	Sadrızam Sinar Paşa İmrahoru Mehmet ağa		(1006) 1597	İMRAHOR MESCİDİ	Üsküdar, İmrahor cad.		
261	SARI KADI KARYESİ MESCİDİ	IV. Murat Validesi Nurbanu Sultan		16 YY.	SARIGAZI MESCİDİ	Üsküdar, Alemdağ civarı		
162	SİNAN EFENDİ MESCİDİ	İst. Kadısı Muşsi Sinan Yusuf Efendi		16 YY.	MUŞŞI SİNAN MESCİDİ	Anadolu Hisarı		
158	SİNAN EFENDİ MESCİDİ	Ulema Sinan ef.		16 YY.		Kanlıca		+
226/49	SİNAN PAŞA CAMİ	Yemen Fatihî Sinan Paşa		(954) 1547		Üsküdar, Halk dersanesi sokak		
236/69	SOLAK SİNAN MESCİDİ	Solakbaşı Sinan ağa		(954) 1547		Üsküdar, Selamsız caddesi		
209/19	SULTAN MAHMUT CAMİ	Şeyh Dutçu zade Mehmet ef.		16 YY.		Üsküdar, Ahmediye		+
191/8	ŞEMSİ PAŞA CAMİ	Veziir Ahmet Şemsî Paşa		(988) 1580	KUŞKONMAZ CAMİ	Üsküdar, İskele civarı (sahil)		

233/59

ŞEYH CAMİ

Divitçiler
Şeyhi Mustafa Ef. 16 yy.

(944)1537

16 yy.

Mehmet Ağa

(995)1586

(991)1583

II.Selim Tevce-
si Nurbanu Sul.

16 yy.

Mehmet efendi

Tevaşi Hasan
Ağa

TAVAŞI HASANAĞA CAMİ

VALİDE-İ ATİK CAMİ

182/1

16 yy.

215/27

TAKKECİ MESCİDİ

KÖRBAKKAL MESCİDİ
ARAKİYECİ CAFER MES.

Üsküdar

Üsküdar, Körbakkal sokak.

Üsküdar

Üsküdar, İnadiye

Üsküdar, Toptaşı cad.

Üsküdar

Üsküdar

Üsküdar

Üsküdar

Üsküdar

Üsküdar

Üsküdar

Üsküdar

223/42

TAŞÇILAR CAMİ

Mehmet efendi

16 yy.

Mehmet efendi

16 yy.

Mehmet efendi

16 yy.

Mehmet efendi

16 yy.

Mehmet efendi

16 yy.

Mehmet efendi

16 yy.

Mehmet efendi

16 yy.

214/24

TAVAŞI HASANAĞA CAMİ

Tevaşi Hasan
Ağa

(995)1586

(991)1583

II.Selim Tevce-
si Nurbanu Sul.

16 yy.

Mehmet efendi

Tevaşi Hasan
Ağa

TAVAŞI HASANAĞA CAMİ

VALİDE-İ ATİK CAMİ

182/1

16 yy.

Mehmet efendi

16 yy.

16 yy.

182/1

VALİDE-İ ATİK CAMİ

II.Selim Tevce-
si Nurbanu Sul.

(991)1583

16 yy.

Mehmet efendi

Tevaşi Hasan
Ağa

TAVAŞI HASANAĞA CAMİ

VALİDE-İ ATİK CAMİ

182/1

16 yy.

Mehmet efendi

16 yy.

Mehmet efendi

16 yy.

16 yy.

T A B L E O F C O N T E N T S

SAYFA BÖLÜM	HADİKATÜ'L CEVAMI CİLT 1				BUGÜNKÜ DURUMU				METİN DEKİ SAYFA NO
	İSİMİ	YAPTIRAN	YAPIM TARİHİ	ALDIĞI DİĞER İSİMLER	ADRESİ	HARİTA YERİ	mevcut harabe	mevcut değil	
214/23	AĞA CAMİ	Akağalardan Malatyalı İsmail Ağa	(1018) 1619	MALATYALI İSMAİL AĞA CAMİ	Üsküdar Doğançılar şair naiil sok. Kefçe dede mah.	9_C/1	▼		1
205/16	AĞA MESCİDİ	Babüsaade Ağası Hüsnü Ağa		HÜSREV AĞA MESCİDİ ESKİ HAMAM MESCİDİ	Üsküdar Uncúlâr cad. Şemsipa- şa kavaklı iskele sok.	7_C/6	●		2
218/34	AĞA MESCİDİ	Darüssaade Ağası Mehmet Ağa		YENİ ÇEŞME MESCİDİ	Üsküdar Hakimiyeti Milliye cad. Kızlarağası mh. Toptaşı	?		■	3
214/25	AHMET ÇELEBİ MESCİDİ	Ahmet Çelebi	(975) 1567		Üsküdar Açıtırbe Hüdaî Mahmut cad.	7_C/6	●		7
206/18	AHMEDİYE CAMİ	Tersane Emîni Ahmet ağa	(1134) 1721		Üsküdar Gündoğuran cad.	9_C/1	●		4
150	AKBABA MESCİDİ	I. Ahmet Kethü- dası Canfeda	17 yy. 1369	CANFEDA HATUN MESCİDİ	Beykoz Akbaba köyü Yuşa cıva- rı Feneryolu	2_G/2	●		9
217/30	ALACA MİNARE MESCİDİ	Hoca Murat Kaptan			Üsküdar Arakiyeci Mahmut mh. Bağlarbaşı cd. Murat Reis mh.	9_E/1		■	10
144/2	ALİ REİS MESCİDİ	Midilli Hacı Ali Reis	(1001) 1592	ANADOLU KAVAĞI MES.	Anadolu Kavağı	1-F/2	●		11
162	ANADOLU HİSARI CAMİİ	II. Abdülhamit	(1301) 1883	YENİCE KALE CAMİ	Anad. Hisarı- Kanlıca arası	4_C/5		■	12
144/1	ANADOLU KAVAĞI MESCİDİ	Mahpeyker Kösem Sultan			Anadolu Kavağı	1-F/2		■	13
218/32	ARAKİYECİ MESCİDİ	Arakiyeci Hacı Mehmet	16 yy.	KAPIAĞASI MESCİDİ	Üsküdar At pazarı Civarı	9-D/2		■	13
223/41	AŞÇIBAŞI MESCİDİ	IV. Mehmet Aşçı- başısı Mehmet Ağa	17 yy.	İŞÇİBAŞI MESCİDİ	Üsküdar Karacaahmet	9-D/2		■	14

HADİKATÜ'L CEVAMI CİLT 1				DURUMU				METİN DEKİ SAYFA NO	
SAYFA BÖLÜM	İSİMİ	YAPTIRAN	YAPIM TARİHİ	ALDIĞI DİĞER İSİMLER	ADRESİ	HARİTA YERİ	meycut	meycut	
									harabe
188/5	AYAZMA CAMİ	III. Mustafa	(1174) 1760	CAMİ ŞERİF AYAZMA	Üsküdar Ayazma	7-B/6	●		15
204/13	BABÜSSADE AĞASI CAMİ	Babüssade Ağası Selman Ağa	(912) 1506	SELMAN AĞA CAMİ HORHOR CAMİİ	Üsküdar Selman ağa	7-C/6	●		17
237/72	BAKİ EFENDİ CAMİİ	Abdülbaki Efendi	(1054) 1644	ABDÜLBAKİ MESCİDİ	Üsküdar Sultantepe Selvilik cad.	7-C/6	●		19
210/20	BANDIRMALI TEKKESİ MESCİDİ	Sadrizam Hekimoğlu Ali Paşa	(1145) 1632	İNADİYE MESCİDİ	Üsküdar Zeynep Kamil Hasta-hanesi yanı	9-D/1		■	21
172	BEYLERBEYİ CAMİİ	I. Abdülhamit	(1192) 1778		Beylerbeyi iskelesi	7-H/1	●		27
142/1	BEYKOZ CAMİİ	Bostancıbaşı Mustafa Ağa	1224	SERBOSTANI MUSTAFA AĞA CAMİ BEYKOZ MERKEZ CAMİİ	Beykoz iskelesi	2-6/5	●		24
256	BULGURLU MESCİDİ	Teberdar Mehmet Ağa	17 YY.		Üsküdar Bulgurlu	10-D/1		▼	34
237/72	BULGURLU MESCİDİ	Şeyh Selami Ali Efendi			Üsküdar	7-D/5	●		33
191/7	CAMİ ADLİYE	2. Mahmut			Üsküdar	7-B/6		■	36
187/4	CEDİT VALİDE CAMİİ	3. Ahmetin Annesi GÜLNUŞ Emektullah Sultan	1708-1710	YENİ VALİDE CAMİİ	Üsküdar İskele cad.	7-C/6	●		37
230/57	ÇAKIRCIBAŞI CAMİ	Çakırcıbaşı Hasan ağa	(966) 1558	DOĞANCILAR CAMİİ	Üsküdar Doğancılar	9-C/1	●		40
255	ÇAKIRAĞA MESCİDİ	Çakırağa			Kadıköy	11-E/2		■	39

SAYFA BÖLÜM	HADİKATÜ'L CEVAMI CİLT 1				DURUMU				METİN DEKİ SAYFA NO	
	İSİMİ	YAPTIRAN	YAPIM TARİHİ	ALDIĞI DİĞER İSİMLER	ADRESİ	HARİTA YERİ	mevcut	harabe		mevcut
171	ÇENGELKÖY MESCİDİ	Hacı Ömer Efendi		HACI ÖMER MESCİDİ	Çengelköy Dereboyu sok.	6_A/6	●			42
234/60	ÇİNGENE FIRINI MESCİDİ	Kadı Alaaddin Efendi	15 YY.	Kara Kadı Mescidi	Üsküdar Tembel Hacı Mahmut, mah.	7_D/6			■	44
184/2	ÇİNİLİ CAMİ	I. Ahmet çevre. IV. Murat ve ibrahim validesi Kösem Sultan	(1050) 1640		Üsküdar Nuhkuyusu, Çinili Mescit sokak	9 F/1	●			44
255	CAFER AĞA MESCİDİ	Babüssade Ağası Cafer Ağa			Kadıköy Moda cad.	11_E/2				35
155	ÇUBUKLU OCAĞI MESCİDİ			Halil Ağa Cami	Çubuklu	3_E/5	●			47
218/35	DARÜŞŞİFA MESCİDİ	Murbanu Sultan			Üsküdar Atik Valide camii civarı				■	49
205/15	DAVUTPAŞA CAMİ	Nişancı Kara Davut		Kara Davut Paşa	Üsküdar Hakimiyeti Milliye cad	7_C/6	●			49
216/28	DEBBAĞLAR MESCİDİ	Hacı Ferhat Hacı Mehmet	(955) 1586	KONYALI BİRADERLER MESCİDİ TABAKLAR MESCİDİ	Üsküdar, Debağlar Seyit ahmet mah.	9_D/1	●			51
246	DEDELER MESCİDİ	I. Selim		Miskinler Mescidi	Üsküdar, Karacaahmet	9_E/4			■	53
150	DERESEKİ MESCİDİ	Şeyhülislam Molla Fenari Mehmet efendi	16 YY.		Dereşeki köyü, Akbaba yakınında, Beykoz	2-I/2		▼		55
161	DOLAY MESCİDİ	Muhaşi Sinan			Hisar Dolay Bağları				■	57
236/70	DURBALI MESCİDİ	Namı Elceyş'den (BURBE-ALİ)			Üsküdar Kavukçular	7_D/6			■	57

SAYFA BÖLÜM	HADIKATÜ'L CEVAMI CİLT 1			YAPIM TARİHİ	ALDIĞI DİĞER İSİMLER	BUGÜNKÜ DURUMU			METİN DEKİ SAYFA NO	
	İSİMİ	YAPTIRAN	ADRESİ			HARİTA YERİ	mevcut	harabe		mevcut
236/71	EVLİYA MESCİDİ	Evlıya Hoca Mehmet efendi				Üsküdar, Toygar Hamza Evliya Hoca Sokak	7-D/6		■	58
227/50	FATİH MESCİDİ	II.Mehmet Fatih				Üsküdar Salacak	9-B/1	●		58
235/62	FATMA HATUN MESCİDİ	Fatma Hatun	1766			Üsküdar, Selamsız cad.	7-E/6	●		60
220/39	FENAYİ TEKKESİ MESCİDİ	Kütahyalı Şeyh Fenayi Ali Ef.			YALDIZLI TEKKE MESCİDİ	Üsküdar Çavuşbaşı	9-E/1	●		61
249	FENERBAHÇE MESCİDİ					Fenerbahçe	11-F/6		■	64
204/12	GEREDELİ MESCİT	Geredeli Ali Çavuş	15 YV.		KIZIL MESCİT	Üsküdar Yeni Valide camii Civarı	7-C/6		■	64
205/14	GÜLFEM HATUN CAMİİ	Gülfem Hatun	(949)1542			Üsküdar Mahkeme Arkası Sokak	7-C/6	●		65
218/33	HACI BEKİR MESCİDİ	Kurban Nasuh			KURBAN NASUH MES. ÇARŞANBA TEKKESİ MES.	Üsküdar Tabaklar	9-D/1	●		66
240/75	HACI HOCA TEKKESİ MESCİDİ	Sadrızam Ket- hüdası Abdul- lah paşa Darüsaade Ağası İbrahim Ağa	(1166)1752		ÖZBEKLER TEKKESİ MESCİDİ	Üsküdar Sultantepe	7-E/4	●	Namaza Hapalı	67
225/46	HARAP MESCİT		17 YV.			Üsküdar, Kavak İskelesi Civ.	?		■	72
235/68	HATİCE HATUN MESCİDİ	Hatice Hasna Hatun			HATİCE HASNA HATUN MESCİDİ	Üsküdar Sultantepe	7-D/5	●		69
240/76	HAYDAR DEDE MESCİDİ	Şeyh Haydari Buhari				Üsküdar	?		■	70

SAYFA BÖLÜM	HADİKATÜ'L CEVAMI CİLT 1				BUGÜNKÜ DURUMU				METİN DEKİ SAYFA NO
	İSMİ	YAPTIRAN	YAPIM TARİHİ	ALDIĞI DİĞER İSİMLER	ADRESİ	HARİTA YERİ	Harita No	Revizyon No	
241	HAYDARPAŞA MESCİDİ	Mehmet efendi			Haydarpaşa Çayırı	?		■	71
213/21	HAYRETTİN ÇAVUŞ MESCİDİ	Hayrettin			Üsküdar Beygizciler sok.	9-D/1		■	72
195/10	HÜDAYİ AZİZ MAHMUT EFENDİ TEKKESİ MESCİDİ	Aziz Mahmut Efendi	(1007) 1598		Üsküdar Aziz Mahmut ef.Sok.	7-C/6	●		74
151	HÜNKAR İSKELESİ MESCİDİ				Beykoz	?		■	80
242	İBRAHİMAĞA ÇAYIRI MESCİDİ	3.Muratın Babüs- sade ağası İbrahim ağa	(988) 1580		Haydarpaşa Kadıköy arası	9-F/5	●		82
228/54	İHSANİYE CAMİ	III.Osman	(1169) 1755		Üsküdar İhsaniye	9-C/2	▼		86
228/55	İHSANİYE MESCİDİ	III.Osman	(1169) 1755	KÜÇÜK İHSANİYE CAMİ	Üsküdar İhsaniye yokuşu	9-C/2		■	87
155	İNCİRKÖYÜ CAMİ	Bostancıbaşı Sinan ağa	18 YY.		Beykoz Paşabahçe	3-H/3	●		89
204/11	İSFENDİYAR MESCİDİ	İsfendiyar	17 YY.	BALABAN TEKKESİ MESCİDİ	Üsküdar, Balaban İskelesi Caddesi	7-C/6		■	91
181	İSTAVROZ CAMİ	Bostancıbaşı Abdullah ağa	16 YY.	ABDULLAH AĞA CAMİ	Beylerbeyi, İstavroz	7-H/2	●		92
248	KADIKÖY CAMİ	Babüssaade Ağa. Osman ağa	(1021) 1612	OSMANAĞA CAMİ	Kadıköy, Söğütluçeşme caddesi	11-E/1	●		95
165	KANDİLLİ CAMİ	I.Mahmut	(1165) 1751		Kandıllı iskelesi	6-A/1	●		97

SAYFA BÖLÜM	İSİMİ	YAPTIRAN	YAPIM TARİHİ	ALDIĞI DİĞER İSİMLER			BUGÜNKÜ DURUMU			METİN DEKİ SAYFA NO
				ADRESİ	HARİTA YERİ	mevcut	harabe	mevcut		
158	KANLICA CAMİİ	İskender Paşa	(978) 1570	İSKENDER PAŞA CAMİİ	Kanlıca	4-C/1	●			100
227/52	KAPTANPAŞA CAMİ	Hamza Fakih	1480	KAYMAK MUSTAFA PAŞA CAMİ	Üsküdar, Ayazma	7-C/6	●			104
224/45	KAVAK İSKELESİ MESCİDİ	Beşir ağa	(1077) 1666		Üsküdar, Selimiye Kışlası yam.	?			■	106
224/44	KAVAK SARAYI MESCİDİ	I. Ahmet			Üsküdar, Kavak iskelesi civarı	?			■	106
214/22	KAYMAKÇI MESCİDİ	Kanuni Yeniçeri Ef. Mehmed Ef.		İSKENDAR BABA DERGAHI	Üsküdar Ağa Hamamı civarı	9-D/1			■	107
222/40	KAZASKER MESCİDİ	Muallimzade Kazasker Ahmet efendi	16 YV.		Üsküdar, Divitçiler	9 E/2			■	108
256	KISIKLI MESCİDİ	III. Murat Bos- tancıbaşı Abdullah ağa	(1000) 1591		Üsküdar Kısıklı	8-B/6	●			109
170	KULEBAĞÇE MESCİDİ	Nişancı Kaymak Mustafa Paşa		KULELİ OCAĞI MESCİDİ	Kuleli	6-A/4	●			110
235/65	KUMRU MESCİDİ	Kumru Mehmed Ağa			Üsküdar, Küçük yokuş	?			■	112
220/38	KEVSERE MESCİDİ	Kostazade Mustafa dede	(1067) 1656	KOSRA MESCİDİ	Üsküdar	?			■	110
154/2	MERYEMZADE MESCİDİ	Mehmet efendi	(1195) 1786		Beykoz	2-H/5	●			113
186/3	MİHRİMAH CAMİ	Kanuni Kızı Mihrimah Sultan	(954) 1547		Üsküdar İskele	7-C/5	●			115

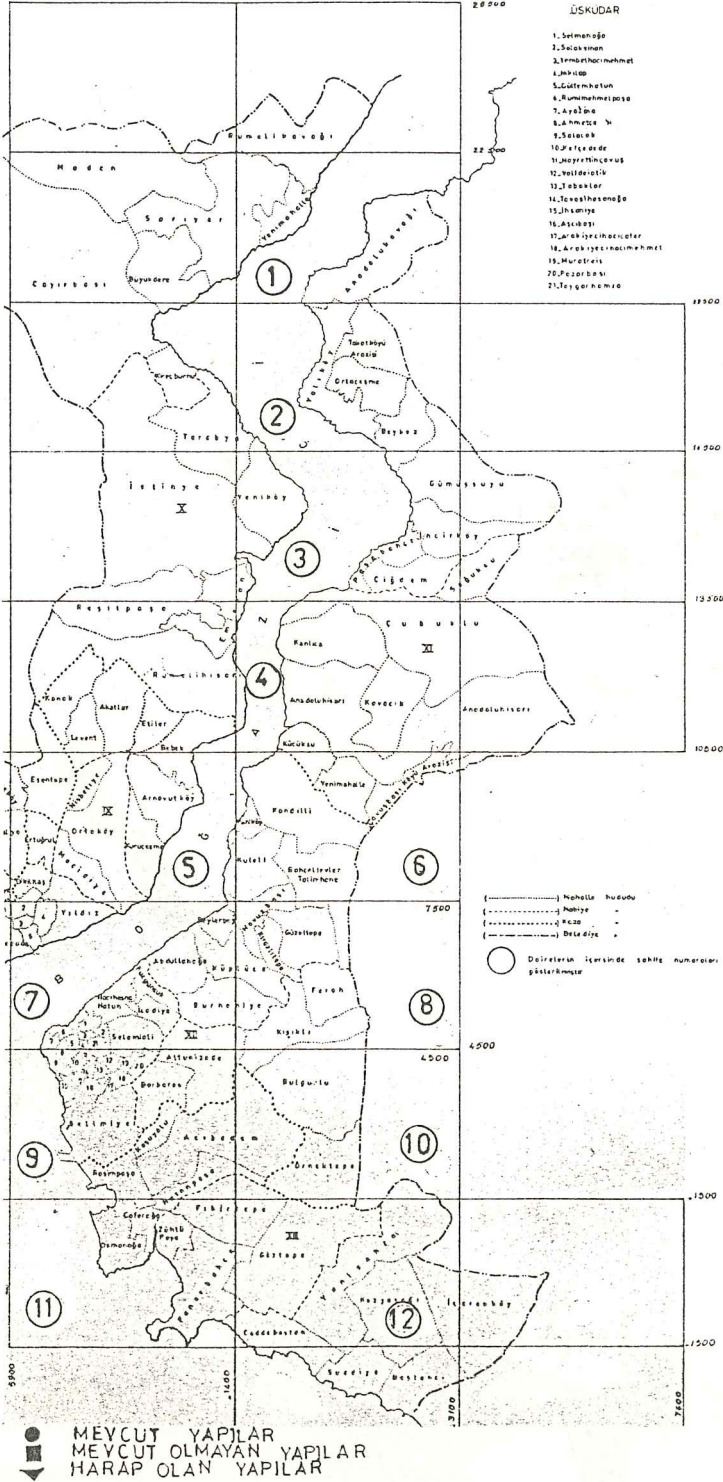
SAYFA BÖLÜM	HADİKATÜ'L CEVAMI CİLT 1				BUGÜNKÜ DURUMU				METİN DEKİ SAYFA NO
	İSİMİ	YAPTIRAN	YAPIM TARİHİ	ALDIĞI DİĞER İSİMLER	A DRESİ	HARİTA YERİ	mevcut	harabe	
238/74	MİRZAZADE CAMİ	Şeyhülislam Mirzazade Mehmet Sait ef.	(1141) 1728		Üsküdar, Sultantepesi	7-D/5	●		119
235/67	MUMCUBAŞI MESCİDİ	Mumcubaşı Mehmet ağa			Üsküdar, Sultantepesi	?		■	121
216/29	MURAT REİS MESCİDİ	Murat Reis	16 YY.		Üsküdar, Çinili	9 E/1	●		122
227/51	MİRAHUR MESCİDİ	Sadrazam Sinar Paşa İmrahoru Mehmet ağa	(1006) 1597	İMRAHOR MESCİDİ	Üsküdar, İmrahor cad.	7-B/6	●		118
215/26	NALÇACI TEKKESİ MESCİDİ	Nalçacı Şeyh İsmail efendi	17 YY.		Üsküdar, İnadiye Nalçacı sok.	9-D/2		■	124
231/58	NASUH TEKKESİ CAMİ	Silahtar Sadrazam Nasuh Paşa	(1097) 1685		Üsküdar, Doğancılar	9-C/1	●		125
219/37	OSMAN EFENDİ CAMİ	Hüdayi Mensubu Osman efendi	(1133) 1720	ATPAZARI MESCİDİ	Üsküdar, Atpazarı	?		■	128
182	PAŞALİMANI CAMİ	III. Mustafa Silahtar Abdurrahman ağa	(1180) 1766	ABDURRAHMANAĞA MES.	Üsküdar, Paşalimanı	7-D/4	●		130
155	PAŞABAĞÇESİ CAMİ	III. Mustafa	1763		Paşabahçe	3-6/4	●		129
217/31	PAZARBAŞI MESCİDİ	Pazarbaşı Ahmet ağa	1844		Üsküdar, Pazarbaşı	9-F/1	●		132
217/31	RUM MEHMET PAŞA CAMİ	Fatih Sadrazam Rum Mehmet Paşa	1471-72		Üsküdar	7-B/6	●		134
169	SAKSUNGULAR MESCİDİ		Kanuni Zamanı		Kuleli civarı	?		■	136

SAYFA BÖLÜM	İSİMİ	YAPTIRAN	YAPIM TARİHİ	DURUMU			METİN DEKİ SAYFA NO
				BUGÜNKÜ ADRESİ	HARİTA YERİ	mevcut harabe mevcut	
226/48	SALACAK MESCİDİ	Teşrifatçı Akif bey	18 YY.	Üsküdar, Salacak	?		136
219/36	SALİH EFENDİ MESCİDİ	Salih efendi		Üsküdar, Çavuş deresi	?		137
261	SARI KADI KARYESİ MESCİDİ	IV. Murat Valide- si Nurbanu Sul- tan	16 YY.	Üsküdar, Alemdağ civarı	8_I/6	●	137
241/77	SELAMİYE CAMİ	Şeyh Ali efendi (1088)	1677	Üsküdar, Selamsız cad.	?	■	140
257	SELAMİ EFENDİ MESCİDİ	Şeyh Ali efendi (1104)	1692	Üsküdar, Kısıklı	8-B/6	■	141
189/6	SELİMİYE CAMİ	III. Selim	(1216-1220) (1801-1805)	Üsküdar Selimiye Kışlası yamalı	9-C/3	●	146
235/64	SERÇE MESCİDİ	Serçe Mehmet Efendi		Üsküdar, BÜLBÜL deresi	7-D/6	■	150
162	SİNAN EFENDİ MESCİDİ	İst. Kadısı Muşşî Sinan Yu- suf Efendi	16 YY.	Anadolu Hisarı	4-C/5	●	150
158	SİNAN EFENDİ MESCİDİ	Ulema Sinan ef.	16 YY.	Kanlıca	4-C/1	■	154
226/49	SİNAN PAŞA CAMİ	Yemen Fatihi Sinan Paşa	(954) 1547	Üsküdar, Halk dersanesi sokak	9-B/1	●	155
236/69	SOLAK SİNAN MESCİDİ	Solakbaşı Sinan ağa	(954) 1547	Üsküdar, Selamsız caddesi	7-D/6	●	156
209/19	SULTAN MAHMUT CAMİ	Şeyh Dutçu- zade Mehmet ef.	16 YY.	Üsküdar, Ahmediye	?	■	158

SAYFA BÖLÜM	İSİMİ	YAPTIRAN	YAPIM TARİHİ	ALDIĞI DİĞER İSİMLER	BUGÜNKÜ ADRESİ	HARİTA YERİ	Mevcut harabe	Mevcut değ.	METİNİ DEKİ SAYFA NO
256	SULTAN MUSTAFA CAMİ	III. Mustafa	(1174) 1760	İSKELE CAMİ	Kadıköy, İskele	11-E/1	●		159
229/56	SÜLEYMANPAŞA CAMİ	IV. Mehmet Ve- zirî Süleyman paşa	(1098) 1686	ŞEHİT SÜLEYMAN PAŞA CAMİ	Üsküdar, Doğançılar yokuşu	9-C/1	●		160
191/8	ŞEMSİ PAŞA CAMİ	Vezir Ahmet Şemsi Paşa	(988) 1580	KUŞKONMAZ CAMİ	Üsküdar, İskele civarı(sahil)	7-B/5	●		162
226/47	ŞERİFBAD MESCİDİ	Şerifabad			Üsküdar, harem iskelesi civarı (kavak kasrı)	?		■	165
233/59	ŞEYH CAMİ	Divitçiler Şeyhi Mustafa Ef. 16 YV.			Üsküdar	7-D/6	●		165
235/63	ŞUCAĞ BAĞI MESCİDİ	Selami Şeyhi Ali efendi	17 YV.		Acıbadem, Üsküdar	7-E/6		■	168
215/27	TAKKECİ MESCİDİ	Mehmet Ağa	(944) 1537	KÖRBAKKAL MESCİDİ ARAKIYECİ CAFER MES.	Üsküdar, Körbakkal sokak.	9-D/2	●		169
223/42	TAŞÇILAR CAMİ	Mehmet efendi	16 YV.		Üsküdar	9-D/1		■	170
214/24	TAVAŞI HASANAĞA CAMİ	Tevaşi Hasan Ağa	(995) 1586		Üsküdar, İnadıye	9-D/2	●		171
224/43	TAZICILAR OCAĞI MESCİDİ	Kanuni Süleyman			Haydarpaşa, Selimiye kışlası civarı	?		■	172
235/66	TENBELLER MESCİDİ	Hacı Mehmet	18 YV.	TENBEL HACI MEHMET CAMİ	Üsküdar	7-D/6		■	173
235/61	TOYGAR HAMZA MESCİDİ	Tooyar Hamza Çelebi			Üsküdar, Toygaztepe	7-D/6	●		173

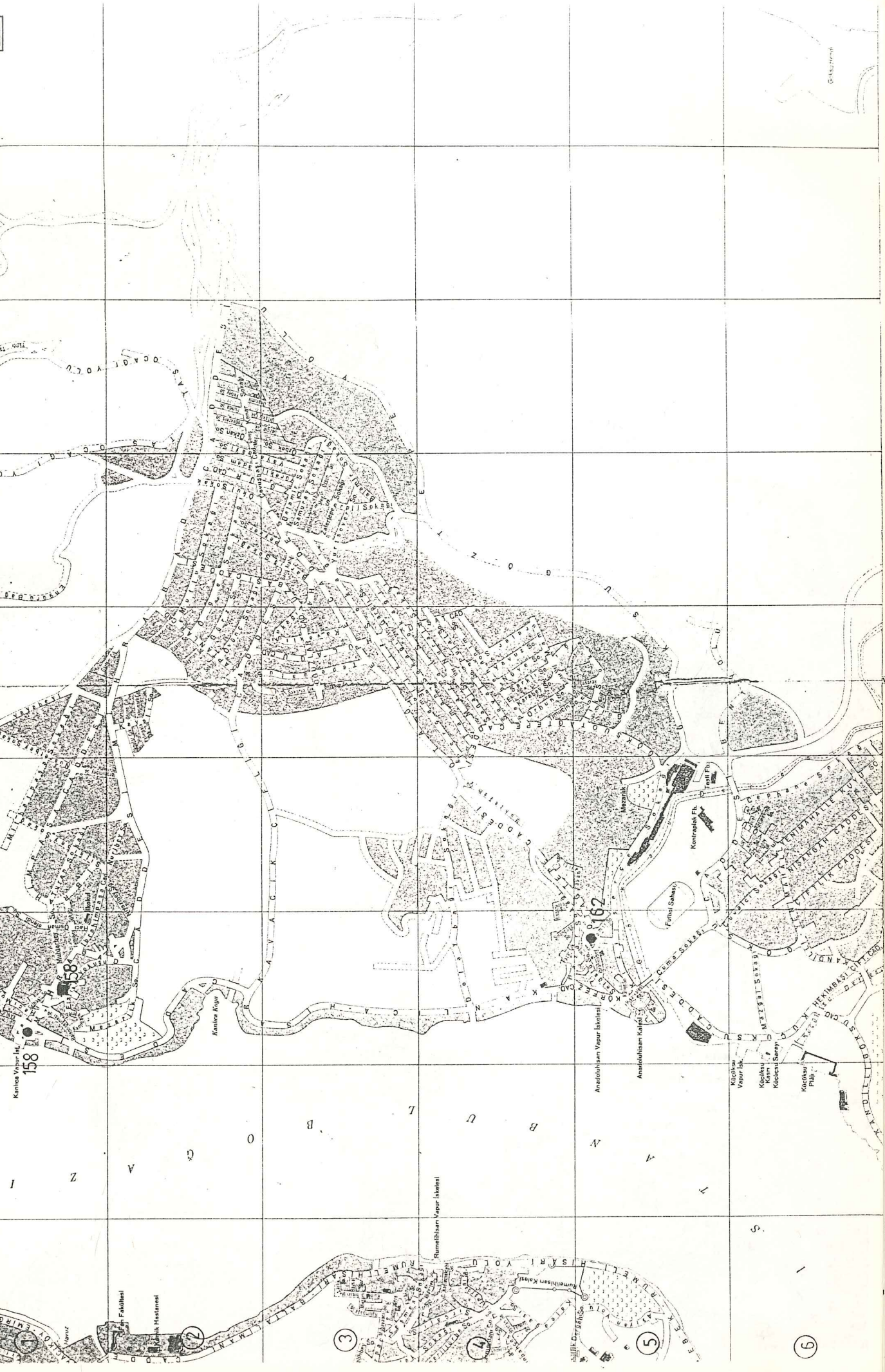
BOĞAZIÇI HARİTASI SAHİFE İNDEKSİ

KANTON VAPUR
158

162

3

4

5

6

A
Z

Q
B

C
D

E
F

G
H

I
J

K
L

M
N

O
P

Q
R

S
T

U
V

W
X

Y
Z

A
B

C
D

E
F

G
H

I
J

K
L

M
N

O
P

Q
R

S
T

U
V

W
X

Y
Z

A
B

C
D

E
F

G
H

I
J

K
L

M
N

O
P

Q
R

S
T

U
V

W
X

Y
Z

A
B

C
D

E
F

G
H

I
J

K
L

M
N

O
P

Q
R

S
T

U
V

W
X

Y
Z

A
B

C
D

E
F

G
H

I
J

K
L

M
N

O
P

Q
R

S
T

U
V

W
X

Y
Z

A
B

C
D

E
F

G
H

I
J

K
L

M
N

O
P

Q
R

S
T

U
V

W
X

Y
Z

A
B

C
D

E
F

G
H

I
J

K
L

M
N

O
P

Q
R

S
T

U
V

W
X

Y
Z

A
B

C
D

E
F

G
H

I
J

K
L

M
N

O
P

Q
R

S
T

U
V

W
X

Y
Z

A
B

C
D

E
F

G
H

I
J

K
L

M
N

O
P

Q
R

S
T

U
V

W
X

Y
Z

A
B

C
D

E
F

G
H

I
J

K
L

M
N

O
P

Q
R

S
T

U
V

W
X

Y
Z

A
B

C
D

E
F

G
H

I
J

K
L

M
N

O
P

Q
R

S
T

U
V

W
X

Y
Z

A
B

C
D

E
F

G
H

I
J

K
L

M
N

O
P

Q
R

S
T

U
V

W
X

Y
Z

A
B

C
D

E
F

G
H

I
J

K
L

M
N

O
P

Q
R

S
T

U
V

W
X

Y
Z

A
B

C
D

E
F

G
H

I
J

K
L

M
N

O
P

Q
R

S
T

U
V

W
X

Y
Z

A
B

C
D

E
F

G
H

I
J

K
L

M
N

O
P

Q
R

S
T

U
V

W
X

Y
Z

A
B

C
D

E
F

G
H

I
J

K
L

M
N

O
P

Q
R

S
T

U
V

W
X

Y
Z

A
B

C
D

E
F

G
H

I
J

K
L

M
N

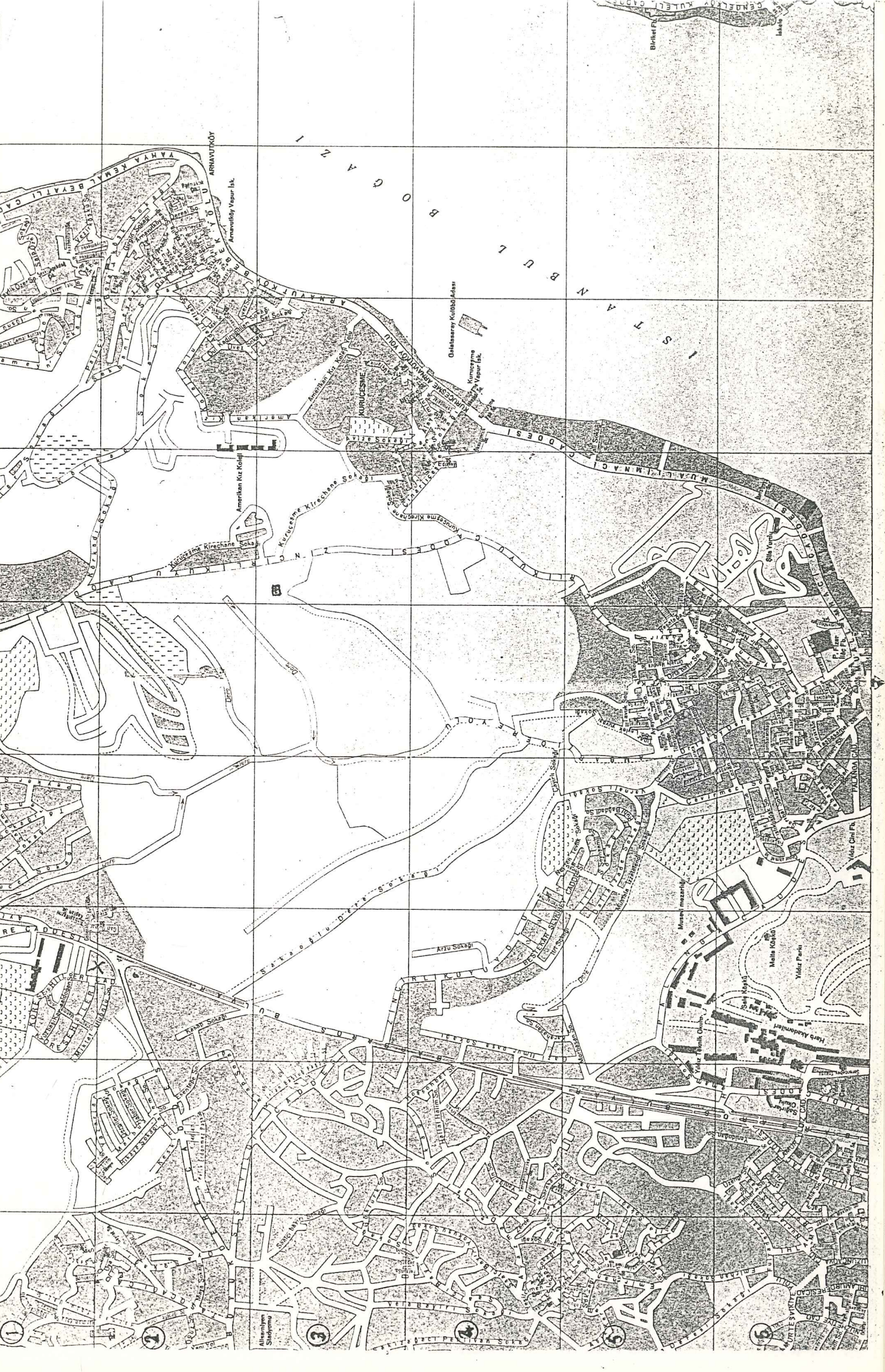
O
P

Q
R

S
T

U
V

C. N. S. 1877

ARNAUTKÖY

Innovatív Városi Iskola

Amerikai Kéz Iskola

Kispesti Keresztény Szék

Kispesti Keresztény Szék

Kispesti Keresztény Szék

Kispesti Keresztény Szék

Kispesti Keresztény Szék

Kispesti Keresztény Szék

Kispesti Keresztény Szék

Kispesti Keresztény Szék

Kispesti Keresztény Szék

Kispesti Keresztény Szék

Kispesti Keresztény Szék

Kispesti Keresztény Szék

Kispesti Keresztény Szék

Kispesti Keresztény Szék

Kispesti Keresztény Szék

Kispesti Keresztény Szék

Kispesti Keresztény Szék

Kispesti Keresztény Szék

Kispesti Keresztény Szék

Kispesti Keresztény Szék

Kispesti Keresztény Szék

Kispesti Keresztény Szék

Kispesti Keresztény Szék

Kispesti Keresztény Szék

Alteinhilfen
Stadion

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

Birkett F.

Lakás

Művelődési Park

Művelődési Park

Művelődési Park

Művelődési Park

Művelődési Park

Művelődési Park

Művelődési Park

Művelődési Park

Művelődési Park

Művelődési Park

Művelődési Park

Művelődési Park

Művelődési Park

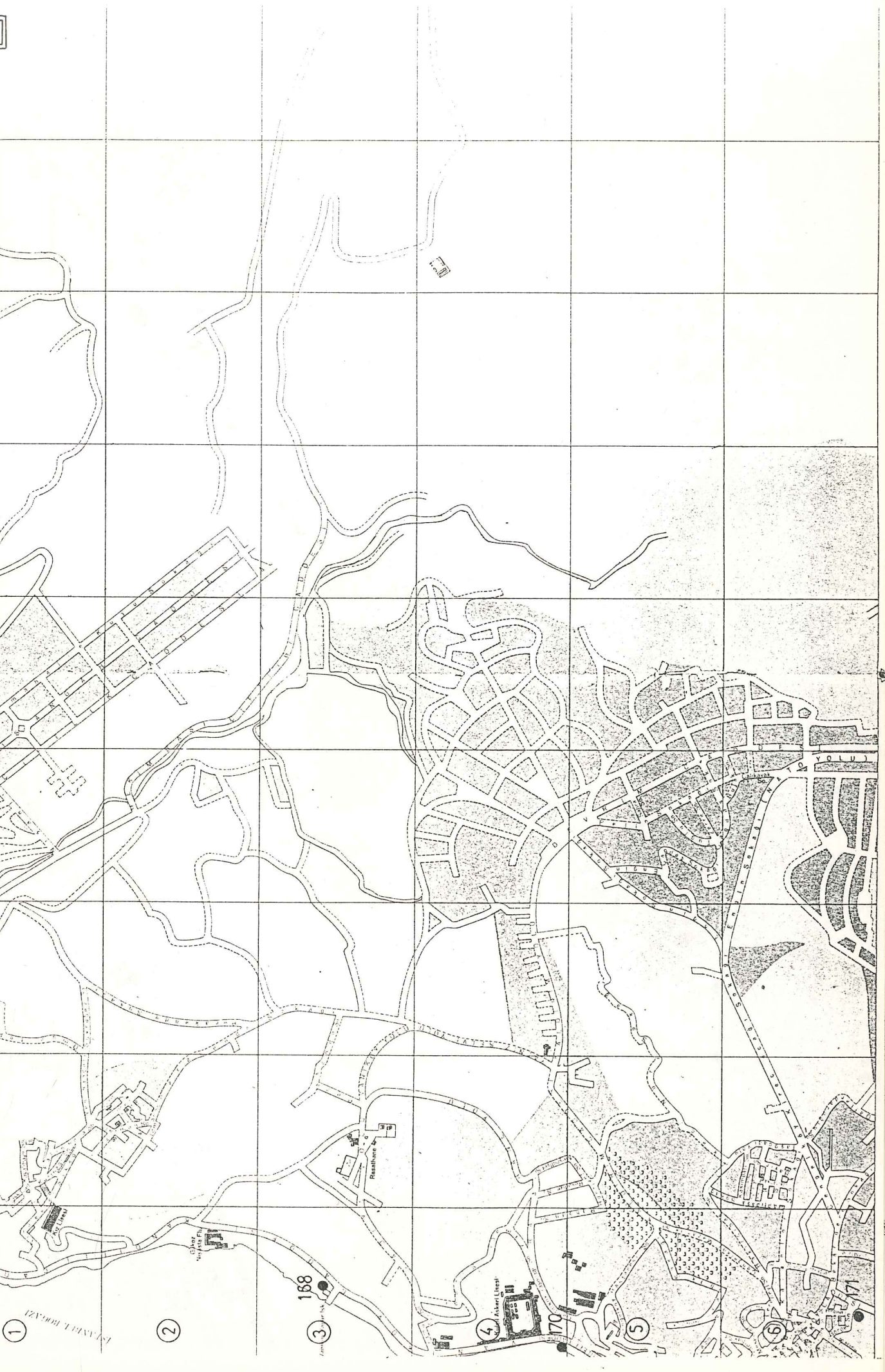
Művelődési Park

Művelődési Park

Művelődési Park

Művelődési Park

Művelődési Park

1

2

3
168

4

5

6

KAYI EL

Resshouse

KAYI EL

KAYI EL

KAYI EL

KAYI EL

KAYI EL

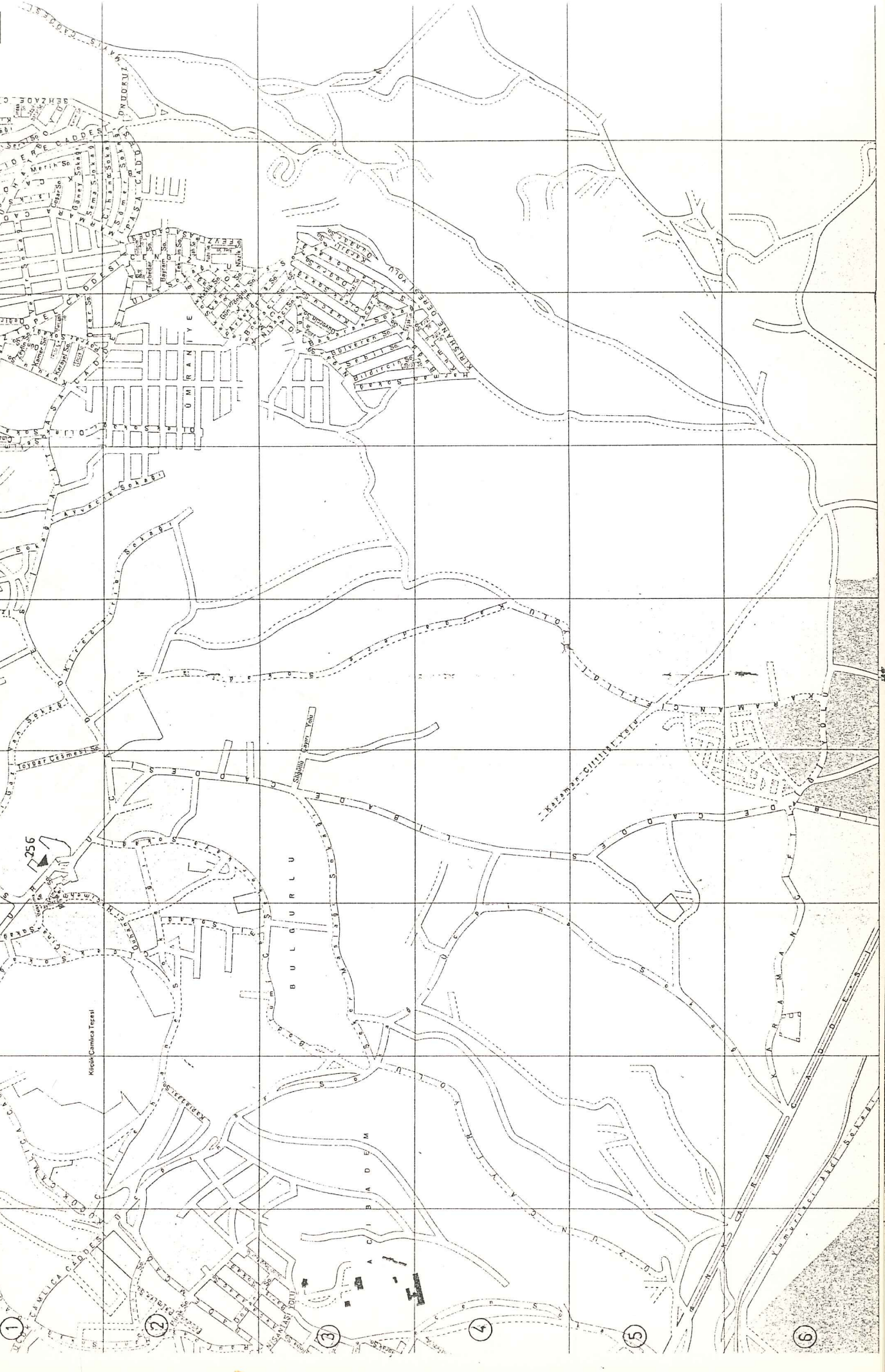
KAYI EL

KAYI EL

256

Kırsal Camii Terakki

BULGURLU

ACIBADEM

1

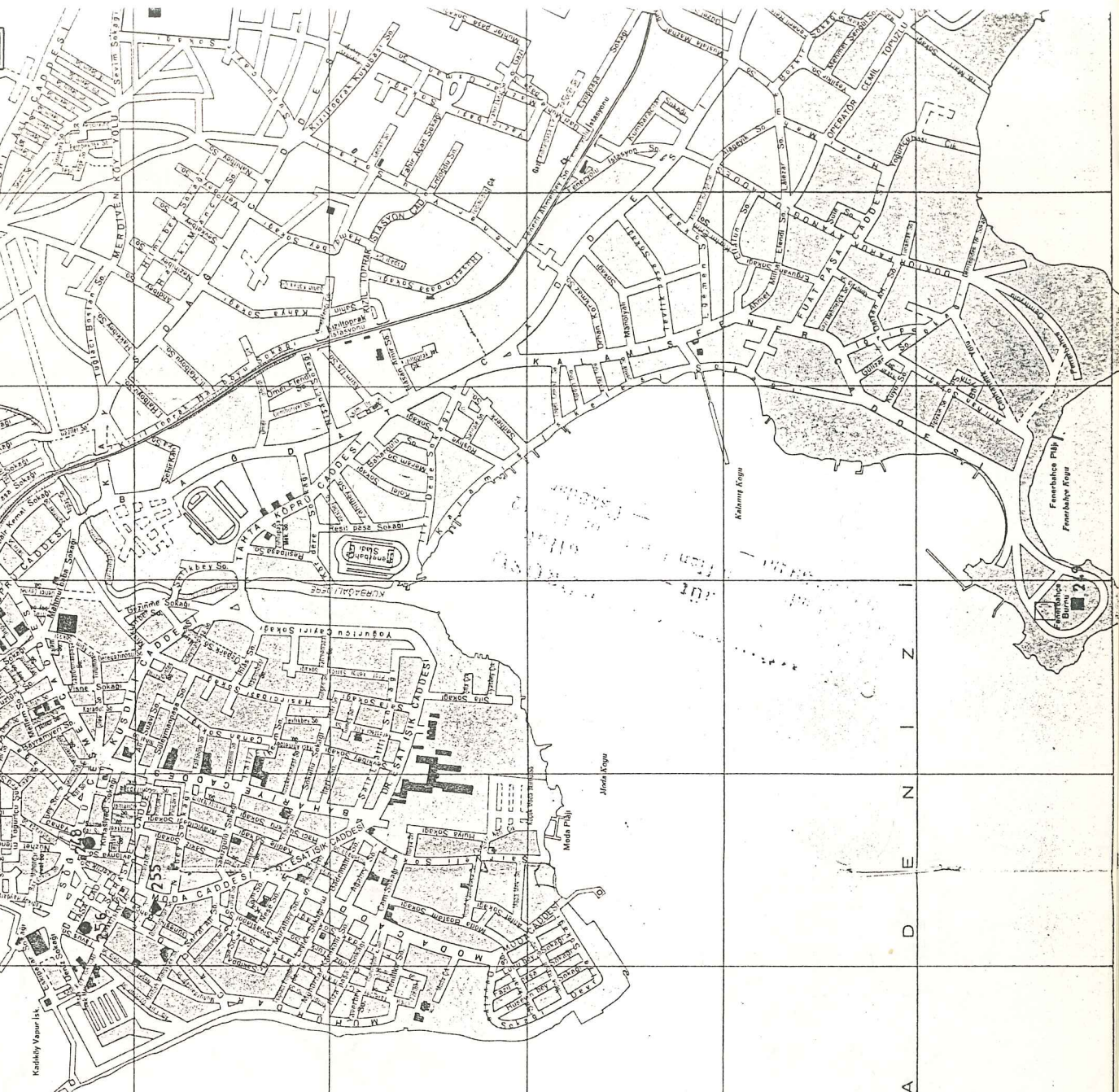
2

3

4

5

6

1 2 3 4 5 6

M A R A M A R A

REPUBLIC OF THE PHILIPPINES
MUNICIPALITY OF...
OFFICE OF THE...
...
...
...

SONUÇ

Osmanlılar tarihi kültür sentezinin biçimlendirdiği kentin dokusunu oluştururken eğitim, ticari, askeri, sivil vb. yapı türleri yanısıra dini mimari ürünleri cami ve mescit gibi yapılar kültürün formları içerisinde kentsel mekanları tanımlayıcı unsurlar olarak yükselmişlerdir.

Sahip oldukları önemli fonksiyonlar nedeni ile cami ve mescitler her devirde imar hareketlerinin önde gelen konuları olmuştur.

Çalışma alanımız içinde tezimize konu olan Üsküdar bölgesi tarihi bir sosyal merkez olması nedeniyle dini yapılar açısından da oldukça yoğundur.

Araştırmalarım sonunda bölgeyi tümüyle gezip gördükten ve gerekli incelemeleri yaptıktan sonra Hadikat-ül Cevami'de yazılmış olan Boğaziçinin Anadolu yakası cihetindeki cami ve mescidler 116 tane olup, bunların içinden 49 tanesinin tamamen yıkılmış olduğu, 67 tanesinin ayakta olduğu saptanmıştır. Ancak bu 67 tanesinin ise çoğunun eski haliyle ilgisi kalmayacak şekilde değiştirilmiş olduğu veya bakımsız durumda bulunduğu tesbit edilmiştir. Maalesef yangınlar, depremler ve doğal şartlar bu eserlere insanlardan daha az zarar vermişlerdir. Mevcut olan cami ve mescitler için bir tehlike de yanlış müdahalelerde bulunan cami yaptırma ve yaşatma dernekleri ile Vakıflar Genel Müdürlüğüdür. Harap olan bazı mescidlerin arsaları Vakıflarca satılması veya gecekondular halinde olanlardan kira alınarak kendi haline terkedilmiştir. En önemlisi yeni yollar açarken veya mevcutları genişletirken ortadan kalkan eserlerin rölöve ve fotoğraflarla belgelenmesi gerekirdi. Halen araştırılmış olan kaynakların bazılarında da yanlış bilgilere rastlanmıştır.

Tarihi kültürümüzün birer hazinesi olan ve teknolojinin ileri düzeyde olduğu nitelendirilen çağımızda adih başlıbaşına kıymetli değer sayılan bu abidelerimizi ve nadide eserlerimizi daha bilinçli korumalı ve kültürümüzün; medeniyetimizin simgesi olan eserlerimize sahip çıkmalıyız. Ayrıca turizmin de önem kazandığı bir çağda yaşamaktayız. Aynı zamanda ekonomiden söz etmekteyiz, fakat yeni camiler yaptırmaktayız. Halbuki onun yerine en azından bu hazinelerimizi onar-

mak yoluna gidilse ilk aşamada daha bilinçli bir yaklaşım olur kanaatindeyim.

Mimari değerlerimizin önemli bir bölümünü oluşturan cami ve mescitlerimize sahip çıkmayı ve bilimsel olarak belgelenmelerini ve korunmaya alınmalarını önermekteyiz.

Mimar Sadettin Yeşilbaş

KAYNAKÇA

Arseven, Celal Esad, Türk Sanatı Tarihi, İstanbul, Milli Eğitim Bakanlığı Yayını.

Ayvansarayi, Hüseyin, Hadikatül Cevami, İstanbul 1281(1864).

Ayverdi, Ekrem Hakkı, Osmanlı Mimarisinde Fatih Devri, İstanbul. Fetih Cemiyeti İstanbul Enstitüsü, No:69, Cilt.3, İst. 1973.

Ayverdi, Ekrem Hakkı; Yüksel, İ.Aydın, İlk 250 Senenin Osmanlı Mimarisi, İstanbul Fetih Cemiyeti İstanbul Enstitüsü No: 72, İstanbul, 1976.

Ethem, Halil, Camilerimiz, İstanbul, 1934.

----- İstanbul Şehri Rehberi, İstanbul, 1934-1967.

İşli, Necdet, " Yok olan Camilerimiz " , Vakıflar, İstanbul Vakıflar Baş Müdürlüğü Yayını, 1982, S.30-33.

----- İstanbul Kültür ve Sanat Ansiklopedisi, Cilt I-IV, İstanbul, Tercüman Kültür Yayını, 1982.

Koçu, Reşat Ekrem, İstanbul Ansiklopedisi, Cilt I, 1946.

Koral, Ziya Enver, Osmanlı Tarihi, Cilt.V.VI, Ankara,1947.

Konyalı, İbrahim Hakkı, Üsküdar Tarihi, Cilt I-II.

Martini, Günler, İstanbul Tarihi Yapı Sanatı, İstanbul, 1936.

Müller, Wiener, Bildlexikon Zur Topographie İstanbuls, Wurzburg, Verlag Ernest Wasmuth Tubingen, 1977.

Öz, Tahsin, İstanbul Camileri, I.Cilt, İstanbul, 1965.

Şehsuvaroğlu, Haluk, Asırlar Boyunca İstanbul, Cumhuriyet Gazetesi Yayını.

Turani, Adnan, Dünya Sanat Tarihi, Ankara, Türkiye İş Bankası,1979.

Uzunçarşılı, İbrahim Hakkı, Osmanlı Tarihi, Cilt.I.II.III, Ankara, 1947-1951.

Yazıcıoğlu, Lütfü, Boğaziçi Kıyı Yapıları, Doktora Tezi, İst.1980.

DİZİN

<u>HADİKA NO</u>	<u>CAMİ VEYA MESCİDİN ADI</u>	<u>YAPTIRANI</u>	<u>S.NO</u>
237-72	Abdülbaki Mescidi(bkz.Baki Ef.Cami)	Abdülbaki Efendi	19
181	Abdullah Ağa Cami (bkz.İstavroz Ca.)	Bos.Abdullah Ağa	92
182	Abdurrahman Ağa Mescidi(bkz.Paşa Li.)	Abdurrahman Ağa	130
214-23	Ağa Cami	İsmail Ağa	1
205-16	Ağa Mescidi	Bab.Ağası Hüsrev Ağa	2
218-34	Ağa Mescidi	Dar.Ağası Mehmet Ağa	3
214-25	Ahmet Çelebi Mescidi	Ahmet Çelebi	7
206-18	Ahmediye Cami	Ter.Emini Ahmet Ağa	4
150	Akbaba Mescidi	I.Ahmet Kethüdası	9
144-2	Ali Reis Mescidi	Midilli Hacı Ali Reis	11
217-30	Alaca Minare Mescidi	Hoca Murat Kaptan	10
162	Anadolu Hisarı Camii	II.Abdülhamit	12
144-2	Anadolu Kavağı Mescidi(bkz.Ali Reis Mes.)	Hacı Ali Reis	11
144-1	Anadolu Kavağı Mescidi	Mahpeyker Kösem Sultan	13
218-32	Arakiyeci Cafer Mescidi(bkz.İfakkeci Mes.)	Mehmet Ağa	169
223-41	Aşçıbaşı Mescidi	Aşçıbaşı Mehmet Ağa	14
182-1	Atik Valide Cami(bkz.Validei Atik C.)	Nurbanu Sultan	175
219-37	Atpazarı Mescidi(bkz.Osman Ef.C.)	Osman Efendi	128
188-5	Ayazma Cami	III.Mustafa	15
204-13	Babüssade Ağası Cami	Selman Ağa	17
237-72	Baki Efendi Cami	Abdülbaki Efendi	19
204-11	Balaban Tekkesi Mescidi(bkz.İsfendiyar M.)	İsfendiyar	91
210-20	Bandırmalı Tekkesi Mescidi	Sad.Hekimoğlu Ali Paşa	21
172	Beylerbeyi Camii	I.Abdülhamit	24
142-1	Beykoz Cami	Bostancıbaşı Mustafa A.	24
256	Bulgurlu Mescidi	Teberdar Mehmet Ağa	33
237-72	Bulgurlu Mescidi	Şeyh Selami Ali Efendi	34
255	Cafer Ağa Mescidi	Cafer Ağa	35
150	Canfeda Hatun(bkz.Akbaba Mescidi)	I.Ahmet Kethüdası	9
188-5	Camii Şerif Ayazma(bkz.Ayazma Cami)	III.Mustafa	15
191-7	Cami Adliye	II.Mahmut	36
187-4	Cedit Valide Camii	Gülnuş Emetullah Sul.	37
230-57	Çakırcıbaşı Cami	Hasan Ağa	40
255	Çakır Ağa Mescidi	Çakırağa	39

<u>HADİKA NO</u>	<u>CAMİ VEYA MESCİDİN ADI</u>	<u>YAPTIRANI</u>	<u>S.NO</u>
218-33	Çarşamba Tekkesi Mescidi(bkz.Hacı Bekir M.)	Kurban Nasuh	66
171	Çengelköy Mescidi	Hacı Ömer Efendi	42
234-69	Çingene Fırını Mescidi	Kadı Alaaddin Efendi	44
184-2	Çinili Cāmi	Kösem Sultan	44
155	Çubuklu Ocağı Mescidi	-	47
218-35	Darüşşifa Mescidi	Nurbanu Sultan	49
205-15	Davutpaşa Cami	Nişancı Kara Davut	49
216-28	Debbağlar Mescidi	H.Ferhat,Hacı Mehmet	51
246	Dedeler Mescidi	I.Selim	53
150	Dereseki Mescidi	Mehmet Efendi	55
230-57	Doğancılar Cami (bkz.Çakırcıbaşı C.)	Hasan Ağa	40
161	Dolay Mescidi	Muhaşi Sinan	57
236-70	Durbali Mescidi	Durbali Baba	57
205-16	Eski Hamam Mescidi(bkz.Ağa Mescidi)	Hüsrev Ağa	2
236-71	Evliya Mescidi	Ev.Hoca Mehmet Efen.	58
227-50	Fatih Mescidi	II.Mehmet Fatih	58
235-62	Fatma Hatun Mescidi	Fatma Hatun	60
220-39	Fenayi Tekkesi Mescidi	Fenayi Ali Efendi	61
249	Fenerbahçe Mescidi	-	64
155	Feyzabad Kışlası Cami(bkz.Çubuklu Ocağı Mes.)	-	47
204-12	Geredeli Mescit	Ger.Ali Çavuş	64
205-14	Gülfem Hatun Cami	Gülfem Hatun	65
218-33	Hacı Bekir Mescidi	Kurban Nasuh	66
240-75	Hacı Hoca Tekkesi	Abdullah Paşa	67
171	Hacı Ömer Mescidi(bkz.Çengelköy M.)	Hacı Ömer Efendi	42
145-3	Hacı Mehmet Cami(bkz.Yeni Cami)	Hacı Mehmet	181
155	Halil Ağa Cami (bkz.Çubuklu Ocağı M.)	-	47
225-46	Harap Mescit	İbrahim Ağa	72
235-68	Hatice Hasna Hatun Mescidi(bkz.Hatice Ha.M.)	Hatice Hasna Ha.	69
235-68	Hatice Hatun Mescidi	Hatice Hasna Hatun	69
240-76	Haydar Dede Mescidi	Şeyh Haydarı Buhari	70
241	Haydarpaşa Mescidi	Mehmet Efendi	71
213-21	Hayrettin Çavuş Mescidi	Hayrettin	72
204-13	Horhor Cami (bkz.Babüssade Ağası C.)	Hayrettin Selman Ağa	17
195-10	Hüdayi Aziz Mahmut Efendi Tekkesi Mescidi-Aziz Mahmud Ef.		74

HADİKA NO	CAMİ VEYA MESCİDİN ADI	YAPITIRANI	S.NO
151	Hünkâr İskelesi Mescidi	-	80
205-16	Hüsrev Ağa Mescidi(bkz.Ağa Mescidi)	Hüsrev Ağa	2
228-54	İhsaniye Cami	III.Osman	86
228-55	İhsaniye Mescidi	III.Osman	87
227-51	İmrahor Mescidi(bkz.Mirahur Mescidi)	Mehmet Ağa	118
210-20	İnadiye Mescidi(bkz.Bandırmalı Tekkesi)	Sadrazam Hekimoğlu Ali P.21	
155	İncirköyü Cami	Bos.Sinan Ağa	89
204-11	İsfendiyar Mescidi	İsfendiyar	91
158	İskender Paşa Cami(bkz.Kanlıca Cami)	İskender Paşa	100
214-22	İskender Baba Dergahı(bkz.Kaymakçı M.)	Mehmet Efendi	107
256	İskele Cami(bkz.Sultan Mustafa Cami)	III.Mustafa	159
181	İstavroz Cami	Abdullah Ağa	92
223-41	İşçibaşı Mescidi(bkz.Aşçıbaşı Mescidi)	Mehmet Ağa	14
248	Kadıköy Cami	Osman Ağa	95
165	Kandilli Cami	I.Mahmut	97
158	Kanlıca Cami	İskender Paşa	100
227-52	Kaptanpaşa Cami	Hamza Fakih	104
218-32	Kaplağası Mescidi (bkz.Arakiyeci M.)	Hacı Mehmet	13
234-69	Kara Kadı Mescidi(bkz.Çingene Fırını M.)	Alaaddin Efendi	44
205-15	Kara Davut Paşa (bkz.Davutpaşa C.)	Nişancı Kara Davut	49
224-45	Kavak İskelesi Mescidi	Beşir Ağa	106
224-44	Kavak Sarayı Mescidi	I.Ahmet	106
214-22	Kaymakçı Mescidi	Mehmet Efendi	107
227-52	Kaymak Mustafa Paşa Bâmi(bkz.Kaptan Paşa C.)	Hamza Fakih	104
222-40	Kazasker Mescidi	Ahmet Efendi	108
220-38	Kevsere Mescidi (bkz.Kosra M.)	Mustafa Dede	110
256	Kısıklı Mescidi	Abdullah Ağa	109
204-12	Kızıl Mescit (bkz.Çeredeli M.)	Ali Çavuş	64
220-38	Kosra Mescidi	Mustafa Dede	110
215-27	Körbakkal Mescidi (bkz.Takkeci M.)	Mehmet Ağa	169
170	Kulebağçe Mescidi	Mustafa Paşa	110
170	Kuleli Ocağı Mescidi(bkz.Kulebağçe M.)	Mustafa Paşa	110
235-65	Kumru Mescidi	Mehmet Ağa	112
191-8	Kuşkonmaz Cami (bkz.Şemsi Paşa Cami)	Ahmet Şemsi Paşa	162
228-55	Küçük İhsaniye Cami(bkz.İhsaniye Mescidi)	III.Osman	87

<u>HADİKA NO</u>	<u>CAMI VEYA MESCİDİN ADI</u>	<u>YAPTIRANI</u>	<u>S.NO</u>
214-23	Malatyalı İsmail Ağa Cami(bkz.Ağa Cami)	İsmail Ağa	1
154-2	Meryemzade Mescidi	Mehmet Efendi	113
186-3	Mihrimah Cami	Mihrimah Sultan	115
227-51	Mirahur Mescidi	Mehmed Ağa	118
238-74	Mirzazade Cami	Mehmed Sait Efen.	119
246	Miskinler Mescidi (bkz.Dedeler Mescidi)	I.Selim	53
162-3	Muḡsi Yusuf Mescidi (bkz.Sinan Efendi M.)	Sinan Yusuf Efendi	150
235-67	Mumcubaşı Mescidi	Mehmet Ağa	121
216-29	Murat Reis Mescidi	Murad Reis	122
215-26	Nalçacı Tekkesi Mescidi	İsmail Efendi	124
231-58	Nasuh Tekkesi Cami	Nasuh Paşa	125
219-37	Osman Efendi Cami	Osman Efendi	128
248	Osman Ağa Cami (bkz.Kadıköy Cami)	Osman Ağa	95
240-75	Özbekler Tekkesi Mescidi (bkz.Hacı Hoca Tek.M.)	Abdullah Paşa	67
182	Paşalimanı Cami	Abdurrahman Ağa	130
155	Paşabağçesi Cami	III.Mustafa	129
217-31	Pazarbaşı Mescidi	Ahmet Ağa	132
217-31	Rum Mehmet Paşa Cami	Rum Mehmet Paşa	134
169	Saksuncular Mescidi	-	136
226-48	Salacak Mescidi	Akif Bey	136
219-36	Salih Efendi Mescidi	Salih Efendi	137
261	Sarı Kadı Karyesi Mescidi	Nurbanu Sultan	137
261	Sarı Gazi Mescidi (bkz.Sarı Kadı Karyesi M.)	Nurbanu Sultan	137
241-77	Selamiye Cami	Şeyh Ali Efendi	140
257	Selami Efendi Mescidi	Şeyh Ali Efendi	141
189-6	Selimiye Cami	III.Selim	146
204-13	Selman Ağa Cami (bkz.Babüssade Ağası Cami)	Selman Ağa	17
142-1	Serbostani Mustafa Ağa Cami(bkz.Beykoz C.)	Mustafa Ağa	24
235-64	Serçe Mescidi	Mehmet Efendi	150
162	Sinan Efendi Mescidi	Muḡsi Sinan Yusuf	150
158	Sinan Efendi Mescidi	Sinan Efendi	154
226-49	Sinan Paşa Cami	Sinan Paşa	155
236-69	Solak Sinan Mescidi	Sinan Ağa	156
209-19	Sultan Mahmut Cami	Mehmet Efendi	158
256	Sultan Mustafa Cami	III.Mustafa	159

<u>HADİKA NO</u>	<u>CAMİ VEYA MESCİDİN ADI</u>	<u>YAPTIRANI</u>	<u>S.NO</u>
229-56	Süleymanpaşa Cami	Süleymanpaşa	160
229-56	Şehit Süleyman Paşa Cami(bkz.Süleyman Paşa C.)	Süleyman Paşa	160
191-8	Şemsi Paşa Cami	Ahmet Şemsi Paşa	162
226-47	Şereabad Mescidi	Şerefabad	165
233-59	Şeyh Cami	Mustafa Efendi	165
235-63	Şucağ Bağlı Mescidi	Ali Efendi	168
216-28	Tabaklar Mescidi (bkz.Debbağlar M.)	H.Ferhat,Hacı.Mehmet	51
215-27	Takkeci Mescidi	Mehmet Ağa	169
223-42	Taşçılar Cami	Mehmet Efendi	170
214-24	Tavaşi Hasanağa Cami	Hasan Ağa	171
224-43	Tazııcılar Ocağı Mescidi	Kanuni Süleyman	172
235-66	Tenbeller Mescidi	Hacı Mehmet	173
235-66	Tenbel Hacı Mehmet Cami(bkz.Tenbeller M.)	Hacı Mehmet	173
226-48	Teşrifatçı Mescidi (bkz.Salacak Mes.)	Akif Bey	136
235-61	Toygar Hamza Mescidi	Toygar Hamza	173
228-53	Tunusbağı Mescidi	Hoca Bali	174
182-1	Valide-i Atik Cami	Nurbanu Sultan	175
168	Vaniköy Cami	Vani Mehmet Efen.	178
220-39	Yaldızlı Tekkesi Mescidi(bkz.Fenayi Tekkesi M.)	Fenayi Ali Ef.	61
151	Yalıköyü Mescidi	Mustafa Ağa	180
218-34	Yeni Çeşme Mescidi (bkz.Ağa Mescidi)	Mehmet Ağa	3
145-3	Yeni Cami	Hacı Mehmet	181
205-17	Yeni Çeşme Mescidi	Mehmet Ağa	182
162	Yenice Kale Cami (bkz.Anadolu His.C.)	II.Abdülhamit	12
187-4	Yeni Valide Cami (bkz.Cedit Valide Cami)	Gülnuş Emetullah Sul.	37
146	Yarus Kalesi Mescidi	-	183
146	Yuşa Dağ Mescidi	Mehmet Sait Paşa	185

ÖZGEÇMİŞ

Sadettin Yeşilbaş 8.9.1958'de İstanbul'da doğdu. 1970 yılında Çapa Gazi İlkokulu'nu, 1973 yılında Çapa Orta Okulu'nu ve 1977'de Şehremini Lisesi'ni bitirdikten sonra 1977-1978 yılında Kadıköy Mühendislik Mimarlık Yüksek Okuluna başladı. 1983-1984 yılında Yıldız Üniversitesi Mimarlık Fakültesi'nden mezun oldu. 1985 yılında Yıldız Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Rölöve-Restorasyon Anabilim dalında Lisansüstü bölümünde öğrenime başladı.